

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

OSMANİYE'DE SANAYİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN	HAZIRLAYAN
Yrd. Doç. Ayşe ÇAĞLIYAN	M. Emin AYDIN

ELAZIĞ-2015

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

OSMANİYE'DE SANAYİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Ayşe ÇAĞLIYAN

HAZIRLAYAN
M. Emin AYDIN

Jürimiz, 05.01.2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN
2. Yrd. Doç. Dr. Handan ARSLAN
3. Yrd. Doç. Dr. Esen DURMUŞ
4. Yrd. Doç. Dr. Veysel Kuşcu
5. Yrd. Doç. Dr. İlknur

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun... tarih ve Sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Osmaniye’de Sanayi****M. Emin AYDIN****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilgiler Enstitüsü****Coğrafya Anabilim Dalı****Elazığ–2015; Sayfa: XVI + 160**

Araştırma sahası olarak belirlenen saha Osmaniye ve yakın çevresidir. Araştırma sahası Akdeniz Bölgesi Adana Bölümü Yukarı Ova Yöresinde bulunmaktadır. Yer şekilleri, toprak, iklim ve ulaşım gibi coğrafi koşullarından dolayı yerleşmeye uygun şartlar taşıyan araştırma sahası ve çevresinde tarım, hayvancılık ve buna bağlı olarak ticaret gibi ekonomik sektörler sanayi sektöründen daha fazla gelişme fırsatı bulmuştur. Sanayi ise 1996 yılında Osmaniye’nin il merkezi yapılması ve özellikle 2000’li yıllardan sonra uygulanan teşvik politikaları sonucunda hızlı bir gelişme fırsatı bularak ekonomik gelişmedeki önemini artmıştır.

Araştırma sahasını kapsayan Osmaniye, ana hatlarıyla kıvrım ve kırık dağlar, alüvyal malzemelerden oluşan eğimi az ovalar ve vadi vb gibi çeşitli morfolojik ünitelerden müteşekkil topoğrafik özelliklere sahiptir. Söz konusu özellikler iklim, bitki örtüsü su kaynakları nüfus ve yerleşme ile ekonomik faaliyetleri belirleyen coğrafi unsurların en önemlilerindendir.

Ovalarda ekip biçme; dağlık alanlarda ormanın seyreltiği yerlerde hayvancılık ormanın sık olduğu ormancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Son yıllarda nüfusun ve sermayenin artışı, devlet teşvikleri ve coğrafi şartların uygunluğu nedenleriyle sanayi faaliyetleri belirgin bir şekilde gelişmektedir. Bu durum, sanayinin istihdam oluşturma potansiyeli ve ihracattaki payının artmasıyla etkisini hissettirmektedir.

Yaptığımız çalışma sonucunda Osmaniye sanayinin gelişmesi ile Türkiye sanayisinin gelişmesinin genel özelliklerinin benzer özellikleri taşıdığı bulgusuna varılmıştır. 1996 yılına kadar modern bir şekilde üretim yapan ve işletilen fabrika sayısı çok

azken 2004 yılından sonra fabrika sayılarının hızla arttığı görülmektedir. Bu gelişmenin en önemli nedeni organize sanayi bölgesinin kurulması ile coğrafi konumun da uygunluğu nedeniyle teşviklerin etkisinin fazla olmasıdır.

Osmaniye’de sanayinin gelişmesi, çeşitli illerden göç alımına neden olurken konut sayısının hızla artmasına, plansız kentleşmeye, niteliksiz konutların sayısının artmasına neden olmuştur.

Anahtar kelimeler: Osmaniye, Ekonomi, Sanayi, Çevre, Kentleşme.

ABSTRACT**Osmaniye Industry****M. Emin AYDIN****Fırat University,****Institute of Social Studies****Department of Geography****Elazığ–2015; Page: XVI + 160**

Osmaniye is the my study area, the Mediterranean region is the region of the plain of Adana up the eastern part of the Department. Landforms, soils, climate and geographical conditions, such as transport conditions are extremely favorable for a settlement, but Osmaniye in the early days of history to the present day development of agriculture and animal husbandry sectors of the industry at the same rate of development but failed to find an opportunity.

However, after having Osmaniye province of the state due to various incentives at a rate higher than the rate of industrialization activities began to develop Turkey's average. Osmaniye has the various morphological units, and topographic features like main lines, folds and broken by mountains, slope of alluvial plains. settlements, economic activities and populations are affected by the characteristics of landforms. In mountainous areas, livestock, forests, forestry activities also performed and mowing planting activities carried out on the plains.

In recent years, the increase in population and capital, for reasons of compliance with government grants and geographical conditions in developing industrial activities and employment potential created by the rise in the share of exports and began to feel the impact.

Osmaniye is limited research on the development of industrial activities. Osmaniye development of the industry is of the same features as the development of industry in Turkey. And operated until 2004, the number of factories engaged in production in a modern way for very little. After 2004 the number of factories increased rapidly. The

main reason for this development is the establishment of organized industrial zones and geographical location, the relevance and impact of government incentives is more.

While migration from various cities in the development of industry led to a rapid increase in the number of housing, unplanned urbanization, has led to an increase in the number of unskilled houses

Key words: Osmaniye, Economy, Industry, Environment and Urbanization.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Osmaniye sanayisinin tarihsel gelişimi, özellikleri, sorunları kuruluş şartları coğrafi bir metotla incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmamızda Adana Bölümünün iç kesiminde yer alan ve 1996 yılında il merkezi statüsüne yükseltilen Osmaniye'nin Adana sanayi bölgesinden bağımsız bir şekilde gelişmesinin nedenleri elde edilen bulgular çerçevesinde ortaya konulmuştur.

Araştırma konusu olarak Osmaniye sanayisinin seçilmesinin en önemli nedeni uygun coğrafi konuma sahip olmasına rağmen sanayileşme sürecinin uzun bir süre yavaş ilerlemesi ve 2000'li yıllardan itibaren ise sanayileşme hızının birçok ile göre çok yüksek olmasıdır.

Araştırmamız Fırat üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez konusunun seçiminden son noktasına kadar yardımlarını esirgemeyen, yapıcı ve motive edici eleştirileri ve coğrafi bakış açısıyla araştırmamı sağlayan hocam Yrd. Doç. Dr. Ayşe Çağlıyan'a, Türkiye fiziki coğrafyası alanında verdiği derslerle farklı coğrafi bakışa sahip olmamı sağlayan coğrafya bölüm başkanı sayın Prof. Dr. Saadettin Tonbul'a lisans öğrenciliğim döneminde bana coğrafya sevgisi ve aşkı aşılayan hocam sayın Prof. Dr. Hayati Doğanay'a, kaynak sağlamamda yardımlarını esirgemeyen Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi coğrafya anabilim dalı başkanı sayın Prof. Dr. Emrullah Güney'e ayrı ayrı teşekkür ederim.

Elazığ 2015

M. Emin AYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
HARİTALAR LİSTESİ	XI
TABLolar LİSTESİ	XII
FOTOĞRALAR LİSTESİ	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmada İzlenen Yöntem	6
1.4. Daha Önce Yapılmış Çalışmalar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. OSMANİYE'DE SANAYİNİN KURULUŞ YERİNE ETKİ EDEN

FAKTÖRLER.....	11
2.1. Doğal Faktörler	14
2.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler.....	14
2.1.1.1. Jeolojik Özellikler.....	14
2.1.1.2. Araştırma Sahasının Jeomorfolojik Özellikleri	17
2.1.2. İklim Özellikleri.....	22
2.1.3. Bitki Örtüsü Özellikleri	24
2.1.4. Hidrolojik Özellikler.....	27
2.1.4.1. Yer Altı Suları.....	28
2.1.4.2. Akarsuları.....	28
2.1.4.3. Baraj ve Göletler	30
2.2. Beşeri Faktörler.....	32
2.2.1. Hammadde Kaynakları	32
2.2.1.1. Tarımsal Hammaddeler.....	34
2.2.1.2. Hayvansal Hammaddeler	44

2.2.1.3. Madeni Toprak ve Kaya Hammaddeleri.....	47
2.2.1.3.1. Pomza.....	47
2.2.1.3.2. Kuvarsit.....	47
2.2.1.3.3. Kalker.....	48
2.2.1.3.4. Kil	48
2.2.1.3.5. Demir	49
2.2.1.3.6. Krom	50
2.2.1.3.7. Kum-Çakıl	50
2.2.1.3.8. Taş Ocağı	51
2.2.1.3.9. Madencilik Faaliyetlerinin Yapıldıkları Yerlerin Özellikleri	51
2.2.1.3.10. Madencilik Faaliyetlerinin Çevre Üzerine Etkileri.....	51
2.2.1.3.11. Madencilik Faaliyetleri Sonucunda Arazi Kazanım Amacıyla Yapılan Rehabilitasyon Çalışmaları	52
2.2.2. Nüfus ve Özellikleri.....	53
2.2.2.1 Nüfus özellikleri	54
2.2.2.2. Kırsal ve Kentsel Nüfus	57
2.2.2.3. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	58
2.2.3. İş Gücü	60
2.2.4. Sermaye	67
2.2.5. Devlet yatırımları ve teşvikler	71
2.2.5.1. Teşvik yasalarının etkisi	72
2.2.6. Bireysel Faktörler ve Girişimcilik	76
2.2.7. Osmaniye'nin Ulaşım Olanakları	77
2.2.7.1. Kara Yolu.....	78
2.2.7.2. Demiryolu	79
2.2.7.3. Denizyolu.....	79
2.2.8. Pazarlama Şartları	80
2.2.9. Yığılma (kümelenme) avantajları	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. OSMANİYE SANAYİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	84
3.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi(1963-1967)	86
3.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1968-1972)	86
3.3.Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1973-1977)	87

3.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1978-1983)	87
3.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1985-1990)	88
3.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1990-1994)	89
3.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)	90
3.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)	92
3.9. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013).....	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. OSMANİYE’DE SANAYİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI.....	97
4.1. Gıda Endüstrisi	99
4.1.1. Fıstık İşleme Tesisleri	101
4.1.2. Helva ve Şekerleme Üretimi.....	103
4.1.3. Hazır Yemek Üretimi.....	103
4.1.4. Konserve Üretimi.....	103
4.1.5. Gıda Sanayisinin Diğer Alt Sektörleri	104
4.2. Kimya- Petrol, Kömür, Kauçuk ve Plastik Ürünleri.....	105
4.3. Mobilya-Kapı-Yataklı Kanepe İmalatı	107
4.4. Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sanayisi.....	107
4.4.1. Çırçır Sanayisi.....	109
4.4.2. Pamuklu Dokuma Sanayisi	110
4.4.3. Konfeksiyon Sanayisi	111
4.4.4. Kâğıt Ürünleri Sanayi	112
4.4.5. Demir Çelik Sanayisi	112
4.5. Makine Sanayisi.....	115

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. OSMANİYE’DE SANAYİNİN ALANSAL DAĞILIŞI VE BU DAĞILIŞI	
ETKİLEYEN FAKTÖRLER	116
5.1. Osmaniye’de Sanayi Kuruluşlarının Alansal Dağılışı	117
5.2. Osmaniye’de Sanayi Kuruluşlarının Alansal Dağılışı Etkili Olan Faktörler ...	117
5.3. Sanayi Alanlarının Gelişimi.....	120
5.4. Sanayi tesislerinin sektörlere göre alansal dağılışı ve başlıca sanayi aksamı	120
5.4.1. Organize Sanayi Bölgesi.....	122
5.4.1.1. Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri	122
5.4.1.2. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Gelişimi.....	129

5.4.2. Organize Sanayi Bölgesinin Önemli Özellikleri	130
5.4.2.1. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Bazı Yıllardaki Alanı	130
5.4.2.2. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde istihdam	131
5.4.2.3. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Tesis Durumu.....	133
5.4.2.4. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Kullandığı Doğalgaz Miktarı	134
5.4.2.5. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Kullanılan Elektrik Miktarı	135
5.4.2.6. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Arazi Kullanım Planı	136

ALTINCI BÖLÜM

6. ÇEVRE SORUNLARINA ETKİSİ.....	138
6.1. Hava Kirliliği	138
6.2. Su Kirliliği	139
6.3. Görüntü Kirliliği	140

YEDİNCİ BÖLÜM

7. SONUÇ VE ÖNERİLER	141
KAYNAKÇA.....	145
EKLER	150
ÖZGEÇMİŞ	160

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Araştırma Sahasının Lokasyonu.....	2
Harita 2. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası (MTA'dan Kısmen değiştirilerek)	16
Harita 3. Araştırma sahası ve çevresinin topoğrafya haritası	18
Harita 4. Araştırma sahası ve çevresinin fiziki haritası	19
Harita 5. Araştırma Sahasındaki Tesislerin Fıstık Hammaddesini Temin Ettiği iller .	102
Harita 6. Araştırma Sahasındaki Dokuma Tesislerin Pamuk Hammaddesi ile Kimyasal Girdilerini Temin Ettiği İller.....	111
Harita 7. Araştırma Sahasındaki Tesislerin Hurda ve Ham Demiri temin Ettiği İller	113
Harita 8. Sanayi Tesislerinin Osmaniye Şehri İçinde Mahallelere göre dağılımı Dağılışı	119
Harita 9. Araştırma Sahasındaki Sanayi Tesislerinin Sanayi Akıllarına Dağılışı	121
Harita 10. OSB'nin Arazi Planlaması	137

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma sahasının iklim elemanları ortalamaları	22
Tablo 2. Ağaç Türüne Göre Osmaniye Ormanları	26
Tablo 3. Osmaniye’de Orman Ürünleri ve Üretim Miktarları	27
Tablo 4. Başlıca Akarsular ve Debileri	30
Tablo 5. Berke Barajının Önemli Özellikleri	31
Tablo 6. Osmaniye’de İlçelere Göre Arazi Kullanımı	35
Tablo 7. Osmaniye’nin Arazi Sınıfları (hektar)	36
Tablo 8. Osmaniye İlinde Tarım Alanlarının Kullanım Durumu	39
Tablo 9. Osmaniye İlinde İlçelere Göre Tarım Alanlarının Sulama Durumu.....	41
Tablo 10. Osmaniye İlinde Sulama ve Enerji Üretim amaçlı Kurulan Barajların kullanım durumu.....	42
Tablo 11. Osmaniye İlinde Yetiştirilen Tahıllar	42
Tablo 12. Osmaniye ilinde Yetiştirilen Baklagiller	43
Tablo 13. Osmaniye İlinde Yetiştirilen Endüstri Bitkileri	43
Tablo 14. Osmaniye İlinde Meyve Üretimi	44
Tablo 15. Osmaniye’de Hayvan Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığının İlçelere Göre Dağılımı	45
Tablo 16. Osmaniye İlinde Kümes Hayvanları Sayıları	46
Tablo 17. Osmaniye İlinde Arı Kovanı Sayısı	46
Tablo 18. Osmaniye İlinin Sayım Yıllarına Göre Nüfusu	55
Tablo 19. Osmaniye İlinin Sayım Yıllarına Göre Kırsal ve kentsel Nüfus	57
Tablo 20. Osmaniye İlinde Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı	59
Tablo 21. Araştırma sahasında sektörlere göre çalışan sayısı (işgücü) ve yüzdelik oranı	62
Tablo 22. Araştırma sahasında son bir yılda sektörlere göre işgücü hareketi yönü.....	63
Tablo 23. Araştırma sahasında çalışanların İşten Çıkarılma nedenlerinin %	64
Tablo 24. Sektörlere Göre Eleman İhtiyacı Duyulan İşgücüne İlişkin Eğitim Düzeyi..	65
Tablo 25. İşgücü Seçiminde En Fazla Aranılan Becerilerin Yüzdelik Oranı	66
Tablo 26. Osmaniye’ye yatırım yapan firmaların vergi dairesine kayıtlı olduğu iller...	69
Tablo 27. Osmaniye’de sanayi Tesisi Kuran Sermayenin Bölgelere Göre Dağılışı	70
Şekil 20. Osmaniye’de sanayi tesisi kuran yatırımcıların bölgelere göre dağılımı	70

Tablo 28. Teşviklerin Osmaniye Sanayisine etkileri	74
Tablo 29. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin 2004 ve 2012 yıllarındaki durumlarının karşılaştırılması	75
Tablo 30. Araştırma sahasında tesis kurmaların nedenleri	75
Tablo 31. Beş yıllık planda kurulan tesislerin kuruluş yılları, sektörleri ve alt sektörleri	89
Tablo 32. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımı	91
Tablo 33. Araştırma sahasında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları	94
Tablo 34. Araştırma sahasında Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları	95
Tablo 35. Osmaniye’de Sanayi Tesislerinin Sektörel Dağılımı	98
Tablo 36. Osmaniye’de endüstrisinin alt sektörler göre tasnifi	100
Tablo 37. Osmaniye’de Kimya, Petrol ve Plastik Sektörü Tesis sayısı İşgücü sayısı .	105
Tablo 38. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayisi,	109
Tablo 39. Demir- Çelik Sektörü Firmaları ve Bazı Özellikleri	114
Tablo 40. 2004 Yılı Yatırım Programına Göre Yatırımı Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri’nin Bölgelere Göre Dağılımı	127
Tablo 41. 2004 Yılı Yatırım Programına Göre Yatırımı Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri’nin Doluluk Oranları (%)	127
Tablo 42. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi’nin Bazı Yıllardaki Alanı ve Parsel Sayısı	130
Tablo 43. Araştırma sahasındaki Tesislerin Şirket Türleri	131
Tablo 44. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin İstihdam Durumu	132
Tablo 45. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Tesis Durumu	134
Tablo 46. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Yıllara Göre Elektrik Kullanımı ...	135

FOTOĞRALAR LİSTESİ

Foto 1. Fıstık tesisinden bir görünüm.....	102
Foto 2. Demir çelik tesisinden görünüm	113
Foto 3. Hava Kirliliği	139
Foto 4. Görüntü Kirliliği	140

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma sahasının sıcaklık ve yağış değerleri	23
Şekil 2. Osmaniye topraklarının Arazi Kullanıma Göre Dağılımı, 2013	34
Şekil 3. Osmaniye İlinin ilçelere göre Arazi Durumu (Ha).....	35
Şekil 4. Osmaniye'nin Arazi Sınıfları (hektar).....	36
Şekil 5. Osmaniye İlinde Tarım Alanlarının Kullanım Durumu	40
Şekil 6. Osmaniye İlinde Tarım Alanlarının Kullanım Durumu	40
Şekil 7. Osmaniye İlinde İlçelere Göre Tarım Alanlarının Sulama Durumu	41
Şekil 8. Osmaniye İlinde Küçükbaş Hayvan Varlığının İlçelere Göre Dağılımı	45
Şekil 9. Osmaniye ilinin Sayım Yıllarına Göre Nüfusu, 2013	56
Şekil 10. Osmaniye İlinde kırsal ve kentsel nüfus durumu, 1960-2010.....	58
Şekil 11a. Araştırma sahasının dar aralıklı nüfus pramidi	60
Şekil 11b. Osmaniye İlinde Nüfusun geniş aralıklı yaş dağılımı	60
Şekil 12. Araştırma sahasında sektörlere göre çalışan (işgücü) sayısı	62
Şekil 13. Araştırma sahasında son bir yılda sektörlere göre işgücü hareketi yönü, 2011	63
Şekil 14. Araştırma sahasında çalışanların İşten Çıkarılma nedenlerinin yüzdeliği (%), 2011.....	64
Şekil 15. İşgücü Seçiminde En Fazla Aranılan Becerilerin Yüzdelik Oranı, 2013	66
Şekil 16. Osmaniye'de sanayi tesisi kuran yatırımcıların illere göre dağılımı.....	70
Şekil 17. Osmaniye'de sanayi tesisi kuran yatırımcıların bölgelere göre dağılımı	70
Şekil 18. Teşviklerin Osmaniye Sanayisine etkileri	74
Şekil 19. Araştırma Sahasında Sanayicilerin Tesis Kurmalarının Nedenleri	76
Şekil 20. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımı.....	92
Şekil 21. Araştırma sahasında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları	94
Şekil 22. Araştırma sahasında Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları.....	96
Şekil 23. Osmaniye'de Sanayi Tesislerinin Sektörel Dağılımı	99
Şekil 24. Osmaniye'de Sanayi Tesislerinde Çalışanların Sektörel dağılımı	99
Şekil 25. Osmaniye'de endüstrisinin alt sektörler göre tasnifi	100

Şekil 26. Osmaniye’de Kimya, Petrol ve Plastik Sektörü Tesis sayısı.....	105
Şekil 27. Osmaniye’de Kimya, Petrol ve Plastik Sektörü işgücü sayısı.....	106
Şekil 28. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayisi tesis sayısı	109
Şekil 29. Araştırma sahasındaki Tesislerin Şirket Türleri	131
Şekil 30. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesindeki tesis sayısı	132
Şekil 31. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesindeki Tesislerde Çalışan İşgücünün Yıllara Göre Değimi.....	133
Şekil 32. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Tesis Sayısının Yıllara Göre değişimi	134
Şekil 33. OSB’de 2008-2010 Elektrik kullanımı.....	136

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Sanayisi araştırılan saha, sanayi tesislerinin yoğun olduğu Osmaniye'nin yakın çevresi ile Toprakkale ilçesidir (Harita1).

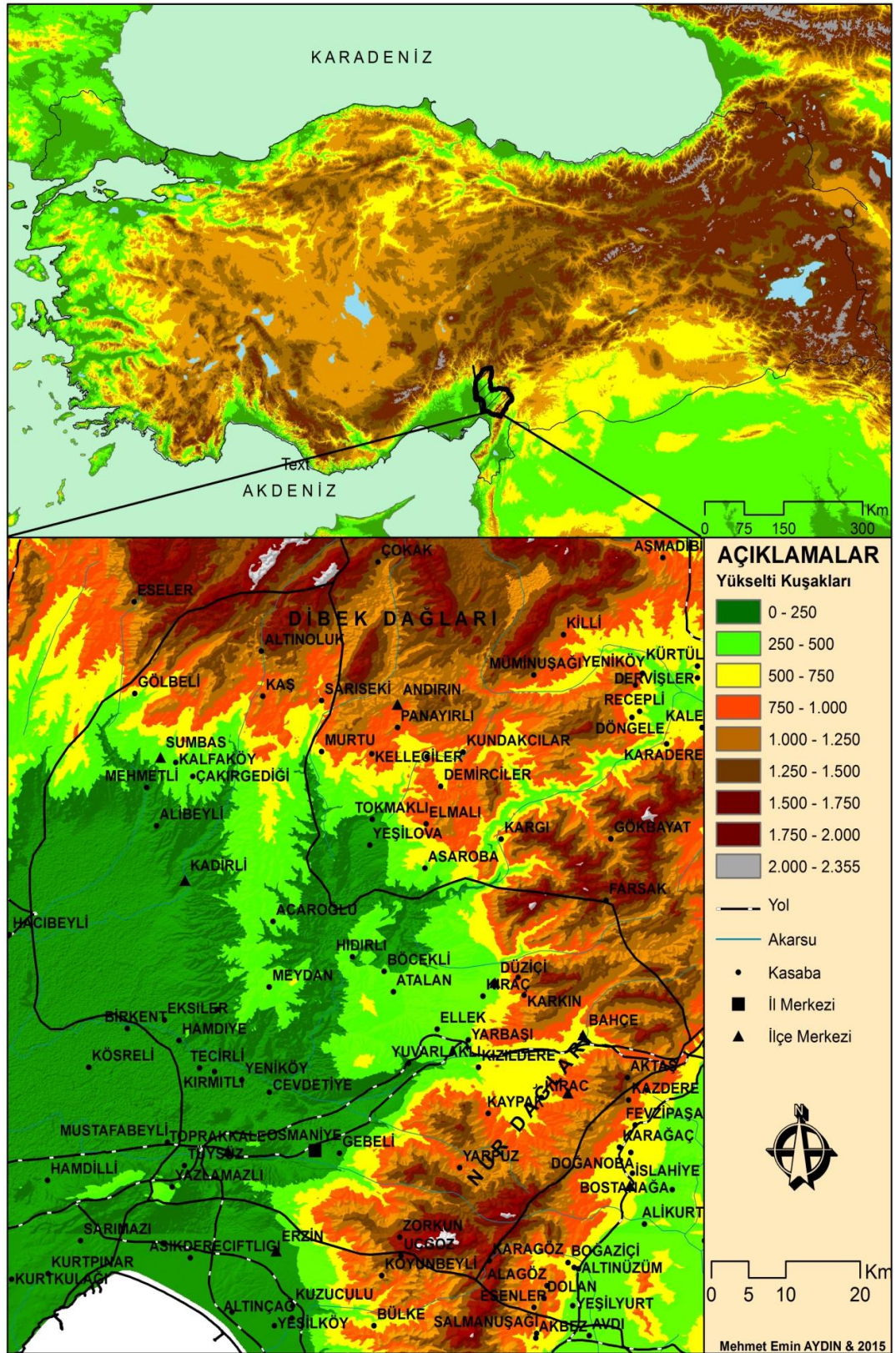
37° 00'-37° 08' kuzey enlemleri ile 36° 13'-36° 20' doğu boylamları arasında yer alan araştırma sahası, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde, Türkiye'nin alanı en geniş delta ovası olan Çukurova'nın kuzeyinde Yukarı Ovalar Yöresi'nde. Orta Toros Dağları ile Amanos Dağlarının kesiştiği alanda yer almaktadır.

Sınırlarını sanayi tesislerinin yoğunluğu belirleyen Araştırma sahası, yakın çevreden Bahçe, Kadirli, Erzin, Ceyhan, Erzin uzak çevreden ise doğusundan Gaziantep, güneyinden Hatay, batısından Adana, kuzeyinden ise Kahramanmaraş ile komşudur.

Araştırma alanı ve çevresinin ana hatları ile yer şekilleri, kuzeyde ve doğuda eğimin az olduğu düz sayılabilecek alüvyal ovalar ile Karaçay'ın oluşturduğu birikinti yelpazesi batıda leçeli arazilerden oluşan volkanik tepelerdir. Doğuda kırık ve kıvrım dağları olan Nur Dağları bulunmaktadır (Harita 1). Alüvyal ova ile volkanik araziler sanayinin gelişmesini olumlu etkilerken, doğuda bir duvar gibi yükselen Nur Dağları hem ulaşımı engelleyerek ve hem de yerleşme alanını sınırlayarak sanayiye olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sahası, yağış miktarının Türkiye ortalamasından yüksek oluşu, ağırlıklı olarak yağışın kış mevsiminde toplanması, yıllık ortalama sıcaklıkların iç kısımlarda görülmeyecek ölçüde yükselmesi, ekstrem sıcaklıkların düşük olmamasından dolayı donlu, kar yağışlı gün sayısının azlığı ve yaz kuraklığının görülmesi gibi nedenlerle, subtropikal Akdeniz iklimi olarak tanınan bir iklim tipinin etkisindedir (Arınç, 2011: 32).

Araştırma alanının da sınırları içinde bulunduğu Osmaniye yüzölçümünün % 42'si ormanla kaplıdır. Bu orman iğne ve yayvan yapraklı ağaçlardan oluşmakla birlikte orman altı florası da oldukça çeşitli ve önemlidir. Ormandan elde edilen kereste ve diğer ürünler, orman ürünleri sanayisi kuruluş ve gelişmesinde önemli bir avantaj oluşturmuştur (Orman ve Su İşleri Müdürlüğü verileri, 2012).

Harita 1. Araştırma Sahasının Lokasyonu

Araştırma sahası ve çevresinde (Toprakkale, Osmaniye Dörtyol, Erzin, Payas, Ceyhan; Düziçi) 500.000 civarında nüfus yaşamaktadır (TÜİK, 2010). Bu nedenle sanayi sektörünün ihtiyacı olan hem nitelikli hem de niteliksiz işgücü kolay bir şekilde bulunmaktadır. Nüfusun önemli bir bölümünün şehirlerde yaşaması personele (işgücü) ulaşmada kolaylık sağladığından sanayiye olumlu etkileyen önemli kuruluş şartıdır.

21. yüzyılda bir mekânın sanayi açısından bir çekim merkezi olabilmesi için, girişimcilerin (yatırımcıların) ve çalışanların (personelin, işgücü) ile ailelerinin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan modern bir şehir yapısına sahip olması gerekmektedir. Araştırma sahasının ana ikamet merkezini oluşturan Osmaniye şehri bu açıdan değerlendirildiğinde çevresindeki Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Hatay'a göre daha az geliştiği tespit edilecektir. Birçok mahallesi günümüzde dahi kırsal yerleşme özelliklerini taşımaktadır. Cadde ve sokaklar, meskenler, sosyal alanlar yetersiz ve modern görünümünden uzaktır. Osmaniye'nin söz konusu bu özelliklerinden dolayı modernite derecesi çevresine göre daha düşük olduğundan tercih nedeni de daha azdır.

Araştırma alanı ve çevresinde her geçen zaman modern bir şekilde yapılan tarımsal faaliyetlerle sanayi için önemli hammaddeler olan fıstık, pamuk, buğday, arpa, çeşitli sebze ve meyveler üretilmektedir.

1996 yılında il yapıldıktan sonra Osmaniye'nin sosyo-ekonomik yapısında önemli gelişmeler görülmüştür. Bu gelişmelerden en önemlisi sanayideki gelişmelerdir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Sanayi coğrafyası çalışmaları zordur. Çünkü sanayi araştırmaları başlı başına bilim dalı ocak nitelikte bilgi, birikim ve araştırma metotlarını uygulama becerirlerini gerektirir. Araştırmada söz konusu zoru başarma azmi ve amacı güdülmüştür. Çalışma sahası olarak Osmaniye'nin seçilmesinin en önemli nedenleri sanayi gelişiminin 2000'li yıllara kadar adeta durağan olması, bu tarihten sonra özellikle 2004 yılında 5084 nolu teşvik yasasıyla muazzam denebilecek şekilde gerçekleşen sanayi gelişim hızıdır. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Toprakkale ilçesinde kurulması Toprakkalenin de araştırma sahasına dahil edilmesinin nedenidir.

Tezin amacı; Osmaniye il merkezi çevresi ile Toprakkale ilçesindeki organize sanayi bölgesindeki sanayi tesislerinin Cumhuriyet döneminden 2012 yılına kadar olan değişim ve gelişimini ortaya koyup bundan sonra olabilecek muhtemel değişiklikleri tespit etmektir. Araştırma sahasındaki sanayi tesislerinin tarihsel süreç içinde nasıl bir

değişim geçirdiğinin ortaya konulması, gelişmesindeki dinamiklerin ve sıçrama dönemlerinin ortaya konulmasıdır.

Araştırma sahasının sanayisi incelenirken bölgede bulunan diğer illerdeki tesis sayısı, çalışan personel sayısı vb özellikler açısından bir karşılaştırmaya gidilerek araştırma sahası ve Akdeniz Bölgesi'ndeki sanayi irdelenmeye çalışılmıştır.

Yapılan saha çalışmasında sektörler (madencilik ve taş ocakçılığı imalat sanayi) analiz edilmeye çalışılarak, sektörlerin sorunları tespit edilmeye çalışıldı. Osmaniye'de bulunan firmaların özellikle sebze ve meyve işleme, deri, mobilya, metal ana ve eşya sektörüne dayanan tesislerin ağırlıklı olarak ihracata yönelik olarak çalışmaları il ve bölge ekonomisi açısından önem taşıdığından ihracat sürecinde etkili olan unsurlar, şartlar, teknik özellikler, pazarlama yöntemleri, ihracat yapılan ülkeler, ihracat limanları ve diğer ulaşım güzergâhları ile ithalat yapan firmaların talep ve isteklerinin pazar alanlarını nasıl şekillendirdiği ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Osmaniye'deki tesislerin Osmaniye'yi tercih nedenleri; arsa varlığı, ulaşım kolaylığı, su ve enerji temini, işçiye yakınlık, ucuz arsa, pazara yakınlık, devlet teşviki, Osmaniye'li veya Osmaniye'de ikamet etme gibi nedenlerden hangilerinin il içerisindeki sanayiye yön verdiği ve tesislerin yer seçiminde hangi unsurların ağırlıklı olarak etkili olduğu incelenmeye çalışılmıştır.

Fabrikalar çok miktarda hammaddenin işlendiği, taşındığı, çeşitli şehir ve ülkelerden ham ve yarı mamul madde temin edilen tesislerdir (Doğanay, 201:307) . Araştırma sahasında bulunan fabrikaların hammaddeleri nerden ve nasıl temin ettikleri, hammaddeden kaynaklanan çeşitli sorunlar ve bunların maliyete etkisi, yaz ve kış sezonunda karşılaşılan güçlükler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tesislerin dağılışı ve tesislerin üretiminde en temel unsurlardan biri de enerji ve su faktörüdür. Araştırma sahasındaki sanayi tesislerinin ihtiyaç duydukları enerji türleri, enerji tüketimleri, enerji teminleri konusunda çeşitli sorunlar yaşayıp yaşamadıkları araştırılmıştır. Şehir içinde dağılan tesislerin ve sanayi bölgelerinin mekânsal ve sektörel olarak değişimleri durumunda enerji türlerinde ve taleplerinde nasıl bir değişim olduğunun tespiti ile Osmaniye'deki tesislerin su ihtiyaçları ve tüketimleri, suyu hangi kaynaktan temin ettikleri ve suyu hangi amaçlar için kullandıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma sahasındaki sanayi tesislerinde çalışan personel ile sanayi tesislerinin özellikleri, ekonomi, nüfus açısından önem taşımaktadır. Sanayi tesislerinin üretim du-

rumları il, bölge ve ülke ekonomisi açısından önem taşımaktadır. Osmaniye’de bulunan sanayi tesislerinin hangi ürünleri ürettikleri, üretim kapasiteleri, tam kapasite çalışamama nedenleri, tesislerin araştırma yapıldığı tarihte maliyet değerleri, tesislerde üretimi etkileyen olumsuz bir faktörün olup olmadığı, üretimin yıl boyunca devam edip etmediği, ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Sanayi tesislerinde üretilen mamul maddeler çeşitli şehir ve ülke pazarlarına veya bulunduğu pazar alanlarında müşteriye satılmaktadır. Osmaniye’deki firmaların ürettikleri mamul maddeleri hangi il veya ülkeye gönderdikleri, ürünlerini pazarlarken karşılaştıkları güçlükler (kalite ve randıman, rekabet, pazarın yetersizliği vs), pazarlama yöntemleri, sevkiyat esnasında sorunlarla karşılaşp karşılaşmadıkları, karşılaşıyorlarsa bu sorunların belli bir dönemde mi meydana geldiği, tesislerde ne gibi alt birimlerin (hammadde alımı, kalite kontrol, muhasebe, araştırma ve geliştirme, pazarlama, halkla ilişkiler vb.) bulunduğu ortaya konması ve ortaya çıkan alansal-sektörel ilişkiler tespit edilmeye çalışıldı.

Araştırılması gereken diğer bir husus da coğrafi koşulların uygunluğuna rağmen sanayileşmede görülen gecikme ile sanayinin özellikle 2000li yıllardan sonra çok hızlı bir şekilde gelişmesinin nedenleridir.

Araştırmamızda;

- a) Osmaniye’de sanayiye etkileyen fiziki ve beşeri faktörlerin etkinlik derecesi,
- b) Sanayinin Cumhuriyet dönemindeki gelişme süreci,
- c) Yıllarca yavaş bir şekilde gelişmesinden sonra 2000’li yıllardan itibaren hızlı bir şekilde gelişmesinin nedenleri,
- d) Sanayisinin gelişmesinde devletin varsa etkisi ve boyutu,
- e) Osmaniye sanayisinin gelecekteki muhtemel durumu,
- f) Sanayinin yapısal özellikleri, sanayinin neden olduğu sosyal ve çevresel sorunların derecesi,
- g) Sanayi ve sanayicilerin sorunları, coğrafi metotla irdelenmeye çalışılmıştır.

Kısaca temel amacımız Osmaniye’de sanayinin var olan durumunun neden ve sonuçlarını ortaya koymaktır. Osmaniye sanayisinin tarihsel gelişimini, yapısal özelliklerini, Türkiye ve Akdeniz bölgesindeki yeri ve önemini, sanayinin araştırma bölgesindeki dağılımını ve mekânsal etkilerini araştırmak diğer amaçlarımızdır.

1.3. Araştırmada İzlenen Yöntem

Coğrafya, konusu insan olan, insan topluluklarının toplumsal ve kültürel özelliklerini bulundukları mekân ünitesi içerisinde değerlendiren ve çevresiyle karşılaştırıp ilişkilendirebilen sosyal bilimdir. Bu nedenle insan faaliyetleri, yaşam ve faaliyet alanının fiziki özelliklerinden ayrı olarak düşünülemez (Mutluer, 1995: 7). Çalışmamızın ilk ilkesi ve yöntemi konuyu coğrafi düşünce ve bakış açısına göre ele almaktır. Çalışmamızda yukarıda belirlenen çerçeve dâhilinde beşeri ve iktisadi coğrafya araştırma ve inceleme yöntemleri esas alınmıştır. Bu bağlamda çeşitli analizler ve sentezler yapılarak sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmaya öncelikle literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Bu aşamadan sonra alanda arazi çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda Osmaniye'deki çeşitli kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapılarak sanayi envanteri ve verileri temin edilmiştir. Bu kuruluşların bazıları Valilik Teknoloji ve Sanayi Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası, İl Özel İdaresi, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Orman ve Çevre İl Müdürlüğü, Devlet Su İşleri, Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğüdür. Ayrıca OĞİAD, KOSGEB, İŞKUR gibi dernek ve özerk kuruluşların da görüş ve bilgileri alınmıştır.

Osmaniye'deki sanayicilere anket uygulanarak veya yukarıda belirtilen kuruluşların yaptığı anketlerden faydalanılarak alan araştırmasına derinlik kazandırılmıştır.

Sanayi tesislerinin açık adreslerinden faydalanılarak 1/25000 ve 1/50000 ölçekli topografya haritalarına işaretlenmiş tesislerin kentteki dağılışı ile bölgeleri belirtmeye çalışılmıştır.

Alan araştırmasından sonra büro çalışmalarına başlanmıştır. Öncelikle kuruluşlardan alınan bilgi ve veriler değerlendirilip coğrafi ilkelere göre yorumlanmıştır. Anket çalışmalarının dökümü yapıp çeşitli bulgulara varılmıştır.

1.4. Daha Önce Yapılmış Çalışmalar

Araştırma sahası ile ilgili olarak coğrafi perspektif içerisinde daha önce ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Osmaniye ile ilgili doğrudan çalışma konumuzu ilgilendiren birkaç çalışma dışında başka yayın bulunmamaktadır. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu sahanın tarihi yapısını aydınlatmaya yöneliktir. Diğer çalışmalar araştırma sahasının da içerisinde yer aldığı Çukurova bölgesi ile alakalı yayınlardır. Bunları şu şekilde belirtebiliriz:

Alkım, U.B., (1959), “Güney-Batı Antitoros Bölgesinde Eski Bir Yol Şebekesi” isimli çalışmasında, Doğu Kilikya’nın bir kilit noktasında bulunan Karatepe ile Kapadokya’nın önemli bir yol kavşağında olan Göksun arasındaki irtibat incelenmeye çalışılmıştır. Karatepe’den geçen bu yol, Karatepe ile Andırın arasında Akyol, Andırın ile Göksun arasında ise Göç yolu adını almaktadır. Bu yolların bölgedeki ticaretin gelişmesi açısından ne derece önemli olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır.

Ener, K., (1961), “Tarih Boyunca Adana Ovalarına Bir Bakış” isimli çalışmasında yörenin tarihini ayrıntılarıyla incelemiştir.

Erinç, S., (1953), “Çukurova’nın Alüvyal Morfolojisi Hakkında” adlı çalışmasında, Çukurova’nın oluşum özellikleri üzerinde durmakta ve oluşuma etki eden sebepleri ayrıntılarıyla açıklamaktadır.

Doğanay, H., (2011), Türkiye ekonomik coğrafyası adlı eserinde sanayi konusunu da ele alarak çalışmamız için önemli kaynaklardan olmuştur.

Göney, S., (1976), “Adana Ovaları” isimli çalışmasında, Osmaniye’nin de içinde bulunduğu alana, Yüksekova ismini vermekte ve ovanın genel fiziki özellikleri yanında buradaki yerleşmelerin nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetleri üzerinde durmaktadır. Bölgenin iktisadi ve içtimai tarihine değinirken eski yerleşmelerin Neolitik ve Kalkolitik’te olduğunu kanıtlayan kazıların sonucu elde edildiğine; geniş ve düz ovalara sahip olan, iklim, toprak, su ve sulama şartları bakımından fevkalade müsait şartlar arz etmektedir. Bu sahaların, beşeriyet tarihinin en eski zamanlarından beri insan topluluklarını kendine çektiğini ve böylece en eski devirlerden itibaren yerleşmelere sahne olduğunu belirtmektedir.

Halaçoğlu, Y., (1973), “Fırka-i İslahiye ve Yapmış Olduğu İskan”, adlı çalışmasında, Fırka-i İslahiye Ordusu’nun Çukurova, Gavurdağı (Cebel-i Bereket), Kürt dağı ve Kozan dağlarında yapmış olduğu icraattan bahsetmektedir. Bu hareketin yalnızca birim askeri hareket olmadığı, bilhassa konar-göçer oymakların iskân ve yerleşmelerinin de başarıldığı bir icraat olduğu belirtilmektedir. Bu icraat esnasında kurulan kasaba ve köylerin bugün önemli merkezler haline gelmiş olduğu vurgulanmakta ve Kadirlinin de bu yerleşmelerden biri olduğu açıklanmaktadır.

Kara, H., (1975), “Çukurova’da Pamuk” isimli çalışmasında, öncelikle Çukurova’yı delta ve iç ova olarak 2 kısma ayırmakta, Osmaniye’yi yüksek ovada göstermektedir. Pamuk bitkisinin ekolojik şartları ve Çukurova’da iklim koşulları detaylı bir şekilde işlenmektedir. Çukurova’da nüfus ve yerleşmenin tarihi süreç içerisindeki durumu

anlatılarak, pamuk tarımında işgücü ihtiyacı üzerinde durulmaktadır. Tarımda işgücü göçlerinin ova içinde günlük göçler ve uzak mesafeli işçi göçleri olarak sınıflandırılabilirleceği anlatılmaktadır. Çukurova'daki mülkiyet yapısı, pamuk tarımında yapılan dönemlik çalışmalar, verim ve üretim değişimleri ve ayrıca bazı beşeri ve ekonomik sorunlar üzerinde durulmaktadır.

Kara, H., (1988), “Çukurova’da Kentleşme ve Sanayileşmenin Tarım Topraklarına Etkisi”, adlı çalışmasında Çukurova’da üretim potansiyeli yüksek, sulamaya açılmış verimli tarım topraklarının, kentlerin yatay olarak hızlı bir şekilde büyümesi ve sanayinin kentler dışında yoğunlaşması sonucu daraldığı üzerinde durulmaktadır. Adana, Mersin ve Tarsus gibi önemli büyük kentlerin hızla nüfuslarının artması sonucu, çevresindeki verimli turfanda sebze ve narenciye bahçelerinin yerleşim alanı haline dönüştüğü ve tarım alanlarının giderek daralmakta olduğu belirtilmektedir. Mersin Adana-İskenderun karayolu etrafının sanayi tesisleri ile işgal edildiği ve ileriki yıllarda büyük bir çevre kirlenmesinin yaşanacağı üzerinde durulmaktadır.

Kara, H., (1989), “Cumhuriyet’e Kadar Çukurova Nüfusu”, adlı çalışmasında Çukurova’nın, tarihi devirlerde insanların yerleşmesi ve ekonomik faaliyetlerini sürdürmesi için uygun bir alan olduğu vurgulanmaktadır. Tarihi süreç içerisinde Çukurova’da hakim olan krallıklar, devletler ve beyliklerden bahsedilmekte ve dönemler itibarıyla buradaki yerleşmelerin nüfusları, ayrıca Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası nüfustaki gelişmeler ve bunun sebepleri de açıklanmaya çalışılmaktadır.

Kara, H., (1990), “Çukurova’da Endüstri” adlı eserinde, Çukurova ve yakın çevresinin doğal özellikleri, yörede yaşayan halkın faaliyetlerini olduğu kadar, endüstriyel faaliyetlerini de etkilemiş ve ovanın çevreye göre değişik bir özellik kazanmasına neden olduğu üzerinde durmuştur. Ayrıca verimli tarım toprakları üzerinde kurulmuş olan Çukurova’daki yerleşmelerin nüfusunun hızlı arttığından da bahsetmektedir. Yöredeki yerleşmelerin fonksiyonel özellikleri üzerinde dururken 1970 yılı verilerine göre Kadirli’nin bir tarım kenti olduğunu da söylemektedir.

Karaboran, H.H., (1996), “Osmaniye’nin Kuruluşu ve Gelişmesi” adlı çalışmasında, Osmaniye ve yakın çevresinin tarihi geçmişi, yerleşmeye açılması ve aşiretlerin bu bölgede iskan edilmesi ve ortaya çıkan sorunlara değinilmektedir. Ayrıca bu bölgenin yer şekilleri, iklim, toprak ve su kaynakları bakımından insanların yerleşmesi ve nüfusun toplanması için de oldukça elverişli şartlar arz ettiği üzerinde durulmaktadır. Bu bölgenin tarihin en eski zamanlarından beri bir takım yerleşme merkezlerinin odak

noktası olmasını sağlayan bir takım fiziki ve beşeri şartlar taşıdığı ve beşeriyet tarihinin en eski zamanlarından itibaren insan topluluklarının dikkatini çeken bir yerleşme yeri olduğu vurgulanmaktadır.

Koçman, A.,(1980), “Çukurova Bölgesinde Şehirsel Fonksiyonlar, Sanayi İş Sahaları ve Sanayide Kuruluş Yeri Problemleri” adlı çalışmasında; Tarsus-Gözlükule, Mersin Yumuktepe, Kadirli-Karatepe gibi büyük arkeolojik kazıların verdikleri sonuçlarla Çukurova’nın Yontmataş Çağından beri yerleşilmiş olduğundan, verimli tarım alanlarına sahip olması nedeniyle nüfus artışının çok hızlı bir şekilde geliştiğinden ve şehirleşme hareketlerinin sanayi, ticaret, hizmet sektörlerinde ve tarım alanlarındaki gelişmelerin sonucu olduğundan bahsetmektedir. Böylece şehir yerleşmelerinin bir yandan doğal olarak artarken, bir yandan daha elverişli geçim ve hayat şartları bulmak amacı ile gelenler tarafından şehir nüfuslarını daha da arttırdığı belirtilmektedir.

Ünal,Ç.,(2010), “Türkiye’de Sanayi” adlı çalışmasında, Türkiye’nin tüm bölgelerinin sanayisini incelemiştir. Akdeniz bölgesinin sanayisi içinde Osmaniye sanayisine de değinilmiştir.

Sümer, F., (1963), “Çukurova Tarihine Dair Araştırmalar” adlı çalışmasında, Çukurova adıyla Mersin’den İskenderun’a kadar olan bölgenin kastedildiği vurgulanmaktadır. Bu isme ilk defa XV. Yüzyıla ait Türkçe ve Arapça eserlerde rastladığı ve Türklerden önceki zamanlar için oraya Kilikya denildiği belirtilmektedir. Bu bölgenin hemen bütün tarih boyunca tabii, iktisadi, kavmi ve siyasi bakımlardan bir bütün teşkil ettiği açıklanmaktadır.

Sümer, F., (1987), “XIX. yüzyılda Çukurova’da İhtimai Hayat” adlı eserinde, XIX. Yüzyılın birinci yarısında Çukurova bölgesinde, Anadolu’nun diğer yerlerinde görülmeyen bir hayat yaşandığı anlatılmaktadır. Bölgede en göze çarpan unsurun oymaklar olduğu ve bunların Tarsus’tan Nur dağlarına kadar geniş bir alanda, Çukurova’nın her tarafında varlıklarını kuvvetli bir şekilde hissettirdikleri belirtilmektedir. Bozdoğanlar, Sırkıntılı oymağı, Avşarlar, Ceritliler ve Tecirliler’in bölgedeki belli başlı oymak, cemaat ve aşiretleri oluşturduğu söylenmektedir ve bunların hayat tarzları üzerinde durulmaktadır.

Tekindağ, Ş., (1967), “II. Beyazıt Devrinde Çukurova’da Nüfuz Mücadelesi” adlı eserinde XIV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Adana, Tarsus ve Kozan civarlarında hakimiyet kuran Ramazanoğulları’nın Çukurova’da bazı Türkmen grupları etraflarında toplamak suretiyle bu bölgede büyük bir nüfuza sahip oldukları anlatılmaya çalışılmıştır.

şılmıştır. Belli başlı haç ve ticaret yollarına hâkim noktalarda kurulan bu beyliğin diğer bazı beyliklerle bu sebepten dolayı anlaşmazlık yaşadıkları da belirtilmektedir.

Tümertekin, E., (2011), Ekonomik coğrafya adlı çalışmasında sanayisinin kuruluşu gelişimi kuruluş yeri şartları sanayi sektörleri ve bazı gelişmiş ülkelerin sanayisi incelenmiştir.

TÜMERTEKÎN, **İstanbul Sanayisinde Kuruluş Yeri"** adlı çalışmasında kuruluş yeri faktörlerini bölgesel faktörler ve lokal faktörler olarak ikiye ayırmış, bölgesel faktörlerin en önemlilerini, 1- Hammadde, 2- Enerji kaynakları, 3- İşçi, 4- Pazar olarak belirtmiştir. Bu faktörler sanayi faaliyetlerinin yer alacağı bölgeyi belirleyen faktörlerdir. Bölge içinde sanayi kuruluşu veya kuruluşlarının bulunacağı yeri saptayan faktörler ise lokal faktörler olup, başlıcaları su, uygun arazi, yerleşme yerlerine yakınlık ve tesis sahibinin arzusudur (Tümertekin; 1972: 2)

İKİNCİ BÖLÜM

2. OSMANİYE'DE SANAYİNİN KURULUŞ YERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin tarihsel gelişimini ele aldığımız ikinci bölümde, sanayi faaliyetlerinin gelişimi, tarihsel süreç içinde bazı alt dönemlere ayrılarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda Türkiye' de uygulanan sanayileşmeye ilişkin politikalarla, Osmaniye sanayisinin gelişmesi arasındaki bağlantılar üzerinde de durulmuştur. Söz konusu politikalar makro hedefleri içermekte ve Türkiye'nin tamamında uygulanmıştır. Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde, bu politikaların yanı sıra, yerel ölçekte bazı faktörler de etkili olmuştur. Bu nedenle, Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde etkili olan kuruluş yeri faktörlerini ele almak ve bu faktörler arasındaki ilişkileri ortaya koymak gerekmektedir.

İlk aşamada kuruluş yeri faktörleri ile ilgili genel yaklaşımlarda bulunup, daha sonra ise kuruluş yeri faktörleri sistematik bir yaklaşımla ele alınarak incelenmelidir (Mutluer, 1995: 40). Bunun da dışında, Türkiye'de uygulanan teşvik tedbirleri ve işçi şirketleri gibi bazı uygulamaların Osmaniye sanayisine nasıl yansıdığı ve bu uygulamaların Osmaniye'deki boyutları da gözden geçirilmiştir.

Yeryüzünde sanayi faaliyetleri ister anakaralar, ister ülkeler, isterse bölgeler ölçeğinde ele alınsın, her alanda eşit bir dağılım göstermezler. Sözgelimi sanayi faaliyetlerinin yeryüzünde dağılışı, anakaralar ölçeğinde ele alındığında, başta Kuzey Amerika, Avrupa ve Uzak Doğu Asya'nın bazı ülkelerinde yoğunlaştığı, buna karşılık Güney Amerika, Afrika ve Asya'nın önemli bir bölümünde ise sanayileşmenin geri kaldığı ve bu geniş alanlarda oldukça az sayıda sanayi bölgesinin varlığı saptanır (Mutluer, 1995: 40).

Aynı durum ülkeler açısından da geçerlidir. Sanayileşmemiş ülkelerde olduğu gibi, yoğun bir şekilde sanayi faaliyetlerine sahne olan ülkeler içinde de sanayi faaliyetlerinin daha az yoğun olduğu bölgeler ayırt edilebilir (Mutluer, 1995: 40). Türkiye'de de sanayi faaliyetleri ülke genelinde eşit olmayan bir dağılım göstermektedir. Nitekim Türkiye' de sanayi faaliyetlerinin büyük bir bölümü ülkenin batı yarısında özellikle İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa, İzmir ve Manisa illerinde

toplanmıştır. Bunun dışında İç Anadolu Bölgesinde Ankara ve Kırıkkale, Akdeniz Bölgesi'nde Adana ve Mersin, Karadeniz Bölgesi'nde Zonguldak ve Samsun sanayi faaliyetlerinin yoğunlaştığı diğer illerdir (Mutluer, 1995: 41).

Türkiye'de Akdeniz Bölgesi'nin sanayi faaliyetlerinin dağılışı gözden geçirildiğinde, özellikle Adana'nın sanayileşme açısından son derece yoğun olduğu, bu ilin yanı sıra Adana sanayi alanının genişleyerek Osmaniye'ye taşıdığı ve Osmaniye'de de sanayinin gelişmesine, neden olduğu görülecektir.

'Sanayi faaliyetleri, ele alınan ölçek ne olursa olsun, bölgeler ve iller düzeyinde eşit olmayan bir dağılım göstermektedir. Örneğin, bazı alanlarda sanayi kuruluşları adeta üst üste kümelenirken, bazı alanlarda ise hiçbir sanayi kuruluşu bulunmamaktadır. Kuşkusuz sanayi kuruluşlarının belli alanlarda toplanması ve yoğun sanayi bölgeleri oluşturması o bölgenin özellikleriyle yakından ilgilidir. Bu özellikler ise kuruluş yeri ya da lokasyon faktörleri ile açıklanabilir (Mutluer, 1995: 41).

Kuruluş yeri faktörleri belli bölgelerde sanayi faaliyetlerinin yığılmasına neden olmaktadır. Çok çeşitli olan bu faktörler genellikle birbirleriyle ilişki içindedirler. Bu nedenle söz konusu faktörleri bağımsız olarak ortaya koymak genellikle mümkün değildir (Mutluer, 1995: 41).

Kuruluş yeri faktörleri kavramını ilk kez ortaya atan A.Weber' dir . Weber, kuruluş yeri faktörleri kavramını maliyet üstünlükleri üzerine geliştirmiş ve teorisini bu şekilde tanımlamıştır. Buna göre, bir sanayi kuruluşu taşıma ve işgücü harcamalarının en az olduğu yerde kurulmalıdır. Böylece yoğun işgücü ve hammadde alanları sanayi kuruluşlarını çeken başlıca bölgeler olmaktadır.

Weber' in teorisini geliştiren İsveçli bilim adamı Tord Palander, taşıma harcamaları fikri üzerinde durmuş, özellikle pazar atarlarına, yani tüketiciye uzakta yer alan sanayi kuruluşlarının ürettiği malların daha pahalıya mal olacağını, dolayısıyla aynı ürünü üreten iki kuruluşun pazar alanına daha yakın olanının avantajlı olacağını vurgulamıştır (Mutluer,1995: 41).

Kuruluş yeri faktörleri teorileri, her mekan için aynı sonucu vermemektedir. Hatta her sanayi sektörüne göre değişik özellikler göstermektedir. Örneğin, tarımsal hammaddeleri ile doğal kaynakları işleyen sanayi kuruluşları hammadde kaynaklarına yakın alanlarda (tekstil, demir-çelik, taş toprak sanayisi gibi), gıda sana-

yisi tüketiciye yakın alanlarda, petro-kimya sanayisi limanlara yakın yerlerde kurulmaya daha uygun yerler olduğundan söz konusu mekânlar daha fazla tercih edilirler. Ancak devlet politikaları yukarıda izah edilen durumlara ters bazı özel koşullara neden olabilmektedir. Kırıkkale’de kurulmuş olan Petro-kimya tesisi ile Karabük demir-çelik sanayi tesisi buna en güzel örneklerdir. Öte yandan, girişimin türü de kuruluş yerini etkileyebilmektedir (Mutluer, 1995: 43). Stratejik öneme sahip olan bir ürünü üreten ve devlet tarafından kurulan sanayi tesisleri iç kesimlerde kurulurken, çok ortaklı şirketler şirket ortaklarının arzuları doğrultusunda kendi yörelerinde kurulmaktadır. Özel sektör ise kar marjının en yüksek olduğu alanı kuruluş yeri olarak tercih etmektedir. Görüldüğü gibi, sanayide kuruluş yerlerini etkileyen birbiriyle ilişkili çok sayıda faktör bulunmaktadır.

Sanayi kuruluş yeri teorileri genellikle ekonomik şartları değerlendirmektedir. Gelişmiş ülke veya bölgeler için büyük oranda gerçek olabilir. Ancak gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde memlekete veya aileye bağlılık ekonomik çıkarlardan daha baskın olabilmektedir. Yani sosyal faktörler ve sosyal yapılar daha fazla dikkate alınabilmektedir.

Bu genel değerlendirmelerden sonra Osmaniye’de kuruluş yeri faktörlerini ele aldığımızda, Osmaniye’de sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde ve sanayileşmesi açısından Akdeniz Bölgesi’nde, Adana, Kahramanmaraş ve Mersin’den sonra önemli bir sanayi merkezi olarak ortaya çıkmasında yukarıda belirttiğimiz faktörlerin hemen tamamının birbirleriyle ilişkili olarak etkili olduğu gözlenmektedir. Ancak, yalnızca günümüzdeki sanayi düzeyini veya ortamını dikkate alarak çıkarımlarda bulunmak yanıltıcı olabilir. Sözgelimi, Örneğin baskın olan sanayi kollarından biri dokuma sektörüdür. O halde, pamuk tarımının geniş alanlar kapladığı Çukurova ve yakın çevresinde, dokuma sektörünün bu hammadde kaynağına bağlı olarak burada yoğunlaştığı ileri sürülebilir. Bu büyük ölçüde doğrudur da. Fakat sanayi kuruluşlarında yaptığımız anketlerden anlıyoruz ki, ham pamuk ya da iplik, yakın çevrenin yanı sıra başka bölgelerden de, yani nereden daha ucuz ve daha kaliteli temin edilebiliyorsa oralarından satın alınmaktadır. Başlangıçta, yörenin bir pamuk üretim alanı olması dokuma sektörünü buraya çekmiş olabilir. Ancak, bu koşullar günümüzde ulaşımın gelişmesiyle değişerek önemi azalmıştır. O halde, hammadde faktörünün yanı sıra burada başka faktörlerin de devreye girdiği açıkça görülmektedir. Sözgelimi bunlardan birisi yörede yıllardır yapıla gelen do-

kumacılık sanatıdır. Bir diğeri tarımdan elde edilen gelirin sermaye birikimini sağlamasıdır. Bir başka faktör Osmaniye'nin idari statüsünün yükselmesi ile devlet teşvikleri ve politikalarıdır. Eğitim seviyelerinin yükselmesiyle sanayicilerin tutum ve davranışlarının değişmesi. Osmaniyeli olma, girişimcileri tesislerini Osmaniye'de kurmaya sevk etmiştir. Dokuma sektöründe gözlenen bu duruma karşılık, yörede taş ve toprağa dayalı sanayi ile fıstık işleme sektörlerinin gelişmesinin en önemli nedeni yakın çevrenin hammadde kaynaklarıdır.

Kısaca buradan çıkaracağımız sonuç şudur; Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde çok sayıda faktör etkili olmuştur. Bu faktörler son derece karmaşık olmasının yanında birbirlerini tamamlayıcı özelliktedirler. Başlangıçta üstün olan bazı faktörler zamanla geri plana itilmiş, bunların yerini diğer faktörler almıştır.

Bu genel açıklamalarımızdan sonra öncelikle, Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmesine neden olan faktörleri, sanayi tesislerinde uyguladığımız anketler ve Osmaniye Sanayi Odası, DOĞAKA, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, İŞKUR ve OĞİAD gibi kuruluş ve derneklerle yaptığımız mülakat ve söyleyişler doğrultusunda saptanmaya çalışılmıştır.

2.1. Doğal Faktörler

2.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

2.1.1.1. Jeolojik Özellikler

Bir sahanın jeolojik özellikleri sanayinin önemli hammaddelerinden olan maden ve enerji kaynaklarının oluşumunu ve dağılışını etkilemesinin yanı sıra sismik hareketleri yani depremi de etkilemektedir. Bu nedenle sanayi araştırmalarında jeolojik özelliklerinde incelenmesi gerekmektedir.

Osmaniye'yi içine alan Adana Baseni (jeolojik havzası) batıda Ecemiş Fay Kuşağı, kuzeyde kıvrım dağları olan Toros Dağ Kuşağı, doğuda kırılmayla oluşan Amanos Dağları ile çevrilmiştir. Söz konusu havza hemen her jeolojik devrede cereyan eden olaylara maruz kalmıştır. Tersiyer ve Kuaterner'deki tektonik hareketler havzada kırılmalara neden olarak irili ufaklı fay hatlarını oluşturmuştur (Aslan, 2011: 8).

'Bölgenin temeli Paleozoik yaşlı birimlerden oluşmaktadır. Bu Paleozoik yaşlı istifin alt düzeyini oluşturan Orta-Üst Devoniyen yaşlı, mercanlı kireç taşı, kum taşı, şilt taşı- şeyl'den meydana gelmektedir (Bilgin, 1981). Mesozoyik'te ise bölgede karbonat-

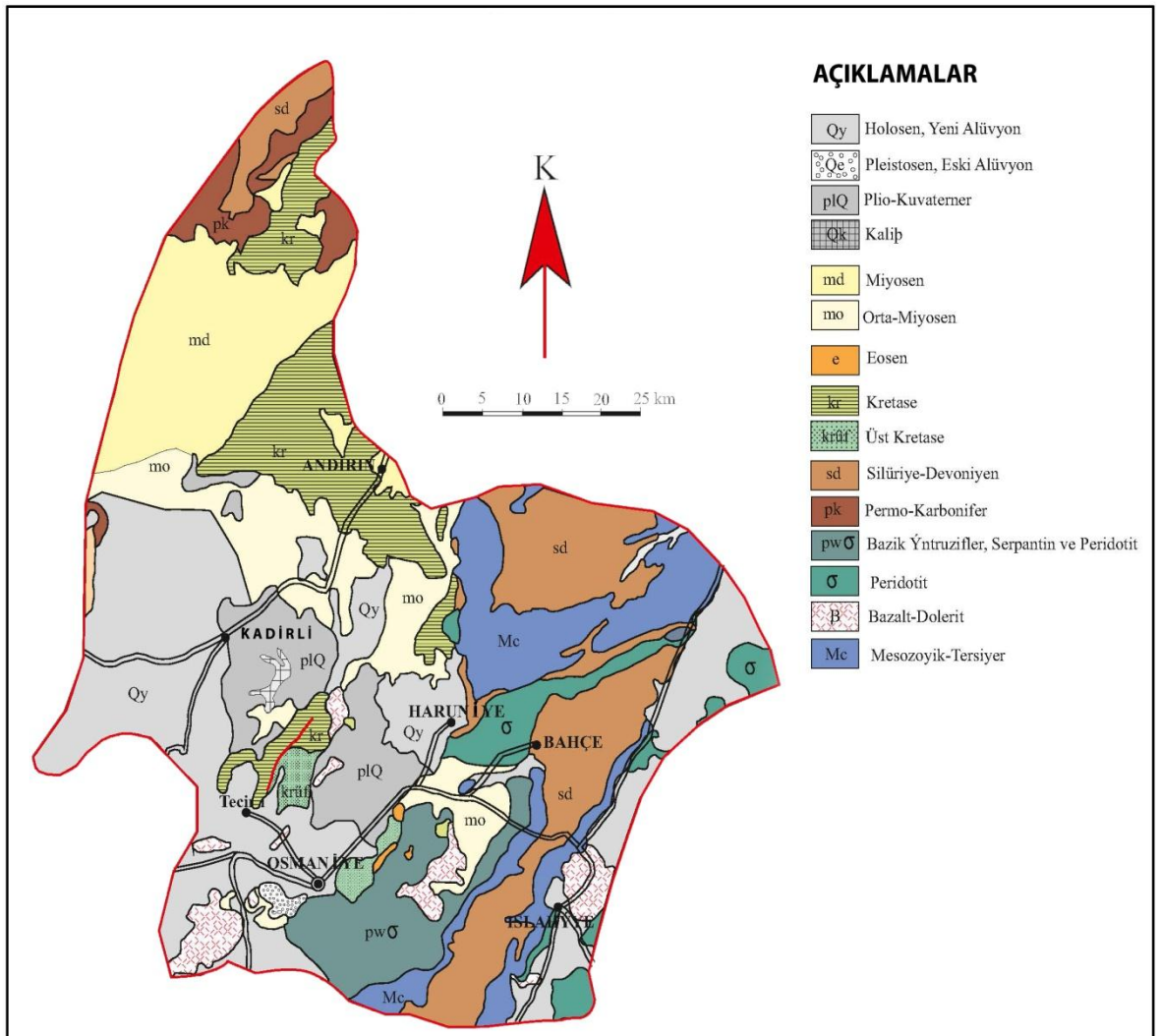
lar ile ofiyolit karmaşığı yer almıştır. İstifin tabanında yer alan kireçtaşı, dolomit ve dolomitik kireçtaşından oluşmuş olup Üst Triyas-Kretase yaşlıdır (Harita 2 ve Harita 3). Bunun üzerine uyumlu olarak killi-kireçtaşı, kumtaşı şeylden oluşan Üst Kretase yaşlı birim gelmektedir. Daha üstte ise; Rodyolarit Serpantinit, Ofiyolitik kayaç, lav vb.'den oluşan Melaj ile ultrabazik kayalardan meydana gelen Ofiyolitik birim tektonik dokanıklı olarak yer alır (Bilgin ve diğerleri, 1981). Adana jeolojik havzası Tersiyer istifi; Toros orojenik kuşağını oluşturan Paleozoik ve Mesozoik yaşlı birimler üzerinde uyumsuz olarak yer alır. Oligosen-Pliyosen zaman aralığında çökelmiş olan bu birimler birbirleriyle geçişli 11 kaya stratgrafi biriminden oluşmaktadır. Osmaniye'yi de içine alan Amanos dağlarındaki birimler ofiyolit öncesi ve ofiyolit sonrası olmak üzere iki grup altında incelenmiştir (Bilgin ve diğerleri, 1981). Farklı özelliklere sahip olan iki Miyosen istifi arasında, yanal ve düşey değişimli, içerisinde çok çeşitli yaş ve litolojide bloklar ya da Andırın Formasyonuna ait nap dilimlerini kapsayan Alt-Orta Miyosen yaşlı Karataş Formasyonu bulunmaktadır. Çok kıvrımlı olan bu birim diğer formasyonlardan fauna bakımından değişiklikler arz etmektedir. Misis-Andırın olarak tanımlanan kaya birimleri, Kretase-Tersiyer zaman aralığında çökelmiştir. Melanj nitelikli ve volkano sedimenter fasiyes özellikleri sunmaktadır (Bilgin ve diğerleri, 1981).

Çukurova'nın temelini, Paleojen dahil, eski formasyonlar oluşturur. Bunların üzerine, en altta Miyosen olmak üzere, Pliyosen ve Kuvaterner formasyonları diskordant olarak gelmektedir (Ardos: 1984, 29). Toros Dağlarında örtü tabakaları niteliğindeki bu formasyonların Çukurova'daki kalınlıkları bazı kısımlarda 4 metreyi bulmaktadır. Havzayı oluşturan sedimentlerin başlıcaları kalker, marn, kil, kumtaşı, konglomera ve evaporitlerdir. Evaporitlerin varlığı Miosen Pliyosen sınırında bölgede sıcak ve kurak bir iklimin hüküm sürdüğünü ve bu esnada sığ göllerin mevcut olduğunu gösterir (Ardos: 1984, 29-30). Bu durum toprakları etkileyerek sanayinin önemli hammaddelelerinden olan tarımsal üretimi etkilemektedir. Oluşan tabakaların ağırlığı torbalaşmaya neden olmuştur. Torbalaşmanın başlangıcı Miosen'den itibaren olmuştur ve halen devam etmektedir. Bu durum bölgenin sismik bakımdan faal olmasına neden olarak deprem riskini artırarak araştırma sahasının sanayisini olumsuz etkilemektedir (Ardos: 1984, 29-31).

Yukarıda araştırma sahası ile ilgili açıklanmaya çalışılan bazı jeolojik özelliklerin sanayi üzerinde dolaylı etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Jeolojik yapıdan dolayı sahanın mineral ve maden varlığı sanayinin ihtiyaç duyduğu madensel ham maddeleri

karşılayamamaktadır. Ayrıca araştırma sahasının 1.derece deprem kuşağında yer alması ve 7 şiddetinde deprem beklentisinin olduğu alanlardan biri olması hem konutlar hem de sanayi tesisleri açısından risk oluşturmaktadır. Olası şiddetli bir depremin hem konutlara hem de sanayi tesislerine zarar verme beklentisi yüksektir.

Osmaniye’de sanayi alanı olarak belirlenen Toprakkale ilçesi Tüysüz köyünde jeolojik olarak Kuvaterner yaşlı, oldukça sert üst kısımları bol kırıklı ve çatlaklı olan Delihalil Tepesi ve leçeli arazi bulunmaktadır (Aslan, 2011: 11). Söz konusu alan, leçelik olduğu için tarım yapmaya uygun değildir. Bu nedenle birçok ilde olduğu gibi organize sanayi bölgesi tarım alanlarını işgal etmemiştir (Harita 2.).

Harita 2. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası (MTA'dan Kısmen değiştirilerek)

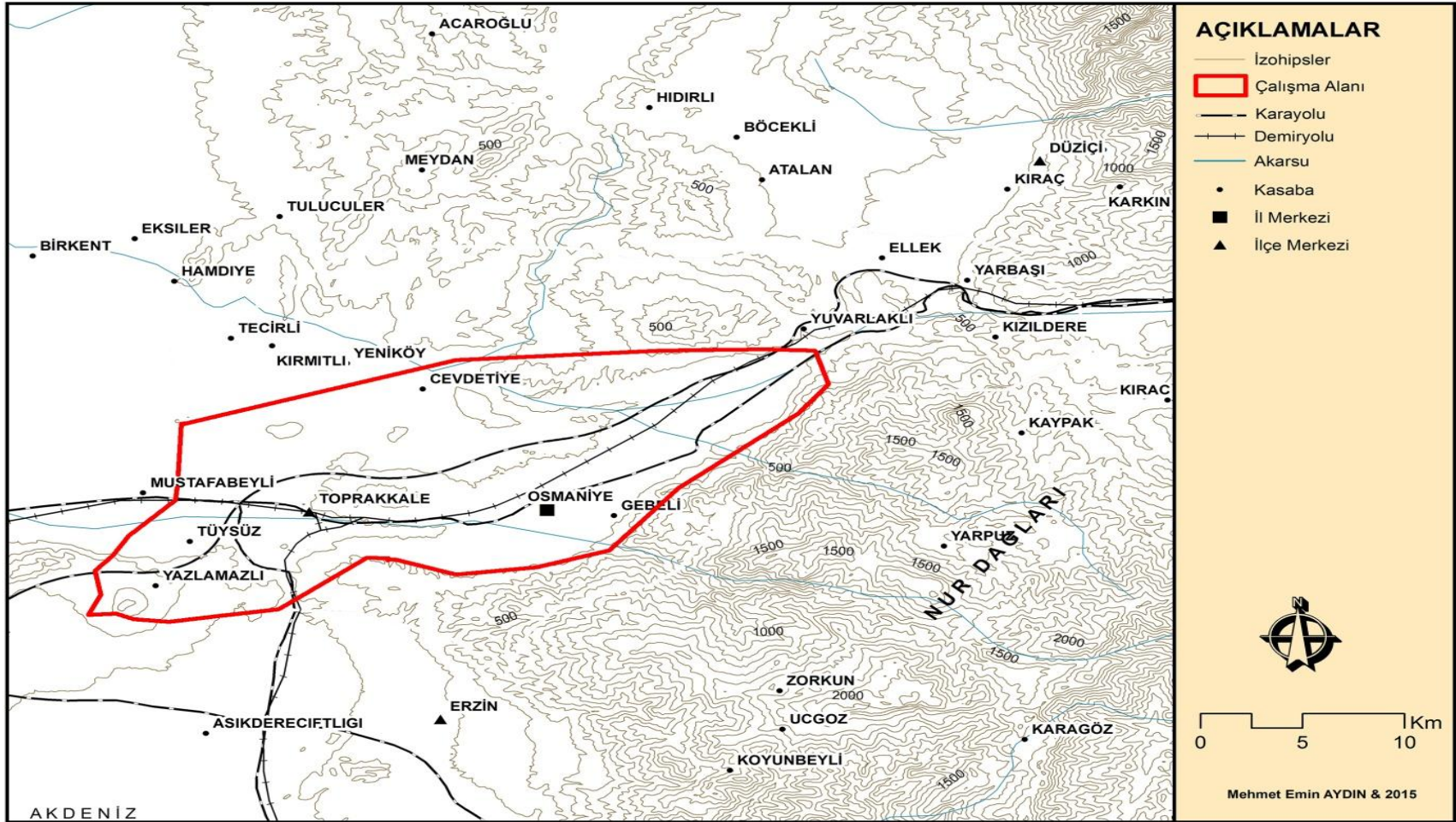
2.1.1.2. Araştırma Sahasının Jeomorfolojik Özellikleri

Araştırma sahası, Çukurova'nın kuzeydoğusu ile Nur (Amanos) ve Toros dağlarının kesiştiği alanda bulunmaktadır. Ortalama yüksekliği 118 m. civarındadır. Yüksekliği kuzeye gidildikçe tedrici bir şekilde artar (Harita 4). Orta ve güney kesimleri hafif tepelik olan araştırma sahası, Seyhan ve Ceyhan ırmakları ile kollarının taşıdıkları alüvyal malzemeyi biriktirerek oluşturdukları, Kuzeyi Toros ve Amanos dağlarıyla sınırlandırılmış Çukurova sübsidans (Çanaklaşma, çökme) havzasında yer almaktadır (Ardos, 1984: 29).

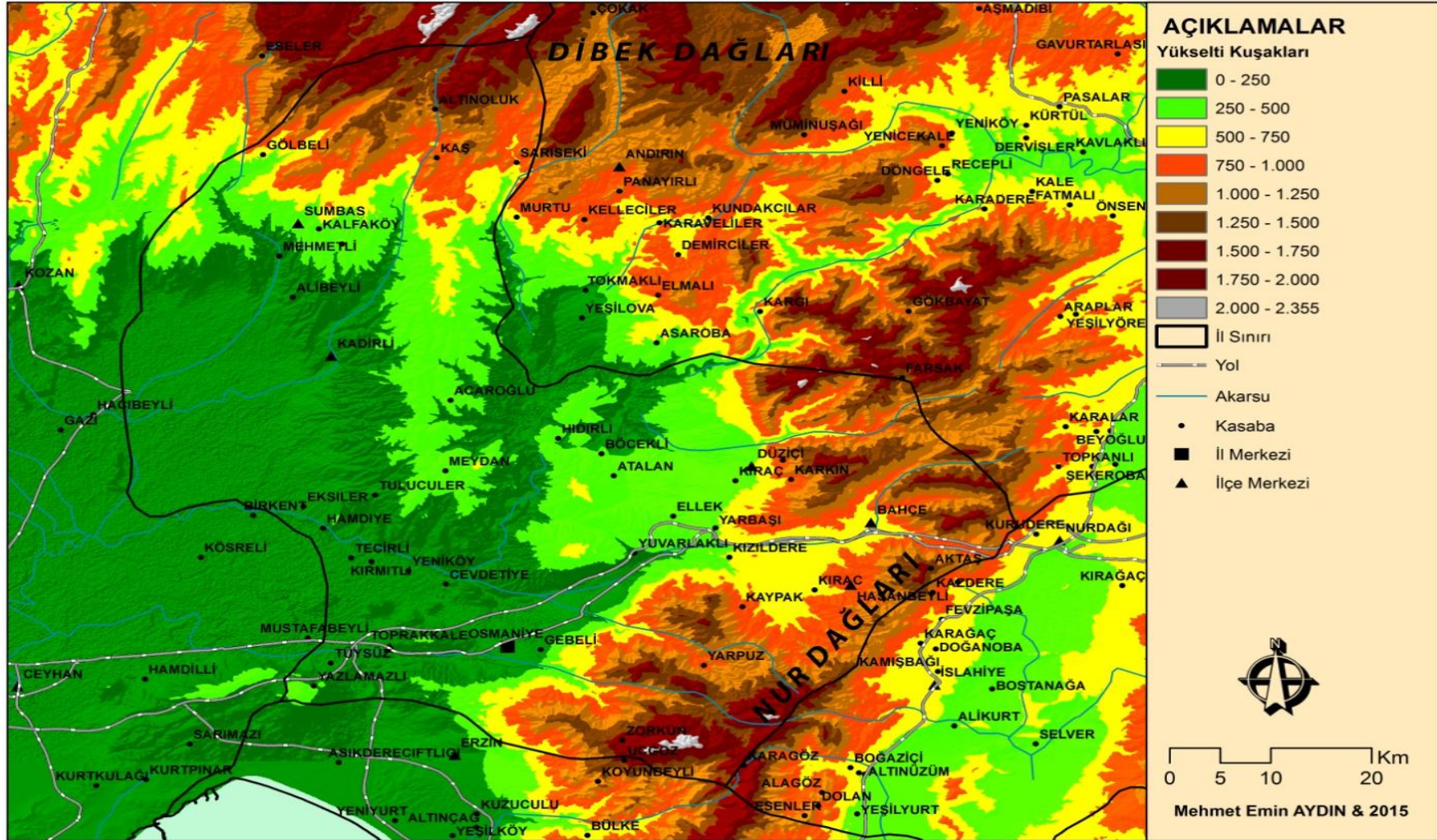
Araştırma sahasının çevresinde, kıvrım ve kırık dağları, alüvyal ovalar ile akarsuların aşındırma ve biriktirme faaliyetleri ile oluşan yarma vadileri, dik yamaçlar, akarsuların yatak değiştirmesiyle oluşmuş küçük ırmak adacıkları ve ova kesiminde oluşmuş birikinti yelpazeleri bulunmaktadır (Pamir ve Tolun, 1975). Araştırma sahasının önemli bir bölümünü oluşturan Osmaniye şehrinin büyük bir bölümü, Karaçay'ın taşıdığı alüvyal malzemeyle oluşmuş birikinti yelpazesinde kurulmuştur. Karaçay Osmaniye'yi ikiye ayırmıştır. Önemli sanayi alanlarından olan küçük sanayi sitesi Karaçay vadisinin doğusunda kurulmuştur. Karaçay'ın taşması durumunda sanayi sitesinin sel işgaline uğrayarak zarar görebilme ihtimali yüksektir.

Osmaniye'nin Kuzeyinde Mesozoyik kireçtaşı serileri, şiddetli erozyonlar dolayısıyla Paleozoik'e kadar kazılmış ve çok derin vadi oluşumlarına sebep olmuştur. Bütün bu yüksek ve çıplak bölgenin güneyi, Kadirli sırtlarının tamamen değişken Miyosen arazisinin nispeten daha yumuşak rölyefle tezat teşkil eder. Burada Anti Toros strüktür hatlarının işaretleri görülür. Kadirli-Ceyhan çöküntü havzasını dolduran genç alüvyal ovalar, 250 m.ye kadar değişen yüksekliktedirler (Pamir ve Tolun, 1975: 46). Araştırma sahası ve çevresindeki verimli topraklara sahip olan ovalarda yüksek potansiyelle tarımsal faaliyetler yapılmaktadır. Söz konusu ovalarda yetiştirilen hammadde tarım ürünleri olan sanayi tesislerinin kurulmasını ve gelişmesini kolaylaştırmıştır.

Araştırma sahasının çevresinde önemli dağlar yer almaktadır. Bu dağların başlıcaları; Koyuntepe (2168 m), Dumanlı dağ (2102 m), Yağlıpınar tepesi, Dazı Tepe (2085 m), Topbarnaz Tepe (2067 m), Cerlime Tepesi (1965 m) ve Binboğa Dağlarıdır. Dağlık alanların yüzeyi oldukça engebeli ve dalgalıdır. Akarsular dik yamaçları yarararak yer yer dar ve derin vadiler oluşturmuştur.

Harita 3. Araştırma sahası ve çevresinin topoğrafya haritası

Harita 4. Araştırma sahası ve çevresinin fiziki haritası

Osmaniye kenti, etrafı dağlar ve tepeliklerle çevrili alçak bir alüvyal ovaya kurulmuştur. Güneyinde ve doğusunda bazı yerlerde yükseltisi 2000 metreyi aşan Nur dağları ve batısında ise yüksekliği 250-300 metreyi bulan Korkuyu, Karabahadır ve volkanik bir tepe olan Delihalil tepeleriyle çevrelenen Osmaniye, kuzeyden ise alüvyal bir ova olan Yukarı Ova ile komşudur. Şehrin yerleşim alanı jeomorfolojik ve jeolojik açıdan şehir kurulmasına uygun değildir. Bu durum başlıca iki nedenden kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerden biri güneyinde ve doğusunda şehrin gelişimini engelleyen Nur dağları diğeri de batısında ve kuzeyinde I. sınıf verimli tarım arazilerinin varlığıdır.

Organize Sanayi Bölgesi (OSB)'nin kurulduğu saha, yeryüzü şekilleri bakımından eğimli aynı zamanda bir sadelik arz etmektedir. Çevresi ise yer yer volkanik kütlelerle sınırlanmış olan sahanın, en yüksek noktası güneybatıda yer alan Delihalil Tepesi'dir (456m). OSB bu kütlenin etrafında küçük parazit koni olarak yükselen Tüysüz Delihalil (320m) tepesinin kuzeydoğu yamacına kurulmuştur. Delihalil Tepesinden güney, güneydoğu, batı, güneybatı, doğu ve kuzeye doğru ova tabanına doğru azalan bir eğimle lav akıntıları yer almaktadır. Delihalil Tepesinin karşı istikametinde (Toprakkale'nin kuzeybatısında) Üç Tepeler volkanik kütlesi (132m) yer almaktadır (Aslan, 2011: 18).

Verimli tarım toprakları bulunan ve deprem riski daha fazla olan Yukarı Ova'ya göre söz konusu volkanik tepelik arazi, organize sanayi bölgesinin kurulması açısından daha uygun alandır. Kaliteli ve çok verimli yer altı sularına sahip olması nedeniyle öncelikli planlama alanı olarak düzenlenen "Delihalil Tepesinin çevresinde sıkışabileceği düşünülen organize sanayi bölgesinin alternatif gelişme alanı, Delihalil Tepesinin kuzey yamacından uzanarak Tüysüz köyünün doğusunu kaplayan eğimi az olan alandır (OSB Müdürlüğü Verileri, 2012).

Karaçay vadisi, küçük sanayi sitesi ile Fakıuşağı mahallesini ikiye ayıran derinliği az geniş tabanlı vadidir. DSİ dere ıslah çalışması yaparak Karaçay vadisinde taşkın ihtimalini azaltmasına rağmen özellikle küçük sanayi sitesinin ekstrem yağışlarda taşkına maruz kalması yüksek olasılıktır.

Araştırma sahasının çevresinde Amonos (Nur) Dağları ile Orta Toros Dağları bulunmaktadır. Osmaniye ve ilçelerin bulundukları sahanın dağlarla çevrili oluşu, Osmaniye'nin Adana dışında diğer il ve ilçelerle iletişimini ve iktisadi ilişkilerini sınırlandırmıştır. Bu durum, doğusundan ve kuzeyinden adeta kapalı bir havza özelliğine sahip

olmasına neden olarak Osmaniye'nin Adana'ya olan bağımlılığını artırmıştır (DPT, 2000: 5).

Araştırma sahasının da yer aldığı Çukurova'nın bugün gösterdiği morfolojik durum da oldukça ilginçtir. Esasen burası bir taraftan ova, diğer taraftan da subsidans havza özelliği taşımaktadır (Ardos, 1984, 31). Ancak zannedildiği gibi Çukurova tipik düz bir yüzey değildir. Erinç'e göre Çukurova'da her biri birer inter glasiyal safhaya ait değişik yükseltilerde başlıca üç flüvyal taraça vardır. Taraçalar ile Akdeniz arasındaki kısımda ise Seyhan ve Ceyhan akarsularının oluşturdukları delta gelmektedir. Hem taraçalarda hem de deltada eğimler güneye doğrudur. Eğimin kuzey kesiminde yani Toros dağlarının eteklerinde artması epirojenik genç hareketlerin varlığını ifade etmektedir. Güneyde ise aksine bir torbalaşma ve çökme söz konusudur (Ardos, 1984: 31).

Yukarıda oluşumu izah edilen Çukurova, Tarsus ovası, Adana ovaları ve yukarı ova olmak üzere üç kısma ayrılır (Arınç, 2011: 171). Misis'in (Yakapınar) doğusunda yer alan ve Adana ovalarından daha yüksekte olan Çukurova'nın doğu bölümüne ise Yüksek Ova ya da Yukarı Ova adı verilmiştir (Arınç, 2011: 171). Araştırma sahası Yukarı Ova Alt Yöresi'nde bulunmaktadır. Bu kesim Pleistosen'de Ceyhan ve Seyhan ırmaqları ile kolları tarafından biriktirilmiş, kuzeyden güneye doğru eğimli ve kısmen dalgalı alüvyal düzlüklerden oluşmuştur. Bu ova güney kenarında uzanan tepeler nedeniyle doğrudan denize açılmaz (Arınç, 2011: 171). Organize sanayi bölgesi bu tepelik alana kurulmuştur. Osmaniye, Kadirli ve Ceyhan Ovaları Çukurova'nın bir devamıdır. Ceyhan Nehri, Karaçay ve Savrun Çayının getirmiş olduğu birikinti materyallerinden oluşan alüvyal topraklardan oluşmuştur.

Yukarı Ova içinde olan 2 adet küçük ova yer almaktadır. Biri Osmaniye Ovası diğeri ise Düziçi Ovasıdır. Kuzeyinde Kozan ve Kadirli, güneyinde Yumurtalık Dağları, batısında ise Kırmıtlı Beldesi ile sınırlı olan Ceyhan Ovasının doğusunda 13.500 hektarlık alan kaplamakta olan Osmaniye Ovası, 10 km genişliğinde, 27 km uzunluğundadır (Arınç, 2011: 171). Denizden yüksekliği yaklaşık 100-150 m arasında olan ovaya Osmaniye kurulmuştur. Osmaniye Ovası ulaşımı, tarımı ve sanayiye olumlu bir şekilde etkilemektedir. Haruniye (Düziçi) Ovası ise, Osmaniye Ovasının kuzeyinde, Bahçe İlçesinin batısında yer alan çevresindeki ovalara göre yüksek ve düz bir ovadır. Uzunluğu doğu-batı doğrultusunda 17 km genişliği güney-kuzey yönünde 13 km. Haruniye Ovası 10.500 hektarlık bir alan kaplamaktadır. Denizden yüksekliği 250-400 m arasında değişmektedir (DPT, 2000: 5).

2.1.2. İklim Özellikleri

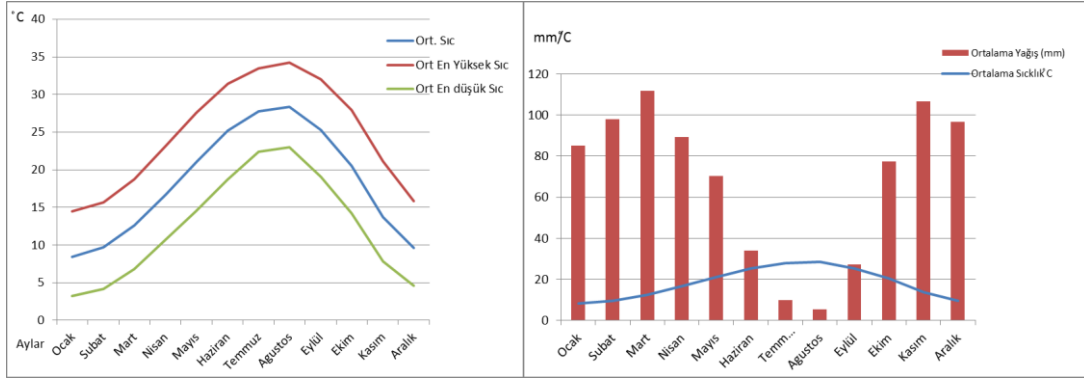
İklimin sanayi üzerindeki etkisinin tarımsal faaliyetlerde olduğu kadar güçlü ve belirgin olmadığı bilinmektedir. Fakat bazı sanayi kollarının yer seçiminde iklimin, çoğu kez dolaylı yoldan da olsa etkisini hissettirdiği görülür. Örneğin hammadde olarak tarımsal ürünleri kullanan tesisler, iklim koşullarının bu maddeleri etkilemesi nedeniyle dolaylı etkilenirler. Ayrıca fabrikaların işletmesi sırasında sıcak veya soğuk iklim şartları çalışanlar üzerinde etkili olurlar (Tümertekin, 1997: 533). Söz konusu nedenlerden dolayı araştırma sahasının iklim özellikleri incelenmiştir.

Araştırma sahası, yağış miktarının Türkiye ortalamasından yüksek oluşu, ağırlıklı olarak yağışın kış mevsiminde toplanması, yıllık ortalama sıcaklıkların iç kısımlarda görülmeyecek ölçüde yükselmesi, ekstrem sıcaklıkların aşırı düşük olmamasından dolayı donlu günler sayısının azlığı ve yaz kuraklığının görülmesi gibi nedenlerle, subtropikal Akdeniz iklimi olarak tanınan bir iklim tipinin etkili olduğu bölgededir (Arınç, 2011: 32). Burada önemle belirtmekte fayda gördüğümüz bir durumu belirtmeliyiz. Akdeniz ikliminde kışlar ılık değil serindir (Yücel, 1987: 83).

Tablo 1. Araştırma sahasının iklim elemanları ortalamaları, 2013

OSMANIYE	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama Değerler (1970 - 2011)												
Ortalama Sıcaklık (°C)	8.4	9.7	12.6	16.7	21.0	25.2	27.8	28.4	25.3	20.5	13.7	9.6
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	14.5	15.7	18.7	23.2	27.6	31.4	33.5	34.2	32.0	27.9	21.1	15.8
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	3.2	4.2	6.8	10.7	14.6	18.7	22.4	23.0	19.1	14.2	7.8	4.6
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	4.5	4.5	6.2	7.3	9.4	10.4	10.3	9.6	9.5	7.4	6.0	5.1
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	8.1	8.4	9.5	9.7	7.0	2.9	1.3	1.0	3.2	6.3	7.0	8.4
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (kg/m ²)	85.1	98.0	111.9	89.2	70.3	33.9	9.9	5.5	27.2	77.4	106.7	96.7
Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Yüksek ve En Düşük Değerler (1970 - 2011)*												
En Yüksek Sıcaklık (°C)	23.7	26.2	32.0	36.5	41.7	40.6	42.8	42.0	41.2	38.3	31.0	29.0
En Düşük Sıcaklık (°C)	-8.5	-6.8	-4.0	0.1	4.6	11.5	15.0	15.0	7.8	4.1	-4.5	-5.4

Kaynak: Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013

Şekil 1. Araştırma sahasının sıcaklık ve yağış değerleri

Yaz mevsiminde sıcaklık ortalaması 28°C, kış mevsiminde ise sıcaklık ortalaması 10°C derece civarındadır. Yıllık yağış miktarı 800-1000 mm dolayındadır. Yağışın % 65'ine yakını kışın düşerken yaz mevsimi oldukça kuraktır. Yıllık yağışın ancak % 5 lik kısmı yaz mevsiminde oluşur (Atalay, 2003: 301).

İklim özellikleri tarım, hayvancılık, ormancılık gibi ekonomik faaliyetleri doğrudan etkilemektedir. İklim özelliklerinden dolayı sanayinin ihtiyacı olan bitkisel ve hayvansal hammaddelerin kolay bir şekilde elde etmek mümkündür.

Kış mevsiminin serin olması ve donma olayının yıl içinde birkaç gün ile sınırlı kalması turuncgil ve zeytin bahçelerinin yetişmesini mümkünleştirmenin yanı sıra seracılık ile yaz tarım ürünlerinin ve kışlık tarım ürünlerinin üretilmesini sağlayarak tarıma dayalı sanayi kollarının gelişmesini hızlandırmıştır. Kar yağışlarının yok denecek kadar az olması, karayollarının karla kaplanıp Doğu Anadolu'da olduğu gibi ulaşımın günlerce kesilmesine engel olmamaktadır. İklim özelliklerinden dolayı sanayi tesislerinin ısıtma giderleri azalmıştır.

Yazların sıcak ve kurak olması ise pamuk tarımını olanaklı kılarak dokuma ve tekstil sanayisinin gelişmesini sağlamıştır. Nem oranının yüksek olması hissedilen sıcaklığı yükselterek işçilerin iş performanslarını düşürmektedir. Bu durum sanayi tesislerindeki üretimi azalttığından gelir kaybına neden olmaktadır. İşletmeler çalışanların yaz mevsimindeki iş performansını arttırmak için bina içi iklimlendirme sistemlerini kurmak zorunda kalmıştır. Bu da giderleri arttırarak maliyetleri yükseltmektedir. Yaz mevsiminde süt işleyen tesislerin sütü ısıtma giderleri düşerken, sütü tesislere taşıyan taşıtların soğutucu sistemleri kullanması giderleri arttırmaktadır. Bu durum olumsuz bir etki olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.3. Bitki Örtüsü Özellikleri

Bitki örtüsünden elde edilen bazı ürünler sanayi tesislerinin hammaddesi olarak kullanılmaktadır. Örneğin orman ürünü olan odun hammaddesi, endüstriyel ve yakacak odun olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Endüstriyel odun, kereste üretiminde kullanılan tomruk, levha üretiminde kullanılan lif artı yonga odunu, kağıt ve karton üretimi için odun selülozunda kullanılan kağıtlık odun maden ocaklarında kullanılan maden direği ve sandık yapımında kullanılan ambalajlık odun olarak kullanılmaktadır (Ünal, 2010: 104). Bazı bitki türleri baharat ve ilaç sanayisinde hammadde olarak kullanılmaktadır. Söz konusu bitkilerin maddi değeri çok yüksek olduğundan sanayi de imalat giderlerini yükseltmektedirler. Yukarıda sıralanan nedenlerden dolayı araştırma sahasının bitki örtüsü özellikleri incelenmeye değer görülmüştür.

Araştırma sahasının da içinde bulunduğu Akdeniz Bölgesinin iklim ve edafik şartları bir bütün halinde değerlendirildiğinde doğal bitki örtüsü tipinin orman olması gerektiği sonucuna varılabilir. Geniş yayılış gösteren ormanlar bu görüşü desteklemektedir. Günümüzde mevcut bitki örtüsü yüksek kesimlerde kısmen korunmuş olmakla birlikte alçak kesimlerde artık primer değil sekonder karakterlidir (Arınç, 2011: 51). Bilhassa araştırma sahasının da içinde bulunduğu Çukurova Kahramanmaraş, Hatay ovalarında görülen stepler sekonder olup antropojen step niteliğindedir.

Akdeniz bölgesinin doğal bitki örtüsü 4 grupta ele alınabilir.

1. Kıyı şeridi Bitkileri: Maki ve Garig
2. Step bitkileri
3. Yamaç ormanları: Kızılçam-meşe karışık orman kuşağı
4. Yüksek ormanlar katı: Sedir, köknar ve kayınlardan oluşan orman

Amanos Dağları, bitki coğrafyası açısından holarktik flora bölgesi içinde, Doğu Akdeniz bölümünde bulunmaktadır. Jeobotanik açıdan bölge Akdeniz sert yapraklı ormanları olarak tanımlanmıştır. Bölgede dikey yönde üç farklı vejetasyon kuşağı yer almaktadır (Orman Müdürlüğü Verileri, 2012). Bunlar:

Maki kuşağı; 700-800 metreye kadar çıkan kızılçam (*Pinus brutia*) ormanların tahribiyle oluşmuş sekonder bir vejetasyon zonudur. Hakim bitki türleri *Quercus cocci-fera*, *Myrtus communis*, *Phillyrea latifolia*, *Pistacia terebinthus*, *Calicotome villosa*, *Erica manipuliflora*, *Cotinus coggyria*, *Cistus ssp.*, *Smilax aspera*, *Clematis cirrhosa* ve *Cercis siliquastrum*dur (Orman Müdürlüğü Verileri, 2012).

Orman kuşağı; Ormanın tahrip olmadığı yerlerde 120 metreden, tahrip olduğu yerlerde ise maki kuşağının bitiminden itibaren başlayıp ormanın en üst sınırında (1900 m) son bulur. Kızılçam ormanları alçak kısımlarda (110 metreye kadar) yer alır (Orman Müdürlüğü Verileri, 2012). Kızılçamdan sonra çoğunlukla karaçam (*pinus nigra*), meşe (*Quercus cerris*) ve kayın (*Fagus orientalis*) bölümünde kayın, meşe, karaçam, sedir ve göknar çoğu kez karışık meşcereler oluşturmaktadır. Bu kuşaktaki orman, Osmaniye’de faaliyette olan orman ürünleri sanayisine hammadde sağlayarak sanayinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Orman Müdürlüğü Verileri, 2012).

Orman üstü kuşak; Orman sınırının (1300 m) bitiminden itibaren başlayan, düz ve çıplak alan adı verilen, ekstrem iklim koşullarından dolayı ağaç ve çalılar barınmadığı bölgelerdir. Bunlarda genellikle yer örtücü bodur çalılar (*Acantholimon libanoticum*, *Astragalus ssp.* *Asphodeline globifera*, *asphodelus aestivus*) ve alpin çayırlar yaygın durumdadır. Bölgenin doğal bitki türlerini içeren liste çıkartılmıştır. Bu listede familyalar ve türlerin sıralanışı, her bir türün endemik durumu ve floristik bölgesi Türkiye Florasına göre verilmiştir (Orman Müdürlüğü Verileri, 2012).

Türlerin floristik bölgelere dağılım oranları incelendiğinde Akdenizli elementlerin büyük çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum bölgede Akdeniz ikliminin hakim olduğunu ortaya koyar. Diğer taraftan, Avrupa-Sibirya elementlerinin (Ör: *Fagus orientalis*) az sayıda olmasına rağmen en güneydeki yayılış alanları olduğu için önem arz etmektedir. Endemizm oranı da oldukça yüksektir. Endemiklerin çoğu sadece bu bölgede yer almaktadır (Orman Müdürlüğü Verileri, 2012).

Araştırma sahasının yakın çevresinin orman envanteri; Araştırma sahasının sınırları içinde bulunduğu Osmaniye orman varlığı bakımından iç bölgelerdeki merkezlere oranla zengin sayılabilir durumdadır. Osmaniye, yüzölçümünün % 42’si ormanlarla kaplı olup, Türkiye orman varlığı göz önüne alındığında (% 27) orman varlığı bakımından zengin bir ildir. Topoğrafya olarak; Akdeniz Bölgesinde Toros Dağlarının doğusunda Amanos dağlarının uzantısında yer almaktadır. Akdeniz ikliminin görüldüğü Osmaniye’de ağaç türü genelde Kızılçam olup Bonitet’i (yetişme ortamı) iyi ve genç meşcerelerden oluşmaktadır. Geçmişte yapılan ağaçlandırma çalışmaları ve makilik alanlar da verimli orman statüsüne kavuşmuştur. 0-800 m. lik rakıma kadar Kızılçam ağırlıklı olan bu ormanlar, 800-1200 m. arasında karaçam, 1000-1200 m. arasında lokal olarak sedir ve kayın ormanları mevcuttur. % 42 ‘si ormanlarla kaplı olan Osmaniye ormanlarının tamamı devlet ormanıdır. Bu ormanların % 45 ‘i iğne yapraklı, % 55 ‘i yayvan

yapraklı ormanlardan oluşmaktadır. 87.563 hektarın 53.933 hektarı koru ormanı, 17.898 ha'ı bozuk koru orman alanı, 382 ha'ı normal baltalık ve 15.350 ha'ı bozuk baltalık ormanlardan oluşmaktadır. Toplam ormanlık alan miktarı il bazında 87.563 ha'dır. İşletme Müdürlüğü sınırları içinde de 68.383 ha da ormansız alan olmak üzere toplam 155.947 ha alan mevcuttur. İşletme Müdürlüğünde 2010 yılı içinde 29.995 ster yakacak odun üretilmiştir. Osmaniye Orman İşletme Müdürlüğü sınırlarında 5, işletme bulunmaktadır. Orman İşletme Şefliğinde (Bahçe, Düziçi, Hasanbeyli, Yarpuz, Osmaniye) Orman Amenajman Planları ve Silvikültür Planlarına göre bölme bazında yapılan tabii gençleştirme, sıklık bakımı, meşhere bakımı ve ormanlık alanlarda verilen izinlerle yangın emniyet yol ve şeridi yapımlarında ve ormanlarda meydana gelen olağanüstü hâsılat etası ile yapılan çalışmalarda elde edilmiştir. Elde edilen ürünler ibreli ve yayvan yapraklı cinsten olup orman emvali işleyen sanayi sektöründe, mobilya ve sunta yapımında, inşaat sektöründe ve palet sanayinde kullanılmaktadır. Yakacak odunlar ise halkın ihtiyacının karşılanması için odun ve kömür satış sektöründe ve orman ürünleri sanayisinin hammaddesi olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2. Ağaç Türüne Göre Osmaniye Ormanları, 2013

Ağaç Türü	Alanı(Ha)	Oranı(%)
İğne yapraklı	706688	46
Yayvan yapraklı	812950	54

Kaynak: Orman Müdürlüğü, 2012

Subtropikal iklimlerden Akdeniz ikliminin hakim olduğu Osmaniye'de Akdeniz bitkilerinin tamamına yakını yetişmektedir. Osmaniye arazilerinin yaklaşık %42'sini kaplayan orman ve fundalıklar flora zenginliği ile dikkat çekmektedir. Dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan bazı bitkiler (*Crocus adanensis* (Adana çiğdemi), Çukurova Orkidesi, Çukurova Menekşesi yetişmektedir. Orman ve fundalıklarda Kızılçam, Halep Çamı, Karaçam, Meşe, Servi, Sakız Ağacı, Gökmar, Sedir, Ardıç, Kayın, Karaağaç, Kızıl Ağaç gibi ağaçlar, Pırnal Meşesi, Sandal, Akça, Kesme, Defne, Alıç gibi ağaççıklar, Çırpıntı, Sumak, Tesbih, Mersin (murt), Menengiç, Hayıt, Kör diken, Yabani Zeytin, Yalancı Sumak, Akça Kesme, İncir, Böğürtlen, Katır Tırnağı, Keçi boğan (Azgan Dikenini), Dikenli Mersin gibi çalı türleri Orman Sarmaşığı, Gıcır Kuşkonmaz ve Perpil gibi sarılıcılar bulunmaktadır. Ayrıca İlde Ayırık, Yabani Arpa, Yabani Yulaf, Köpek Dişi, İngiliz Çimi, Yumak Otu, Çoban Düğmesi, Mürdümük, Üçgül, Yonca, Yabani Korun-

ga, Bakla, Çiğdem, Menekşe, Sümbül, Domuz Pıtrağı, Laden, Eğrelti, Yosun, Nevruz (Süsen) ve Civan Perçemi gibi yıllık bitkilerde yetişmektedir

Araştırma sahası ormanlık birlikte yakın çevresindeki Amanos Dağları ile toros dağlarında orman yoğunluğu oldukça yüksektir. Ayrıca orman arazilerinin yapısı erozyona müsait bir yapı arz etmektedir. Bölgenin iklim özellikleri ve toprak yapısı orman yayılışını olumlu yönde etkilemektedir. Toroslar ile Amanos Dağlarının kesişim yerlerine denk gelen söz konusu alanlarda kuzeye doğru gittikçe eğimi artan ve sarplaşan bir arazi yapısı mevcuttur. Kayalık taşlık araziler de çoğunluktadır. Yerleşim alanları çok parçalı ve dağınıktır. Bu yapı ormanların bütünlüğüne ve korunmasına menfi etki yapmaktadır. Ormanlık sahaların yayıldığı alanlar 100 m.den başlayıp, 1900 m. rakıma kadar çıkmaktadır. Genellikle 100 m. ile 400 m. arasında maki florası ile birlikte Kızılçam doğal ve dikim sahaları, 400-700 m. rakım arasında kızılçam yayılışı, 600-1000 m. rakımlarda baltalık şeklinde meşe, gürgen vb. yayılışı ve 1000 metrenin üzerinde karaçam, sedir, göknar saf veya karışık ormanlar halinde yayılış göstermektedir. başlıca orman ürünleri verilmiştir.

Tablo 3. Osmaniye’de Orman Ürünleri ve Üretim Miktarları, 2013

Yıllar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tomruk(m3)	5627	8984	11712	7763	14399	6966
Maden Direk(m3)	2437	5272	7361	6182	6338	7054
Sanayi Odunu(m3)	2967	3559	3135	3986 5	641	7038
Lif(m3)	11083	9127	10874	8450	180	15240
Kağıt Odunu(m3)	357 95					
Yakacak(siter)	2746	11787	14688	18883	37384	29995
Yapacak ürünler m	39.439	6.045	7.974	11.480	6.568	15.707
Yakacak Odun(siter)	81.154	86.640	69.739	85.000	77.302	65.648

Kaynak: Orman Müdürlüğü, 2012

2.1.4. Hidrolojik Özellikler

Her ne kadar günümüzde hala belli başlı lokasyon faktörleri arasına girmemişse de, suyun varlığı yakın zamanlarda giderek daha önemli hale gelmeye başlamıştır. Su, hammaddenin işlenmesi sırasında buhar elde etme ya da soğutmada kullanılmakta sanayinin yer seçimi incelendiğinde de, hem nitelik hem de miktar açısından suyun bulunabilirliğinin göz önünde tutulması gerekmektedir. Bazı sanayi kollarının gizli kuruluş

şartı yeterince suyun varlığıdır. Örneğin 1 ton çelik üretimi için 200.000 litre suya ihtiyaç vardır (Tümertekin, 2012:434). Araştırma sahasında demir-çelik sanayisi, dokuma ve gıda sanayilerinin suya ihtiyacı fazladır. Bu nedenle araştırma sahasının su potansiyelinin incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

2.1.4.1.Yer Altı Suları

Osmaniye Ovası yer altı suyu rezervini belirlemek ve yeraltı suyu işletme sınırlarını tespit etmek amacıyla DSİ tarafından 12 adet araştırma, 1 adet içme ve 4 adet bedel karşılığında olmak üzere toplam 17 adet kuyu açılmıştır (DSİ Müdürlüğü verileri, 2012). Açılan sondaj kuyularında akifer olarak çakıl ve konglomera geçilmiştir. Yapılan etüdlere göre yer altı suyu akım yönü ovanın doğusundan batısına doğru olup Karaçay ve Hamus çaylarına boşalmaktadır. Yer altı suyu beslenim alanları alüvyon kumlu, çakıllı alanları ile birikinti konileri, yamaç molozları ve Pliosen formasyonlarıdır. Yapılan hesaplara göre emniyetli olarak çekilebilecek yer altı suyu rezervi 48,5 milyon m³/yıl'dır (DSİ Müdürlüğü verileri, 2012). Yer altı suyu işletmesine uygun alanda işletme amaçlı derin kuyular açılarak Akyar Nurdağ yer altı suyu sulama (YAS) kooperatiflerine devredilmiştir. Akyar YAS Kooperatifi sulama alanında toplam 35 adet işletme kuyusu ile 1590 Ha. Tarım alanının sulanması planlanmıştır. Kuyu ve yağış hidrograflarının beraberce değerlendirilmesinden yağışlardaki meydana gelen değişimlerin kuyu su seviyelerini etkilediği; özellikle yaz aylarında yağışların az olduğu dönemlerinde kuyu su seviyelerinin düştüğü gözlenmiştir. Bölgede uzun yıllık gözlem süresince maksimum su seviyelerinin gerçekleştiği ay mayıs, minimum su seviyeleri ise Kasım ve Ocak aylarıdır (DSİ Müdürlüğü verileri, 2012).

DSİ kuyularından elde edilen su yaklaşık 1600 hektarlık tarım arazisinin sulanmasında kullanılarak sanayide hammadde olarak kullanılan yer fıstığı, pamuk, sebzeler, turunçgiller üretilmektedir. Ayrıca organize sanayi bölgesindeki tesislerin su ihtiyacının bir kısmı yer altı suları ile karşılanmaktadır.

2.1.4.2. Akarsuları

Osmaniye il sınırları içerisinde bulunan önemli akarsular Ceyhan Nehri ve bu nehrin kolları olan Hamis Çayı, Kalecik Çayı, Yarpuz Çayı, Karaçay, Kesik Suyu ve Savrun Çayı'dır. DSİ Osmaniye müdürlüğünün verilerine göre Osmaniye il sınırları

içerisinde bulunan başlıca akarsuların uzun yıllar ortalama debileri tespit edilmiştir (Tablo 3).

Ceyhan Nehri, Nurhak Dağlarından doğar 510 km. akıştan sonra Akdeniz'e dökülür. Osmaniye ili içerisindeki uzunluğu 75 km.dir. Ceyhan nehri vadisinde Aslantaş Barajı inşa edilmiştir. 1984 yılında işletmeye açılan Aslantaş Barajının membaında ÇEAŞ tarafından inşa edilip 2002 yılında işletmeye açılan Berke Barajı bulunmaktadır.

Kalecik Deresi; Kocakuz ve Ardıçkaya Tepelerinden doğar. Tamamı Osmaniye sınırları içerisinde. Hamis Çayına dökülür. Uzunluğu 25 km.dır. Vadisinde sulama suyu üretmek amacıyla Kalecik Barajı inşa edilmiştir (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Karaçay Deresi; Hamo ve Hanife Mezarı Tepelerinden doğar. 70 km uzunluğunda olup Ceyhan Nehrine katılır. Osmaniye sınırları içerisindeki uzunluğu 42 km. dir. Karaçay'ın suyu tarım arazilerinin sulamasında kullanılmaktadır (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012). Nur Dağları eteklerinden Ceyhan nehrine kavuştuğu noktaya kadar olan kısımda yatak ekseninden itibaren sağlı sollu 300 m. olmak üzere toplam 600 m. Genişliğe haiz saha 4373 sayılı Taşkın Suları Kanunu kapsamına girmektedir. Bu taşkın alanında yerleşim alanlarının yanında Osmaniye küçük sanayi sitesi de bulunmaktadır. Olası bir taşkında küçük sanayi sitesindeki sanayi tesisleri su baskınına maruz kalarak maddi zarara uğrama ihtimali yüksektir (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Savrun Çayı; Mozgaç Dağı, Akgedik mevkiinden doğan Savrun Çayı'nın toplam uzunluğu 83 km olup Osmaniye sınırları içerisindeki uzunluğu 65 km.dir. Kadirli'den geçip Ceyhan Nehrine dökülmektedir. Kadirli Ovası'nın sulanmasında kullanılarak sanayinin ihtiyacı olan tarımsal ham maddelerin üretilmesine katkı sağlamaktadır.

Kesiksuyu Deresi: Ümbela ve Bozkoyak Tepelerinden doğar. Toplam uzunluğu 23 km.dir. Üzerinde Mehmetli Barajı kurulmuştur. Ceyhan Nehrine dökülen Kesiksuyu deresinin suyu tarım arazilerinin sulanmasında kullanılarak tarımsal hammadde üretimini artırmaktadır (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Sabunsuyu Çayı; Çakıroğlu mevkiinden doğar. Toplam uzunluğu 43 km.dir. İl Sınırları içerisindeki uzunluğu 23 km. dir. Ceyhan Nehrine dökülür. Tarım arazilerinin sulanmasında kullanılır (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Yarpuz Çayı; Topbarnoz Tepelerinden doğar. 30 km. aktıktan sonra Hamis Çayına dökülür. Tamamı Osmaniye sınırları içerisinde. Sulamada kullanılır.

Horu (Hamis) Çay; İki kol olarak Yerli Tepe ve İncirlikaya mevkiilerinden doğar. 55 km akış uzunluğuna sahiptir. Yukarı çığırda ismi Horu Çayı olmakla beraber

sonra Hamis Çayı adını alır. Cevdetiye mevkiinde Ceyhan Nehrine katılır. Sulamada kullanılır. Bahçe ilçesi civarında Kanlı geçit mevki ile Ceyhan Nehrine döküldüğü yer arasında sağlı sollu 50'şer m. olmak üzere 100 m. genişliğe haiz saha 4373 sayılı Taşkın Suları Kanunu kapsamına girmektedir. Taşkın olması durumunda Cevdetiye'deki sanayi tesislerinin birçoğu su baskınına uğrama ihtimali yüksektir (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Keşiş Çayı; Osmaniye sınırlarına Akifiye Köyü civarında girer. 60 km. akış uzunluğuna sahip olup, Osmaniye sınırları içindeki uzunluğu 47 km.dir. Aslantaş Baraj Gölüne dökülür. Ayrıca Sumbas Çayı ve Çepelce Deresi de 4373 sayılı Taşkın Suları Kanunu Kapsamına girmektedir (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Yukarıda izah edildiği gibi Osmaniye il sınırlarında bulunan akarsular enerji üretiminde, sulamada kullanarak sanayinin ihtiyacı olan elektrik ve tarımsal hammadde üretiminde önemli etkiye sahiptir.

Tablo 4. Başlıca Akarsular ve Debileri, 2013

Akarsular	Yıllık Ortalama Akım (hm ³ /yıl)
Ceyhan Nehri	220 6900
Kalecik Deresi	1,65 52,0
Karaçay	2,54 79,2
Savrun Çayı	8,08 255
Kesiksuyu Deresi	3,94 124,1
Sabunsuyu Çayı	4,00 126,6
Yarpuz Çayı	1,75 54,5
Horu (Hamis)	Çayı 3,35 104,6
Keşiş Çayı	11 347

Kaynak: DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012

2.1.4.3. Baraj ve Göletler

Osmaniye sınırları içerisinde doğal göl bulunmamaktadır. DSİ tarafından işletmeye açılmış bir gölet bulunmaktadır. Bu gölet sulama amacıyla yapılmıştır. Arıklıkış Köyü mevkiinde ve Buğdaycık Deresi üzerinde bulunmakta olan Arıklıkış Göledi ile 285 ha. tarım arazisi sulanmaktadır. Gölette toplanan suyun kullanımıyla tarım arazilerinde fıstık buğday, mısır gibi sanayinin ihtiyaç duyduğu tarım ürünleri yetiştirilmektedir.

Aslantaş Barajı; Deniz seviyesinden yüksekliği 155 m. yüzey alanı 61.15 km² hacmi 1706.106 m³. Ortalama Derinliği 78 m.dir. Aslantaş Barajını Ceyhan Nehri, Keşiş Çayı, Andırın Çayı gibi akarsular beslemektedir. 100 m³/sn su üretme kapasitesine sahip olan baraj, Osmaniye tarımı ve sanayisinin gelişmesi açısından çok önemlidir. Osmaniye ovasının hemen tamamı bu barajın ürettiği suyla sulanmakta ve tarıma dayalı sanayi tesislerinin ihtiyacının önemli bir bölümü karşılanmaktadır (DSİ İl Müdürlüğü Verileri, 2012).

Mehmetli barajı; Osmaniye'nin Sumbas ilçesinde bulunan barajın alanı 2.9 km² dir. Hacmi 59.106 m³, ortalama derinliği 56. 4 m. olan barajı, Kesiksuyu Deresi beslemektedir. 4,5 m³/sn. sulama suyu üreten barajın, en önemli yararlanma alanı tarım arazilerinin sulanmasıdır (DSİ İl Müdürlüğü Verileri, 2012).

Kalecik Barajı; Kalecik'te sulama amacıyla inşa edilen Kalecik Barajı'nın alanı 1.36 km², hacmi 33 hm³ tür. Kalecik Çayı tarafından beslenmektedir.

Berke Barajı; Berke Barajının ana su kaynağı Ceyhan Nehridir. Membasında Sır Barajı mevcuttur. Baraj rezervuarının yüzey alanı 8 km², normal su seviyesinde baraj hacmi 427 hm³'tür. Berke Barajı enerji üretmek amacıyla inşa edilmiştir (Tablo 4). Yıllık elektrik üretimi 1672 GWh. tır (DSİ Osmaniye müdürlüğü, 2012). Baraj, Osmaniye sanayisinin elektrik ihtiyacının önemli bölümünü karşılayarak sanayinin gelişme hızını arttırmaktadır (DSİ İl Müdürlüğü verileri, 2012).

Tablo 5. Berke Barajının Önemli Özellikleri, 2013

HİDROLOJİ	KEMER BARAJ
Ortalama Akım 153 m ³ /s	Tipi Çift Eğrili İnce Kemer
Taşkın Debisi 7500 m ³ /s	Yükseklik 201 m.
Derivasyon Boşaltımı 1360 m ³ /s	Kret Uzunluğu 270 m.
Kret Kotu 346 m.	
BARAJ GÖLÜ	Temel Kotu 145 m.
Göl Üst Kotu 345 m.	Topukta Genişlik 27.5 m.
Max.Taşkın Kotu 345 m.	Krette Genişlik 4.6 m.
Min.Su Kotu 288 m.	Beton Hacmi 745 500 m ³
Max. Depolama Hacmi 427	Mm ³ Kazı Hacmi 700 000 m ³

Kaynak: DSİ Verileri, 2012

Araştırma sahasının yakın çevresinde faaliyet gösteren hidroelektrik santraller, Aslantaş HES ve Berke HES'tir. Aslantaş HES'in Kurulu Gücü 138 MW, yıllık ortalama enerji üretimi 605 milyon kWh'dır. ÇEAŞ tarafından inşa edilen Berke Barajı ve HES'in Kurulu Gücü 510 MW ve Yıllık ortalama enerji üretimi 1,669 milyar kWh'dır (DSİ Verileri, 2012).

2.2. Beşeri Faktörler

2.2.1. Hammadde Kaynakları

Modern sanayinin en önemli özelliklerinden biri çok miktarda hammadde kullanmakta olması nedeniyle, geniş çapta hammadde kaynaklarına bağlılığıdır. Uygun nitelik ve miktarda hammaddelerin varlığı sanayi faaliyetlerinin ana koşulları arasındadır. Sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde her şeyden önce işlenecek hammadde gereklidir. Öte yandan tesislerin kuruluş yeri de sanayi kollarının özelliğine göre değişik oranda olmak üzere, hammadde kaynaklarının etkisi altındadır (Tümerterkin, 1994: 402).

Her sanayi tesisi hammadde olarak daima çıkarım faaliyetlerinin (madencilik, tarım, ormancılık) ürünlerine dayanmazlar. Birçok tesis, hammadde olarak başka bir takım sanayi tesislerinin ürünlerini veya geri dönüşümü mümkün kullanılmış ama atık durumda olan bazı maddeleri de hammadde olarak kullanmaktadır. Buna verebileceğimiz en önemli örneklerden biri metal veya ana metal eşya sektörleridir. Bu sektörlerde üretim yapan bazı tesisler hurda demirleri hammadde olarak kullanmaktadır. Kuruluş yerinin belirlenmesinde bu özellik önemli bir etken oluşturmıştır. Demir çelik tesislerinin de hammaddeye yakın olma isteği kuruluş yerinin Osmaniye olmasına neden olmuştur. Zira İskenderun demir çelik fabrikasının (İSDEMİR) yarı mamul maddeleri Osmaniye demir çelik işletme tesislerinin hammaddesi olarak kullanılmaktadır.

Hammadde üretim alanına olan mesafe kısa olduğundan dolayı tesisler hammaddeyi daha düşük bir maliyetle ve daha kısa sürede elde etmektedirler. Bu nedenle Osmaniye'de kurulan ana metal tesislerinin rekabet gücü oldukça yüksektir.

Bilindiği üzere pamuklu dokuma ve İplik sanayi sektörlerinin imalat tesisleri olan fabrika ve atölyelerinin en önemli hammaddesi pamuktur. Araştırma sahasında üretim yapan tesisler ihtiyacı olan pamuğun önemli bir bölümünü Çukurova'dan temin etmektedirler. Son yıllarda az da olsa GAP yöresinden de pamuk alımı yapılmaktadır. Tesislerin ihtiyacı olan boya tiner vb. yarı işlenmiş hammaddeler ise Adana, Gaziantep, İstanbul vb. sanayi merkezlerinden temin edilmektedir. Yer fıstığı işleme tesisi ise

hammadde ihtiyacının tamamını Osmaniye ve çevresinden karşılamaktadır. Orman ürünlerini işleyen tesisler ise hammadde ihtiyacının bir kısmını Toros Dağları ile Nur Dağlarındaki ormanlardan karşılarlarken son yıllarda Rusya'dan orman ürünleri ithal edilerek de hammadde ihtiyacı karşılanmaktadır.

Hammaddenin sanayinin kuruluş yeri seçimi üzerindeki etkisinin en önemli örneği fıstık işleme sektörüdür. Osmaniye'de üretilen fıstıkların tamamına yakın oranı Osmaniye'deki tesislerde işletilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi araştırma sahasında kullanılan hammaddelerin çoğu yakın çevresinden karşılanmaktadır. Bu durum hammadde temini ihtiyacının sanayi tesislerinin kuruluşu üzerinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Ulaşımın gelişmesi sanayinin yerel hammaddeye bağılılık derecesini düşürdüğü gerçeği Osmaniye içinde geçerlidir. İhtiyaç olan hammadde ülkemizin diğer bölgelerinden hatta yurtdışından dahi temin edilmektedir. Örneğin orman ürünlerini işleyen tesisler Doğu Anadolu hatta Rusya'dan kereste getirip işlemektedir. Yine mobilya tesisleri sunta, MDF vb hammaddeleri Bolu, Sakarya, İzmit ve Kayseri'den temin edilerek işlenilmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, hammadde kaynaklarına yakın olunması, Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde etkili olmuş önemli bir faktördür. Ancak hammadde faktörünün kuruluş yeri seçimindeki etkisi sektörler bazında bazı farklılıklar göstermektedir. Özellikle dokuma, gıda, metal sanayisi sektörlerinde hammaddenin etkisi büyük ölçüde hissedilmekte, Osmaniye ve yakın çevresinde üretilen pamuk çırçır fabrikalarında işlenirken, Osmaniye'de kurulan iplik fabrikalarının ürettiği iplik de dokuma tesislerinde hammadde olarak kullanılmaktadır. Öte yandan, taş ve toprağa dayalı sanayi sektöründe de Osmaniye ve yakın çevresinde (Kadirli) bol miktarda bulunan mermer ve traverten yatakları bu sanayi sektörünün gelişmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Ayrıca orman ürünleri ve gıda sanayileri sektöründe de Denizli ve çevresindeki hammadde kaynakları tüketilmektedir. Günümüzde Osmaniye sanayisinde yalnızca yakın çevredeki hammadde kaynakları kullanılmamakta, Türkiye'nin diğer bölgelerinden, hatta yurt dışından pamuk, pamuk ipliği, ham kereste gibi bazı hammaddeler Osmaniye'ye getirilmektedir. Bununla birlikte, Osmaniye ve çevresindeki hammadde kaynaklarının çekiciliği ve erişilebilirliği sanayinin gelişmesi açısından birinci derecede etkili olmuştur. Bu çerçevede, Osmaniye'de bulunan hammadde kaynaklarının

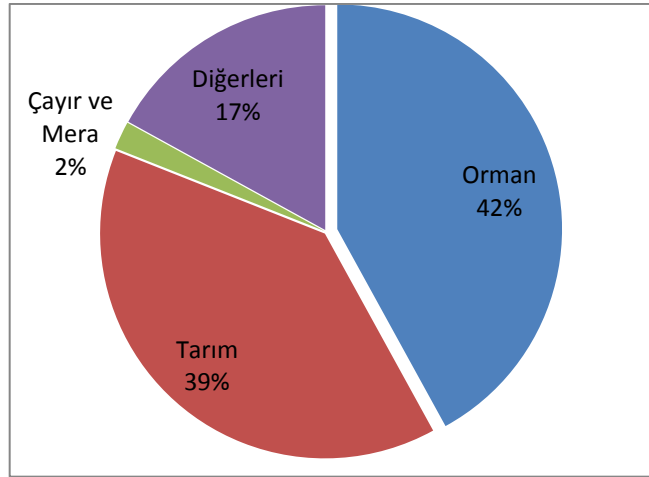
türünü ve potansiyelini ele almak yararlı olacaktır.

2.2.1.1. Tarımsal Hammaddeler

Tarımsal hammadde sanayi sektörünün temel ihtiyaçlarından biridir. Ulusal gelişimizin yaklaşık % 15' i ve istihdamın % 29,5' ini oluşturması nedeniyle tarım sektörü tek başına bile ülke için önemli kaynaktır (Ünal, 2010: 100). Araştırma sahamızda tarımsal üretim oldukça çeşitli ve yüksek kapasitelidir. Üretilen tarımsal hammaddeler gıda ve dokuma sektörleri açısından önemli bir kuruluş faktörüdür. Tarımsal hammadde varlığını bitkisel ve hayvansal hammaddeler olmak üzere iki başlık halinde incelemek mümkündür (Ünal, 2010: 100)

Bitkisel hammadde; bitkisel hammaddenin temel faktörlerinden biri olan tarımsal araziler Türkiye'deki varlığı 26.606.895 hektardır (TÜİK, 2006:182). Türkiye'de tarımsal arazi, toplam alanın %34 ünü oluşturmaktadır. Araştırma sahamız olan Osmaniye'nin il sınırlarında ise tarım arazisi 126.000 hektar, mera alanı 4.000 hektar, orman alanı 143.700 hektar, diğer alanlar ise 55.317 hektar toplam arazi varlığı 327.982 hektardır. (Tarım il müdürlüğü verileri: 2012)

Genel Arazi Kullanımı ; Osmaniye'nin toplam yüzölçümü 3.2798 km² dir. Söz konusu alanın 125.012 hektarı tarımsal arazidir. İl topraklarının yaklaşık % 42'si orman ve fundalıklarla, % 39'u tarım arazisi ve %19'u diğer arazilerden oluşmaktadır. (Tablo.5)

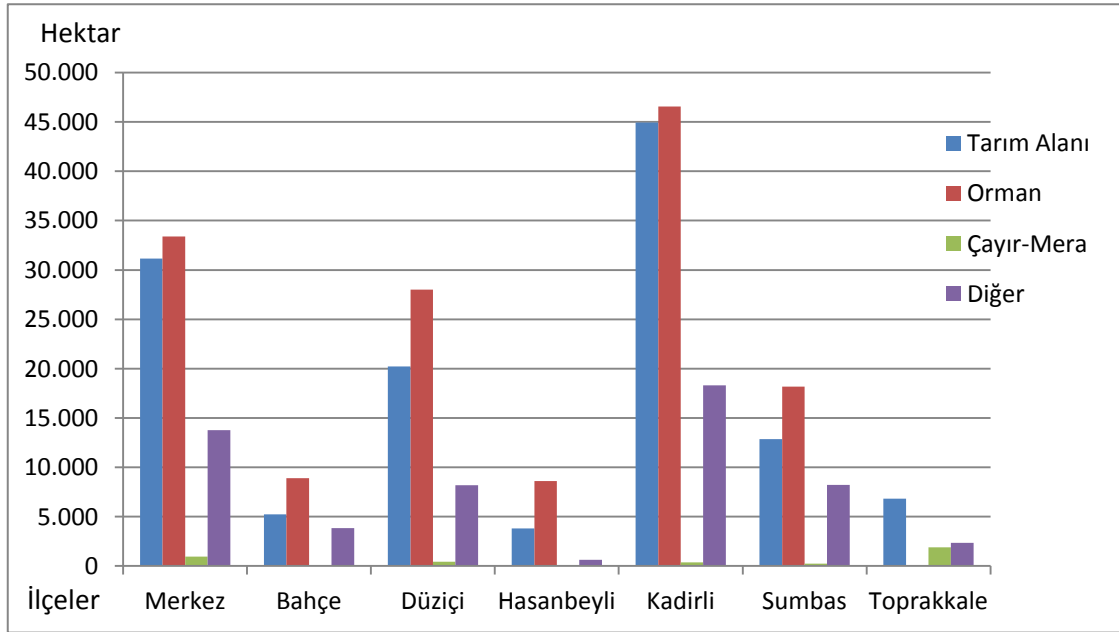

Şekil 2. Osmaniye topraklarının Arazi Kullanıma Göre Dağılımı, 2013

Tablo 6. Osmaniye’de İlçelere Göre Arazi Kullanımı, 2013

İLÇELER	Tarım Alanı		Orman Alanı		Çayır-Mera Alanı		Diğer Alanlar		T O P L A M		
	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	Yüzölçümü (Km ²)	%
Merkez	3,159	39	33.407	42	957	1	13.783	17	79.306	793,1	100
Bahçe	5.225	29	8.895	49	52	0	3.834	21	18.006	180,1	100
Düziçi	20.212	36	28.000	49	430	1	8.190	14	56.832	568,3	100
Hasanbeyli	3.806	29	8.602	66	63	0	638	5	13.109	131,1	100
Kadirli	44.938	41	46.577	42	383	0	18.319	17	110.217	1.102,2	100
Sumbas	12.862	33	18.172	46	233	1	8.216	21	39.483	394,8	100
Toprakkale	6.810	62	0	0	1.882	17	2.337	21	11.029	110,3	100
Toplam	125.012	39	143.653	42	4.000	2	55.317	17	327.982	3.279,8	100

Kaynak: Tarım müdürlüğü, 2010

Şekil 3. Osmaniye İlının ilçelere göre Arazi Durumu (Ha)

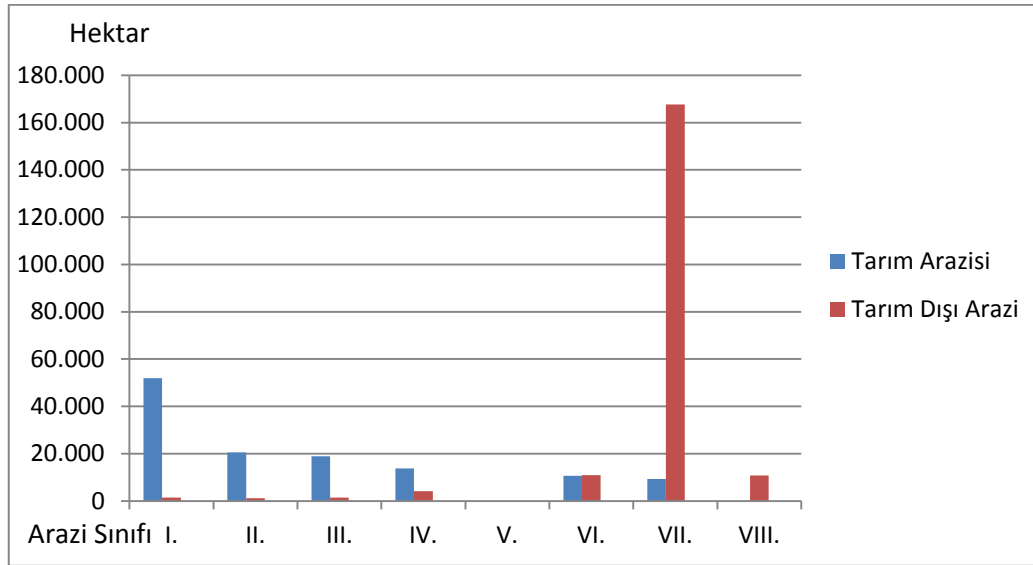
1976 yılında yapılan toprak etüt ve haritalama sonucunda Çukurova’da 28 toprak serisi bulunmuştur. Bu çalışmaya göre bölge topraklarının büyük bir bölümü alüvyal ve kolüvyal dolgulardan oluşmaktadır (Kevük, 1986: 82). Yer yer 50-100 m yüksekliklerde genç bazalt püskürükleri görülürken toprakların büyük bir kısmının yapısı orta ve ağırdır. Yedi ayrı fizyografya üzerinde dağılan topraklarda 28 toprak serisinin bulunması, tarımı zorlaştıran bir faktör olmasına rağmen bitki deseni haritasının yapılması sonucunda sorun olmaktan çıkmıştır. Bu durum bölgedeki bitki deseninin zenginleşmesine neden olmuştur (Kevük, 1986: 82). Arazi kullanma kabiliyet sınıflamasına göre 8 adet arazi sınıfı mevcuttur (Tablo. 6). İlk dört sınıf arazi yöreye adapte olmuş tarla bitkileri

ile orman, mera ve çayır bitkilerinin yetişmesine müsait iken Altı ve Yedinci sınıf arazilerde toprak ve su koruma önlemleri alınması koşuluyla bazı özel bitkiler yetiştirilebilir. Sekizinci sınıf araziler tarım yapmaya uygun değildir (Kevük, 1986: 83).

Tablo 7. Osmaniye'nin Arazi Sınıfları (hektar), 2013

	I.	II.	III.	IV.	VI.	VII.	VIII.	Toplam
Tarım Arazisi	51.860	20.525	18.938	13.780	10.626	9.283	-	125.012
Tarım Dışı Arazi	1.455	1.097	1.450	4.135	10.931	167.644	10.738	197.450
Toplam Arazi	53.315	21.622	20.388	17.915	21.557	176.927	10.738	322.462

Kaynak: Tarım Müdürlüğü, 2010

Şekil 4. Osmaniye'nin Arazi Sınıfları (hektar)

Osmaniye'nin toplam tarım alanı 125.012 hektar olup, bu arazinin **67.056** hektarında sulu tarım, **57.956** hektarında ise kuru tarım yapılmaktadır (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012). Tarım alanlarının arazi kabiliyet sınıflarına göre oransal dağılımı de görülmektedir. Şekil. 5'de görüleceği üzere ilin tarım topraklarının % 42'sinin birinci sınıf tarım alanlarından oluştuğu görülmektedir. Bununla birlikte tarım arazilerinin %84 ü I., II., III. ve IV. Sınıf arazilerden oluşmaktadır. Ayrıca beşinci ve sekizinci sınıf tarım toprağı ihmal edilebilecek kadar azdır (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012).

I. Sınıf Topraklar; Bu sınıftaki toprakların kullanılmalarını kısıtlayan hiçbir faktör yok gibidir. Derinlikleri fazla, drenajları iyi olup, tuzluluk, taşlılık ve alkalilik gibi sorunları yoktur. Su tutma kapasiteleri yüksek, eğimi çok az olup hemen hemen düzdür.

Kolay işlenebilir ve geniş bir bitki yetiştirme olanağına sahiptirler. 38.759 hektarında sulu, 5.703 hektarında kuru, 434 hektarında nadaslı ve 3.005 hektarında nadassız tarım yapılmakta olup, 1.525 hektarı yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Arslan, 2011: 274). Bu topraklarda fıstık, pamuk, sebze, meyveler, buğday, arpa, mısır gibi tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Fıstık, buğday, mısır ve arpa tarım ürünleri gıda ve yem sanayisinin, pamuk dokuma sanayisinin hammaddesi olarak kullanılmaktadır.

II. Sınıf Topraklar; Birinci sınıf topraklardaki gibi geniş bir bitki yetiştirme olanağına sahip olmakla birlikte çayır-mera, kültür bitkileri ve orman için kullanılabilir nitelikte topraklardır. 12.598 hektarında sulu, 1.614 hektarında kuru, 4.151 hektarında turunçgil ve bahçe tarımı yapılmaktadır. 71 hektarı mera ve 1.079 hektarı yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Arslan, 2011: 274). Bu sınıf topraklarda yetişen zeytin, turunçgil ve sebzeler meyve paketlenme tesisleri, yağ sektörü tesisleri ile içecek üreten tesislerde kullanılmaktadır.

III. Sınıf Topraklar; Üçüncü sınıf arazilerde eğim düz veya düze yakındır. Orta derecede tuzluluk veya alkaliliğe rastlamak mümkündür. 1.594 hektarında nadaslı, 8.105 hektarında nadassız tarım yapılmaktadır. Bu sınıfta yer alan toprakların 5.292 hektarı sulu, 2.485 hektarı susuzdur. 44 hektarı bağ alanı, 50 hektarı mera alanı, 95 hektarı orman 656 hektarı fundalık ve 712 hektarı ise yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Arslan, 2011: 274).

IV. Sınıf Topraklar; Bu sınıfa giren araziler genellikle eğim, şiddetli tuzluluk ve alkalilik, şiddetli su ve rüzgar erozyonu, sığ toprak, düşük su tutma kapasitesi ve uzun süren göllenme gibi olumsuz şartların etkisi altındadır. Bu sınıfa giren toprakların 838 hektarında nadaslı ve 7.213 hektarında nadassız tarım yapılmakta olup, 2.540 hektarı sulu ve 800 hektarı kurudur. 536 hektarı bağ alanı, 604 hektarı mera, 728 hektarı orman, 2.864 hektarı fundalık, 138 hektarı yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Arslan, 2011: 274). Bu gruptaki topraklarda üretilen zeytin, üzüm, buğday, arpa gibi bitkisel hammaddeler özellikle gıda sanayisinde değerlendirilmektedir.

VII. Sınıf Topraklar; Bu sınıfa giren topraklar çok dik eğimli, erozyon, toprak sağlığı, tuzluluk, yaşlılık gibi kültür bitkilerinin yetişmesini engelleyen çok ciddi sınırlamaları mevcuttur. 1.855 hektarında nadaslı tarım, 6759 hektarında nadassız tarım yapılmaktadır. 172 hektarı bağ, 3.400 hektarı fundalık ve 698 hektarı yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Arslan, 2011: 274).

VIII. Sınıf Topraklar; Bu sınıfta yer alan topraklar çok aşınmış araziler, kayalar, ırmak yatakları, maden işletmesi yapılan eski ocak ve atık alanların kapladığı arazilerdir. 1.004 hektarı yerleşim alanı, 2.049 hektarı ırmak yatağı, 5.154 hektarı çıplak kaya yüzeyi ve moloz, 3.048 hektarı ise su yüzeyleridir (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012).

Osmaniye’de toplam 40.000 dekar çayır mera alanı bulunmaktadır. Araştırma sahasının çayır mera alanlarının büyük çoğunluğu taban ve sulanabilir alanlardır. Ayrıca Toprakkale ilçesi Yağankaş ve Tüysüz beldelerinde (Delihalil) olduğu gibi orta ve hafif eğimli yamaç yerlerde de meralar bulunmaktadır (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012). Osmaniye’de taban arazilerde bulunan mera alanları genel olarak büyükbaş hayvan merası olarak kullanılmaktadır. Toprakkale en fazla çayır-mera alanına sahip olmasına rağmen (2.143,220 Ha.) bu alanların büyük bir çoğunluğunun bazalt taşları ile kaplı olması nedeniyle verimli bir şekilde hayvan otlatılması söz konusu olamamaktadır. Bu meralar, genellikle koyun ve keçi otlatma alanı olarak kullanılmaktadır (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012).

Osmaniye’deki bütün mera alanları aşırı hayvan otlatması nedeniyle tahrip edilmiş durumdadır. Mera kanununun çıkması ile tespit ve sınırlama çalışmaları tamamlanan mera alanlarında, hazırlanan Mera Islahı ve Amenajmanı Projeleri kapsamında, proje uygulaması yapılan köylerde münavebeli hayvan otlatması yaptırılmaktadır. (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012). Osmaniye meraları genel olarak tek yıllık otsu bitkilerden oluşmaktadır. Ayrıca Tüysüz Beldesi Delihalil mevkii, Kadirli ilçesi Yusuf İzzettin ve Düziçi ilçesi Böcekli Beldesinde bulunan mera alanlarında çok yıllık ağaç ve çalı formunda çok yıllık bitkiler bulunmaktadır (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012). Bu meralarda genellikle keçi otlatılmaktadır. Elde edilen keçi sütü süt işleme tesislerinde hammadde olarak değerlendirilmektedir.

Bütün mera alanları aşırı hayvan otlatması nedeniyle tahrip edilmiş durumdadır. Mera kanununun çıkması ile tespit ve sınırlama çalışmaları tamamlanan mera alanlarında, hazırlanan Mera Islahı ve Amenajmanı Projeleri kapsamında, proje uygulaması yapılan köylerde münavebeli hayvan otlatması yaptırılmaktadır (Tarım il Müdürlüğü verileri, 2012). Böylece et ve süt mamulleri üretimini yapan sanayi koluna hammadde üretimi sağlanmaktadır.

Osmaniye’nin toplam tarım alanı yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere 125.012 hektardır. Osmaniye’nin ekolojik yapısı itibarıyla birçok ürünün yetiştirilmesi-ne uygun olup buğday, yarfıstığı, soya, mısır, kırmızı turp ve zeytinin üretimi baskın

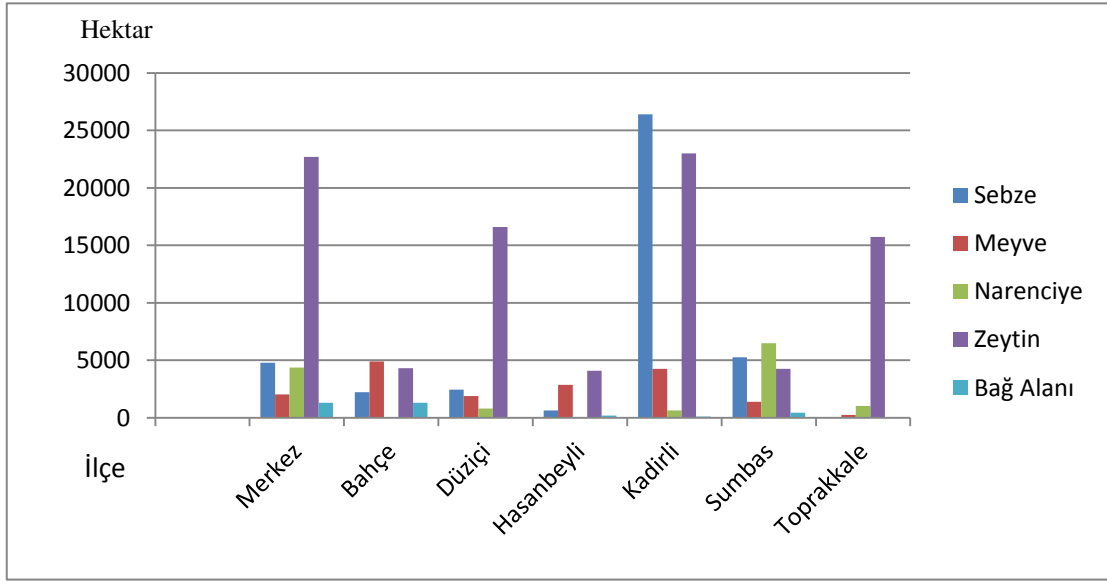
fazladır. Ürünlerin üretiminde karşılaşılan en önemli sorun üretim girdilerinin yüksek olması ve pazarlamaya ait sorunlardır. Osmaniye, sınırlı arazi varlığına rağmen güçlü bir tarımsal potansiyel sahiptir. Bu durum Osmaniye'nin geniş ölçüde sahip bulunduğu iklim ve toprak özelliklerinden ileri gelmektedir. Çukurova'nın doğu ucunda yer alan İlin tarımsal arazi varlığı verimli ova toprakları, tepe ve vadi yamaçlarında yer alan yüksek kısımlardaki alanlardan oluşmaktadır. Osmaniye'deki tarım arazilerinin halen yaklaşık yarısından fazlasının sulanır durumda olması ve gerekli yatırımların yapılması halinde önemli miktarda sulanabilir ilave arazinin mevcut oluşu önem taşımaktadır. Diğer taraftan yılda iki ürün yetiştirmeye elverişli bir iklimin varlığı ise bitkisel üretim kapasitesini mevcut arazi varlığı ile belirlenen limitlerin çok üzerine taşımaktadır. Tarımsal potansiyelin yüksek olması sanayinin ihtiyacı olan tarımsal hammadde ihtiyacını karşıladığı gibi sermaye birikimini de sağlayarak sanayinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Tarımsal Üretim; Osmaniye'nin tarımsal üretiminde bitkisel üretim son derece baskın durumdadır. Osmaniye bitkisel üretim deseni tek yönlü bir durum göstermektedir. Osmaniye'de hâkim bitkisel üretim deseni tarla tarımı ağırlıklıdır. Bu durum Osmaniye'nin yılda iki ürün yetiştirmeye müsait bir ekolojiye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Osmaniye'nin sahip bulunduğu işlenebilir tarım arazilerinin % 90'ında tarla tarımı yapılmaktadır (Tablo 7, Şekil 6).

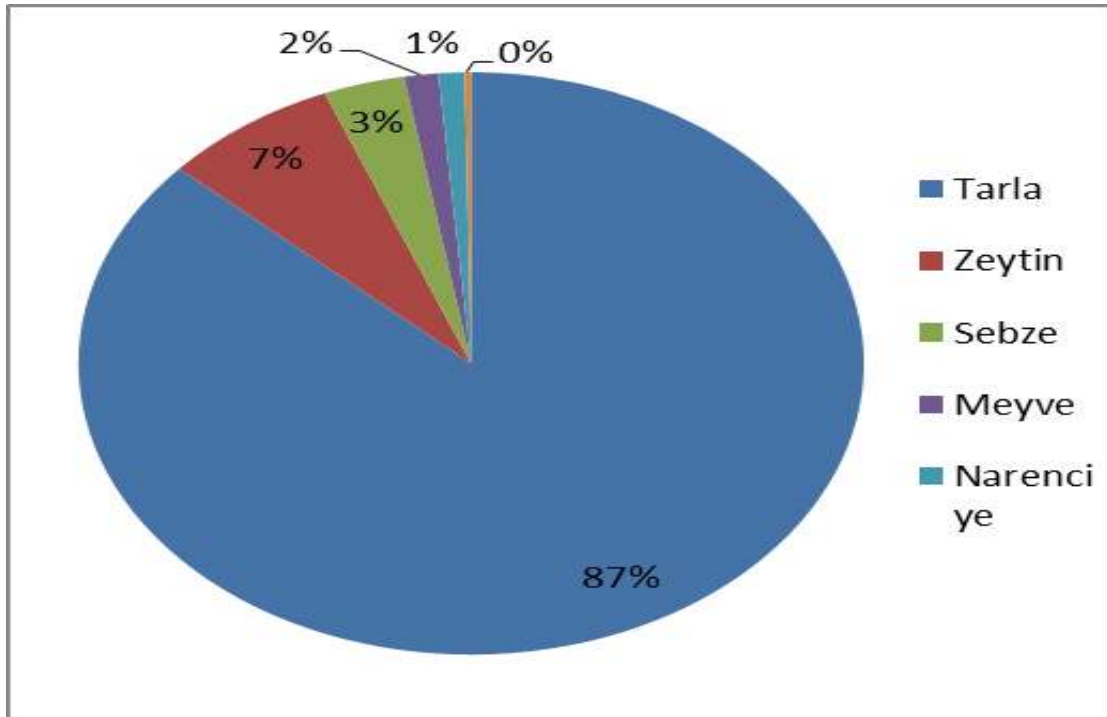
Tablo 8. Osmaniye İlinde Tarım Alanlarının Kullanım Durumu, 2013

İLÇE ADI	Toplam Tarım Alanı	Tarla Ziraatı Alanı	Sebze Alanı	Meyve Alanı	Narenciye Alanı	Zeytin Alanı	Bağ Alanı
Merkez	311.587	276.401	4.796	2.020	4.370	22.700	1.300
Bahçe	52.250	39.526	2.227	4.887	0	4.310	1.300
Düziçi	202.120	180.356	2.460	1.900	800	16.600	4
Hasanbeyli	38.060	30.261	629	2.870	0	4.100	200
Kadirli	454.384	400.000	26.384	4.250	650	23.000	100
Sumbas	123.616	105.780	5.250	1.397	6.500	4.250	439
Toprakkale	68.103	51.051	40	250	1.020	15.742	0
Toplam	1.250.120	1.083.375	41.786	17.574	13.340	90.702	3.343

Kaynak: Osmaniye İl Tarım Müdürlüğü, 2010

Şekil 5. Osmaniye İlinde Tarım Alanlarının Kullanım Durumu

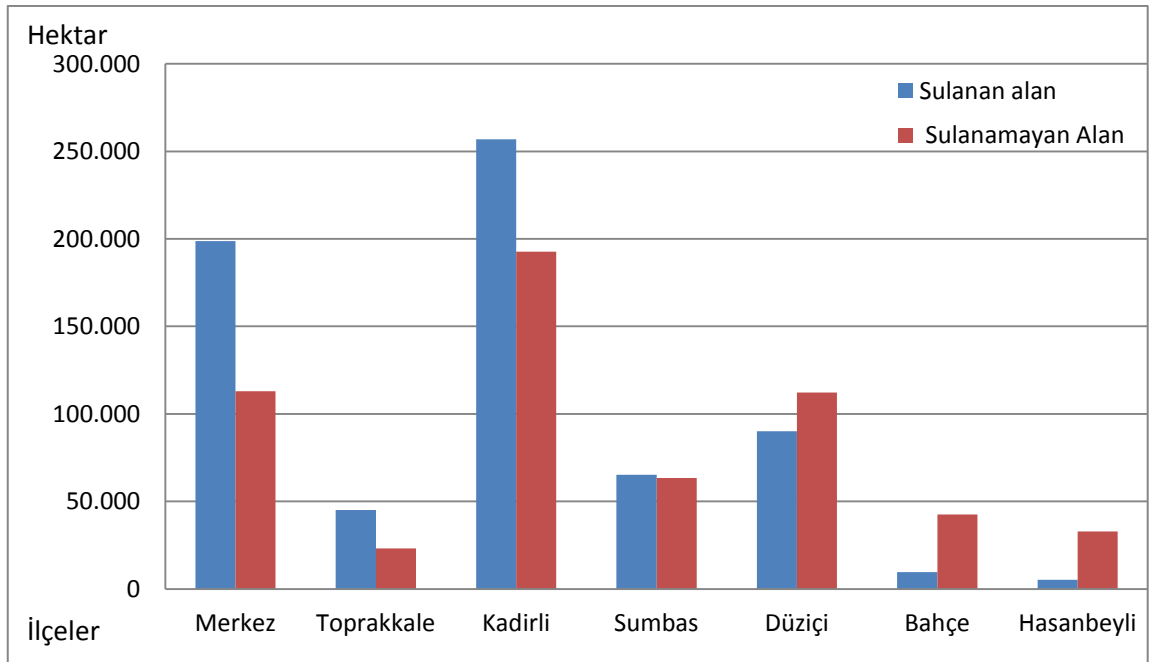
Şekil 6. Osmaniye İlinde Tarım Alanlarının Kullanım Durumu

Osmaniye'nin 124.800 Ha. olan işlenen tarım arazisinin 859.580. Da. s ı sulana-bilir durumda olup, bunun 648.290.Da. s ı sulanmaktadır. Sulanan tarım arazisinin % 90 (583.461 Da.)'ı salma sulama ile ve %10 'u ise (64.829 Da.) yağmurlama sulama ile sulanmaktadır. (Tablo 8, Şekil 8)

Tablo 9. Osmaniye İlinde İlçelere Göre Tarım Alanlarının Sulama Durumu, 2013

İlçeler	Toplam Tarım Alanı (Da)	Sulanan Alan (Da)			Sulanamayan Alan (Da)
		Devlet Sulaması	Halk Sulaması	Toplam	
Merkez	311.587	187.920	10.820	198.740	112.847
Toprakkale	68.103	38.684	6.316	45.000	23.103
Kadirli	449.384	249.278	7.498	256.776	192.608
Sumbas	128.616	65.000	224	65.224	63.392
Düziçi	202.120	86.670	3.330	90.000	112.120
Bahçe	52.250	3.000	6.650	9.650	42.600
Hasanbeyli	38.060	4.170	1.000	5.170	32.890
Toplam	1.250.120	634.722	35.838	670.560	579.560

Kaynak: İl Tarım Müdürlüğü, 2010

Şekil 7. Osmaniye İlinde İlçelere Göre Tarım Alanlarının Sulama Durumu

Araştırma sahasının 4 adet baraj ve 1 adet düzenleyici sulama kaynağı olarak hizmet vermektedir. 1 adet baraj ile 1 adet sulama amaçlı göledin yapım çalışmaları devam etmektedir. Akarsulardan çakma kuyulardan ve drenaj kanallarından da sulama yapılmaktadır (Tablo 9, Şekil 8).

Tablo 10. Osmaniye İlinde Sulama ve Enerji Üretim amaçlı Kurulan Barajların kullanım durumu, 2013

İlçe	Baraj/Gölet Adı	İnşaatın Bitiş Yılı	Su Tutma Kapasitesi 1000 m ³	Sulama Sahası (Ha)	Enerji Üretimi	
					Gücü	Yıllık
Merkez	Kalecik Barajı	1987	33.000	5.116	-	-
Bahçe	Arıklıkaş Göledi	1998	2200	268	-	-
Düziçi	Berke Barajı	2001	427.000	-	-	-
Kadirli	Aslantaş Barajı	1984	1.676.000	88.995	138	605
Sumbas	Kesiksuyu Barajı	1971	60.561	74.980	-	-
Toplam	5		489.272,2	163.975	138	605

Kaynak: Osmaniye DSİ Müdürlüğü, 2011

Un fabrikaları için önemli bir hammadde olan buğday, ekim alanı ve üretim miktarı en fazla olan tahıldır. Osmaniye’de 744633 da’lık alanda buğday tarımı yapılmakta ve yılda yaklaşık olarak 426.006 ton buğday üretilmektedir. Buğdaydan sonra, gerek üretim alanı, gerekse üretim miktarı bakımından mısır ikinci sırada gelmektedir. Arpa tarımı yapılan alan 441.294 da olup, yıllık üretimi 480517 ton civarındadır (Tablo 10.). Tahıl tarımına ayrılan alanlar içinde arpa ve yulaf önemli bir yer işgal etmemektedir. Arpa ve yulaf yem sanayisinde kullanılmaktadır.

Tablo 11. Osmaniye İlinde Yetiştirilen Tahıllar, 2013

Ürün Adı	Toplam (da)	Verim (Kg/da)	Üretim (Ton)	Birim Fiyatı (TL/Kg)	Üretim Değeri (TL)
Buğday	744.633	572	426.006	0,60	255.603.600
Arpa	46.591	403	18.776	0,60	11.265.600
Yulaf	1.000	400	400	1,00	400.000
Mısır	441.294	2263	480517	0,58	278442.000

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2010

Ekili alanlar içinde baklagiller tarımına 1000 ha’lık bir alan ayrılmıştır. Bu alanın büyük bir bölümünde kuruyemiş fabrikalarının ham maddesi olan nohut tarımı yapılmaktadır. Osmaniye’de nohut tarımının yapıldığı alan 818 ha, yıllık nohut üretimi ise 115 ton civarındadır. Ekiliş alanı itibariyle yemek fabrikalarının önemli unsurlarından kuru fasulye tarımının yapıldığı alanlar ikinci sırada gelmek-

tedir (125 da). Bu ürünleri ise mercimek izlemektedir. 15 dekarlık alan da 115 ton mercimek yetiştirilmektedir (Tablo 11.).

Tablo 12. Osmaniye ilinde Yetiştirilen Baklagiller, 2013

Ürün Adı	Toplam (da)	Üretim (ton)
Nohut	818	115
Fasulye (Kuru)	125	16
Mercimek	15	1650

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2010

Ekili alanlar içinde 150862 da'lık bir alanda yapılan endüstriyel bitkiler tarımı, tahıl tarımına göre ikinci sırada bulunmaktadır. Endüstriyel bitkiler arasında ise en önemli yeri yer fıstığı yer almaktadır. Bu ürünün ekiliş alanı 93578 da yıllık üretimi ise yaklaşık 40000 ton civarındadır. Yer fıstığı katma değeri ve istihdam sayısı en fazla olan gıda sektörünün önemli hammaddelerindendir. Dokuma sektörünün ham maddesi olan pamuk üretimi ise 10530 da'lık alanda yapılmakta ve yılda 7550 ton civarında kütlü pamuk üretilmektedir (Tablo 12.)

Tablo 13. Osmaniye İlinde Yetiştirilen Endüstri Bitkileri, 2013

Ürün Adı	Toplam (da)	Verim (Kg/da)	Üretim (Ton)	Birim Fiyatı (TL/Kg)	Üretim Değeri (TL)
Yerfıstığı	93578	415	36387	2,80	36.783.600
Ayçiçeği	27.824	296	8.236	1,25	10.295.000
Soya	11.480	392	4475	1,00	825.000
Susam	7.590	125	496	3,00	1.038.000
Pamuk	10530	877	5073	1,70	7.842.100
Tütün	40	225	9	5,50	49.500

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2010

Sebze Üretimi; Osmaniye'nin iklim ve sulama şartları sebze üretimine uygundur. Yetiştirilen sebzelerin başında domates, biber, lahana, marul, turp, soğan gelmektedir. Üretilen sebzelerin bir kısmı hazır yemek sektöründe kullanılmaktadır (Tablo 13)

Osmaniye’de yoğun olarak tarımı yapılan Ürünler il içi ve il dışında pazarlanmakla birlikte buğday, yerfıstığı, zeytin gibi ürünler Osmaniye’de bulunan sanayi tesislerinde işlenmekte ürüne dönüştürülerek değerlendirilmektedir. Osmaniye’de karanfil gül gibi süs bitkileri sera şartlarında çok az miktarda üretilerek doğrudan pazarlanmakta olup üretimin artırılması için çalışılmaktadır. Bu ürünler kozmetik sanayisinde hammadde olarak kullanılabilir olduğundan Osmaniye’de kozmetik sektörü tesisleri kurulabilir.

Tablo 14. Osmaniye İlinde Meyve Üretimi, 2012

Meyve Adı	Ekim Alanı(Da)	Üretim Miktarı (Ton)
Zeytin	98.767	72.299
Üzüm (Bağ)	2.680	2.106
İncir	45	809
Portakal	9.455	29.308
Mandarin	3.256	6.467
Limon	290	741
Elma	2.152	2.827
Armut	360	364
Kayısı	1.048	1.187
Kiraz	7.384	4.302
Vişne	253	285
Nar	2.751	2.158

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2010

2.2.1.2. Hayvansal Hammaddeler

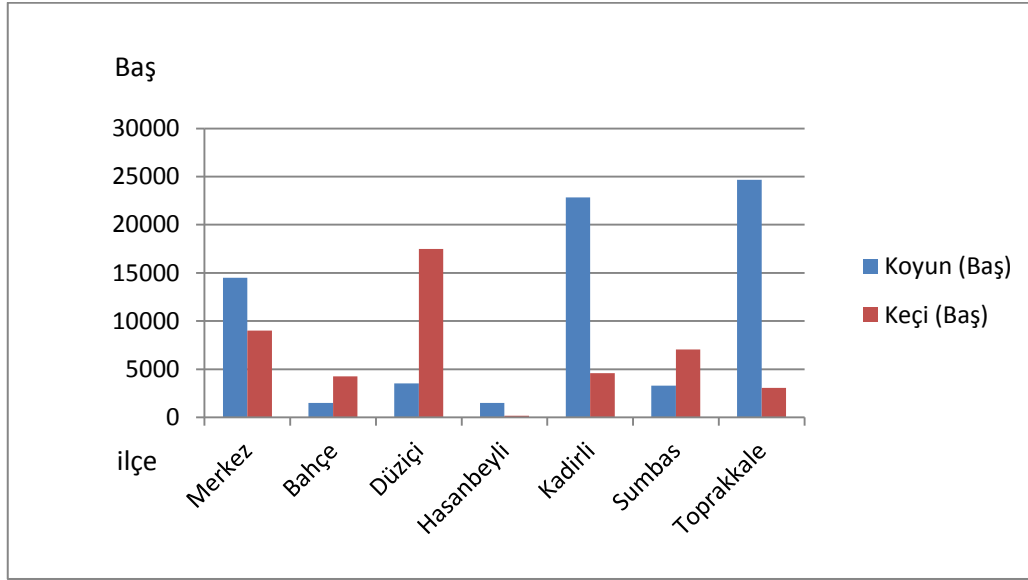
Osmaniye’de bitkisel hammadde çeşitliği gibi hayvansal hammadde çeşitliği de görülmektedir. Osmaniye’de büyükbaş hayvancılık süt, besi ve damızlık amaçlı olarak yapılmakta olup Ülkemizin birçok yerine Osmaniye’den damızlık hayvan gönderilmektedir. Hayvancılıktan elde edilen hayvansal ürünler (et, süt ve mamulleri ile gübre gibi) il içi ve il dışına pazarlanmakta ve değerlendirilmektedir.

Büyükbaş Hayvancılık; Osmaniye’de yetiştirilen ve sanayiye hammadde kaynağı oluşturan büyükbaş hayvan türü sığırdır. Osmaniye’de yaklaşık 60.000 sığır beslenmektedir (Tablo15.). Bu hayvanlardan elde edilen et, 3 adet et entegre tesisinde kullanılırken süt ise süt ürünleri tesislerinde işlenilerek yoğurt, peynir, ayran gibi ürünler üretilmektedir

Tablo 15. Osmaniye’de Hayvan Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığının İlçelere Göre Dağılımı, 2013

İlçe Adı	Koyun (Baş)	Keçi (Baş)	Sığır
Merkez	14480	9000	11698
Bahçe	1490	4240	1960
Düziçi	3525	17500	6515
Hasanbeyli	1490	150	526
Kadirli	22850	4590	22150
Sumbas	3280	7050	10360
Toprakkale	24670	3070	5380
T O P L A M	71.785	45.600	58.589

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2010

Şekil 8. Osmaniye İlinde Küçükbaş Hayvan Varlığının İlçelere Göre Dağılımı

Küçükbaş Hayvancılık; koyun ve keçi besiciliğine dayanan küçükbaş hayvancılık Osmaniye’de de önemli ekonomik faaliyetlerdendir. Osmaniye’de kıl keçilerinin yerine ormana zarar vermeyen zaanen keçilerinin yaygınlaştırılması için çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca Osmaniye’de sakız, ivesi ve yerli ırklara mensup 71.785 baş koyun bulunmaktadır (Tarım İl Müdürlüğü, 2010). Küçükbaş hayvancılık daha çok dağlık ve kırsal kesimde yapılmakta sütünden, etinden, kıl, yün ve bunlara bağlı ürünler ile gübrelerinden tarımsal alanda kullanılarak faydalanılmaktadır (Tablo 15.). küçükbaş hayvanlardan elde edilen ürünler et ve süt ürünleri tesislerinde hammadde olarak değerlendirilmektedir.

Kümes hayvancılığı (kanatlı üretimi); Osmaniye’de aile işletmeciliği şeklinde yumurta tavukçuluğu yapılmakta ise de merkez ilçede 1 adet 30.000 Kanatlı/Dönem, Toprakkale ilçesinde 1 Adet 24.000 Kanatlı/Dönem; Kadirli İlçesinde 3 adet 35.500 kapasiteli etçi broiler tavuk yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Osmaniye’de, 134.852 adedi etçi, **386.852** adet yumurtacı tavuk, **3.714** adet hindi ve 4.671 adet ördek ve kaz olmak üzere toplam kanatlı sayısı 530089 adet olup üretilen yumurta yaklaşık 36.955 000 adettir (Tablo 13.). Tavukçuluk et ve yumurta tavukçuluğu olarak yapılmakta ve iç piyasada pazarlaması yapılmakta olup ihracat yoktur. Tavuk ürünleri hazır yemek sektörü ile sucuk ve salam yapımında kullanılmaktadır

Tablo 16. Osmaniye İlinde Kümes Hayvanları Sayıları, 2013

İlçe Adı	Yumurta Tavuğu	Et Tavuğu	Hindi	Kaz	Ördek
Merkez	155.000	49.800	2.840	1.820	3.350
Bahçe	24.340	0	164	62	96
Düziçi	50.000	0	500	1000	1000
Hasanbeyli	12	20	150	50	5
Kadirli	140.000	50.000	60	60	220
Sumbas	17.500	0	0	0	0
Toprakkale	0	35.000	0	25	0
T O P L A M	386.852	134.820	3.714	3.350	1.321

Kaynak: Tarım Müdürlüğü, 2010

Arıcılık, araştırma sahasında arıcılık sektöründe hızlı bir artış gözlenmekte buna bağlı olarak arıların tozlaşmayı sağlamsı dolayısıyla tarımsal üretimde mutlak bir artış sağlanmış ayrıca arı mevcudu ve arı ürünleri (Bal, polen, bal mumu, arı sütü, propolis) gibi ürünler önemli ölçüde artmıştır. Osmaniye’de toplam 61.000 kovan mevcudu bulunmakta ve 1082Ton/Yıl bal üretimi;111 ton/Yıl bal mumu üretimi vardır (**Tablo:14**). Üretilen arı ürünleri il içi ve il dışında pazar bulmaktadır

Tablo 17. Osmaniye İlinde Arı Kovanı Sayısı, 2013

İlçe Adı	Eski Usul Kovan	Yeni Usul Kovan	Balmumu-Arı Üretimi (Ton)	Bal Üretimi (Ton)	Arı Besleyen Köv Sayısı
Merkez	60	17065	30	307	33
Bahçe	0	2.936	5	50	7
Düziçi	150	12.070	20	205	32
Hasanbeyli	100	200	1	3	2
Kadirli	100	20000	37	360	19
Sumbas	50	8509	16	153	13
Toprakkale	0	220	2	4	2
T O P L A M	450	61.000	111	1082	108

Kaynak: Tarım Müdürlüğü, 2010

2.2.1.3. Madeni Toprak ve Kaya Hammaddeleri

Türkiye'nin maden çeşitliliği ve zenginliğinin fazla olmasına karşın araştırma sahamız, madensel hammadde bakımından oldukça sınırlı imkânlarla sahiptir. Pomza mermer, demir, kalker, ve kalker başlıca madensel hammaddelerdir. Mermer işleyen atölye ve fabrikalar ihtiyacının bir kısmını kadirli ilçesinden temin ederken büyük bir kısmını Muğla, Afyonkarahisar, Elazığ vb. alanlardan temin etmektedirler. Maden taşımacılığı, yüksek maliyetli olduğuna göre araştırma sahamızın maden işleyen tesisleri dezavantajlı duruma gelmektedirler. Ulaşım maliyetlerinin düşürülmesi sanayicilerin rekabet gücünü arttıracaktır. Bu amaçla demir yolu ağı bulunan araştırma sahamızın demir yolunu kullanması ekonomik maliyeti düşürecektir. Türkiye'nin demir yolu ulaşımı bu çözüm önerimizi gerçekleştirecek durumda değildir. Demiryollarının sanayicilerin hizmetine ucuz taşıma maliyetleriyle sunulması ülkemiz ve araştırma sahamızdaki sanayicilerin ulaşım maliyetinin düşmesini sağlayacaktır.

2.2.1.3.1. Pomza

Araştırma sahamızda sanayi madeni olarak Toprakkale İlçesi Üçtepeler mevki, Tüysüz Beldesi civarı, Deli Halil Tepesi mevkiinde ve Kırmıtlı Beldesi Üçtepe Mahallesi sınırları içerisinde üç adet ruhsatlı Pomza maden ocağı bulunmakta olup bunlardan ikisi faal durumdadır (Aslan, 2011: 287). Pomza madeni çimento sanayinde katkı maddesi olarak kullanılmaktadır. Ocakların çalışma teknolojileri açık işletme şeklindedir. Rezerv miktarları, koordinatları hakkında MİGEM'den yazılı olarak bilgi sorulmuş olup 2010 yılı itibarıyla kesin olarak tespit edilememiştir. Ayrıca bu maden ocağında çalışan personel sayısı da kesin olarak belirlenememiştir (Aslan, 2011: 287). Pomza araştırmanın yapıldığı tarihlerde Osmaniye sanayisi için hammadde sağlamakla birlikte, önümüzdeki yıllarda kurulacak çimento üretim tesisine ucuz hammadde temininde fayda sağlayacaktır.

2.2.1.3.2. Kuvarsit

Osmaniye'de sanayi madeni olarak Bahçe İlçesi, Aşağı Kardere Köyü sınırları Kuvarsit Ocağı önemlidir. Ocağın çalışma teknolojisi açık işletmedir. Kapasitesi 50.000 ton/yıl'dır. 11 işçi çalışacağı taahhüt edilmektedir (Aslan, 2011: 287). Ayrıca Bahçe ilçesi, İnderesi Köyü sınırları içerisinde Gaziantep Ytong Sanayi A.Ş. tarafından planlanan Kuvarsit Ocağı projesine 2010 yılında çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir

kararı verilmiş olup, henüz ocak faaliyete başlamamıştır. Ocağın çalışma teknolojisi açık işletme ve yükselen basamak yöntemidir. Kapasitesi 50.000 ton/yıl'dır. 40 işçi çalışacağı taahhüt edilmektedir (Aslan, 2011: 287). Her iki ocağın yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır. Başlıca tüketim alanları cam, seramik, boya sanayidir. Kuvarsit Osmaniye'de cam, seramik, boya sektörlerinin hammadde ihtiyacını düşük maliyetli olarak karşıladığından günümüzde sanayinin en önemli özelliği olan rekabet gücünü arttırarak sanayinin gelişmesini olumlu bir şekilde etkileyebilecektir.

2.2.1.3.3. Kalker

Araştırma sahamızda sanayi madeni olarak Merkez İlçe, Bahçe Köyü sınırları içerisinde, Düziçi İlçesi, Çatak Köyü mevkiinde Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi projesine, Bahçe İlçesi, Gök Mustafalı Köyü Mevkiinde TCK 5. Bölge Müdürlüğü'ne ait Kalker Ocağı ve Konkasör Tesisi projesine 2009 yılında, Düziçi İlçesi sınırları içerisinde Düziçi Belediye Başkanlığına ait Taş (Kalker) Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Projesine, Merkez İlçe, Bahçe Köyü sınırları içerisinde Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Projesine, Kadirli İlçesi sınırları içerisinde Kalker Ocağı Projesine, Kadirli İlçesi sınırları içerisinde Kale Taş Ocağı, Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Projesine 2010 yılında Osmaniye Valiliğince (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir kararı verilmiş olup, bu ocaklardan üçü faaliyette, diğerleri henüz faaliyete başlamamıştır. Ocakların çalışma teknolojisi açık işletmedir. Ocaklarda toplam işletme aşamasında 46 kişi çalışacağı taahhüt edilmektedir. Yarattıkları katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır (Arslan, 2011: 288).

2.2.1.3.4. Kil

Tatarlı (Ceyhan) Kil Ocakları; Ceyhan ovası alüvyon sahaları içerisinde yer almaktadır. Kirli-sarı renkte, orta sertlikte, tabakalaşma göstermeyen, ince tane boyutlu kil olup içerisinde mika pulcukları ve yer yer silişleşme görülür (Arslan, 2011: 288).

Tepsi Tepe-Toprakkale kil ocakları; Pliyosen formasyonları içerisinde yer alır. Kahverengi-bej renkli, orta sertlikte, çok az kumlu ve yer yer mika pulcukları içerir. İllitçe zengin killer olup bunu kaolinit, smektit izler. Ocağın ebatları 150 m.2000 m.5000 m.dir (Arslan, 2011: 288).

Toprakkale İlçesi, Dağıstan Mahallesi sınırları içerisinde Kil (toprak) Ocağı ve Toprakkale İlçesi Kale Mahallesi sınırları içerisinde Kil (toprak) Ocağı projelerine 2005

yılında Osmaniye Valiliğince (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) çevresel eki değerlendirilmesi gerekli değildir kararı verilmiş olup, her iki ocak faaliyettedir. Ocakların çalışma teknolojileri açık işletmedir. Rezervi, yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır (Arslan, 2011: 288).

Alman pınarı-Hasanbeyli Kil Ocakları; Üst Kretase yaşlı killi kireç taşları içerisinde görülür. Koyu kiremit renginde kırmızımtırak, orta sertlikte, toprak parçalar halinde az miktarda mika pulcukları ile yer yer kum boyutlu malzeme içerir. İllitçe zengin killi olup bunu kaolinit izler. Ocağın rezervi 10000000 m³'tür (Arslan, 2011: 288).

2.2.1.3.5. Demir

Bütün endüstrilerin temel kaynağı, dökme demir ve çelik ürünleridir. En önemli ve en temel bu iki sanayi ürününün esas hammaddesi ise demir cevheridir. Kısaca çağdaş sanayinin temel hammaddesi demir cevheridir denebilir (Doğanay, 2011: 245).

Araştırma sahası ve çevresinde 6 adet demir madeni yatağı tespit edilmiş ancak işletilmeye açılmamıştır. Yatırımcıların dikkatini çekebileceği düşüncesiyle bu yatakların bazı özelliklerini vermeyi faydalı görüyoruz.

Ağoluk Demir Yatağı; Cevherleşme, Bölgede yer alan ultra baziklerin lateritleşmesi ve bu lateritlerin aşınıp taşınması sonucu plaser olarak oluşmuştur. Cevher mineralleri limonit ve hematittir. Görünür rezervi 41721 ton olarak saptanmıştır. Tenör oranı %53,64 Fe,%8,63 SiO₂ şeklindedir (Arslan, 2011: 289).

Yunt Mağara Demir Yatağı; Lateritik bir oluşumdur. Cevher mineralleri limonit ve hematittir. Görünür rezervi 1800 ton olarak saptanmıştır. Tenörü %34,74 Fe, %41,65 SiO₂ şeklindedir (Arslan, 2011: 289).

Kokarca Demir Yatağı; Cevherleşme, Laterit kökenli olup, killi şistler içinde kırık ve tabaka şeklindedir. Sedimenter olarak oluşmuştur. Muhtemel + Mümkün rezerv 13770 ton olarak saptanmıştır. Tenörü, %45,90 Fe, %14,65 SiO₂ şeklindedir (Arslan, 2011: 289).

Kızıl yüce Demir Yatağı; Lateritik olarak oluşmuştur. Cevher mineralleri Limonit ve Hematittir. Rezervi 56000 ton olarak saptanmıştır. Tenör %54,57 Fe. dir. (Arslan, 2011: 289)

Çotlu Demir Yatağı; Cevherleşme, muhtemel olarak Üst Kretase yaşlı Kloritik şeyillerin içerisinde sedimenter olarak oluşmuştur. Cevher mineralleri şamozit ve hema-

tittir. Limonit de izlenir. Rezerv: Görünür + Muhtemel rezerv 1046650 ton olarak saptanmıştır. Tenörü %15-50 Fe, %15-50 SiO₂ şeklindedir (Arslan, 2011: 289)

Osmaniye’de, metalik maden olarak Düziçi İlçesi sınırları içerisinde 1 adet Demir ocağı ve kırma-eleme tesisi bulunmaktadır. Ocak faaliyette olup, çalışma teknolojisi açık işletmedir.

2.2.1.3.6. Krom

Kirli Ocak Kromitit Yatağı; Kızıldağ ofiyolitinin serpantinitleti içerisinde bulunur. Görünür rezervi 1500 ton olarak saptanmıştır. Tenörü %36-39 Cr₂O₃. Üretimi 30000 ton cevher üretilmiştir (Arslan, 2011: 289).

Osmaniye’de, metalik maden olarak; Merkez İlçe, Davutlar Köyü, Kırkaya Sırtı mevkiinde Krom Maden İşletmesi için Valilikçe 2007 yılında, Karataş Köyü, Armutlu Tepesi mevkiinde Krom Maden İşletmesi için valilikçe 2007 yılında, Osmaniye, Merkez İlçesi, Issızca Köyü, Baba Sırtı Krom Maden İşletmesi için Valilikçe 2007 yılında, Bahçe İlçesi, Selamlar Mahallesiinde Krom Ocağı için, 2007 yılında Bakanlığımızca 2007 yılında Issızca Köyü civarında Krom Ocağı için 2008 yılında, Issızca Köyü sınırları içerisinde 3 tanesi faaliyettedir. Ocakların çalışma teknolojisi açık işletmedir. Rezervi, yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır (Arslan, 2011: 289). Üretilen krom madeni demiryoluyla Elazığ ferro-krom tesislerine gönderilmektedir.

2.2.1.3.7. Kum-Çakıl

Kum inşaat malzemesi olarak kullanılan önemli doğal kaynak olmasının yanı sıra briket üreten tesislerin de vazgeçilmez girdilerindendir. Çakıl ise son zamanlarda beton sanayisinde kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu nedenlerden dolayı araştırılması gereken sanayi hammaddelerdendir.

Düziçi İlçesi, Kara gedik Köyü, Karanlık Dere Kum-Çakıl Ocağı, Değirmen ocağı Köyü(Tecirli Bucağı) civarında Kum-Çakıl Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi ,Merkez İlçesi, Endel Köyü sınırları içerisinde Kum-Çakıl Ocağı, Nohuttepe Köyü, İncirliçat mevkiinde Kum-Çakıl Ocağı 2008 yılında Tecirli Köyü sınırları içerisinde Kum-Çakıl Ocağına Merkez İlçe, Kumarlı Köyü sınırları içerisinde Kum-Çakıl Ocağı ve Kırma-Yıkama-Eleme Tesisine 2008 yılında, Kadirli İlçesi sınırları içerisinde Kum Çakıl Ocağı ve Yıkama Kırma Eleme Tesisi projesine 2009 yılında, Merkez İlçe, Nohut tepe Kö-

yü sınırları içerisinde Revize Kum Çakıl Ocağı Projesine 2010 yılında, izin verilmiştir. (Arslan, 2011: 290) Bu Ocaklardan 6 tanesi faaliyettedir. Rezervi, yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır.

2.2.1.3.8. Taş Ocağı

Osmaniye, Sumbas İlçesi, Mehmetli Beldesi, Halil İbrahimli Mah. ile Bahçecik Mahallesi arasında Çemaltı Tepe Mevkiinde DSİ VI. Bölge Müdürlüğü tarafından işletilmesi planlanan Kaya 1 Malzeme Alanı için 2007 yılında işletme izni verilmiştir (Arslan, 2011: 290). Sumbas İlçesi, Mehmetli Beldesi sınırları içerisinde DSİ VI. Bölge Müdürlüğü tarafından işletilmesi planlanan Yarı Geçirimli Malzeme Alanı için Bakanlıkça 2007 yılında, Kadirli İlçesi, Koçlu Köyü, Avulluk Mevkiinde Karayolları 5. Bölge Müdürlüğüne ait Koçlu Taş Ocağı ve Kırma- Eleme Tesis i için 2008 yılında Valilikçe, Toprakkale İlçesi, Körpınar Mevkiinde kurulması planlanan Taş Ocağı ve Kırma-Eleme Tesisine 2008 yılında Valilikce, Merkez İlçesi, Nohuttepe Köyü, Topraklık Mevkiinde Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü'ne ait Ariyet Ocağına 2009 yılında, Toprakkale İlçesi, Sazlık Köyü sınırları Taş Ocağı ve Kırma eleme Tesis i Projesine 2010 yılında Valilikçe (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir kararı verilmiş olup, bu Ocaklardan 1 tanesi faaliyettedir. Rezervi, yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır (Arslan, 2011: 289).

2.2.1.3.9. Madencilik Faaliyetlerinin Yapıldıkları Yerlerin Özellikleri

Maden Kanunu kapsamında İl genelinde kum-çakıl ocakları, Ceyhan Nehri nehir yatağında bulunmakta olup, mülkiyeti Devletin Hüküm ve Tasarrufu altındadır. Aynı Kanun kapsamında stabilize, taş ve ariyet ocaklarında bulunmakta olup, mülkiyeti Devletin Hüküm ve tasarrufu altındadır. Toprakkale İlçesinde mülkiyeti Devletin Hüküm ve Tasarrufu altında bulunan alanlara da kil ocakları, orman arazisinde boksit, demir, krom, mermer, kuvarsit, kalker ve pomza ocakları yer almaktadır. Müdürlüğümüzde, jeolojik, hidrojeolojik özellikler, toprak özellikleri, hidrolojik özellikleri v.b. konularda bilgi bulunmamaktadır.

2.2.1.3.10. Madencilik Faaliyetlerinin Çevre Üzerine Etkileri

Osmaniye'de taş, krom, demir madenlerinin çıkarılması sırasında patlayıcı madde kullanılmakta olup, çıkarılan madenler isteğe bağlı olarak kırma-eleme tesislerinde iş-

lenmektedir. Maden üzerinde bitkisel toprak var ise sıyırma işlemi yapıp ocağın faaliyetinin sona ermesinden sonra alanın düzenlenmesi sırasında kullanılmak üzere sahada geçici olarak depolanmaktadır. Maden sahası orman arazisi ise proje sahipleri Orman İdaresinden izin alarak çalışmaya başlamaktadırlar. Çevre Müdürlüğüne yapılan müracaatlarda, hafriyat toprağı ile inşaat atıkları konusunda, 18.03.2004 tarih ve 25406 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hafriyat Torağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğı'nde belirtilen hükümlere uyulması istenmektedir. İlimizde izinli hafriyat depo alanı olmadığından daha çok mevcut arazinin düzenlenmesinde bu hafriyatlar kullanılmaktadır. Madencilik faaliyetlerinde önemli çevre sorunlarından biri de arazinin hazırlanması, malzeme alımı, işlenmesi, taşınması sırasında oluşan tozdur. Bu konuda ÇED Yönetmeliğı kapsamında bulunan faaliyetlerin proje tanıtım dosyalarında, proje sahiplerinin faaliyetleri sırasında ilgili Yönetmelikler çerçevesinde toz azaltıcı tedbir almaları, toz indirgeme sistemleri kullanmaları ve çevre iznine tabi olanlar için çevre izni almaları konusunda taahhüt alınmakta, denetimler sırasında bu taahhütleri yerine getirilip getirilmediğı kontrol edilmektedir. Madencilik faaliyetleri sırasında kesilen ağaç miktarları hakkında Müdürlüğümüzde bilgi bulunmamakla birlikte ormanlık sahalarda Orman İdaresi tarafından arazi tesliminden önce proje sahibinden ağaç sayına göre bedel alınarak Orman Rehabilitasyon Planında verdiklere taahhüde göre sahanın terk edilmesi sağlanmaktadır.

2.2.1.3.11. Madencilik Faaliyetleri Sonucunda Arazi Kazanım Amacıyla Yapılan Rehabilitasyon Çalışmaları

Araştırma sahasında bulunan maden kanunu kapsamındaki faaliyetlerde ekonomik ömürlerinin tamamlanmasından sonra, orman sahalarında zeminin düzeltilmesi ve yeniden ağaçlandırılması, nehir yataklarında şantiye sahasının yeniden düzeltilmesi vb. çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca ÇED Yönetmeliğine tabi olsun ya da olmasın Osmaniye'de tüm maden ruhsatı sahiplerine madencilik gruplarına göre

Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden kazandırılması Yönetmeliğı veya Kum-Çakıl ve Benzeri Maddelerin Alınması ve Kontrolü Yönetmeliğinde belirtilen yükümlölükler yazılı olarak bildirilmiş olup, sundukları Doğaya Yeniden Kazandırma Planları veya Çevre Yönetim Planları onaylanmakta, bu plan doğrultusunda çalışıp çalışmadıkları kontrol edilmektedir.

Kum çakıl; Düziçi İlçesi, Kara gedik Köyü, Karanlık Dere mevkiinde Kum-Çakıl Ocağına 2004 yılında Orman ve Çevre Bakanlığınca, Değirmen Ocağı Köyü(Tecirli Bucağı) civarında Kum-Çakıl Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi projesine 2005 yılında Orman ve Çevre Bakanlığınca, Endel Köyü sınırları içerisinde Kum-Çakıl Ocağına Orman ve Çevre Bakanlığınca, 2007 yılında Osmaniye Merkez İlçe, Nohut tepe Köyü, İncirli çat mevki, Maden Ocağı İşletmesine ait Kum-Çakıl Ocağına 2008 yılında Valilikçe, Tecirli Köyü sınırları Kum-Çakıl Ocağına Valilikçe, Kumarlı Köyü sınırları içerisinde Kum-Çakıl Ocağı ve Kırma-Yıkama-Eleme Tesisine 2008 yılında, Kadirli İlçesi sınırları içerisinde Kum Çakıl Ocağı ve Yıkama Kırma Eleme Tesisi projesine 2009 yılında, Merkez İlçe, Nohuttepe Köyü sınırları içerisinde Revize Kum Çakıl Ocağı Projesine 2010 yılında Valilikçe, (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir kararı verilmiş olup, bu ocaklardan 6 tanesi faaliyettedir. Rezervi, yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır.

Taş Ocağı; Sumbas İlçesi, Mehmetli Beldesi, Halil İbrahimli Mah. ile Bahçecik Mahallesi arasında Çemaltı Tepe Mevkiinde DSİ VI. Bölge Müdürlüğü tarafından işletilmesi planlanan Kaya 1 Malzeme Alanı için Çevre ve Orman Bakanlığınca 2007 yılında, Sumbas İlçesi, Mehmetli Beldesi sınırları içerisinde DSİ VI. Bölge Müdürlüğü tarafından işletilmesi planlanan R-Yarı Geçirimli Malzeme Alanı için 2007 yılında, Kadirli İlçesi, Koçlu Köyü, Avulluk Mevkiinde Karayolları 5. Bölge Müdürlüğüne ait Koçlu Taş Ocağı ve Kırma- Eleme Tesisi için 2008 yılında Valilikçe, Toprakkale İlçesi, Körpınar Mevkiinde kurulması planlanan Taş Ocağı ve Kırma-Eleme Tesisine 2008 yılında Valilikçe, Merkez İlçesi, Nohuttepe Köyü, Topraklık Mevkiinde Karayolları 5. Bölge Müdürlüğü'ne ait Ariyet Ocağına 2009 yılında, Toprakkale İlçesi, Sazlık Köyü sınırları içerisinde Taş Ocağı ve Kırma eleme Tesisi Projesine 2010 yılında Valilikçe (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir kararı verilmiş olup, bu ocaklardan 1 tanesi faaliyettedir. Rezervi, yarattığı katma değer hakkında kayıtlarda bilgi bulunmamaktadır.

2.2.2. Nüfus ve Özellikleri

Çeşitli nüfus tanımlarından en geniş anlamı olanı belli bir sayım gününde bir ülkede sayılarak belirlenen toplam insan sayısına nüfus denir (Doğanay, 1997: 149). iş arzının kaynağını oluşturan en önemli kavram nüfustur (Özaydın, 2011: 1).

Osmaniye Akdeniz, GD Anadolu ve Doğu Bölgeleri arasında bir geçiş alanı

olması nedeniyle tarihi çağlardan bu yana farklı medeniyetlerin yerleştiği ve ekonomik faaliyetlerde bulunduğu coğrafi bir yöre olmuştur. Bu nedenle tarihi çağlar boyunca Osmaniye nispeten sık nüfuslu bir alan olma özelliğini korumuştur. Çevresindeki ovalarda yapılan tarımsal faaliyetler zamanla gelişmiş, pamuk gibi bazı tarım ürünleri ise ilk dönemlerde ilkel düzeyde de olsa el sanatlarının, özellikle dokumacılık el sanatının gelişmesine dolayısıyla sanayinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Sözelimi, Tarla tarımının yaygınlaşması ve pamuk tarımının gündeme gelmesinden sonra pamuk ipliği dokumacılığı yapılmaya başlanmıştır. Böylece ilkel el sanatı şeklinde başlayan dokumacılık faaliyetleri günümüzdeki dokuma sanayinin çekirdeğini oluşturmuştur

Osmaniye sanayisinin gelişmesinde iş gücünün yanı sıra yoğun bir tüketici kitlesinin bulunması da etkili olmuştur. Yörede hızla artan nüfus sanayi faaliyetlerinin gelişmesine paralel olarak iç göçlerin de etkisiyle kent merkezinde yoğunlaşmıştır. Bu yoğun nüfus kitlesi bir taraftan gittikçe uzmanlaşarak iş gücünün büyümesinde etkili olmuş, bir taraftan da üretme ve tüketme gibi ekonomik faaliyetlere katılarak yörenin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda Osmaniye'nin toplam nüfus gelişimini, kırsal ve kentsel nüfus yapısını, nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre gösterdiği dağılımı ve nüfus hareketlerini ana hatlarıyla ele alacağız.

2.2.2.1 Nüfus özellikleri

Osmaniye, 2013 yılında 498.981 nüfusuyla Akdeniz Bölgesi'nin Burdur'dan sonra en az nüfusa sahip ikinci ilidir (Burdur'un 7 nüfusu; 257.267). Mevcut nüfusuyla, Bölge nüfusunun yüzde 5.44'lük bölümünü oluşturmaktadır. Osmaniye; Antalya ve İçel illerinin ardından, binde 18.59'luk nüfus artış hızıyla, Akdeniz Bölgesinde, nüfusu en hızlı artıran üçüncü il olmuştur. Bu artışta ilin, Güneydoğu Anadolu Bölgesinden aldığı göçler önemli bir pay sahibidir (DPT raporu, 2000: 9).

Araştırma sahamızda Osmanlı Devleti döneminde nüfusu tespit etmeyi sağlayabilen çeşitli defterler ve belgeler bulunmaktadır. (Kara, 1986: 56) Osmanlı Devleti'nin son yıllarında Osmaniye nüfusunun 7000 civarında olduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yapılan sayımlar nüfusla ilgili detaylı bilgi vermektedir. Ancak Osmaniye'nin 1996 yılına kadar ilçe olması ve daha sonra il olması kendisine başka

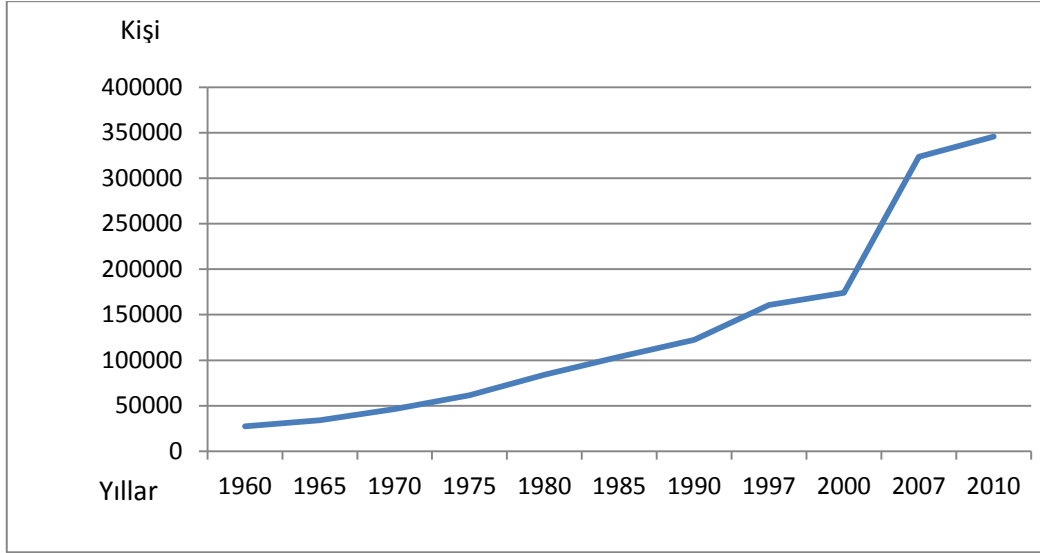
illerden bağlanan yerleşim birimlerinden dolayı 1997 yılından önceki sayımların sonuçlarına göre nüfusu kesin olarak tespit etmek oldukça güçtür.

Osmaniye iline bağlanmış olan Kadirli, Bahçe ve Düziçi ilçelerinin DİE' den alınan nüfusları toplandığında (Toprakkale, Hasanbeyli ve Sumbas ilçeleri de geçmişte eski ilçelere bağlı nahiyeler olduğundan bu yerleşmelerin nüfusunun ayrıca hesaplama-ya gerek yoktur. Osmaniye ilinin nüfusunu bulmak mümkün olmaktadır. Geçmişe yönelik yapılan bu çalışmaya göre, İlin 1960 yılı nüfusu 59559, 1980 yılı nüfusu 316.511, 1985 yılı nüfusu 358.702, 1990 yılı nüfusu 384.104, 1997 yılı nüfusu 441.547 kişi olarak belirlenmiştir. 2000 yılında yapılan Nüfus Tespit sonuçlarına göre ilin nüfusu ika- metgaha göre 458.782 kişi, 2007 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 452.880, 2008 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nü- fusu 646.704, 2009 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 471.804 kişi, 2010 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 479.221 kişidir (Tablo 19, Şekil 9).

Tablo 18. Osmaniye İlinin Sayım Yıllarına Göre Nüfusu, 2013

Sayım Yılları	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Şehirleşme Oranı
1960	59,559	27,451	32,108	%46
1965	71,660	34,027	37,633	%47
1970	82,688	46,355	36,333	%56
1975	100,320	61,581	38,739	%61
1980	127,958	84,212	43,746	%66
1985	154,629	103,824	50,805	%67
1990	159,544	122,307	37,237	%76
1997	194,555	160,854	33,701	%82
2000	207,862	173,977	33,885	%83
2007	452.880	323.536	129.344	%71
2008	464.704	332.394	132.310	%71
2009	471.804	339.559	132.245	%71
2010	479.221	345.896	133.325	%72

Kaynak: TÜİK sayım yıllıkları, 2010

Şekil 9. Osmaniye ilinin Sayım Yıllarına Göre Nüfusu, 2013

Ayrıca Osmaniye'ye yakın olan Erzin 15000, Dört Yol 30000, Ceyhan 50000 nüfusuna sahiptir. Bu ilçelerdeki işgücünün bir bölümü Osmaniye organize sanayi bölgesinde çalışmaktadır.

Nüfus sanayinin işgücü ihtiyacını karşıladığı gibi, aynı zamanda sanayinin ürettiği ürünlerin tüketicisi durumundadır. Yani nüfus sanayinin en önemli itici gücüdür. Bir sanayi bölgesi ve çevresinde alım gücü yüksek nüfusun fazla olması pazar koşullarını da geliştirmektedir.

Araştırma sahası ve çevresinin nüfus artış hızının öteden beri yüksek olması sanayiye olumlu bir şekilde etkilemektedir. Bu durumu iki açıdan ele almak mümkündür. Birincisi, sanayinin ihtiyacı olan işgücüne erişimi kolaylaştırması ikincisi ise üretilen ürünlerin pazarlanmasını kolaylaştırmasıdır.

Nüfusun sanayiye olan etkisi araştırılırken sanayi hinterlandındaki tüm nüfus ele alınmalıdır. Sanayi hinterlandı ürünlerin ulaştığı alandır. Araştırma sahasının hinterlandı başta Türkiye olmak üzere ABD, Orta Asya, Ortadoğu, Batı Avrupa ülkeleri ve Afrika ülkeleridir. Söz konusu alanda 1 milyardan fazla nüfus yaşamaktadır. Üretilen bazı sanayi ürünleri (örneğin fıstık mamulleri) tüm Türkiye'ye pazarlanmakta iken günümüzde ihraç edilerek daha geniş alanda bulunan nüfusa eriştirilebilmektedir. Bu nedenle hinterlandtaki nüfusun artmasının Osmaniye sanayisine yansımalarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Sanayicilerimizi dikkat etmesi gereken durum hinterlandtaki daha fazla nüfusa erişme olanaklarını zorlamalarıdır.

2.2.2.2. Kırsal ve Kentsel Nüfus

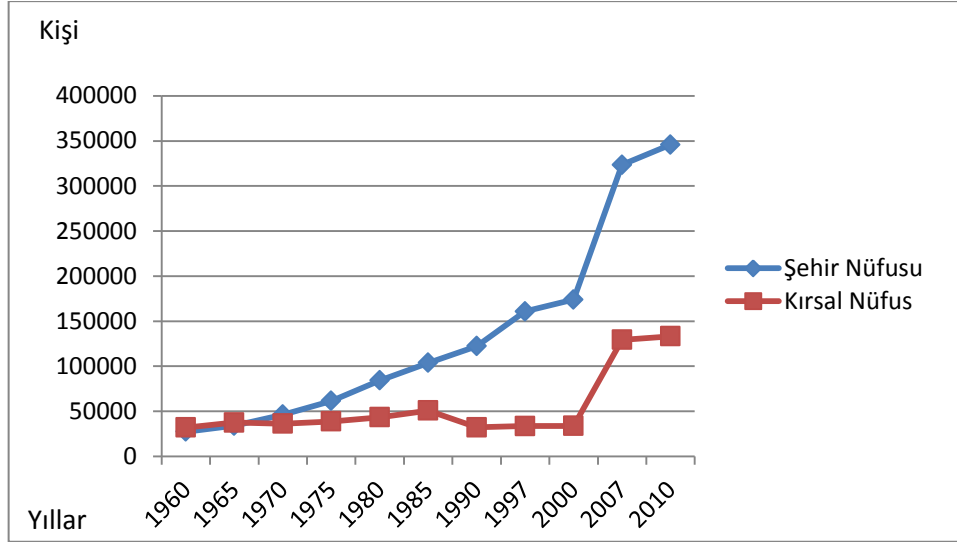
Nüfusu 10.000 den fazla olan, tarım dışı ekonomik faaliyetleri baskın olan, heterojen nüfus yapısına sahip belli bir imar planı olan ve çevresinin merkezi olan yerleşmelere kentsel yerleşmeler, bu özellikleri taşımayan yerleşmelere ise kırsal yerleşmeler, kentlerde yaşayan nüfusa kentsel nüfus, kırsal yerleşmede yaşayan nüfusa kırsal nüfus denir (Tümertekin, 2009: 363).

İdari birimler ölçütüne göre Osmaniye'nin kentsel ve kırsal nüfusu bir bütün olarak değerlendirildiğinde 1960 yılından araştırma tarihine kadar bazı değişmelerle birlikte, kentsel nüfus oranının sürekli olarak arttığı, kırsal nüfus oranının ise azaldığı gözlenmektedir. 1960 yılında 27.451 olan kentli nüfusun oranı % 46 iken 1980 de 84.212 olan kentsel nüfusun oranı % 66 ya yükselmiştir. 2000 yılında kentli nüfus 173.977 ye yükselerek tüm nüfus içindeki oranı da %83 olmuştur. Bu tarihten sonra kentsel nüfus miktarı artarak 345.890 a yükselmiştir. Ancak tüm nüfus içindeki oranı azalarak %72 ye düşmüştür(Tablo 15). Bu durumun iki nedeni bulunmaktadır. Birincisi kentlerde yaşayan nüfusun daha büyük kentlere göç etmesi; ikincisi ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Osmaniye'ye göç eden nüfusun önemli bir kısmının köylere yerleşmesidir.(Tablo 20, Şekil 10)

Tablo 19. Osmaniye İlinin Sayım Yıllarına Göre Kırsal ve kentsel Nüfus, 2013

Sayım Yılları	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Şehirleşme Oranı
1960	59,559	27,451	32,108	%46
1965	71,660	34,027	37,633	%47
1970	82,688	46,355	36,333	%56
1975	100,320	61,581	38,739	%61
1980	127,958	84,212	43,746	%66
1985	154,629	103,824	50,805	%67
1990	159,544	122,307	37,237	%76
1997	194,555	160,854	33,701	%82
2000	207,862	173,977	33,885	%83
2007	452.880	323.536	129.344	%71
2008	464.704	332.394	132.310	%71
2009	471.804	339.559	132.245	%71
2010	479.221	345.896	133.325	%72

Kaynak: TÜİK sayım yıllıkları, 2010

Şekil 10. Osmaniye İlinde kırsal ve kentsel nüfus durumu, 1960-2010

Sanayide çalışan nüfusun çoğunluğu kentsel nüfustur. Bu nedenle sanayi geliş-tikçe kentsel nüfusun artması sanayinin ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü karşılamayı ko-laylaştıracağından sanayinin gelişme hızını yükseltecektir. Sanayi geliştikçe de kentler göç olarak büyüyerek gelişeceklerdir. Beşeri coğrafyanın önemli bir teorisi olan yukarı-daki ifadeler araştırma sahamız için de geçerlidir. Osmaniye’de kentli nüfusun artması sanayinin gelişimi için önemli bir beşeri itici güç kaynağı olmaktadır.

2.2.2.3. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Ekonomik coğrafya çalışmalarında önemle irdelenmesi gereken nüfus özellikle-rinden biri de nüfusun yaş ve cinsiyet yapısıdır. Çünkü ekonomik sektörlerin iş gücü ihtiyacının karşılanması, pazarlama şartlarının daha iyi olması bölgenin nüfus yapısına bağlıdır. 2010 yılı verilerine göre toplam nüfus 479221 erkek nüfus 240295, kadın nü-fus 238926 olarak tespit edilmiştir (Tablo 16.).

15-64 yaşları arasındaki nüfusa olgun (aktif, çalışma çağı) nüfus denir (Doğay, 1997: 166). Fiziksel ve zihinsel olarak çalışma gücüne sahip olmakla birlikte nüfu-sun tamamını çalışma eylemi içinde kabul etmek mümkün değildir (Loroğlu vd, 2003: 38). Ancak her şeye rağmen Sanayi ve diğer ekonomik sektörlerin işgücü ihtiyacı 15-64 yaş grubundan karşılandığı da bir gerçektir. Araştırma sahamızda çalışma çağındaki nüfus yaklaşık olarak 306.000 iken 0-14 yaş grubunda 140.000 civarında nüfus bulun-maktadır. Bu nüfus 15 yıl sonra sanayide çalışabilecek iş gücünün 140.000 olması de-

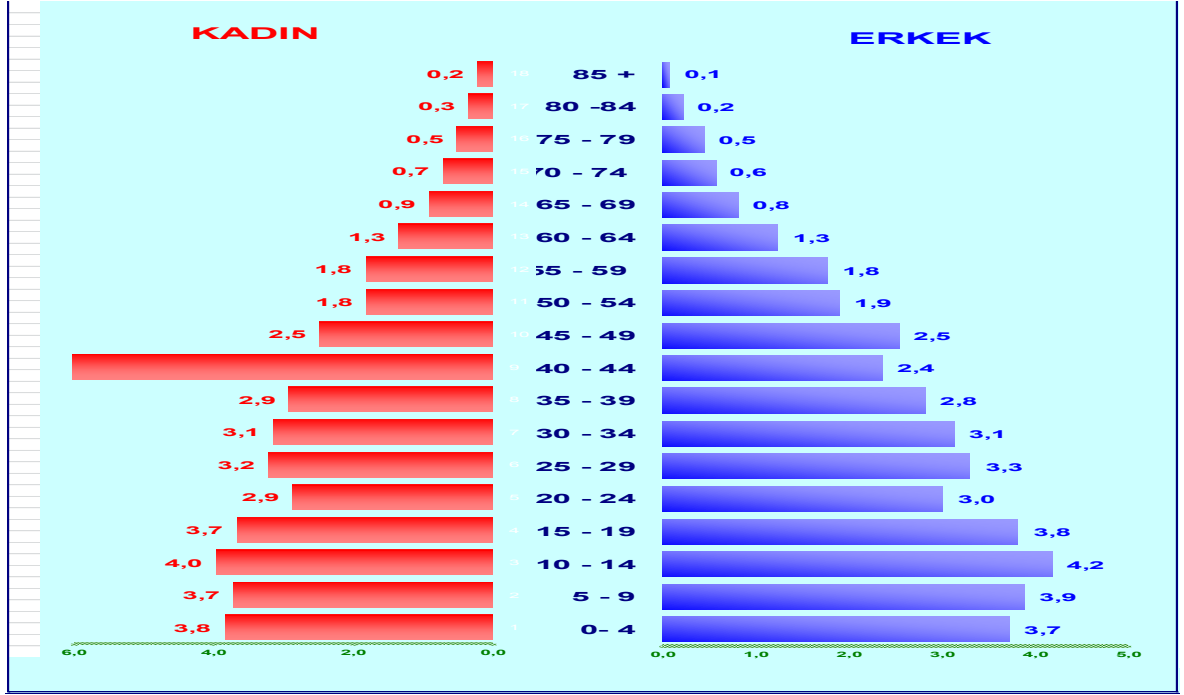
mektir. 65 yaşından daha büyük olan ve sanayide çalışınca iş verimliliğini düşüren nüfus sayısı ise yaklaşık 30.000'dir (Tablo 21, Şekil: 11).

Osmaniye sanayisi için önemli olan bir diğer nüfus özelliği de çalışma çağındaki kadın nüfus sayısıdır. Çünkü fıstık işleme tesislerinin tercihi çoğunlukla kadın işçilerdir. Bu gruptaki kadın nüfus yaklaşık 130.000'dir (Tablo 1.).

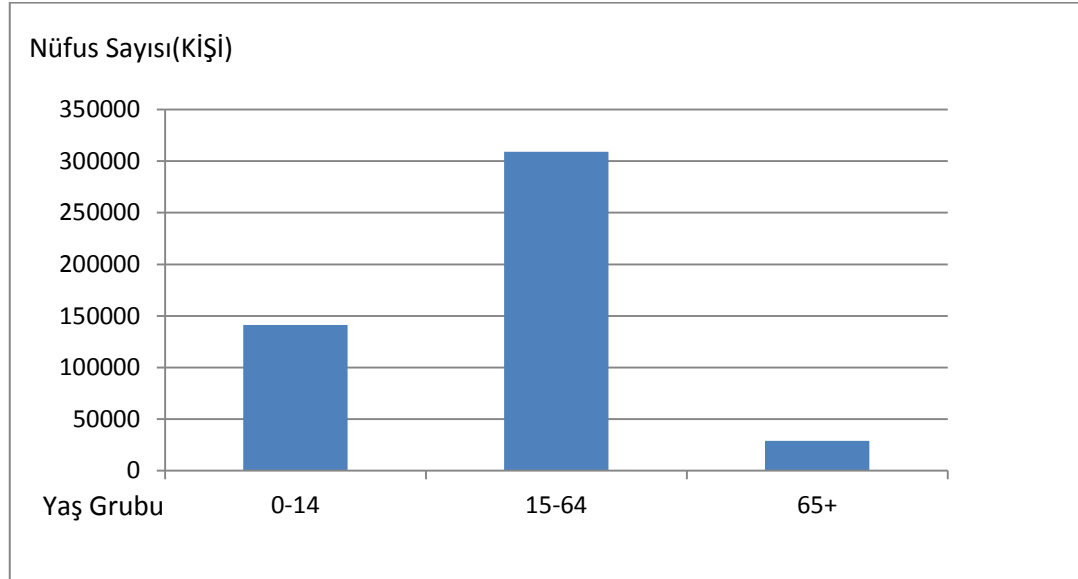
Tablo 20. Osmaniye İlinde Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2013

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	47,143	-24,243	22,900
5-9	45,327	-23,22	22,107
10-14	48,623	-24,997	23,626
15-19	44,71	-22,857	21,853
20-24	37,075	-18,017	19,058
25-29	38,907	-19,779	19,128
30-34	37,443	-18,724	18,719
35-39	34,209	-16,869	17,340
40-44	27,792	-14,125	13,667
45-49	29,938	-15,169	14,769
50-54	22,153	-11,389	10,764
55-59	21,485	-10,627	10,858
60-64	15,440	-7,4520	7,9880
65-69	10,296	-4,882	5,414
70-74	7,661	-3,404	4,257
75-79	5,712	-2,697	3,015
80-84	3,507	-1,327	2,180
85-89	1,319	-436	883
90+	481	-81	400
Toplam	479,221	240,295	238,926

Kaynak: DİE, verileri, 2010

Şekil 11a. Araştırma sahasının dar aralıklı nüfus pramidi

Şekil 12b. Osmaniye İlinde Nüfusun geniş aralıklı yaş dağılımı

2.2.3. İş Gücü

Genel bir tanımlama ile 15 yaş ve yukarısında olup istihdam edilen ya da iş arayan ve işe çağrılmayı bekleyen işsizlerden oluşan grup işgücü olarak ifade edilebilir (Özkaplan, 2003: 43). Teknolojinin gelişmesiyle iş gücüne olan sayısal ihtiyaç azalsa da her dönemde çağın çalışma koşullarına göre çalışma bilgisi, becerisi ve yeteneği olan iş

gücüne ihtiyaç artarak devam etmektedir. Araştırma sahamızda sanayinin ihtiyacı olan ve arayıp ta az bulduğu iş gücü yukarıda özellikleri verilen iş gücüdür. Sanayi sektöründe başlıca iki tip işgücüne ihtiyaç vardır (Doğanay, 2011: 400).

a) Nitelikli(kalifiye) iş gücü

b) Niteliksiz(sıradan, vasıfsız) işgücü.

Bunlardan nitelikli iş gücü yani usta “kendi mesleğinde eğitim almış, meslek bilgi ve becerisi yüksek olan iş gücü” üretimde çok daha önemlidir. Çünkü günümüzde tüketicilerin tercih ettiği ürünler kaliteli, defosuz ürünlerdir. Bu ürünleri ancak usta yani nitelikli iş gücü üretebilir. Ayrıca modern teknolojik makinelerin kullanımı ve bakımı niteliksiz iş gücüyle olamaz. Bu nedenle nitelikli iş gücü ihtiyacı daha fazladır. Nitelikli iş gücünün en yetkilileri mühendislerdir. Teknisyenler, teknikerler, kaynakçı, kalıpcı... Vb. de diğer nitelikli iş gücü arasında gösterilir (Doğanay, 2011: 401).

2010 yılında Osmaniye valisinin yaptığı toplantıda Organize Sanayi Bölgesi Müdürünün iş kurdan istediği nitelikli iş gücü sayısı 1000 civarındır. Ancak bu talep karşılanamamıştır. Bunun üzerine iş kur meslek kursları düzenleyerek talebi karşılamaya yönelik çalışmalara başlamıştır. İzah edildiği gibi araştırma sahamızdaki sanayi tesislerinin nitelikli iş gücüne ihtiyacı oldukça fazladır. Ancak istenilen vasıflarda işgücüne ulaşmak çok kolay olamamaktadır.

İşgücü piyasası ücretlerin ve istihdamın belirlendiği arz ve talep güçlerine bağlı olarak iş sözleşmeleri yoluyla gerçekte var olan ya da olmayan bir yer, bir buluşma noktasıdır. Arz tarafında iş arayanlar olarak anılan çalışmaya istekli ve elverişli insanlar talep etrafında ise, üretim sağlayabilmek amacıyla iş gücü arayan işverenler bulunmaktadır (Kılıç, 2010: 10). Bu açıdan bakıldığında iş gücü piyasasının bir coğrafi mekânı bulunmakta ve bu mekân da iş arzı ve işçi arzı dengede olmalıdır. Bu denge bozulduğunda sanayi ve işgücü zarar görmektedir. Sanayi iş gücü piyasasında iş bulma şansı en az olan iş gücü mesleki bilgi ve becerisi olmayan, eğitimsiz iş gücü olduğu gibi teknik eğitim görmeyen lise veya üniversite mezunları olarak görülmektedir. İstihdam en basit tanımı ile kullanma, çalıştırma, hizmete alma anlamlarında kullanılmaktadır. 15 ve daha yukarı yaşlarda ki iş gücünün herhangi bir ücretle çalışması, iş yerinde ekonomik kazanç elde etmeye başlaması istihdamın gerçekleşmesidir. Türkiye de istihdamın 2010 yılındaki sektörel dağılımı şöyledir. Tarım % 25,2 Sanayi % 26,2 Hizmet % 48,6 (Aslan, 2011: 273).

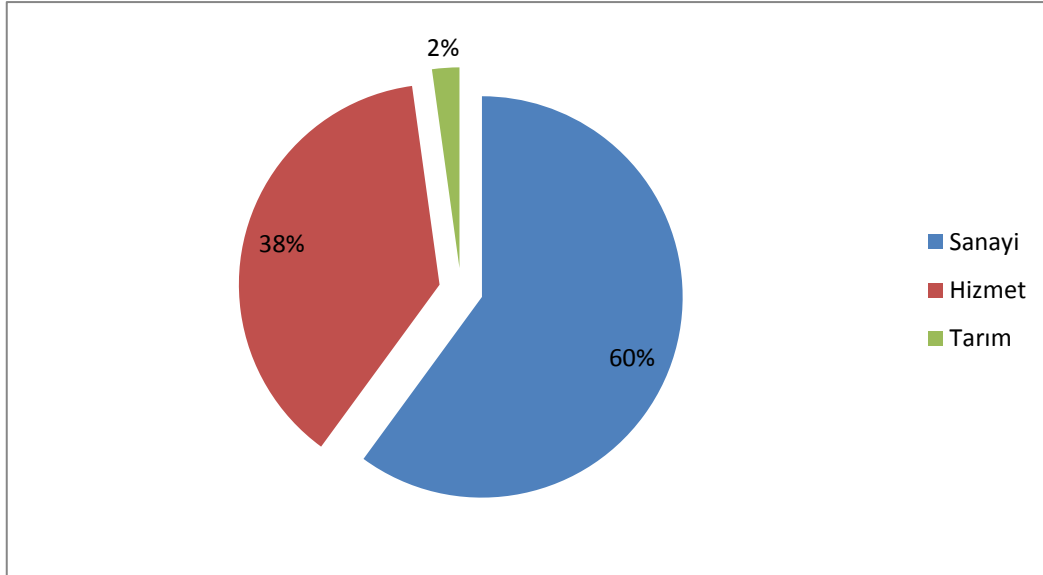
Türkiye iş gücü piyasasının temel yapısal problemlerinden biri de kayıt dışı istihdamın yüksek oranıdır. Kayıt dışı istihdam toplam iş gücünün yarısına yakındır. Örneğin 2010 yılında % 43,2 dir. Gözlemlerimize göre çalışma sahamızda bu oran daha da yüksektir. Özellikle sanayicilerin iş verdiği taşeron firmalarda kayıt dışı istihdam oldukça fazladır. Kayıt dışı istihdamın en az olduğu sanayi alanı organize sanayi bölgesidir. Ancak atölyelerde ve mevsimlik işçi çalıştıran bazı sanayi kollarında (örneğin fıstık sektörü) kayıt dışı istihdamın % 75 den fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Ekonomik coğrafya araştırmalarında işgücünün istihdam sayısı, oranı, sektörel dağılımı önemli özelliklerdendir. Araştırma sahasında işgücünün en fazla istihdam edildiği sektör sanayidir (Tablo 22, Şekil 12).

Tablo 21. Araştırma sahasında sektörlere göre çalışan sayısı (işgücü) ve yüzdelik oranı

Sektörler	Çalışan Sayısı	%
Sanayi	24.743	60.1
Hizmet	15556	37.7
Tarım	904	2.2
Toplam	41203	100.0

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Anketi, 2011: 54

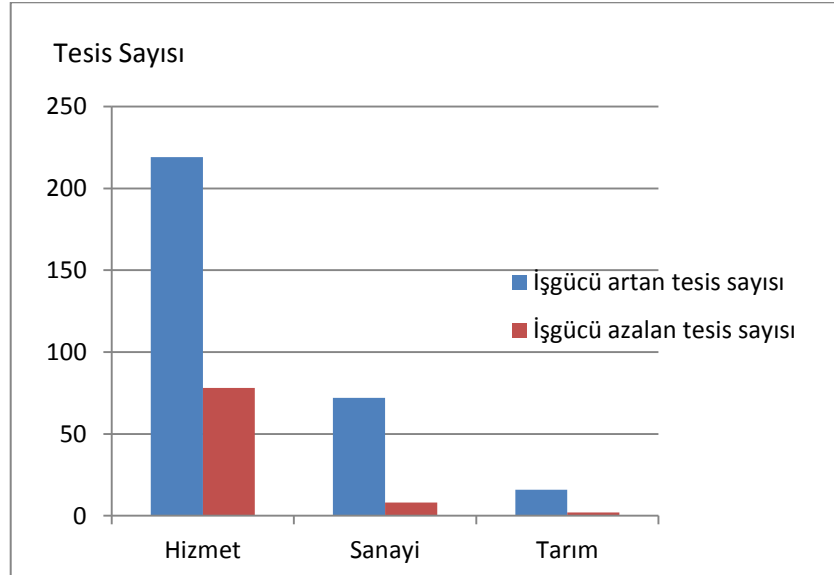
Şekil 12. Araştırma sahasında sektörlere göre çalışan (işgücü) sayısı

İşgücü istihdamında yıllara veya mevsimlere göre değişim de önemli özelliklerdendir. Bu bağlamda son 1 yılda iş hareketi yönü incelendiğinde sanayi sektörünün değişiminin en az olduğu tespit edilmiştir (Tablo 23, Şekil 13).

Tablo 22. Araştırma sahasında son bir yılda sektörlere göre işgücü hareketi yönü, 2011

Sektörler	İşgücü artan tesis sayısı	İşgücü azalan tesis sayısı	İşgücü değişen toplam tesis sayısı
Hizmet	219	78	297
Sanayi	72	8	80
Tarım	16	2	18
Toplam	307	88	395

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Anketi, 2011: 66

Şekil 13. Araştırma sahasında son bir yılda sektörlere göre işgücü hareketi yönü, 2011

Sanayi sektöründe faaliyet yapan tesislerden 72 adedinde işgücü sayısı artış göstermiştir. Söz konusu artış sanayi faaliyetinin hızlandığının önemli göstergelerindendir.

İşgücü istihdamında çalışma süresinin incelenmesi gerekir. Personelin çalışma süresinin uzun olması iş yerine olan uyumu arttırdığı gibi yaptığı iş veya meslekte uzmanlaşma derecesini de yükseltir. Bu anlamda, sanayi sektöründeki tesislerin % 50 den fazlası 6 aydan az bir sürede işten ayrılan personel olduğunu ifade ederken yaklaşık % 21'i ise 7-12 ay arasındaki sürede işten ayrılmıştır (İŞKUR, 2011: 74).

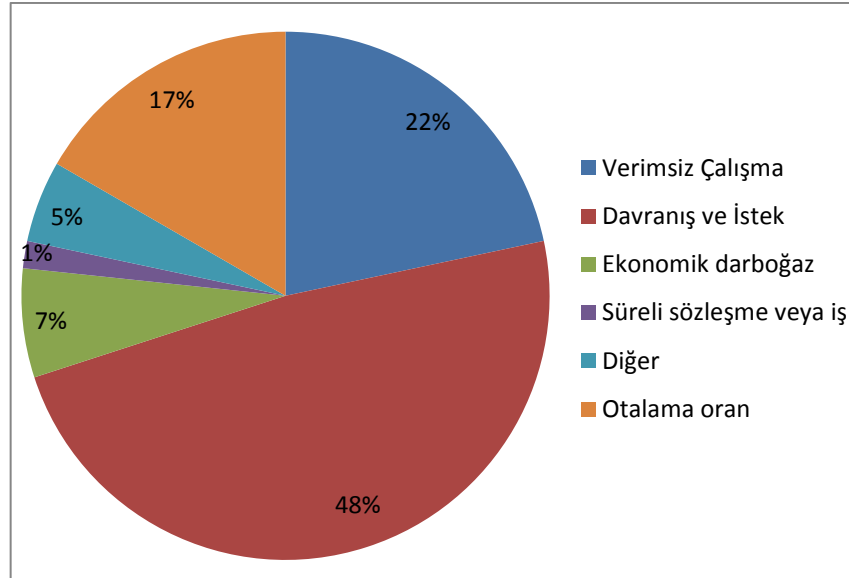
Personelin (işçi, mühendis veya büro mensubu) işten çıkarılmaları üretim ve maliyet ekonomisini etkilemektedir. Araştırma sahasında işten çıkarılanların 5’ de 1’i sanayi sektörüne aittir. Çalışanların işten çıkarılmalarının başlıca nedenleri verimsiz çalışma, ekonomik darboğazlar, süreli işler, davranış ve uyum problemleridir (Tablo 24, Şekil 14).

Tablo 23. Araştırma sahasında çalışanların İşten Çıkarılma nedenlerinin %, 2011

İşten Çıkarılma nedenleri	Hizmet	Sanayi	İnşaat	Tarım	Ortalama
Verimsiz Çalışma	28	26	24	27	26.8
Davranış ve İstek	48	58	48	57	50.6
Ekonomik darboğaz	6	8	5	10	6.6
Süreli sözleşme veya iş	8	2	15	3	8.1
Diğer	9	6	8	3	7.9
Toplam	26.8	20	19	4	100

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Anketi, 2011: 78

İşten çıkarılmanın en önemli neden davranış ve çalışanın kendi isteğidir. Çalışanların yarısından fazlası kendi isteği ve buna bağlı davranışlardan dolayı işten ayrıldığı ifade edilirken, bunu dörtte bir ile (% 26) personelin verimsiz çalışması izlemektedir. Dikkat edilmesi gereken durum ekonomik nedenlerle işten çıkarma oranının düşük olmasıdır. (Şekil)

Şekil 14. Araştırma sahasında çalışanların İşten Çıkarılma nedenlerinin yüzdeliği (%), 2011

Sanayi sektöründe ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim durumu ürünün kalitesini, iş verimini, yeni teknolojiye uyum sürecini ve sorumluluk durumunu etkiler. Yukarıda sıralanan nedenlerden dolayı yüksekokul ve üniversite mezunu işgücünün tercih edilme oranı yüksektir (Tablo 20).

Tablo 24. Sektörlere Göre Eleman İhtiyacı Duyulan İşgücüne İlişkin Eğitim Düzeyi, 2011

Eğitim Düzeyi	%
Okuryazar olmayan	0.7
Okuryazar	3.6
İlköğretim	21.9
Lise	28.5
Yüksekokul	11.7
Lisans	33.6
Lisans Üstü	0

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Anketi, 2011: 78

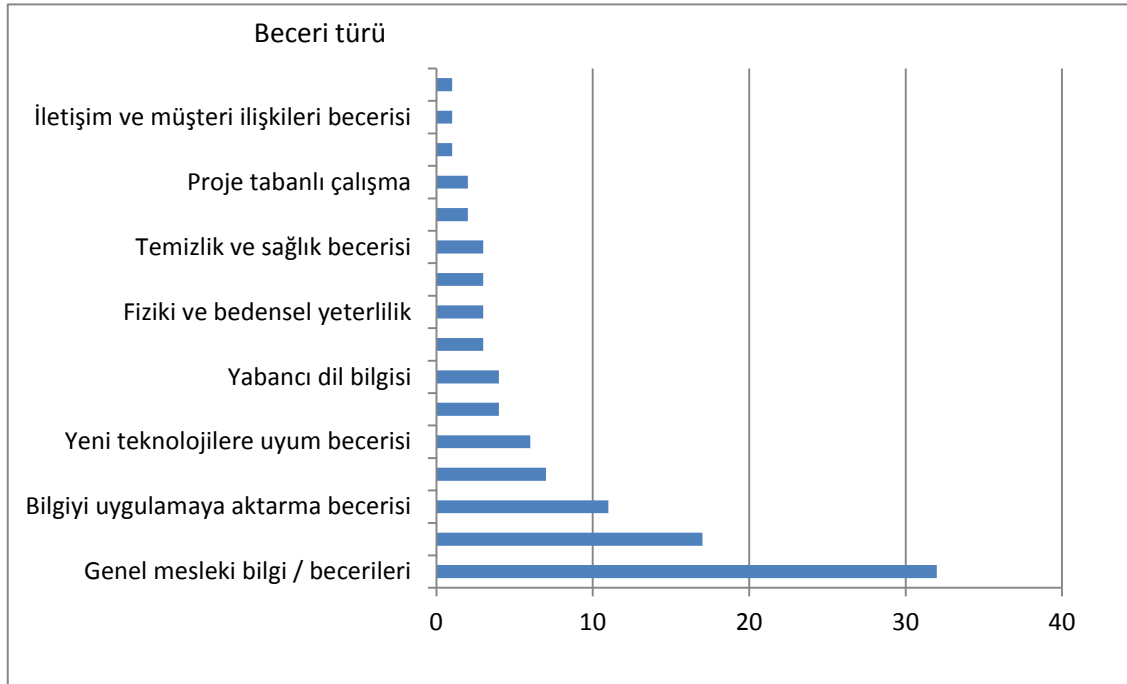
okuryazar işgücü ihtiyacı nerdeyse yok gibidir (Tablo 25). Okuryazar olmayan işgücü daha çok taşıma, yükleme gibi fiziki güç gerektiren işler için istihdam etmektedir. Bu işler de çeşitli araç ve makinelerle yapıldığından tercih edilme oranları çok düşmüştür.

Sanayide istihdam edilmek için seçilen işgücünde aranan tek özellik sadece eğitim değildir. İşgücünün eğitim seviyesiyle birlikte çok farklı becerilerde dikkate alınmalıdır. Araştırma sahasında ihtiyaç duyulan başlıca beceriler içinde tesislerin en fazla önem verdiği beceriler temel mesleki bilgi ve becerileri, takım çalışması, bilgiyi uygulama yeteneği işyeri kurallarına uyum becerisi gibi özelliklerdir (Tablo 26, Şekil 15).

Tablo 25. İşgücü Seçiminde En Fazla Aranılan Becerilerin Yüzdelik Oranı, 2013

İşgücünde Aranılan Beceriler	Tercih nedeni Oranı (%)
Genel mesleki bilgi / becerileri	32
Takım çalışması becerisi	17
Bilgiyi uygulamaya aktarma becerisi	11
İşyeri kurallarına uyum becerisi	7
Yeni teknolojilere uyum becerisi	6
Bilgisayar ve bilişim bilgisi	4
Yabancı dil bilgisi	4
Bilgiyi başka alana transfer etme	3
Fiziki ve bedensel yeterlilik	3
Kalite standartlarına uyum becerisi	3
Temizlik ve sağlık becerisi	3
Sorun çözme ve bağımsız karar verebilme	2
Proje tabanlı çalışma	2
İş kazalarına karşı önlem alma becerisi	1
İletişim ve müşteri ilişkileri becerisi	1
Hesap yapabilme becerisi	1

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Anketi, 2011: 87

Şekil 15. İşgücü Seçiminde En Fazla Aranılan Becerilerin Yüzdelik Oranı, 2013

Çalışmada çıkan sonuçlardan dikkate değer durum iş kazalarına karşı önlem alma becerisi ile temizlik (hijyen) ve sağlık becerisinin tercih edilme oranının düşüklüğüdür. Gıda sektöründe üretim yapan tesislerin fazla olmasına rağmen hijyen becerisinin dikkate alınmaması üretilen ürünlerin yeterince sağlıklı olmadığı şüphesini doğurmaktadır.

2.2.4. Sermaye

Modern sanayiye, ilkel imalat türlerinden ayıran en önemli unsurlardan biri de sermayedir. Sanayi tesislerinin gittikçe gerek daha büyük gerek daha fazla makineleşmekte olmaları günümüzde sanayi faaliyetlerini eskilere oranla çok daha fazla sermaye isteyen girişimler yapmıştır. Buna bağlı olarak da sanayi faaliyetlerini eskilere oranla çok daha fazla sermaye isteyen girişimler yapmıştır. Buna bağlı olarak da sanayi faaliyetlerinin kuruluş koşulu olarak sermaye gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Öte yandan kuruluş yeri üzerindeki etkisi işçi unsuru gibi hareketli bir faktör olması nedeniyle azalmaktadır (Tümertekin, 1994: 414).

Sermaye, sanayi tesisinin kurulması makinelerin alınması, işçi ücretlerinin Ödenmesi, hammaddenin alınması için sermaye gerekmektedir. Özellikle büyük sanayi tesislerinin kuruluş ve işletilmesi için daha büyük sermaye gerekmektedir. Türkiye sanayicilerinin en önemli sorunu sermaye sorunudur. Devlet sermaye sorununu çözmek için düşük faizli kredi imkânı sağlamaktadır.

Sanayinin ilk geliştiği dönemlerde yerel sermayenin etkisi daha fazladır. Araştırma sahası ilk dönemlerde sermaye yetersizliği sorunuyla karşı karşıyaydı. Ulaşım ve iletişimin gelişmesi ulusal hatta küresel sermayenin, gelişmemiş bölgelere yönelmesine neden olmuştur. Coğrafi konumun uygunluğu ve teşvik yasaları araştırma sahasının benzeri yerlere göre daha fazla sermaye çekmesine dolayısıyla yerel sermaye sorununun azalmasına neden olmuştur (Doğanay, 2011: 399).

Osmaniye’de sermaye sorunu çevredeki illere göre daha fazladır. Bu durumun temel nedeni, Osmaniye’nin Adana ve Gazi Antep gibi iki büyük sanayi kentinin arasında kalması ve rekabet gücünün az olmasından dolayı, onlarla mücadele edememesidir. Osmaniye’de sermaye sorunu özellikle teşvik yasaları ile azalmış durumdadır. Organize sanayi bölgesindeki fabrikaların hemen tamamı teşvik yasasının gereği olan düşük faizli kredilerle kurulmuştur. Ayrıca teşvik yasasından dolayı çevre illerden gelen sanayiciler sermayeleri ile sanayinin gelişmesine katkı sağlamışlardır. Günümüzde organize sanayi bölgesindeki fabrikaların maddi değeri 5 milyar dolardan fazladır.

Bir sahada sanayileşmenin gerçekleşebilmesi için yeterli sermaye birikiminin sağlanması gerekmektedir. Üstelik sanayi kuruluşlarının gerek kapasite gerekse makineleşme açısından giderek gelişmekte olması sermayeye olan gereksinimi daha da arttırmaktadır (Mutluer, 1995: 66). Araştırma Sahamız olan Osmaniye verimli tarım topraklarına, tarımsal üretimin ve nüfusuna göre fazla olmasına rağmen sermaye birikimini gerçekleştirememiştir. Yaptığımız görüşmelerde bu durumun çeşitli nedenleri sıralanırken birinci sırada olan neden elde edilen kazancın o zamanki il merkezi olan Adana vb. büyük şehirlere yatırılmasıdır. Ancak il olduktan sonra sermayenin başta Adana olmak üzere büyük kentlere yatırılması azalmış, Osmaniye ruhu öne çıkarak yatırımların önemli bir kısmı Osmaniye'ye yapılmıştır. Elbette ki tarımdan elde edilen gelir çok yüksek değildir. Örneğin 2000 yılında bütün tarımsal üretim değerleri 397.126.645 TL'dir. Yukarıda ki ücretlerden işletme maliyetleri çıkınca yaklaşık 150.000.000 kalır ki 49.499 işletme sahibine bölünürse ortalama işletme başına 3000 TL kar kalmaktadır. Bu miktar sermaye birikimi için yeterli değildir. Ancak tarımsal ürünlerin ticaretinden elde edilen kar daha fazladır. Bu nedenle tarımsal ürün ticareti sermaye birikimine katkıda bulunabilir. Bu görüşü destekleyen en önemli sanayi kolu fıstık işleme sanayisidir. Fabrika sahiplerinin çoğu fıstık ticaretinden, fıstık işlemeye yönelip gıda sanayisinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Osmaniye'ye büyük sermaye çeken ve sanayileşmeyi hızlandıran en önemli faktör 2004 yılında uygulanan 5084 no'lu teşvik yasasıdır. Bu yasayla geri kalmış bölgelerin sanayisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Teşvik yasasından en fazla yararlanan illerden biri de araştırma sahamız Osmaniye'dir. Araştırma sahamızda teşvik yasasıyla özellikle tarıma dayalı sanayi kolu ile demir çelik sanayisi gelişmiştir. Yasadan sonra yaklaşık 4 milyar dolar dolayında sermaye alımı gerçekleşmiş ve sanayi hızla gelişmiştir. Sermaye artışına sağlayan diğer bir faktör de kamudan alınan kredilerdir. Bu bağlamda fabrika tarzı büyük işletmelerden %90'na yakınının kamu desteği aldığı söylenebilir. Sermaye desteği alma şekli veya sermaye desteği alınan kurumlar işletmelerin büyüklüğüne göre değişmektedir. Küçük işletmeler KOSGEB, İŞKUR, DOĞAKA gibi kuruluşlardan sermaye desteği alırken özellikle organize sanayi bölgesindeki büyük işletmeler devletin sağladığı bedava arsa desteği ve bankalardan kredi alma yoluyla sermaye desteği almaktadır. Organize sanayi bölgesindeki tesislerin tamamına yakını devlet veya özel bankalardan sermaye desteği alırken küçük tesislerin bankadan sermaye alma oranı düşüktür. Bunun en önemli nedeni bankaların, teminat gösterebileceği gayrimenkul veya kefil gösteremeyince sanayicilere tesis kuracak kadar

kredi vermemesidir. Diğer nedenler ise Osmaniye'nin inanç ve kültür değerleridir. İslam inancına göre faizin yasak olması bankalar aracılığıyla sermaye temin etmeyi azaltmaktadır. Bu anlayış küçük işletmelerde daha belirgindir. Bankalardan kredi alarak sermaye edinen sanayicilerden kredisini ödeyemeyenlerin tesisini kapatmak zorunda kalması kredi yoluyla sermaye edinmenin oranını düşüren diğer nedendir.

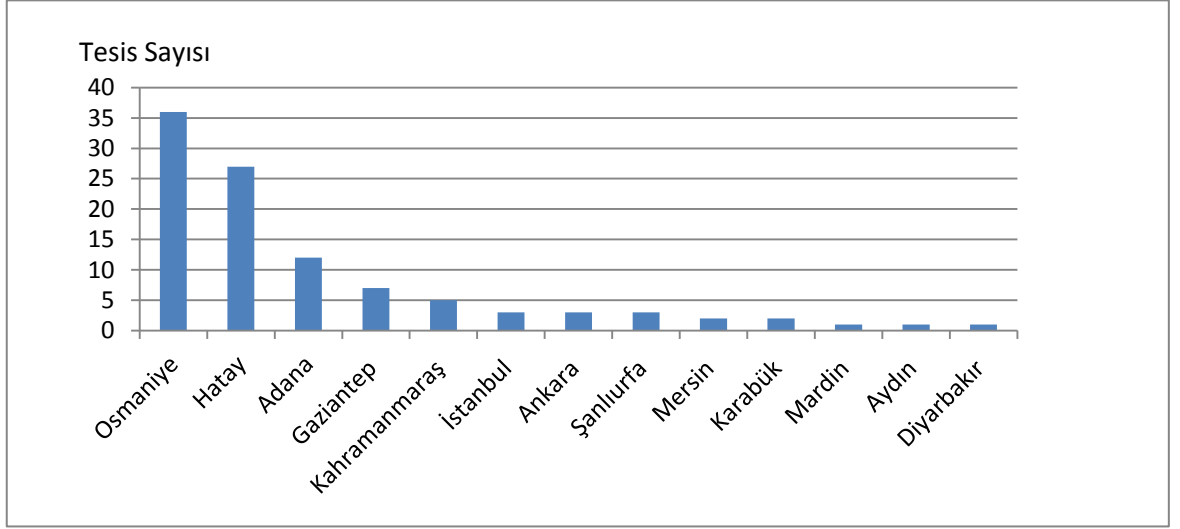
Teşviklerin devam etmesi durumunda Osmaniye'ye sermaye akışının devam edeceği yönünde kuvvetli bir kanaat bulunmaktadır. 2012 yılının Mayıs ayında açıklanan teşvik paketinden hemen sonra haziran ayında organize sanayi bölgesine tesis kurmak için 35 firma başvurmuştur (OSB Müdürlüğü). Böylece Osmaniye'de büyük işletmelerde Osmaniye kökenli sermaye oranı daha da azalacaktır. Ancak sermayesi artan ve sanayisi gelişen yine Osmaniye olacaktır.

Osmaniye sanayisinin önemli sermaye kaynaklarından biri de çevre illerde faaliyette olan sanayicilerdir. Organize sanayi bölgesinde üretim yapan 94 firmadan dönüt alınmıştır. Buna göre tesislerin 36 sı (% 34,96) Osmaniye, 27 si (%26,22) Hatay, 12 si (%11,65) Adana, 7 si (%6,79) Gaziantep sermayesi tarafından kurulmuştur.

Tablo 26. Osmaniye'ye yatırım yapan firmaların vergi dairesine kayıtlı olduğu iller, 2013

Sermayenin İli	Kurduğu Tesis sayısı	%
Osmaniye	36	34, 96
Hatay	27	26,22
Adana	12	11,65
Gaziantep	7	6,79
Kahramanmaraş	5	4,86
İstanbul	3	2,91
Ankara	3	2,91
Şanlıurfa	3	2,91
Mersin	2	1,94
Karabük	2	1,94
Mardin	1	0,97
Aydın	1	0,97
Diyarbakır	1	0,97
Toplam	103	100

Kaynak: Anket ve OĞİAD verileri, 2012

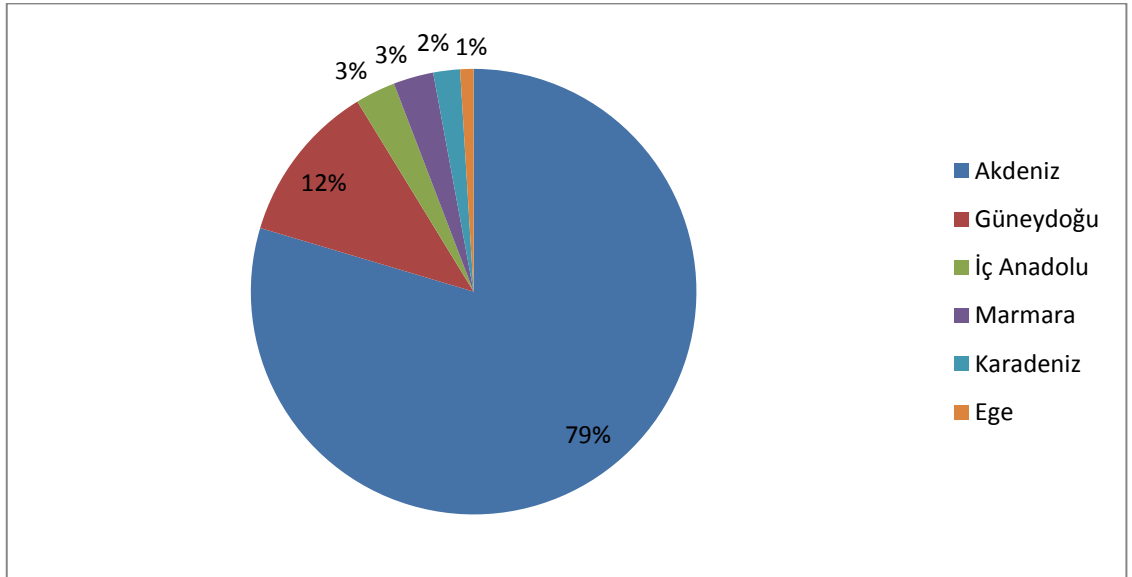

Şekil 16. Osmaniye’de sanayi tesisi kuran yatırımcıların illere göre dağılımı

Tablo 27. Osmaniye’de sanayi Tesisi Kuran Sermayenin Bölgelere Göre Dağılışı, 2013

Sermayenin Coğrafi bölgesi	Tesis sayısı	%
Akdeniz	82	79,61
Güneydoğu	12	11,65
İç Anadolu	3	2,91
Marmara	3	2,91
Karadeniz	2	1,94
Ege	1	0,97

Kaynak: Anket ve OĞİAD Verileri, 2012

Şekil 17. Osmaniye’de sanayi tesisi kuran yatırımcıların bölgelere göre dağılımı

Osmaniye’de sanayi yatırımı yapan sanayicilerin % 49, 52’si Osmaniye’nin komşuları olan Hatay, Adana, Gaziantep, Kahramanmaraş illerinde faaliyette olan tesislerdir (Tablo 28, Şekil 19) . Sanayi yatırımı yapan sanayicilerin yaklaşık % 80’i Akdeniz Bölgesinin sanayicileridir. İkinci sırada ise Güneydoğu Anadolu’lu sanayicileridir.

Araştırma sahasına yatırım yapan firmalar, öncelikle üretim yaptığı sektörlerde üretim yapan tesisler kurmuşlardır. Osmaniye sanayicileri gıda, kimya, ambalaj, makine, yem, dokuma, metal, kağıt ürünleri sektörlerine yatırım yaparken Hatay sanayicileri metal gıda dokuma ahşap üretimi sektörlerine Gaziantep sanayicileri kimya dokuma medikal sektörlerine Karabük sanayicileri metal sektörüne yatırım yapmıştır.

2.2.5. Devlet yatırımları ve teşvikler

Tümerterkin ‘e göre Devletin sanayi faaliyetleri etkilemesi dört grupta toplanabilir.

1. Devlet sanayi üzerinde kesin denetim kurar. Kuruluş ve işletmesini kendisi yapar. (komünist devletlerde olduğu gibi)

2. Devlet stratejik düşünce ile bazı sanayi kollarının kuruluş yeri ve işletmesine etki yapar.(Cumhuriyetin ilk yıllarında)

3. Devlet sanayi tesisleri kurulması için özel sermayeye birçok bakımdan yardım eder.

4. Özel vergi ve yasalarla sanayiye destekler. (Tümerterkin, 1994: 245)

Osmaniye’de devletin sanayinin gelişmesine olan en önemli katkısı, Osmaniye’yi 1996 yılında idari açıdan il statüsüne yükseltip, Kalkınmada Öncelikli iller kapsamına alınması ve kamu yatırımlarını (özellikle alt yapı) artması ile birlikte tecrübeli kamu yöneticilerini Osmaniye’ye atamasıdır.

Araştırma sahasında devlet sermayesi ile kurulan ve işletilen 3 adet tesis bulunmaktadır. Tesislerin hemen tamamı özel sermaye tarafından kurulmuştur. Devlet çeşitli teşviklerle özel sektöre yardımcı olmaktadır. 1994 yılında devlet desteği ile kurulan organize sanayi bölgesi 1999 yılında müteşebbislerin hizmetine sunulmuştur. Bu süreçte yapılan alt yapı çalışmaları, devlet tarafından karşılanmıştır.

Araştırma sahasında sanayideki sıçramanın 2006-2007 yıllarında olması tesadüf değildir. Bu sıçramanın en önemli etkeni devletin verdiği teşvikler olmuştur.

Osmaniye’de sanayinin gelişmesinde etkili olan en önemli faktörlerden biri de devletin verdiği teşviklerdir. Ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar devlet sanayiye geliştirmek için çeşitli metotlarla çalışmıştır. İlk dönemlerden 1970’li yıllara kadar olan dönemde devlet sanayi tesislerini kurmuş ve işletmiştir. Ancak bu dönemde Osmaniye’ye ilçe olmasından kaynaklanan nedenlerden dolayı devlet tarafından sadece 3 sanayi tesisi kurulmuştur. Devletin Osmaniye sanayisine verdiği en önemli destek Osmaniye’yi 1996’da il statüsüne çıkarmasıdır. Bu tarihten sonra organize sanayi bölgesinin tamamlanması hızlanmış, Osmaniye’ye yatırım yapan sanayicilerden enerji ücreti, vergi, sigorta ücreti daha düşük bedeller talep edilmiştir. Sanayinin gelişmesi için alt yapı hizmetleri de hızlı bir şekilde tamamlanmıştır. Bir taraftan organize sanayi bölgesinde tesis sayısı artarken öte yandan atölye fabrika arasında bir konumda olan fıstık sanayi kolu tesisleri de teşviklerden faydalanarak tesislerini geliştirip fabrika düzeyine getirmişlerdir. 2012 yılının nisan ayında teşvikler devam etmiş ve Osmaniye 6 bölgeden 4. bölge konumunda kabul edilerek çeşitli teşviklerin verilmesine devam edilmiştir. Organize sanayi bölgesinin yetkililerinden haziran ayında aldığımız bilgiye göre bu yasa-
dan sonra 2 ay içinde 35 firma sanayi tesisi kurmak için başvuruda bulunmuştur. 2008 yılında yapılan teşvikli yatırımlar toplamı 522.102.866 TL’dir. Bu yatırımlardan 8.096.533 TL’si KOBİ teşvikleri olup büyük bir oranı küçük ve orta derecedeki sanayi tesislerine verilmiştir. Devletin verdiği teşviklerden sonra sanayi tesisleri, sanayide istihdam edilen personel (işgücü) ve sanayide kullanılan enerji miktarında önemli derecede artış olmuştur.

2.2.5.1. Teşvik yasalarının etkisi

29.01.2004 tarihinde çıkarılan 5084 Sayılı Kanunla Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca 2001 yılı için belirlenen fert başına GSYİH miktarları 1500 ABD Dolar veya daha az olan illerde yeni istihdam edilen personelin ücretlerinden kesilen gelir vergisi stopajının alınmaması, yeni istihdam edilen personelin sigorta primi işveren paylarının hazine tarafından ödenmesi, kapsama dâhil illerde yapılacak yatırımlara bedelsiz yatırım yeri(arsa) tahsisi ve yine kapsama dâhil illerde istihdam yaratan işletmelere enerji desteğinin sağlanması öngörülmüştür. Daha sonra bu kanunda birçok değişiklik yapılmış başta uygulama alanı olmak üzere yasa süreç içinde ciddi bir dönüşüm geçirmiştir.

Bilindiği üzere, 06 Şubat 2004 tarih ve 25365 Sayılı Resmi Gazete’de, “Yatırım-

ların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 5084 Sayılı Kanun” yayımlanmıştır. Bu Kanun ile bazı illerde vergi ve sigorta primi teşvikleri uygulamak, enerji desteği sağlamak ve yatırımlara bedelsiz arsa ve arazi temin etmek sureti ile yatırımların ve istihdamın artırılması amaçlanmıştır. 5084 sayılı yasanın kabülünden sonra da bazı yasal düzenlemeler ile 5084 sayılı yasada değişiklikler yapılmıştır. 5084 sayılı Yasada; 31 Temmuz 2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5228 Sayılı Yasa, 18 Mayıs 2005 tarih ve 25819 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 12.05.2005 tarih ve 5350 sayılı yasa, 30 Aralık 2006 tarih ve 26392 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 26.12.2006 tarih ve 5568 Sayılı yasa ve 04 Nisan 2007 tarih ve 26483 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 28. 3. 2007 tarih ve 5615 sayılı yasa ile dört defa değişiklik yapılmış ve 5084 sayılı yasanın birinci maddesi olan Amaç maddesi hariç bütün maddeler değiştirilmiştir. 5084 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemede 01.10.2003 tarihinden sonra kurulan işyerlerinde çalıştırılan tüm işçiler için, 01.10.2003 tarihinden önce kurulu bulunan işyerlerinde de 01.09.2003 tarihinden sonra işe alınmış olan işçiler için vergi ve sigorta teşviki öngörülmüştür. Ödenecek teşviklerin hesabında her işçi için asgari ücreti geçen tutarlar dikkate alınmamıştır(www.kosgep.com)

5228 sayılı Yasa ile yeni yatırımların teşvik edilmesi amacıyla 31.12.2007 tarihine kadar tamamlanan yeni yatırımlar için teşviklerin 5 yıl süre ile devam etmesi öngörülmüştür.

5350 sayılı yasa ile önceden kazanılmış olan haklar korunmakla birlikte yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Öncelikle teşvik sağlanan illerin sayısı artırılmış ve 36’dan 49’a çıkarılmış ve çalıştırılması gerekli asgari işçi sınırı ilk defa bu yasayla getirilmiştir.

Yasa uyarınca 01.04.2005 tarihinden sonra işe başlayan ve asgari 30 işçi çalışan işyerlerinde çalıştırılan tüm işçiler teşvik kapsamında değerlendirilirken, 01.04.2005 tarihinden önce işe başlayan işyerlerinde çalıştırılan işçi sayısının en az % 20 oranında artırılmış olması ve 30 sayısına ulaşılmış olması şartıyla artırılan işçi sayısının 3 katı kadar işçi için teşvik mekanizması ön görülmüştür. Bu yasa ile yine ödenecek teşviklerin hesabında her işçi için asgari ücreti geçen tutarlar dikkate alınmayarak 5084 sayılı yasa ile getirilen düzenleme korunmuştur.

5568 sayılı Yasa ile 2008 ve 2009 yılında da yeni yatırımların teşvik edilebilmesi için bir düzenleme yapılmış ve 31.12.2008 tarihine kadar yapılacak yeni yatırımların 4 yıl ve 31.12.2009 tarihine kadar yapılacak yeni yatırımların da 3 yıl boyunca teşviklerden yararlandırılması öngörülmüştür. 31.12.2007 tarihine kadar tamamlanacak yeni

yatırımları için ise önceki kanunla getirilen 5 yıl teşvik edilmesi esası bu kanunla korunmuştur. Bu yasa ile ayrıca 30 işçi sınırı 10 işçi olarak yeniden düzenlenmiş fakat işçi sayısının artırılması gibi bir şart artık yasadan çıkarılmıştır. Yapılan düzenleme ile artık en az 10 işçi çalıştıran işyerlerinde ne zaman kurulduğuna bakılmaksızın tüm işçiler 01.05.2007 tarihinden itibaren teşviklerden yararlandırılmaktadır.

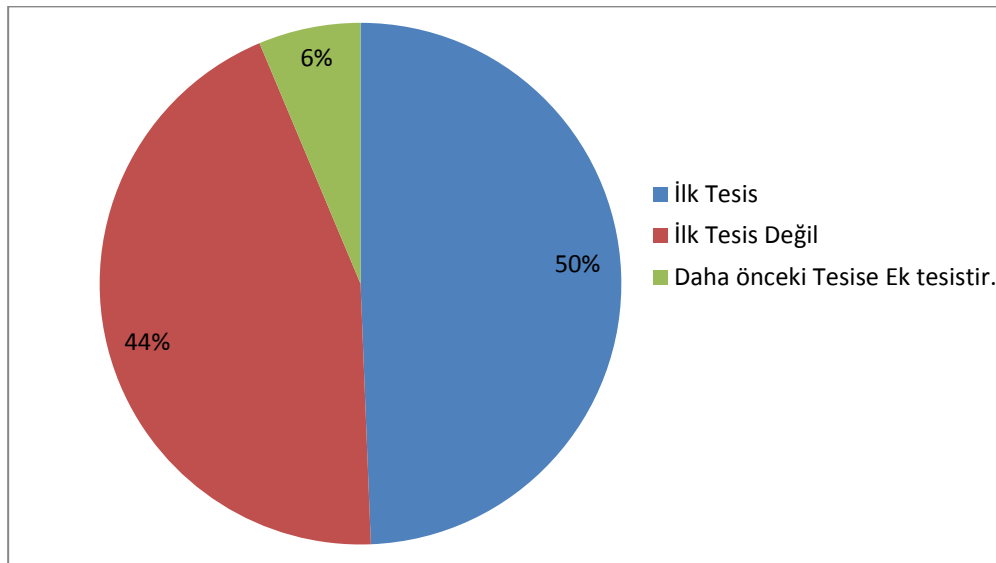
2004 yılında çıkarılan 5803 teşvik kanunu, Osmaniye sanayi için (özellikle organize sanayisi için) ‘sanayi devrimi’ niteliğindedir. Bu teşvik ile sanayiciler için önemli avantajlar sağlanarak organize sanayi bölgesine yatırım yapılması amaçlanmıştır. Yasa etkisini çok kısa bir sürede göstererek sanayicilerin Osmaniye Organize Sanayi Bölgesine yatırım yapmasını sağlamıştır.

Teşvik yasasından önce organize sanayi bölgesinde bir işletmelerinin olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Buna göre 39’u ilk tesis, 34’ü daha önce tesisinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 41) Teşvikler ile Osmaniye OSB’sinde daha önce tesisi bulunmayan sanayiciler Osmaniye organize sanayi bölgesini tercih etmişlerdir. Elde edilen veriler, Teşviklerin yeni sanayi tesisi kurma noktasında OsmaniyeOSB’ye etkisinin yüksek derecede olduğu tespit etmiştir.

Tablo 28. Teşviklerin Osmaniye Sanayisine etkileri, 2013

	Tesis Sayısı	%
İlk Tesis	39	49,3
İlk Tesis Değil	35	44,3
Daha önceki Tesise Ek tesistir.	5	6,4

Kaynak: Anket ve OGIAD verileri

Şekil 18. Teşviklerin Osmaniye Sanayisine etkileri

Yasadan sonra Organize Sanayi bölgesinin;

- a) Alanı
- b) Tesis sayısı, tüketilen enerji ve su miktarları
- c) İstihdam kapasitesi,
- d) Sermayesi ve üretim miktarı
- e) İç ve dış ticaret hacimleri olağan üstü bir artış göstermiştir.

Tablo 29. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin 2004 ve 2012 yıllarındaki durumlarının karşılaştırılması, 2013

	Şubat 2004	Şubat 2012	Artış oranı
Üretimdeki tesis sayısı	7	110	16
İnşaat halindeki tesis sayısı	4	5	1.25
Proje aşamasındaki tesis sayısı	2	12	6
İstihdam(kişi)	98	9402	96
Su tüketimi (m3)	5.670	89.000	16
Elektrik tüketimi (kwh)	39.600	174.081.022	4393

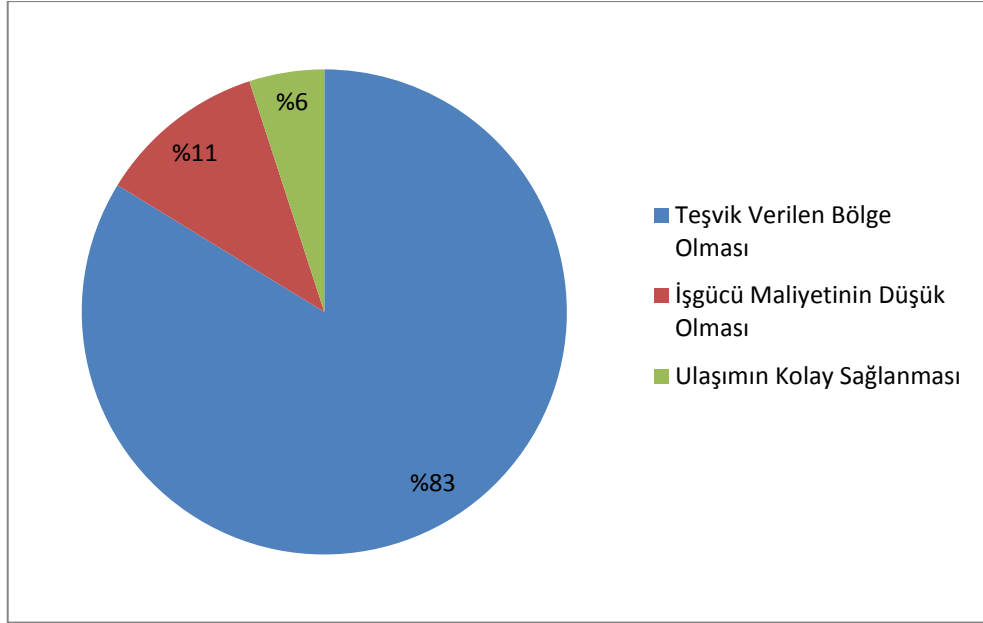
Kaynak: organize sanayi bölgesi müdürlüğünün verileri, 2012

Sanayicilerin Osmaniye OSB'sini en önemli tercih etme nedenleri Osmaniye'li olma duygusu, teşvik, coğrafi konumun sağladığı ulaşım kolaylığı işgücü maliyetinin düşük olmasıdır. (Tablo 32) Araştırma neticesinde Sanayicilerin Osmaniye OSB'sine yatırım yapmalarına etki eden en önemli faktörün teşvik bölgesi olduğu görülecektir.

Tablo 30. Araştırma sahasında tesis kurmaların nedenleri, 2013

Tercih Nedeni	Tesis Sayısı	%
Osmaniye'li olma	32	34
Teşvik Verilen Bölge Olması	67	84,4
İşgücü Maliyetinin Düşük Olması	9	11,3
Ulaşımın Kolay Sağlanması	4	5,6

Kaynak: Anket verileri, 2012

Şekil 19. Araştırma Sahasında Sanayicilerin Tesis Kurmalarının Nedenleri

2.2.6. Bireysel Faktörler ve Girişimcilik

Osmaniye'de uygun coğrafi şartlara rağmen sanayileşme hamlesinin geç başlamasının önemli nedenlerinden biri de sanayi alanında girişimcilik ruhunun gelişmemesidir. Tarımın ön planda olması ve tarım ürünleri ticaretinin yapılması bir gelenek haline gelmiş ve babadan oğul'a geçen bir sistemle devam etmiştir. 1980'li yıllardan sonra ülkemiz sanayisinin gelişme hızı artış göstermiştir. Sanayideki bu gelişme, Türkiye ortalamasından düşük bir şekilde Osmaniye'ye yansımıştır. O dönemde tarım ürünleri ticareti yapan tüccarlar küçük işletmeler tarzında çoğu atölye tipi olan sanayi tesislerini kurmaya başlamışlardır. Sanayide elde edilen kar miktarları, tesis kurmayan diğer tüccarlar tarafından da keşfedilmiş ve sanayi girişimcilik ruhunun gelişmesini sağlamıştır. İletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişmesiyle il ve yurt dışına çıkan sanayicilerin vizyonu gelişmiştir. Bu sanayiciler, çevresine örnek olarak sanayinin gelişmesine katkı sağlamaktadırlar. Yaklaşık olarak 2000 yılından sonra sanayi teşviklerinin avantajlı duruma getirdiği sanayici girişimciler özellikle fıstık, pamuk işleme ve demir çelik tesislerini kurarak sanayinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Valiliğin ve çeşitli derneklerin düzenlediği girişimcilik kursları ve sempozyumlar sanayi sektörüne yatırım yapmak isteyen girişimcilerin cesaretini arttırmıştır. Böylece 1980 hatta 1990'lı yılların sonlarına kadar sanayinin gelişmesi önünde engel olan girişimsizlik, yerini girişimciliğe bırakarak sanayinin gelişme hızını arttırmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi girişimci

kimliği kazanan yatırımcıların aynı zamanda Osmaniyeli olma kimliği de açığa çıkmıştır. Osmaniyeli girişimcilerin hemen tamamı tesislerini Osmaniye'ye kurmuşlardır. Bu durum fıstık ve tekstil sanayisinde daha belirgindir. Organize sanayi bölgesinde ise Osmaniyeli girişimci oranı düşüktür. Organize sanayi bölgesinde özellikle Hatay, Adana, İstanbul, Karabük, Mersin, Gazi Antep, Kahraman Maraş, Mardin, Şanlı Urfa ve İstanbul'dan gelen girişimciler de göze çarpmaktadır. Son teşvik yasasıyla diğer bölgelerden girişimciler de Osmaniye organize sanayi bölgesine yatırım yapacaklarını belirlenmektedir.

2.2.7. Osmaniye'nin Ulaşım Olanakları

Mal ve hizmetlerin taşınması şeklinde tanımlanabilecek ulaşım ekonomik ve sosyal gelişimin temel unsurlarındandır (Doğanay, 2011: 401). Ulaşım ağı gelişmiş, kolayca ulaşılabilir bir merkezde genelde ekonomik özelde de sanayi gelişmiştir. Sanayisi gelişmeyen bir merkezde ise diğer faktörlerin oluşturduğu dezavantajlar ortadan kaldırılınca mutlaka sanayi gelişecektir. Çünkü günümüz modern sanayisinin en önemli özelliklerinden birisi çok miktarda ham madde tüketmesi ve o oranda da mamul madde üretilmesidir. Hem ham maddelerin hem de mamul maddelerin taşınmasının yanı sıra ihtiyaç duyulan uygun ve nitelikli iş gücünün kolayca taşınması tamamıyla ulaşım ağı'nın gelişmesine bağlıdır. Bu nedenle sanayi kuruluşlarının geneli ana ulaşım yollarının çevresine veya yakınlarına kurulmuştur (Doğanay, 2011: 401).

Osmaniye'de de sanayinin gelişmesini kolaylaştıran nedenlerin başında coğrafi konumun uygunluğu ve ulaşımın kolayca sağlanmasıdır. Osmaniye, ulaşım olanakları açısından oldukça avantajlı bir konuma sahiptir.

Osmaniye ve yakın çevresi tarihi çağlardan bu yana ulaşım olanakları açısından elverişli bir coğrafi konuma sahiptir. Osmaniye, Akdeniz Bölgesi'nin Özellikle de Akdeniz bölgesinin metropolü Adana'nın, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ile Ortadoğu'ya açıldığı bir kavşak yeridir. Bu özellik Osmaniye'nin sit ve sitüasyonundan ileri gelmektedir. Gerçekten, Akdeniz Bölgesinde doğu batı doğrultulu yüksek sıra dağlar arasında kalan Bahçe ve Nurdağı geçitleri bölgeyi iç kesimlere bağlayan önemli geçit alanlarıdır.

Osmaniye Kuzeyde Toros Dağları, Doğuda ise Nur Dağları arasında yer alan Çukurova subsidans delta ovasının yukarı kesiminde yer alır ve bu özelliğiyle, yani yüksek Anadolu yaylasına geçişi sağlayan doğal koridorların içine yerleş-

miş bulunan pek çok yolun başka alanlara açıldığı bir alanda yer alması nedeniyle olağanüstü bir değer taşır. Osmaniye ve yakın çevresindeki doğal koridorlardan birisi, Bahçe geçidinin doğuya doğru devamı olan Nurdağı oluşudur. Bu geçit ve oluk Antik bir eşikle daha doğudaki Gaziantep platosu ile Pazarcık, Gölbaşı ve Ekenek oluşuna açılmakta ve Akdeniz ile doğu arasında önemli bir geçiş alanı olma özelliği taşımaktadır. Günümüzde Osmaniye kenti bu ulaşım sisteminin güney kenarındaki alçak ovalar üzerinde yer almaktadır. Osmaniye çevresini dış dünyaya bağlayan diğer koridor ise, Pozantı- Niğde karayoludur. Bu yol Osmaniye'yi başkent Ankara'ya ve İstanbul ile İzmir'e bağlayan önemli bir geçit alanıdır.

2.2.7.1. Kara Yolu

Osmaniye'nin Adana'yla bağlantısını sağlayan D-400 yolu iki şeritli çift yoldur. Bunun yanında, Ülkemizin önemli ulaşım arterlerinden olan Tarsus-Adana-Gaziantep ve Adana-İskenderun otoyolları da Osmaniye'den geçmektedir. Akdeniz bölgesini Doğu ve Güneydoğu bölgesine bağlayan kara ve demir yolları araştırma sahamızdan geçmektedir. Toplam karayolu ağı 402 km.dir. Bu karayolu ağının 66 km.si devlet yolu, 261 km.si il yolu ve 75 km.si de otoyoldur. İldeki toplam köy yolu 2.054 km.dir. Osmaniye, % 27.73 olan toplam asfalt yol oranına göre yapılan sıralamada 80 il arasında 40.ıncı sırada yer almaktadır ve bu oranın % 25.09 olarak gerçekleştiği Türkiye genelinden daha iyi konumdadır. Bunun yanında il, toplam asfalt yol oranına göre Akdeniz Bölgesi genelinin (yüzde 33.63) altında yer almaktadır.

Organize sanayi bölgesinden sonra fabrika şeklindeki sanayi tesislerinin yoğunlaştığı iki ana alan bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Adana karayolu çevresi ikincisi ise Kadirli karayolu çevresidir. Bu iki ana karayolu çevresinden uzaklaştıkça fabrika sayısı azalmakta ve atölye tipi sanayi tesisleri artmaktadır.

Osmaniye sanayisinde önemli yeri olan fıstık işletme tesislerinin 2 ana alanda yoğunlaştığı tespit edilmiştir. 1. si Adana yolu çevresi 2. si ise kadirli yoludur. Bu tesislerin ana yollara kurulmasının temel amacı ham şekilde olan fıstığın fabrikalara kolay ulaştırılmasıdır. Fıstık fabrikalarının hemen tamamının kendi taşıma araçları bulunmakta ve fıstığı tarladan alıp fabrikaya taşımaktadır. Ulaşım ücretlerinin düşmesi ve kendi imkânlarıyla fıstığı taşıyanların tesise kolay ulaşabilmesi için fabrikaların anayolların kenarlarına kurulması önemsenen bir durumdur. Ayrıca ülkemizin her bölgesine mamul

maddenin taşınması ve alıcıların tesislere kolayca ulaşabilmesi de karayolu kenarlarının seçilmesinin nedenlerindendir.

Ürettiği malları Ortadoğu'ya pazarlayan tesisler karayolunu kullanmaktadır. En fazla kullanılan karayolu taşıma araçları tır ve kamyonlardır.

2.2.7.2. Demiryolu

Osmaniye'deki demiryolu ağı 60 km.dir. Demir yolu ağı ile Mersin ve İskenderun limanı ile iç kesimdeki bölgeler arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Araştırma sahasındaki demiryolunun standardı ülkemizin diğer yerlerinde olduğu gibi modernize edilmediğinden oldukça düşüktür. Buna rağmen sanayiye olan katkısı yadsınamayacak düzeydedir. Demiryolu özellikle hammaddenin taşınmasında daha faydalı olmaktadır.

Demiryolu Osmaniye'nin en önemli sanayi alanı olan organize sanayi bölgesine kadar döşenmemiştir. Demiryolu ulaşımının ucuzluğu dikkate alınırsa bu durumun organize sanayi bölgesini olumsuz bir şekilde etkileyeceği açıkça görülebilecektir. En kısa sürede demiryolu ağının organize sanayi bölgesine kadar ulaştırılması gerekmektedir.

2.2.7.3. Denizyolu

Küresel ticaretin büyük bir kısmı deniz yolu ulaşımıyla yapılmaktadır. Bunun nedeni deniz ulaşımının ucuz olmasından dolayı sanayi ürünlerinin maliyetini düşürmesidir. Deniz yolunu kullanabilen bölgelerin rekabet gücü daha fazladır. Ülkemizde deniz ulaşımını kullanabilen İstanbul, İzmir, Mersin, İskenderun vb. merkezlerde sanayi çevrelerine göre daha fazla gelişmiştir. Araştırma sahası olan Osmaniye'nin kendisine ait limanı bulunmamaktadır.

Organize sanayi bölgesi İskenderun körfezinin kuzey kıyılarına yakın bir yerde kurulmuştur. Mersin ve İskenderun limanlarına yakın olması elbette avantajlı bir durum oluşturmıştır. Ancak deniz ulaşımından tam faydalanmak için mutlaka müstakil bir limana ihtiyaç bulunmaktadır. Osmaniye Organize sanayi Bölge'sinin en büyük kuruluşlarından olan Tosçelik liman inşa etme teklifi sunmuştur. Limanın inşa edilmesi halinde bölgenin İskenderun ve Mersin limanına olan bağımlılığı sona erecektir. Liman inşa edildikten sonra demir ve karayolları ağlarıyla organize sanayi bölgesine bağlanmalıdır.

İskenderun limanına yakınlığı da gerek hammaddelerin Osmaniye'ye kolayca taşınmasına gerekse üretilen mamul maddelerin deniz yoluyla uzak pazarlara ulaşmasını

kolaylaştırarak özellikle ana metal ve metal eşya sanayisinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Demir çelik sanayisi 70 ülkeye ihracat yapmaktadır. Demir çelik ürünlerinin ihraç edildiği ülkelerin bazıları ABD, Avustralya, İngiltere ve Türk Cumhuriyetleri'dir. Bu nedenle deniz ulaşımını en fazla kullanan sektör demir çelik sektörüdür. Demir çelik sektöründen 3 tesis deniz ulaşımını kullanmaktadır. Yurt içindeki ulaşım ise karayolu ile sağlanmaktadır..

2.2.8. Pazarlama Şartları

Ticaret mallarının alındıkları, satıldıkları veya hem alınıp hem satıldıkları yerlere pazar denir. Pazarlar yerel nitelikte olabildikleri gibi ülke içinde milli pazarlar ve milletler arası pazarlar şeklinde de olabilirler. Pazar fonksiyonunun gelişmesinde, ulaşımın gelişip gelişmemesi büyük rol oynar (Doğanay,Doğanay'ın tespiti doğru bir tespittir. Bu tespite ilave olarak pazar şartlarının gelişmesi aynı zamanda alım gücünün yükselmesiyle de doğru orantılı olduğu unutulmamalıdır.

Sanayide kuruluş yeri seçiminde pazarın önemi gün geçtikçe artmaktadır. Pazar sanayi ilişkisini iki bakımdan ele almak gerekir. Pazar önce herhangi bir sanayi kolunda kuruluş koşulları arasında en önemlilerinden biridir. Gerçekten işlenmiş madde için belirli bir düzeyin içinde satış alanının var olması gerekir. Özellikle satın alma gücü az, tüketimi sınırlı olan tarım ülkelerinde birçok sanayi kolunun gelişmemesinde pazar koşullarının uygun olmamasının büyük rolü vardır. Sanayi tesisleri her geçen gün pazarlara daha fazla yaklaşmaktadır (Tümertekin, 1994: 420).

Yukarıda yapılan açıklamalara göre araştırma sahasının pazar koşullarını değerlendirdiğinde Pazar alanlarının önce yerelden ulusala daha sonra küreselliğe doğru gelişim içinde olduğu tespit edilmiştir.

Öncelikle yerel pazarları incelenirse, yerel pazarlara hitap eden tesislerin pazar koşullarının artırmış olduğu görülecektir. 1980 yılında nüfus 127000 İken 2010 yılında 479221 olmuştur. Nüfusun artması pazarlama imkânlarını kolaylaştırmıştır. Küçük sanayi tesisleri düşük yoğunluklu teknoloji kullanmaktadırlar. Bu nedenle küresel hatta ulusal sanayi tesisleriyle rekabet edememektedir. Bu nedenle yerel pazarın önemli bir bölümünü büyük ölçekli tesislerin kontrolüne geçtiği sonucuna varılmıştır. Fıstık işleme tesislerinin pazar oranı daha geniştir. Üretimin % 80 i Osmaniye ve çevresinden karşılandığı için yerel pazarın yanında ulusal hatta küresel pazarlama zorunluluğu vardır.

Fıstık işleme tesislerinin üretim miktarı fazladır. Bu nedenle hem Osmaniye Valiliği hem de sanayiciler pazarlama şartlarını geliştirmek için yoğun bir şekilde çaba sarf etmiştir. Bu çalışmalar olumlu sonuç vererek pazar alanlarının genişlemesine neden olmuştur.

Araştırma sahasının coğrafi konumu üretilen ürünlerin büyük kentlerin pazarlara ulaşımında kolaylık sağlamaktadır. Hem kara hem deniz hem de havayolu ulaşım ağlarının kurulmuş olması pazarlara ulaşmayı sağlamaktadır. Organize sanayi bölgesinde üretilen ürünlerin sektörlere göre değişmekle birlikte % 80-85i (hatta daha fazlası) Osmaniye'den başka illere ve yaklaşık 70 ülkeye pazarlanmaktadır.

2000'li yıllardan sonra OĞİAD, OSİAD gibi iş adamları derneklerinin kurulması ve faaliyetlere başlaması pazarlama bilincini arttırmıştır. Bu derneklerin yaptığı organizasyonlarla iş adamlarının yurt dışına seyahat etmesi daha sonra iş görüşmelerine dönüşmektedir. Bu faaliyetlerle Osmaniye organize sanayi bölgesinde üretilen ürünlerin ihracat miktarı ve oranı artmıştır. Özellikle metal, demir çelik, makine sanayi kollarında ihracat oranı daha yüksektir.

Üretilen ürünlerin daha kolay pazarlanabilmesi için yurt içi ve yurt dışı faaliyetlerin artması iş adamları derneklerinin daha faal olması tanıtıma daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

Bu genel değerlendirmeler çerçevesinde, Osmaniye'de bulunan sanayi tesislerinin pazar alanlarını saptamak amacıyla, sanayi kuruluşlarında üretilen ürünlerin nerelere satıldığı sorusu anketlerimizde yer almış ve bu sorulardan elde ettiğimiz bulgulara göre de Osmaniye sanayisinin pazar alanı belirlenmeye çalışılmıştır. Osmaniye sanayisinin pazar alanı üç kademeli bir yapı göstermektedir. Bunlardan birincisi, Osmaniye'ye bağlı olan ilçelerle yakın çevrede bulunan Ceyhan, Erzin, Dört Yol, Nurdağı gibi ilçeler ile Hatay, Adana Kahramanmaraş, Niğde gibi komşu ve yakın illerdir. Söz konusu il ve ilçelere küçük ölçekli tesislerde ürün pazarlayabilmektedir. İkinci kademe pazar alanı ise Türkiye tamamıdır denebilir. Anketlerden elde ettiğimiz verilere göre, çok sayıda sanayi tesisinde üretilen çeşitli ürünler Türkiye'nin birçok ilinde pazar bulabilmektedir. Türkiye pazarlarında ürün pazarlayan tesisler genellikle 30 dan fazla işgücü çalıştıran gıda, makine ve metal eşya üreten tesislerdir. Osmaniye'nin üçüncü kademe pazar alanı ise yurtdışıdır. Başta Batı Avrupa ülkeleri olmak üzere, A.B.D. , Kanada ve Orta Doğu ülkeleri Denizli' de bulunan sanayi kuruluşlarında üretilen ürünlerin pazar alanı du-

rumundadırlar. İhracat yapılan ülkeler ABD, Ortadoğu ülkeleri, Avrupa Ülkeleri, Kuzey Afrika ülkeleri, Orta Asya Türk cumhuriyetleri, Kıbrıs vb.dir. İhracat yapılan ülkelerin sayısı artmaktadır. Son yıllarda Ortadoğu Ülkelerinde ki Arap baharı gibi sosyal ve siyasal olaylar, Avrupa ülkelerinin ekonomik krizsiz yaşamaları pazarlama sorunları yaşanmasına neden olmaktadır.

2.2.9. Yığılma (kümelenme) avantajları

Gelişmiş sanayi bölgelerinde altyapı donanımlarının yeterliliği ve yoğun karşılıklı ilişkiler, sanayinin gelişmesini hızlandırıcı bir etken olarak ortaya çıkar. Sanayileşmiş çekirdek bölge, diğer sanayiler için de birer çekim merkezleri durumundadır (Mutluer, 1995: 87). Özellikle kendisine hammadde üreten ve ürettiği ürünleri hammadde girdisi olarak kullanan sürükleyici sektörlerin (Demir-çelik sanayisi gibi) belli bir sanayi bölgesinde bulunması, diğer bazı sanayi tesislerini de bu bölgeye çekmektedir(Erkan, 1987: 117). Böylece, söz konusu sürükleyici sanayi alanları veya kümeleri kendileri bazı kuruluş yeri faktörlerine bağlı iken, varlıkları başka merkezler için önemli bir kuruluş nedeni olabilmektedir.

Osmaniye’de de yığılma örnekleri gözlemek mümkündür. Sözgelimi, bu bölgede kurulmuş olan İskenderun Demir- çelik izabe tesisi Osmaniye’de Metal sanayi sektörü tesislerinin kurulmasının en önemli faktörüdür. Aynı şekilde haddehanelerin yörede gelişmiş olması da, hadde ürünlerini işleyen metal eşya sektörünün gelişmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayisi sektöründe de aynı durum gözlenmekte ve bu sektörde yer alan tesislerin bir bölümü tamamlayıcı bir özellik taşımaktadır. Yörede dokuma tesislerinin varlığı hazır giyim sanayisinin gelişmesini desteklemiştir. Bu ve buna benzer örnekleri diğer sektörlerde de gözlemek mümkündür. Kısaca, Araştırma sahasında sanayi faaliyetlerinin gelişmiş olması, bazı yığılma avantajlarını ortaya çıkarmış, bu avantajlara bağlı olarak da yörede çok sayıda sanayi tesisi kurulmuştur. Gözlemlerimiz, yığılma avantajlarına bağlı olarak, yöredeki sanayileşme süreci önümüzdeki yıllarda daha da hız kazanacağı izlemine vermektedir.

Sonuç olarak, Osmaniye’de sanayi faaliyetlerinin gelişmesinde birçok faktörün etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Tarihten günümüze kadar gelen dokumacılık el sanatı ile tarımsal faaliyetler bilgi ve sermaye birikimini arttırmış ve bu birikimler zamanla yatırıma dönüşmüştür. Osmaniye ve yakın çevresinin coğrafi konumu,

Osmaniye'yi adeta bir çekim merkezi haline dönüştürmüş ve bölgede ticaret faaliyetleri de gelişmiştir. Tarımsal üretim üzerine gelişen ticari faaliyetlerin sonucunda elde edilen birikimler devlet teşvikleriyle desteklenmiş ve günümüzdeki Osmaniye sanayisinin temeli atılmıştır. Öte yandan, çevrede tarımsal hammadde ile başka bir sanayi tesisinin ürünü olan hammadde kaynaklarının bolluğu, girişimcilerin tutum ve davranışları, yetişmiş iş gücünün varlığı, yakın çevrenin geniş pazar potansiyeli de sanayinin gelişmesini büyük ölçüde etkilemiştir. 1990-2000'li yıllarda peş peşe aile şirketlerinin kurulması da sanayinin gelişmesini etkileyen bir başka faktör olarak dikkati çekmektedir. Osmaniye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkan yığılma ekonomileri ve avantajlarının da bu gelişimde etkin bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. OSMANİYE SANAYİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Cumhuriyetin ilk yıllarından 1980’li yıllara kadar ekonomisi büyük oranda tarıma dayalı olan Türkiye, bu ekonomik yapısını gelişmiş ülkelerin ekonomik modellerini örnek alarak 1960’lardan sonra sanayiye geliştirmek suretiyle değiştirmeye çalışmıştır (Mutluer, 1995: 23). Değişim çabaları kısa bir sürede sonuç vermiş ve sanayi sektörü başta Marmara ve Ege bölgelerinde olmak üzere tüm bölgelerimizde hızla gelişerek tarım sektörünü geride bırakmış ve modern ülkelerin ekonomik yapılarındaki seviyeye yaklaşmıştır.

Türkiye’de 1960’lı yılların başında uygulanmaya konulan beşer yıllık kalkınma planlarıyla desteklenen sanayi sektörünün gelişimi ülke bütününde bazı mekânsal değişimlere yol açmıştır. Planlı dönemin başladığı 1960’lardan günümüze kadar gelişen sanayi, ulusal gelirin sektörel dağılımında ve ihracatın yapısında meydana gelen değişimler bunu açıkça ortaya koymaktadır (Ünal, 2010: 36). Sanayinin ülkenin genelinde kaydettiği bu gelişmeler kadar önem taşıyan bir diğer konu da sanayi faaliyetlerinin coğrafi bölgelere hatta il ve ilçelere görece olarak dengesiz coğrafi dağılışıdır. Türkiye de bölgesel dengesizliklerin en somut göstergelerinden biri olan sanayinin dağılışında öteden beri önem taşıyan bölgeler ve iller dikkat çekmektedir. Ancak planlı dönemden itibaren yaşanan gelişmeler sanayide yeni odakların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz gelimi Denizli, Tekirdağ, Konya, Kayseri, Gaziantep, Kahramanmaraş gelişen ve giderek sanayi ile bütünleşen iller durumuna gelmişlerdir. Bu oluşum Türkiye de gerek iller bölgeler gerekse iller arasındaki ekonomik dengesizliklerin azaltılmasına olumlu gelişmelerin olduğunu göstermektedir (Işık, 2000: 67). Araştırma sahasının da sınırlarında bulunduğu Akdeniz Bölgesi Türkiye’de batıdan doğuya doğru başlayan sanayileşme sürecine 1950’lilerden sonra katılmaya başlamıştır (Özgüç,1987).

Sanayisi gelişmemiş, çeşitli etkenler yönüyle bazı dezavantaj durumlara sahip olan bölge ve illere etkin bir şekilde teşvikler verilmeye başlanınca sanayi desantrizasyonu (dağılışı) 1980’li yıllara göre daha yüksek hızla gerçekleşmeye başlamıştır. Teşviklerin temel amacı ekonomisi görece olarak geri olan bölgeleri kalkındırarak, bölgesel farklılıkları azaltıp ülkenin ekonomisini güçlendirmektir (Ünal, 2010: 52). Söz konusu teşvikler coğrafi konum bakımından dezavantajlı olan bölge veya kentlerde beklenen

olumlu etkiyi göstermezken coğrafi konumu avantajlı olan bölge veya kentlerde beklenilerin ötesinde etki göstermiştir. Coğrafi konumun sanayiye sunduğu avantajların yanı sıra merkezi iktidarların verdiği teşviklerin desteğini de alan araştırma sahası, sanayisi en hızlı gelişen şehirler gurubunda yer almıştır. Söz konusu bu gelişme TÜİK, TOBB vb kuruluşların verileri ve coğrafi gözlemlerle çok kolay bir şekilde tespit edilebilmektedir.

Ekonomik faaliyetlerin farklı mekânlarda yapılması, yoğunlaşması ve yayılması, ekonomik unsurların birbirleriyle karşılıklı fonksiyonel ilişkilerin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Böylece ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı ana mekânlar sosyal ve beşeri faaliyetlerin yoğunlaştığı merkezler konumuna ulaşmaktadır (Mutluer, 1995: 73). Ülkemizde her coğrafi bölgenin ekonomik bir merkezi vardır. Akdeniz bölgesinin ekonomik merkezi araştırma alanımızın sınırları içinde olduğu Osmaniye'nin de 1996 yılına kadar ilçesi olduğu Adana'dır. Osmaniye sanayi açısından, Adana'nın sanayi hinterlandının en fazla baskı altına aldığı şehirlerden biri olduğundan uzun yıllar boyunca ülkemiz sanayisinin gelişme hızına ulaşamamıştır. 1996 yılında il statüsüne yükseldikten sonra daha tecrübeli yöneticiler atandığı ve doğrudan teşvik aldığından coğrafi konum avantajını da daha rantabl kullanıp sanayiciler için çekim merkezi durumuna gelen Osmaniye hızlı sanayileşme sürecine girmiştir.

Türkiye'de 1950-1960 döneminin özellikle son yıllarında baş gösteren ekonomik çöküntünün ardından ekonominin planlı bir şekilde yürütülmesi gündeme gelmiş, 1960 yılında 91 sayılı kanunla Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur.

1960 Sonrası Planlı Dönemler Türkiye'de 1950-1960 döneminin özellikle son yıllarında baş gösteren ekonomik çöküntünün ardından ekonominin planlı bir şekilde yürütülmesi gündeme gelmiş, 1960 yılında 91 sayılı kanunla Devlet planlama teşkilatı kurulmuştur. Devlet planlama teşkilatının kurulmasından sonra beşer yıllık kalkınma planları hazırlanmaya başlanmış ve ekonomik gelişme bu planlara bağlanmıştır (Mutluer, 1995: 30). Söz konusu planları dört ortak özelliği bulunmaktadır. Bunlar;

- 1- Üretim yapısını veri almaları,
- 2- Ekonominin her yıl belli bir hızda büyümesini temel amaç edinmeleri,
- 3- Sanayileşmeye öncelik vermeleri,
- 4- Belli bir uzun dönem stratejisinin parçaları olmalarıdır.

Diğer taraftan bu planların temel niteliğinin kamu kuruluşları için emredici, özel kesim için ise yol gösterici, yani yönlendirici ve teşvik edici olduğu gözlenmektedir (Kape-neh,1986:130).

Aşağıda beşer yıllık kalkınma planları dönemleri ayrı ayrı ele alınarak bu dönemlerde saptanan sanayi planlarının Türkiye ve Osmaniye sanayisinin gelişmesindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır.

3.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi(1963-1967)

Ülkemizde Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963 yılında uygulanmaya konulmuştur. Bu plan 15 yıllık bir süreyi kapsayan uzun dönemli plan perspektifinin ilk dilimini meydana getirmektedir. Planda temel amaç olarak, ülkenin kalkınma hızının 1.7 olması öngörülmüştür. Sektörler bazında büyüme hızları ise; sanayide %12.3, tarımda %4.2, hizmetlerde %6.8 olarak hedeflenmiştir. Ancak plan dönemi sonunda söz konusu sektörel büyüme hızları sanayide % 10.9, tarımda % 3 ve hizmetler sektöründe %7.2 olarak gerçekleşmiştir. Ülkenin kalkınma hızı ise %6.6 olmuştur (Mutluer,1995:31).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı daha çok yardımlara dayanmaktadır. Ancak dış yardımlar umut edilenin çok altında olmuş, dış finansmana ihtiyaç gösteren kamu sektörüne ait projelerin hemen hiç biri gerçekleştirilememiştir. Buna karşılık özel sektörde önemli bir gelişme dönemi olmuştur. Bu planın temel özelliklerinden biri de teşvik tedbirlerinin uygulanmaya başlanması ve özel sektörün de sanayi sektöründe yatırım yapmaya başlamasıdır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Döneminde Osmaniye’de iki adet sanayi tesisi kurulmuştur. İki tesis de gıda sektörünün alt sektörü olan fıstık işletme tesisleridir. Bu dönemde fıstık ticareti yapan iki girişimci fıstığı atölyelerde işleyip mamul madde haline getirerek pazarlamaya başlamıştır. Bu girişimciler diğer tüccarlara örnek teşkil ederek Osmaniye sanayisinde çığır açmışlardır.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi Osmaniye’de üretilen fıstığın değerlendirilmesi için ilk kurulan tesisler fıstık işleme atölyeleridir.

3.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1968-1972)

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Döneminde plan hedeflerine oldukça yaklaşılmış olması, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planının daha kapsamlı bir şekilde hazırlanmasını gündeme getirmiştir. Böylece geri kalmış yörelerde kalkınma kutupları oluşturulmaya

çalışılmış özel sektör yatırımlarının teşviklerle hızlandırılması hedeflendirilmiştir. Öte yandan bu planda tarım ve sanayi sektörlerinin dengeli bir şekilde büyümesi ilkesi fark edilerek sanayileşmeye öncelik verilmiştir (Mutluer,1995: 32).

Bu planla ekonominin büyüme hızı % 7,2 olarak hedeflenmiştir. Sektörlerin gelişme hızı ise sanayide % 12, tarımda % 4,1, hizmetlerde % 6,3 olarak öngörülmüştür. Bu sektörlerde plan dönemi sonunda gerçekleşme oranları sanayide %7,6, tarımda %3,1, hizmetlerde %7,7 olmuştur (DPT, 1967: 271).

Türkiye’de sanayileşme sürecinin hız kazandığı ve üretimin çeşitlendiği bu dönemde Osmaniye sanayisi beklenen gelişmeyi gerçekleştiremeyerek ülke sanayileşme hızının gerisinde kalmıştır. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Döneminde sadece bir sanayi tesisi kurulmuştur. Bu tesis taşta toprağa dayalı sanayi sektörünün alt kolu olan tuğla ve kiremit fabrikasıdır (Mutluer, 1995: 33).

3.3.Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1973-1977)

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 15 yıllık uzun dönemli plan perspektifinin son beş yıllık dilimini oluşturmaktadır. Ancak bu plan 1970’li yılların başında ülkemizde ortaya çıkan sosyo-ekonomik değişimler doğrultusunda yeniden hazırlanan ve 1973-1997 yıllarını kapsayan 22 yıllık bir plan stratejisinin ilk dilimini meydana getirmiştir. Planda temel hedef Avrupa birliğine (o zaman ki AET) girmektir. Bu amaçla planda, sektörel bazda yeniden yapılanmaya gidilmesi kararlaştırılmıştır. Sanayi sektöründe asıl gelişmenin ise yatırım malları üreten sanayi kollarında olması öngörülmüştür (Mutluer,1995: 33).

Üçüncü beş yıllık planda döneminde de Osmaniye sanayisi gelişmemiştir. Bu dönemde sadece gıda sektöründe fıstık üretimi yapan 1 adet tesis kurulmuştur.

3.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1978-1983)

Dördüncü kalkınma planının ağır ekonomik ve siyasal bunalım düzenine denk gelmesi, planın 1 yıl gecikmesiyle uygulamaya konulmasına neden olmuştur (Ünal, 2010; 70).

Bir önceki plan döneminde, dış alım zorlukları yerli sanayi üretiminin azalması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu yüzden hızlı büyüme için sanayi üretiminde dış alım yerine yerli üretim politikasının sürdürülmesi başlıca amaçlar arasına konulmuş, ayrıca

sanayide yapısal değişim ve dönüşümün gerçekleştirilmesi hedeflendirilmiştir. (Kepe-
neh, 1983: 153)

Planda makro hedefler olarak, büyük ölçekli yatırımların kamu kesimi tarafından gerçekleştirilmesi küçük ölçekli yatırımların ise teşvik tedbirleriyle desteklenerek özel girişimciler tarafından geliştirilmesi benimsenmiştir. Plan döneminde, ekonominin büyüme hızı % 8, 2 olarak öngörölmüştür. Sektörel büyüme hızlarının ise sanayide % 9,9, tarımda %5, 3, hizmetler sektöründe % 8,5 olması hedeflenmiştir. Ancak bu planın hedefleri ülkenin içinde bulunduğu olumsuz siyasi ve ekonomik koşullar nedeniyle gerçekleştirilememiştir. (Mutluer, 1995: 35). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde belirtilmesi gereken önemli bir konu da 1980 yılında yürürlüğe konulan 24 Ocak Kararları'dır. Bu çerçevede sanayileşmenin ve sanayi ürünlerinin dış satımını teşvik eden bir istikrar programı gündeme gelmiştir. Böylece sanayi kesimi ve büyük bir sermaye birikimi aktarılmıştır (Mutluer, 1995: 35). Sanayi kesimine aktarılan sermayenin Osmaniye sanayisinin gelişmesine katkılarının çok belirgin olmadığı belirlenmiştir.

Bu dönemde Osmaniye'de 4 tesis üretim faaliyetine başlamıştır. Dönemin ilk tesisi 1978 yılında kurulan ve fabrikasyon metal imal eden küçük ölçekli fabrikadır. 1981 yılında gıda sektörünün alt kolu olan unlu mamuller imalatı yapan bir tesis kurulmuştur. 1983 yılında iki tesis daha kurulmuştur. Bir tesis madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe, bir tesis de gıda sektöründe üretime başlamıştır.

3.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1985-1990)

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında temel amaçlar olarak ulusal refahın artırılması, verimlilik ve ihracat artışının teşviki, mevcut birikimlerinin değerlendirilmesi ve sanayi üretiminin arttırılması hedeflenmiştir. Makro hedefler olarak da yıllık büyüme hızının % 6,3 olması öngörölmüştür. Sektörel büyüme hızları ise sanayide % 7,5, tarımda % 3,6, hizmetlerde % 6,5 olarak planlanmıştır. (Mutluer, 1995: 37). Bu plan döneminde asıl gelişmenin imalat sanayisinde sağlanması öngörölmüş ve ihracatı arttırmaya yönelik olarak yeni sanayi yatırımlarının teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma planı döneminde ülke düzeyinde dokuma sanayisi, özellikle hazır giyim sanayisi teşvik edilmiştir.

Bu kalkınma döneminde Osmaniye'de 5 adet sanayi tesisi faaliyete başlamıştır. Üç fabrika fabrikasyon metal ürünleri imalatı, bir tesis diğer metalik olmayan mineral

ürünlerin imalatı, bir tesis de kâğıt ürünleri imalatı sektöründe üretim yapmaktadır. Bu dönemde de Osmaniye sanayisi ülke sanayisinden geridedir.

3.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Dönemi (1990-1994)

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, makro hedefler açısından önemli gelişmeler içermektedir. Söz konusu bu planda başlıca amaçlar olarak, dengeli ve istikrarlı bir kalkınmayı gerçekleştirmek, sanayinin optimum kapasitede çalışmasını sağlamak, kamu kesiminin yatırımlarını kalkınmada öncelikli bölgelere kaydırmak ve kamu yatırımlarında sağlık ve eğitime önem vermek, dış ticaret hacmini ve pazar alanlarının gerçekleştirilmesine özen göstermek, AET'ye tam üyelik bağlamında hazırlık ve uyum çalışmaları yapmak, imalat sanayisinde dışa dönük ve rekabet gücü yüksek olan bir yapıyı geliştirmek vb. gibi ilkeler benimsenmiştir. Plan dönemini kapsayan yıllar içinde yıllık ortalama büyüme hızı %7 olarak hedeflenmiştir. Sektörel büyüme hızları ise sanayide %8,4, tarımda %4,1, hizmetler sektöründe %6,9 olarak belirlenmiştir (DPT,1989). Bu dönemde de sanayi tesislerinin kurulup faaliyetlerde bulunması için teşvikler verilmiştir.

Bu Plan döneminde Osmaniye'de 10 sanayi tesisi faaliyete başlamıştır. Bu tesislerden 6 sı gıda sektöründe 4 ü makine sektöründe faaliyet göstermiştir (Tablo 6.).

Tablo 31. Beş yıllık planda kurulan tesislerin kuruluş yılları, sektörleri ve alt sektörleri

	Sektör	Alt Sektörler	Kuruluş Yılı
1	Gıda	Et Entegre	1992
2	Gıda	Fıstık İşletme	1992
3	Gıda	Fıstık İşletme	1993
4	Gıda	Yağ Sanayisi	1993
5	Makine Sanayisi	Makine Üretimi	1993
6	Makine Sanayisi	Metal Ürünler	1994
7	Makine sanayisi	Makine İmalatı	1994
8	Makine sanayisi	Makine üretme	1994
9	Gıda	Fıstık işleme	1994
10	Gıda	Yağ sanayisi	1994

Kaynak: Anket ve Osmaniye Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü Verileri, 2012

Altıncı plan önceki planlara göre Osmaniye sanayisini daha fazla etkilemiştir. Bu dönemde gıda ve makine sektörlerinde de gelişmeler meydana gelmiştir.

3.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

Yedinci Beş Yıllık (1996-2000) Kalkınma Planı, 30.10.1984 tarihli 3067 sayılı Kanun gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 18.7.1995 tarihli 142. Birleşiminde onaylanmıştır.

Türkiye'yi 21'inci yüzyıla taşıyacak VII. Plan, küreselleşmenin avantajlarından en üst düzeyde yararlanarak çağı yakalamayı ve ülkemizin gelişmiş dünya ülkeleri arasında seçkin yerini almasını hedeflemektedir. Bu amaçla, özgür ve demokratik bir ortamın sağlanmasına, bireyin ön plana çıkarılmasına, sürdürülebilir hızlı bir büyümenin gerçekleştirilmesine önem vermiştir. Toplumun yaşam seviyesinin yükseltilmesi ve gelir dağılımının iyileştirilmesi, üretken istihdamın artırılması, sanayileşmenin hızlandırılması, teknolojiye atılım yapılması, dünya refahından daha yüksek pay alabilmek için eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve toplumun tüm bireylerine yeteneklerine uygun eğitimin verilmesi hedeflenmiştir. Kültürel gelişmenin sağlanmasına, toplumun tümünün sosyal güvenlik ve temel sağlık hizmetlerine kavuşturulmasına ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına, çevrenin korunmasına ve geliştirilmesine çalışılacaktır.

25.7.1995 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Plan'ın temel ekonomik ve sosyal hedeflerden bazıları şunlardır (DTP, 1995: 20-22).

1-GSYİH yılda ortalama %5-5,6,GSMH ise yılda %5-7.1 oranında büyüyecek.

2-GSMH'nin oluşumunda tarımın payı %10.7'ye inerken, sanayi sektörünün payı % 43.72'ye yükselecek, hizmetler sektöründe önemli bir değişme olmayacak,

3-Okullaşma oranları, okul öncesinde % 16, sekiz yıllık zorunlu temel eğitimde %100,ortaöğretimde % 75, yüksek öğretimde % 19'u örgün eğitimde olmak üzere % 31 düzeyinde gerçekleşecek,

Sanayileşmede ulaşılmak istenilen amaçlar ise şunlardır (Ünal, 2010: 85);

1-Sanayi üretim sistemleri yerini çok çeşit-az miktar temelinde büyük ölçüde bilgisayarlara dayalı esnek üretim sistemlerine bırakılmalıdır.

2-KOBİ'ler dış piyasalara açılacak şekilde pazara uyumlu, ihracata dönük, yeni teknolojilere açık bir yapıya kavuşturulacaktır.

3-Dünya piyasalarına entegre olma ve AB'ye uyum çerçevesinde dışa açık, rekabet gücü yüksek ve ihracata dönük, hammadde ve insan kaynaklarımız gibi avantajlarımızın değerlendirildiği bir sanayi yapısı oluşturulacaktır.

4-Sanayide modern teknoloji kullanımının, verimliliğin, esnek üretimin, kalite ve standardizasyonun artırılması, küçük büyük sanayi bütünleşmesinin sağlanması ve katma değeri yüksek üretim yapısına yönelinmesi amaçlanmaktadır.

5-Uygun yatırımların OSB'ne yönlendirilmesi için, doluluk oranı düşük OSB'lerin bulunduğu bölgelerde OSB dışındaki sanayi yatırımları desteklenmeyecektir.

6-Sanayi politikalarının uygulanmasından sorumlu kuruluşların etkinliğin artırılması, bürokrasinin azaltılması ve taşra teşkilatlarının yetki ve etkinliklerinin artırılması sağlanacaktır(DTP, 1995: 20-22).

7-Sanayiciye yönelik olarak hizmet verecek bilgi merkezlerinin oluşturulması ve halen bu konuda çalışan KOŞGEP ve TÜİK(DİE) gibi kuruluşların etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.(Ünal, 2010: 85)

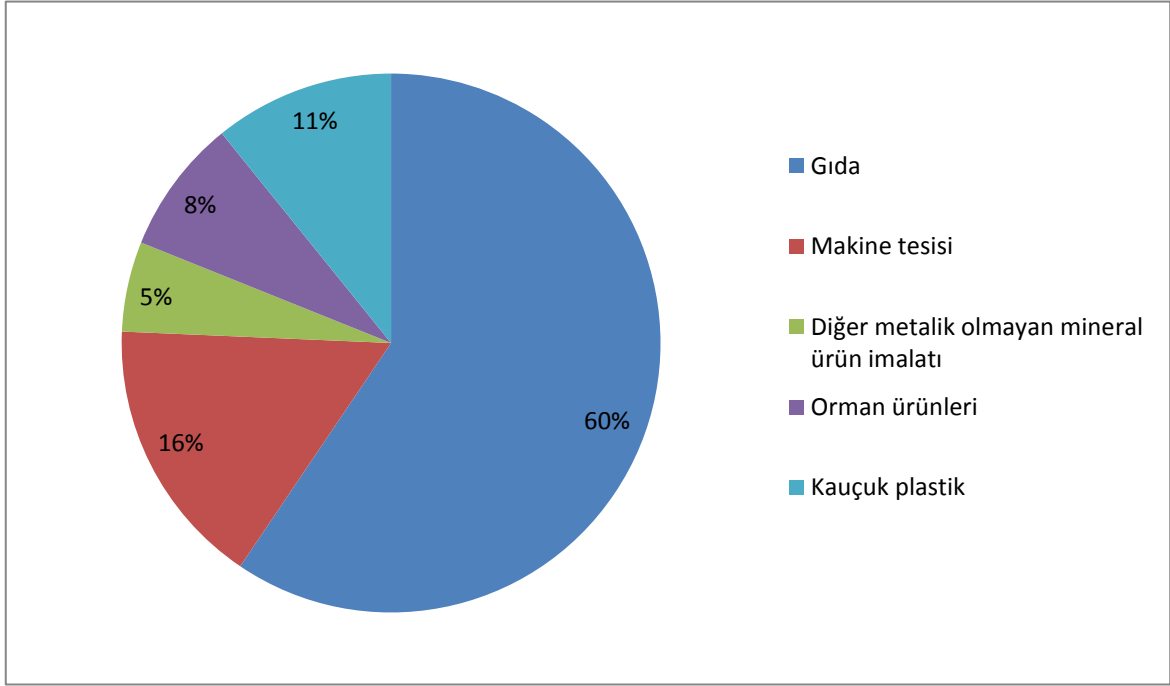
Gümrük birliğinden beklenen faydaların sağlanabilmesi için, tüm kurumlar ve hukuki çerçeve gözden geçirilerek yeniden yapılandırılacak ve rekabet ortamının güçlendirilmesini sağlayacak reformlar gerçekleştirilecektir. Türkiye'nin AB ülkeleri ile olan gelir ve verimlilik farklarını süratle kapatması için, yerli ve yabancı yatırımların hızla artırılması gerekmektedir. Bu amaçla yaratılacak uygun ekonomik ve sosyal ortam için, insan gücünün niteliği yükseltilecek, bilim ve teknoloji politikaları ile ekonomik ve sosyal yapıda köklü değişiklikler yapılacaktır. İyi eğitilmiş genç nüfus 2000'li yıllarda Türkiye'nin en büyük avantajı olacaktır. Bu nedenle milli değerleri özümseyebilen ve evrensel değerlere açık, bilgi üretimine katkıda bulunabilen ve bilgiyi yaratıcı biçimde kullanabilen insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir.

Bu dönemde Osmaniye'de 39 sanayi tesisi hizmete girmiştir.

Tablo 32. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımı, 2013

Sektör	Tesis sayısı	Oranı (%)
Gıda	22	85.5
Makine tesisi	6	15.3
Diğer metalik olmayan mineral ürün imalatı	2	5.1
Orman ürünleri	3	7.7
Kauçuk plastik	4	10.25
Elektrik teçhizat	3	7.7
Toplam	39	100

Kaynak: Anket ve Osmaniye Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü Verileri, 2012

Şekil 20. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımı

3.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

2000’li yılların başında, Türk sanayisinde ağırlıklı olarak özel sektörün daha yüksek bir payı olduğu dikkat çekmektedir. İmalat sanayinde üretimin %80’inden fazlası gayrisafi sabit sermaye yatırımlarının yaklaşık %95’i özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir.

Dünya imalat sanayi üretiminde 1990-1998 yılları arasında yıllık ortalama % 3.3 büyüme gözlenirken; Türkiye’de %5.9 büyüme gerçekleşmiştir. Ayrıca imalat sanayinin cari fiyatlarla GSYİH içindeki payı 1995 yılında % 22.6 iken, 1999 yılında % 19.2 olmuştur.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (SBYKP) öngörülen Ekonomik-sosyal özellikle sanayileşmeyle ilgili hedeflerin bazıları şunlardır.

1-VIII. plan döneminde yıllık ortalama olarak GSYİH’nin % 6,5, GSMH’nin ise % 6.7 oranında artacaktır.

2-Sektörler itibariyle yıllık ortalama katma değer artış hızının tarımda % 2.1, sanayide %7 ve hizmetlerde % 7.5 olarak gerçekleşecektir.

3-Plan dönemi sonunda tarımın GSYİH içindeki payının % 17.2'den % 14.0'e düşmesi, sanayinin payının % 23.3'den 23.8'e ve hizmetlerin payının ise % 59.5'den 62.2'ye yükselmesi beklenmektedir.

4-Türkiye'nin sanayi haritası çıkarılarak, birbirini besleyen, birbirinin altyapısını tesis eden yatırımlar ile bölgesel gelişmeye yönelik projeler desteklenecektir.

5-Toplam üretimde; 2000 yılında % 34.2 olan sanayi sektörünün payı 2005 yılında 33.0, % 14.8 olan tarımın payı 13.9, %51 olan hizmetler sektörünün payı ise 53.1 olacaktır.

6-Tarım-sanayi entegrasyonunun geliştirilmesi işletme sanayisinin rekabet edebilirliğini artırıcı nitelikte uygun ve kaliteli hammaddenin temini ile tarımsal sanayiye dönük sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

7-İmalat sanayisinin dışa dönük bir yapı içinde rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

8-Plan döneminde, AB'ye tam üyelik hedefi doğrultusunda, sınıai mevzuat uyumu tamamlanacak, sermaye, teknoloji ve ticari işbirliği imkanları geliştirilecektir.

9- Bilgi ve teknoloji yoğun nitelik taşıyan savunma ve havacılık, makine imalat, kimya, elektronik sanayilerinin ve yazılım sektörünün geliştirilmesi, sanayide ileri teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması; geleneksel sanayilerin rekabet gücünün artırılması hedeflenecektir.

10-Sanayinin teknoloji kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla, bir entegrasyon içinde, üniversite-sanayi işbirliğinin yaygınlaştırılması, teknoloji destek ve geliştirme merkezleri, yeni teknoparklar ve teknoloji enstitülerinin kurulmalarının desteklenmesi ve Ar-Ge desteklerinin artırılması sağlanacaktır.

11-Devlet, uluslar arası kurallar çerçevesinde sanayiye destekleyici, piyasaları düzenleyici ve denetleyici rolünü güçlendirecek, bazı stratejik konular dışında sanayiden çekilmeyi sürdürecektir.

12-İmalat sanayisinde, bilgi ve iletişim teknolojileri başta olmak üzere Ar-Ge, yeni ürün ve teknoloji geliştirme, çevre koruma, küçük ve orta boy işletmelerin gelişmesi, istihdam yaratma ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik yatırımların desteklenmesine devam edilecektir.

13-Sanayide rekabet gücünün artırılması ve ürünlerimizin AB pazarında serbest dolaşımını sağlamak üzere, Türk Akreditasyon Kurumu kısa zamanda çalışır hale getirilecek ve ulusal kalite altyapısı tamamlanacaktır.

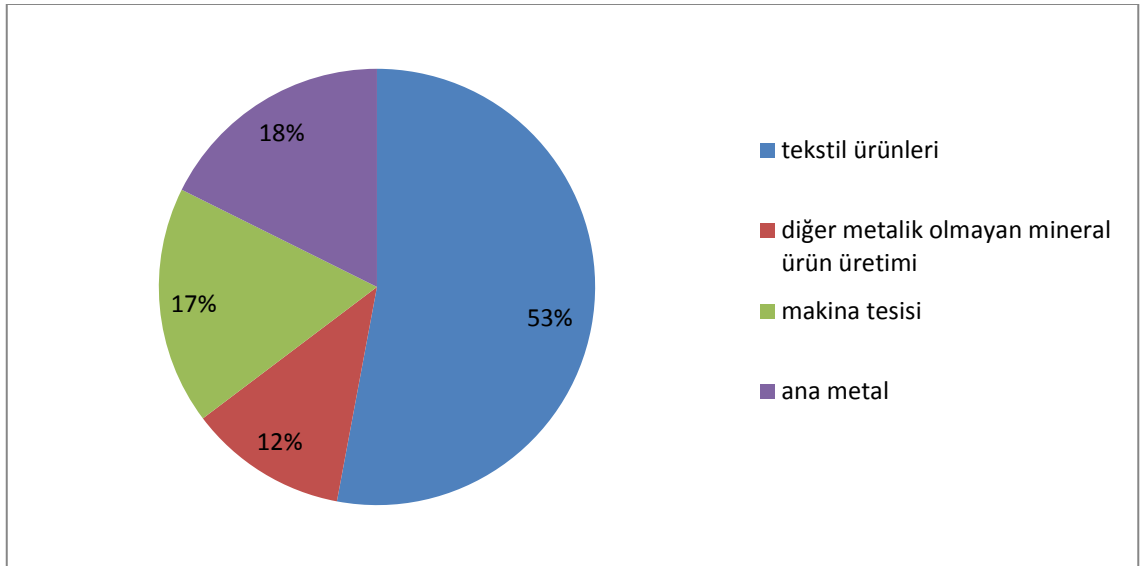
14-KOBİ'lerin verimliliklerinin, katma değer içindeki paylarının ve uluslar arası rekabet güçlerinin artırılması esastır.

15-Geleneksel el sanatlarına dayalı üretim yapan işletmeler yatırım ve pazarlama aşamalarında desteklenecektir.

Araştırma sahasında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde 42 adet sanayi tesisi kurularak üretime başlamıştır.

Tablo 33. Araştırma sahasında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları, 2013

Sektör	Tesis sayısı	%
Tekstil ürünleri	11	26,1
Diğer metalik olmayan mineral ürün üretimi	12	28,5
Makine Üretim tesisi	5	11,9
Ana metal	13	30,9
Toplam	42	100

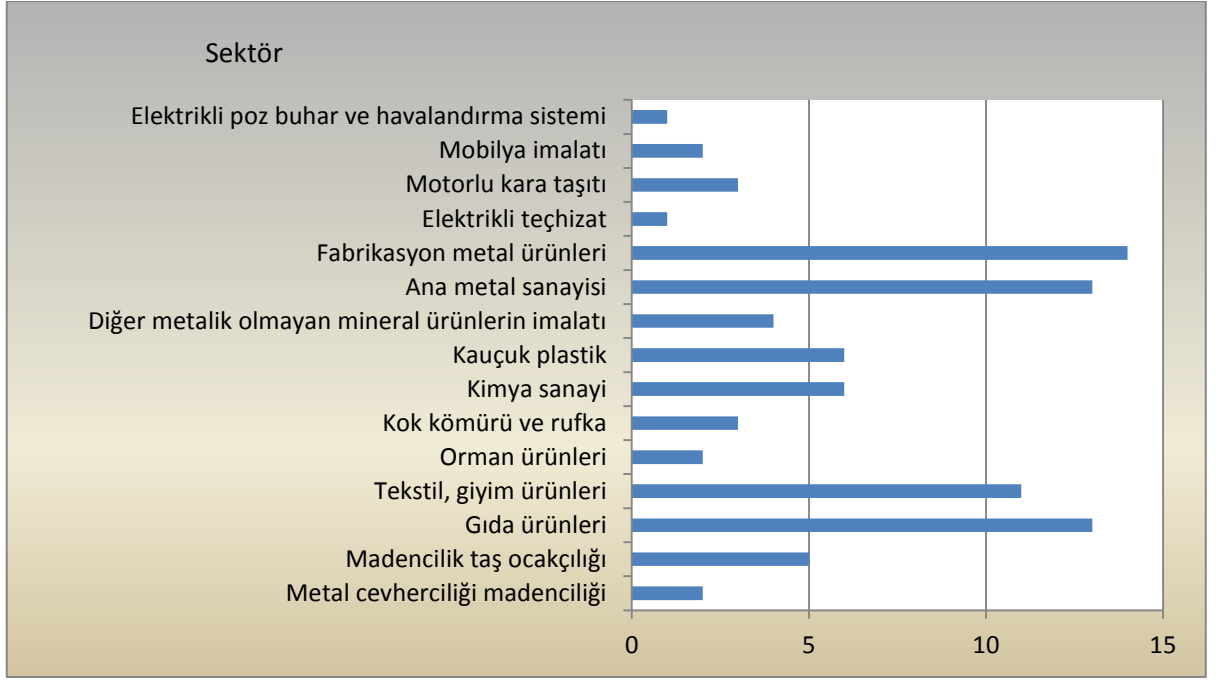
Şekil 21. Araştırma sahasında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları

3.9. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)

Teşvik sisteminin genel prensibi, serbest izleyen piyasa mekanizmaları dâhilinde, bir takım piyasa aksaklıklarından dolayı yapılmayacak olan, ancak bir dizi dışsallık yaratabilecek projelerin desteklenmesidir. Bir yatırımın teşvik olmadan da yapılabilir olması, serbest piyasa mekanizmalarının gerekli geri dönüşü sağladığına işaret eder. Teşvikler sadece yeni faaliyetler için sağlanmalıdır. Sanayi politikasının esas amacı yeni faaliyetler yapıp sanayinin tabanını çeşitlendirmek ya da mevcut faaliyetleri yeni şekillerde yapıp verimliliği artırmayı teşvik etmektir (DPT, 2007: 84).

Tablo 34. Araştırma sahasında Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları

Sektör	Tesis Sayısı	Personel Sayısı
Metal cevherciliği madenciliği	2	5696
Madencilik taş ocakçılığı	5	134
Gıda ürünleri	13	180
Tekstil, giyim ürünleri	11	1195
Orman ürünleri	2	36
Kok kömürü ve rufka	3	47
Kimya sanayi	6	89
Kauçuk plastik	6	43
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	4	162
Ana metal sanayisi	13	64
Fabrikasyon metal ürünleri	14	2008
Elektrikli teçhizat	1	1386
Motorlu kara taşıtı	3	18
Mobilya imalatı	2	156
Elektrikli poz buhar ve havalandırma sistemi	1	109
Toplam	86	11177

Şekil 22. Araştırma sahasında Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde kurulan tesislerin sektörel dağılımları

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. OSMANİYE’DE SANAYİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI

Araştırmamızın bu bölümünde Osmaniye’deki sanayi faaliyetleri üretim çeşitliliği açısından incelenmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede, her bir sektörde yer alan alt sanayi kolunu temsil eden sanayi tesisleri, bunların gelişmeleri, işleyiş biçimleri ve sektörler arasındaki ilişkiler ortaya konulacaktır. Ayrıca, sektörlerin alt faaliyet kolları incelenirken her bir sektörde yer alan gerek Osmaniye, gerekse Türkiye sanayinde önemli bir yere sahip olan tesisler hakkında da özlü bilgiler verilecektir.

Bir ülke veya bölgedeki sanayi tesislerinin sayısı çok önemli bir özellik değildir. Önemli olan sanayi tesisinin oluşturduğu katma değerdir. Bu açıdan bakıldığında sanayi tesislerinin sektörel dağılımları önem arz etmektedir. Bazı sektörlerin katma değeri düşükken bazı ise oldukça yüksektir. Öteden beri sorulan Türkiye sadece makarna ve salça üreterek mi gelişecek? Sorusu aslında yerinde ve doğru bir sorudur. Elbette ki bu tür sanayi kollarına da ihtiyaç vardır. Çünkü bu tür sanayi kolları halkın bazı temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Buna karşın oluşturduğu katma değer otomotiv, demir çelik, makine vb. sektörlerle göre oldukça düşük ve önemsiz düzeydedir.

Osmaniye’de sanayinin sektörel dağılımı incelendiğinde 2000’li yıllardan önceki dönemler ile 2000’li yıllardan sonraki dönem arasında ciddi farkların olduğu görülecektir. 2000’li yıllardan önce tarıma dayalı sanayi kolu çok baskın durumdadır. Gerçi günümüzde de sayı olarak tarıma dayalı sektörlerin sayısal üstünlükleri devam etmektedir. Ancak ekonomiye sağladıkları katma değer oranları düşmüştür. 2000’li yıllardan sonra kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınan Osmaniye’ye verilen teşvikler, düşük faizli krediler ve yatırımların belli oranının devlet tarafından karşılanması sanayinin gelişmesi ve üretimin çeşitlenmesinin temel nedenlerindendir. Bu uygulamalar başta demir çelik sanayi sektörü olmak üzere birçok sektörün gelişmesine neden olmuştur. Demir çelik, haddecilik ve modern dokuma, tekstil sanayisinin kurulmasıyla birlikte hammadde ve makine girdileri nedeniyle ithalat ve mamul maddelerin yurtdışına satılmasıyla ihracat artmıştır. Yukarıdaki açıklamalar ışığında araştırmamızın bu bölümünde Osmaniye’deki sanayi faaliyetleri üretim açısından incelenmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda her sanayi

sektöründe yar alan alt sanayi kolları, istihdam ettikleri personel sayıları ve nitelikleri ele alınacaktır.

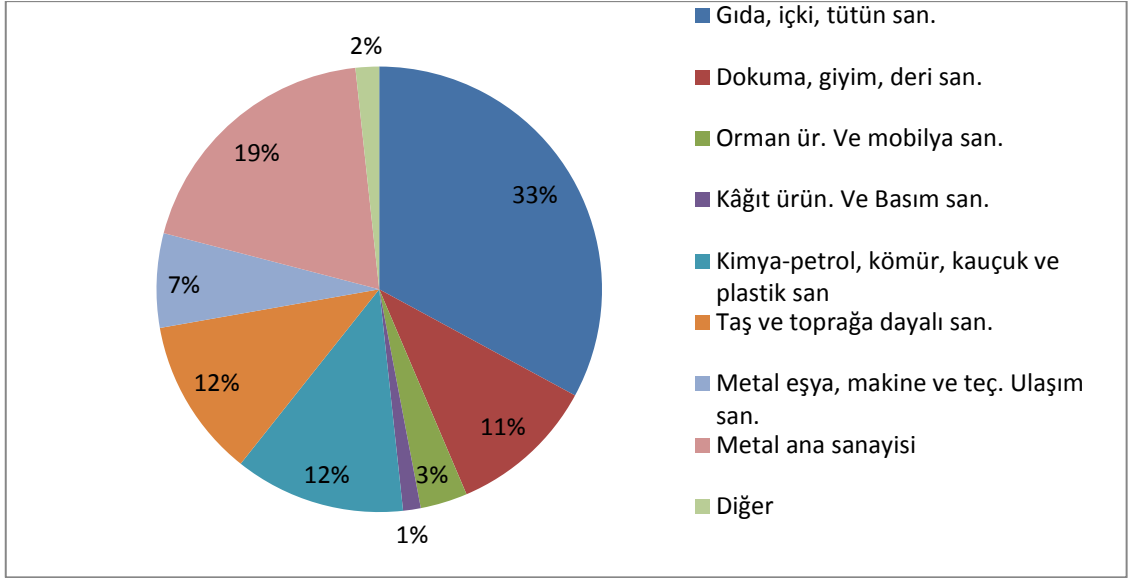
Osmaniye’de 2012 yılında sanayi siciline kayıtlı ve sanayi sicil belgesi alan toplam 234 sanayi tesisi bulunmakta ve bu tesislerde 11.061 kişi çalışmaktadır. 25 den fazla işçi çalıştıran tesis sayısı 95, 500 den fazla işçi çalıştıran tesis ise 3’tür (Tablo.

2012 yılında yaptığımız çalışmalardan elde ettiğimiz bulgulara Osmaniye’de 234 sanayi tesisi yani fabrika veya atölye bulunmaktadır. Söz konusu tesislerin büyük bir bölümü gıda sektörü tesislerinden oluşmaktadır. Bu sektöre ait tesis sayısı 77, sanayi tesislerine oranı ise % 33’dür. Gıda sektöründe en büyük pay 39 fabrika şeklinde sanayi tesisi ile fıstık işleme sektörüne aittir. Gıda sektöründe çalışanların resmi sayısı yaklaşık 1500’dür. Ancak bu sayı devamlı ve herhangi bir sosyal güvenliğe kayıtlı olan personel sayısıdır. Mevsimlik işçi sayısı ise 4000 den fazladır. Gıda sektöründen sonra tesis sayısının en fazla olduğu sektör ana metal ve metal eşya sektörüdür. Bu sektörde faaliyet gösteren tesis sayısı 61 olup çalışan personel sayısı 4472’dir üçüncü sırada ise dokuma ve giyim sektörü gelmektedir. Bu sektörde faaliyet gösteren tesis 25 çalışan işçi sayısı ise yaklaşık 3000’dir.(Tablo

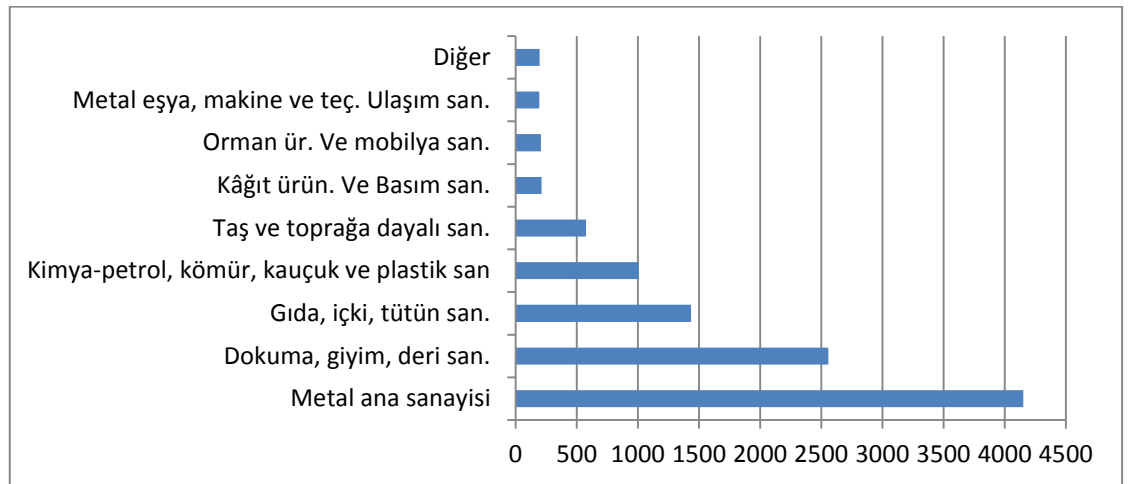
Tablo 35. Osmaniye’de Sanayi Tesislerinin Sektörel Dağılımı

Faaliyet alanı	Tesis sayısı	Personel sayısı
Gıda, içki, tütün san.	77	1434
Dokuma, giyim, deri san.	25	2959
Orman ür. Ve mobilya san.	8	207
Kâğıt ürün. Ve Basım san.	3	212
Kimya-petrol, kömür, kauçuk ve plastik san	29	1008
Taş ve toprağa dayalı san.	27	576
Metal eşya, makine ve teç. Ulaşım san.	16	193
Metal ana sanayisi	45	4153
Diğer	4	193
Toplam	234	11061

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, 2012

Şekil 23. Osmaniye’de Sanayi Tesislerinin Sektörel Dağılımı

Şekil 24. Osmaniye’de Sanayi Tesislerinde Çalışanların Sektörel dağılımı

4.1. Gıda Endüstrisi

Ekonomisi tarıma dayalı olan ülkelerde gıda sanayisi ekonominin devingenliği açısından önem taşımakta ve bu nedenle tarihsel süreç içinde ilk kurulan sektör konumundadır (Mutluer, 1995: 109). Öte yandan gıda sanayisinin çok çeşitli alt üretim birimlerinden meydana geldiği dikkat çekici bir özelliktir.

Türkiye sanayisi yapısal olarak gözden geçirildiğinde çok çeşitli üretim dallarından meydana gelen gıda sanayisinin ülkede kurulan ilk sanayi sektörü olduğu gözlenir (Mutluer, 1995: 109).

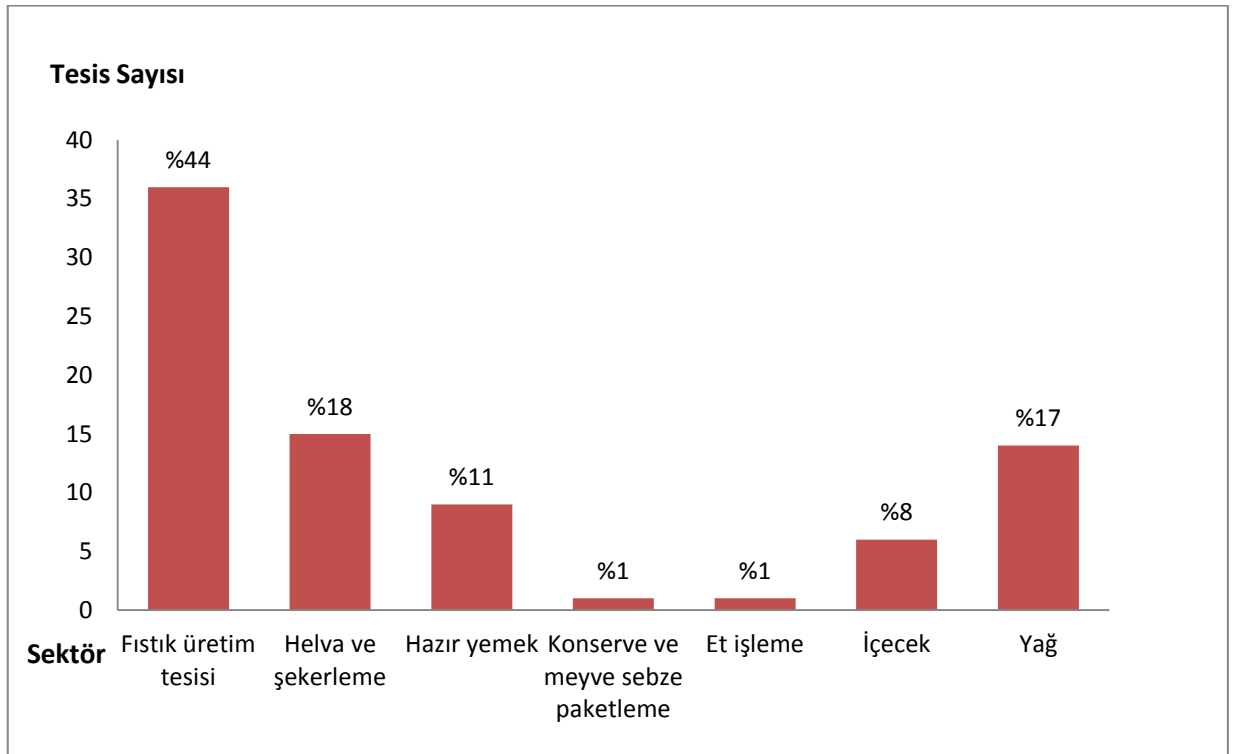
Bu durum araştırma sahamız içinde geçerlidir. Anket verilerine göre, (Tablo

Osmaniye’de gıda sektöründe faaliyet gösteren 77 (bizim anketimize göre (84) sanayi tesisinin 37’si (%), fıstık üretim tesisi 15’ i (% helva ve şekerleme tesisi, 10’u (%) yağ (zeytinyağı) üretim tesisi, 9’u (%) hazır yemek tesisi, 6’sı (%) içecek üretim tesisi, 1’i konserve, meyve sebze paketleme üretim tesisi ve 1’i et işleme tesisinden oluşmaktadır.

Tablo 36. Osmaniye’de endüstrisinin alt sektörler göre tasnifi

Gıda sanayisinin Alt Sektörleri	Tesis sayısı	%	İşgücü sayısı
Fıstık üretim tesisi	37	48	1004
Helva ve şekerleme	15	19,5	69
Hazır yemek	9	11,7	93
Konserve ve meyve sebze paketleme	2	2,6	26
Et işleme	1	1,3	24
İçecek	6	7,8	32
Yağ	14	18,1	86
Toplam	84	100	1334

Kaynak: Anket, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, 2012

Şekil 25. Osmaniye’de endüstrisinin alt sektörler göre tasnifi

Un değirmenleri, fıstık işleme tesisleriyle başlayan sanayi yağ ve şekerleme, sucuk üretimiyle çeşitlenmiştir. Osmaniye sanayi ve teknoloji müdürlüğünden elde ettiğimiz bilgilere göre gıda sanayisinde faaliyet gösteren tesis sayısı 80 g dir. Bu tesislerin önemli bir kısmının fıstık işleme tesislerinin olduğu gözlemlenmektedir.

4.1.1. Fıstık İşleme Tesisleri

Günümüz fıstık işleme tesislerinin sahiplerinin birçoğu 1960'lı yıllarında fıstık ticareti yapmaktaydı. 1990'lı yıllardan sonra sayıları artan fıstık işleme tesisleri 1999-2001 yılları arasındaki ekonomik krizden dolayı olumsuz etkilenmişlerdir. 1997 yılında Osmaniye'nin öncelikli kalkınması gereken iller arasına girmesinden sonra teşvik ve kredilerle hızlı bir şekilde fabrikalaşmaya başlayan fıstık sektöründe günümüzde yaklaşık 36 adet fıstık işleme tesisi bulunmaktadır. Ayrıca fıstık işleme atölyeleri de faaliyetlerine halen devam etmektedir. Fıstık işleme kuruluşlarından ikisi 2008 den itibaren ihracat yapmaya başlamıştır. Ayrıca fıstık yağı üretim tesisi de iki adettir. Osmaniye valiliği fıstıkçılığını geliştirme faaliyetleri çerçevesinde bemail marka fıstık şekerlemesi üretimine başlamıştır. Fıstık sektörünün temel hammaddesi yerfıstığıdır. Fıstık üretiminin %40'a yakını Osmaniye karşılarken, % 60' ı ise yukarı Akdeniz bölgesinde üretilmektedir. Fıstık tesisleri sadece Osmaniye'de üretilen fıstıkları işlemekle kalmayıp Antalya, Mersin, Adana ve diğer illerden de fıstık alınıp işlenmektedir. Sektörde öncü firmalar arasında gösterilen Başpınar Fıstıkçılık'ın yetkilisi olan Esvet Başpınar'dan aldığımız bilgilere göre Türkiye'de üretilen fıstığın % 90'ına yakını Osmaniye'de toplanmakta ve burada işlenip Türkiye ve yurtdışına pazarlanmaktadır. Sektörde doğrudan veya dolaylı çalışanların sayısı yaklaşık 3000'dir. Niteliksiz iş gücü temini kolay iken nitelikli personel temini oldukça güçtür. Sektörün en fazla ihtiyaç duyduğu personel gıda mühendisleri ile makine teknisyenleridir. Ayrıca fıstık sektörünü diğer sektörlerden ayıran önemli bir fark da kadın işçi sayısının fazla olmasıdır. Personelin büyük bir kısmı kadınlardan oluşmaktadır. Bu sektörün temel sorunları, dekar başına üretilen fıstık miktarının düşük olması, fıstık ürünlerinin tanıtımının eksik olması, nitelikli iş gücü temininin zor olması, ihracat oranlarının düşük olmasıdır. Fıstık işleme tesislerinin yoğun olduğu alanlar Adana ve Kadirli karayollarının çevresidir. Kadirli yolunda fıstıkçılar sitesi kurulmuştur. Kadirli yolu ve çevresinde 18, Adana yolu çevresinde ise 15 fıstık fabrikası kurulmuştur. Fıstık işleme tesislerinin anayolların çevresinde kurulması ulaşımın et-

4.1.2. Helva ve Şekerleme Üretimi

Gıda sanayisinde önemli olan kollardan biri de helva, şekerleme, reçel, cezerye gibi gıda ürünlerinin üretimini gerçekleştiren sektördür. Bu alt sanayi kolunda faaliyet gösteren tesis sayısı 51'dir. Ancak bunların birçoğu atölye tipi tesislerdir. Bu nedenle gıda sektörü tesis sayısında belirtilmemişlerdir. Çalışmalarımıza göre 15 tesis bulunmaktadır. Bu tesislerde cezerye, sucuk, şekerleme, reçel, helva, baklava vb. ürünler üretilmektedir. Tesislerden 4'ü organize sanayi bölgesindedir. Söz konusu tesislerin hem üretim kapasiteleri hem de miktarları ile çalışan personel sayısı organize sanayi bölgesinden olmayan tesislerden fazladır. Sektörün hammaddeleri şeker, havuç, tahin, un, boya gıdası, çeşitli meyveler, ceviz, üzüm pekmezi gibi ürünlerdir. Şeker yurdun çeşitli yerlerinden temin edilmektedir. Üzüm veya pekmezi Osmaniye, Gaziantep gibi çevre illerden temin edilmektedir. Gıda boyası vb. ürünler adana ve İstanbul'dan temin edilmektedir. Üretilen mamuller öncelikle çevredeki bazı illere ve iç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerine pazarlanmaktadır.

4.1.3. Hazır Yemek Üretimi

Kentleşmenin bir sonucu olarak hazır yemek sektörü gelişmiştir. Hazır yemek sektörü yurt, hastane, büyük sanayi tesisleri, kamu kurumları ve özel kurumları hizmet ettikleri gibi organizasyonlarda ve düğün, cenaze vb. durumlarda da hizmet vermektedir. Osmaniye'de nüfus sayısının artması, sanayi tesisleri sayısının yükselmesi hazır yemek sanayisinin gelişmesinin başlıca nedenleridir. Yaptığımız saha çalışması sonucunda 9 hazır yemek tesisinin faaliyette olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız. Bunlardan bir tanesi organize sanayi bölgesinde kurulmuştur. Bu tesis günlük 5000 kişilik yemek üretimini gerçekleştirmektedir.

4.1.4. Konserve Üretimi

Osmaniye'de konserve üreten bir sanayi tesisi bulunmaktadır. Sebze üretim alanına yakın olmasına rağmen konserve tesisinin 1 tane olması ülkemizde konserve sektörünün sorunlarını gösteren önemli bir durumdur. Çünkü hammaddeye yakın olmasından dolayı Osmaniye'de konserve üreten tesis sayısının daha fazla olmasını gerektirmektedir. Osmaniye ve çevresinde Akdeniz iklimi etkili olduğundan turunçgil üretimi de oldukça fazladır. Meyve ve sebze işleme tesislerinin kurulma koşullarından biri olan hammaddeye yakınlıktan dolayı bu sanayi kolunun gelişmesi gerekmektedir. Ancak

Osmaniye’ de bu sanayi kolunun geliştiği söylenemez. Araştırmamıza göre Osmaniye organize sanayi bölgesinde kurulan 1 tesis bulunmaktadır. Organize sanayi bölgesinde ki tesis üretiminin % 80’i ihraç edilmektedir.

4.1.5. Gıda Sanayisinin Diğer Alt Sektörleri

Osmaniye’de et ürünleri üretimi yapan iki tesis kurulmuştur. Bu tesisler Kadirli yolunda kurulmuştur. Bu tesislerde karkas et, kavurma, sucuk ve pastırma gibi ürünler üretilmektedir.

İçecek sanayisi kolunda 6 tesis tespit edilmiştir. Bu tesislerde bitkisel çaylar, maden suyu, şalgam gibi içecekler üretilmektedir. Osmaniye de en fazla tüketilen içeceklerin başında şalgam gelmektedir. Ancak bu sektör tesislerinin ürettiği ürünlerin büyük kısmı yerel pazarlarda pazarlanmaktadır. Oysa firmalar markalaşıp ürünler tüm Türkiye’ye pazarlanabilir.

Osmaniye’de ekim alanı en fazla olan tarım ürünü buğdaydır. Üretilen buğday üç adet un fabrikasında işlenmektedir. Bu fabrikalarda çalışan personel sayısı 32 kişidir. Un fabrikalarında üretilen un Osmaniye ve ilçelerine pazarlanmaktadır.

Gıda sanayisinin önemli kollarından biri de süt sektörüdür. Araştırma sahamızda 8 adet süt ürünleri tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerden 4’ü organize sanayi bölgesinde olup büyük işletmelerdir. Üretilen başlıca ürünler yoğurt, ayran, tereyağı, kaşar ve beyaz peynirdir ile peynir altı suyudur. Üretilen ürünlerin bir kısmı Ortadoğu ülkelerine ihraç edilmektedir.

Araştırma sahamız Osmaniye ve çevresinde zeytin, susam, fıstık ve pamuk gibi yağ üretiminde kullanılan tarım ürünleri üretilmektedir. Yaptığımız araştırmalar 14 adet yağ üretim tesisi bulunmaktadır. 12 tesisten 9’u zeytinyağı, 2’si pamuk yağı, 2 si ise fıstık yağı üretmektedir. Aslında yağ bitkileri potansiyeli yüksek olan araştırma sahamızda bu potansiyelin rantabl değerlendirilemediğini görmekteyiz. Bu sektörün temel sorunlarından biri markalaşamamadır. Oysa yağ üreticileri sermaye birikimlerini birleştirerek daha güçlü bir sanayi kolu olabilir ve Osmaniye de üretilen yağlar ülkenin her köşesine pazarlanmakla kalmaz yurtdışına da pazarlayabilir. Böylece Osmaniye’nin yağ üretme potansiyeli değerlendirilmiş olacaktır.

4.2. Kimya- Petrol, Kömür, Kauçuk ve Plastik Ürünleri

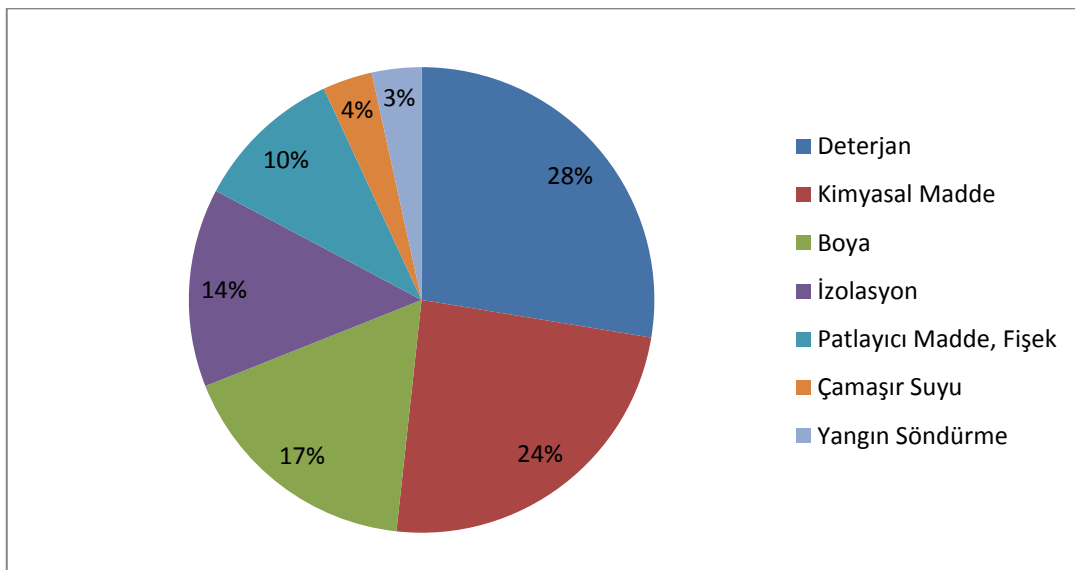
Araştırma sahamızda bu sektörde faaliyet gösteren tesis sayısı 27 olarak saptanmıştır. Sektörün alt sanayi kolları deterjan, çamaşır suyu, boya, kimyasal madde, gübre, patlayıcı madde ve fişek, yangın söndürme maddeleri ve yalıtım maddeleridir.

Bu sektörde tesis sayısının en fazla olduğu sanayi kolu deterjan ve çamaşır suyu koludur. Toplam 7 tesis bulunmaktadır. 2. sırada ise boya ve kimyasal madde bulunmaktadır. Boya üreten tesis sayısı 3'tür. Ancak 1 tesis organize sanayi bölgesinde kurulmuş ve üretim kapasitesi yüksektir. Bu tesis ürünlerini aynı zamanda Ortadoğu ya ihraç etmektedir.

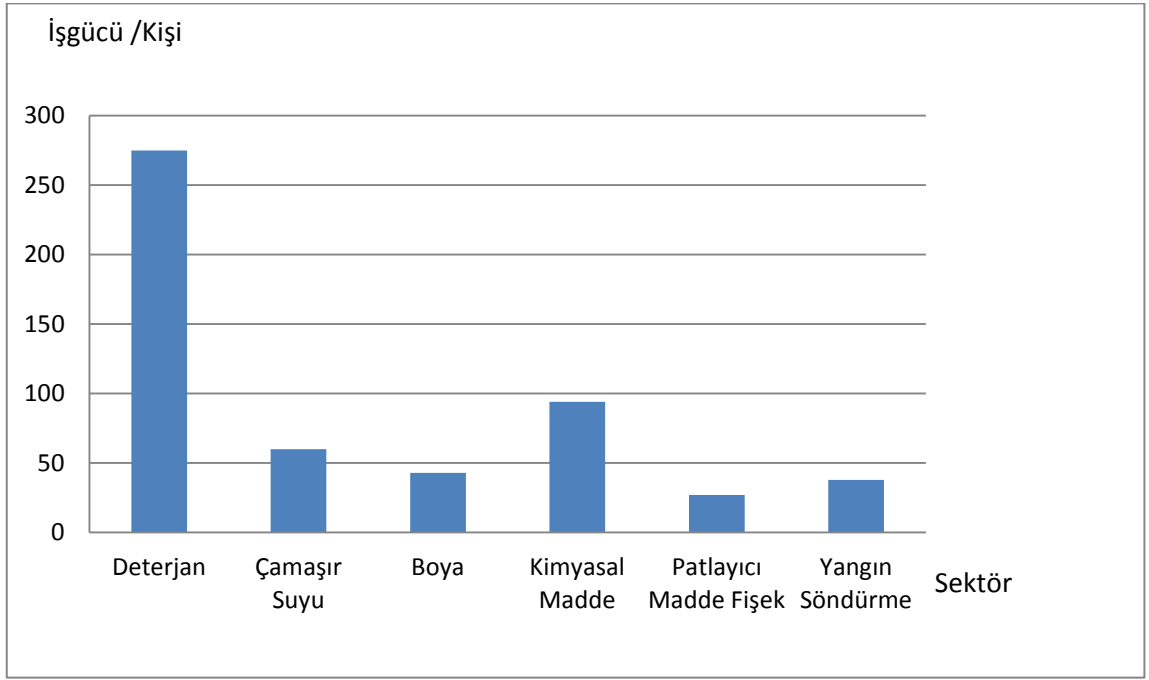
Tablo 37. Osmaniye’de Kimya, Petrol ve Plastik Sektörü Tesis sayısı İşgücü sayısı, 2013

Alt Sektör	Tesis Sayısı	İşgücü Sayısı
Deterjan	8	275
Çamaşır Suyu	1	60
Boya	5	43
Kimyasal Madde	7	94
Patlayıcı Madde Fişek	3	27
Yangın Söndürme	1	38
İzolasyon	4	120
Toplam	29	657

Kaynak: Anket ve Sanayi ve Ticaret Odası Verileri, 2012

Şekil 26. Osmaniye’de Kimya, Petrol ve Plastik Sektörü Tesis sayısı

Şekil 27. Osmaniye’de Kimya, Petrol ve Plastik Sektörü işgücü sayısı

İnşaatlar da betona katkı maddesi olarak kullanılan kireç Osmaniye de bir tesiste üretilmektedir. Dere obası köyü yakınlarında kurulan tesis Osmaniye ve çevre yerleşim yerlerinin kireç ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılamaktadır. Tesis ulusal ve uluslararası Pazara henüz ulaşamamıştır. Briket ve karo imalatı da önemli bir sektördür. Akdeniz bölgesinin kırsal kesiminin ve kenar mahallelerinin meskenlerinin önemli bir bölümü briketlerden inşa edilmiş ve tabanı da karo ile döşenmiştir. Ancak son yıllar da briket duvar yapımında daha az kullanılmaktadır. Bu nedenle üretim amaçlanan hedefler doğrultusunda yükselememiştir. Briket ve karo üretim tesislerinin yoğunlaştığı alan Gaziantep karayolunun güneydoğu Fevzi çakmak mahallesidir. Osmaniye de çimento üreten tesis bulunmamaktadır. Bunun en önemli nedeni sermayenin bu sektörün tesisini kurmaya yeterli olmamasıdır. Osmaniye de hazır beton üreten iki tesis bulunmaktadır. Bu tesisler çimento fabrikalarından çimentoyu alıp çeşitli katkı maddelerini ekleyerek yönetmenliğe uygun hazır beton üretmektedirler. Bu tesislerden biri adana yolu üzerinde biride organize sanayi bölgesinde kurulmuştur. Bu tesislerde Osmaniye ve çevresinde ki ilçelerin ihtiyacını karşılamaktadırlar. Diğer bir deyişle yerel Pazar imkanına sahiptirler. Yeni deprem yönetmenliğine göre imarlı yerleşim birimlerinde depreme dayanıklı betonun kullanılma zorunluluğu araştırma sahasında ki hazır beton tesislerinin üretim kapasitelerini yükseltecek ve tesis sayılarını arttıracaktır. Üretim tesisi sayısı

fazlalığı ile dikkati çeken bir sektörde ise mermer levhalar ve diğer mermer ürünlerini üreten mermer işleme sanayi koludur. Araştırmada elde ettiğimiz bulgulara göre toplam 19 mermer işleme tesisi bulunmaktadır. Mermer üreten tesislerden 2'si organize sanayi bölgesinde kurulmuşlardır. Hammaddeleri Elazığ, Diyarbakır, Afyon ve Kadirli'den temin eden tesislerin toplam üretim miktarları yaklaşık 126.000 metre karedir. Tesisler ürettiği ürünleri yerel, ulusal ve uluslararası pazarlara satmaktadırlar. 126.000 metre karenin yıllık üretimde yaklaşık 70.000 metre karesi Avustralya, Kanada, Meksika gibi ülkelere ihraç edilmektedir. Bu sanayi kolunda deniz ulaşımı oldukça önemlidir. Organize sanayi bölgesinde kurulan ve faaliyet gösteren bir tesis doğal taş süsleme eşyalarını üretmekte ve % 100'ünü ihraç etmektedir. Kum çakıl Ocakları 2 tesisle faaliyetlerini devam ettirmektedir. Ancak inşaatlar da akarsu kumu kullanımının yasaklanması kum üretim miktarını azaltmıştır.

4.3. Mobilya-Kapı-Yataklı Kanepe İmalatı

Bu sektörde faaliyet gösteren toplam tesis sayısı 24'tür. Bu tesislerden 8 tanesinin sanayi sicil belgesi bulunmaktadır. 8 tesiste toplam çalışan personel sayısı ise 207'dir. Geriye kalan 16 tesiste çalışan sayısı kesin olarak tespit edilememiştir. Tahmini bir değer 50 civarındadır. O halde bu sektörde çalışan sayısı yaklaşık olarak 260'tır. Tesislerden 6'sı organize sanayi bölgesinde kurulmuştur. Yatak ve kanepe üreten tesis sayısı 3'tür. Bu tesisler Adana yolu, Kadirli yolu ve E-24 karayolu mazi köyü civarında bulunmaktadır. Bu tesislerin üretim kapasitesi düşük ve ulusal üreticilerle rekabet edememektedirler. Bu nedenle ürünlerini yerel pazarlara satabilmektedirler.

4.4. Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sanayisi

Bu sınıflanmanın içerisinde dokuma, elyafın hazırlanması, iplik haline getirilmesi, hazır dokuma eşya üretimi, yün sanayisi, örme sanayi, halı ve kilim sanayi, deri giyim eşyası, deri işleme sanayi vb. gibi alt sektörler yer almaktadır. Tekstil ülkemizin en eski sanayi faaliyetlerinden biridir. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayisi, tesis sayısı, yüksek istihdam hacmi ve aynı zamanda yarattığı katma değer büyüklüğü açısından Osmaniye'nin en önemli sanayi sektörlerindendir. Araştırma sahamızda bu sektörde toplam 35 tesis bulunduğu tespit edilmiştir. Sanayi sicil belgesi almış tesis sayısı 27 adet, bu tesislerde çalışan personel sayısı ise yaklaşık 3000'dir. Araştırma sahamız uzun yıllar boyunca Türkiye'nin en fazla pamuk üreten alanlarından Çukurova da

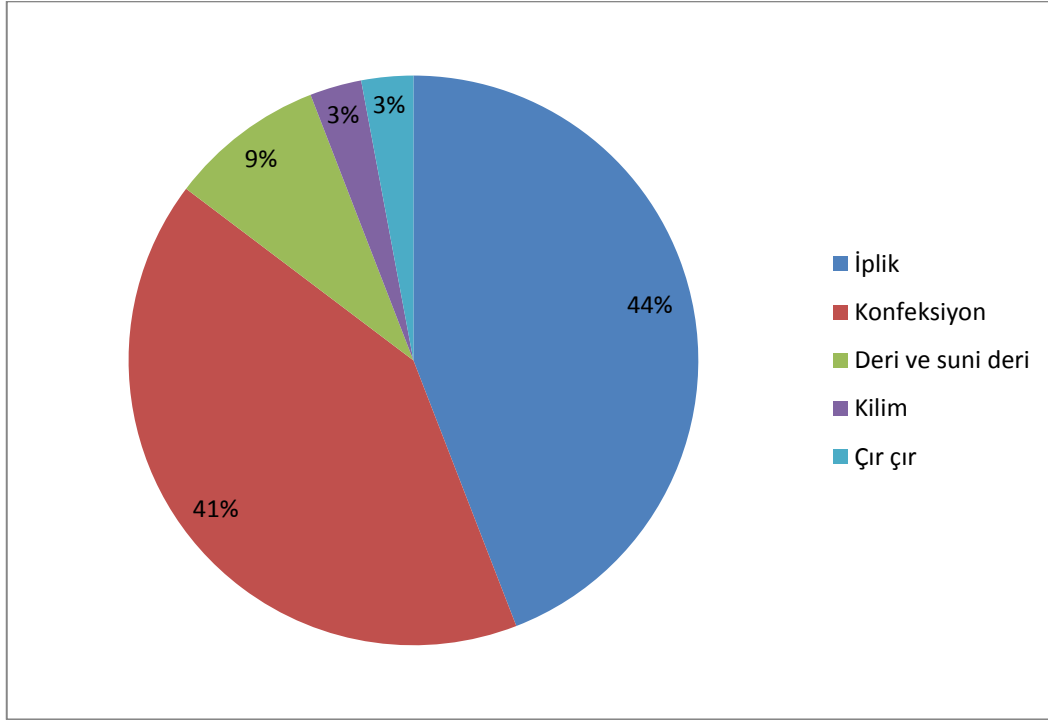
bulunduğundan bu sektör eskiden beri varlığını sürdürmüştür. Ancak çevresindeki illere göre çok geri olduğunu görmekteyiz. Doğanay'ın (Doğanay,2011) belirttiği gibi bu sektör ülkemizde uzun zaman atölyelerde faaliyetini sürdürmüş modern sanayi tarzı üretime geçememiştir. Osmaniye'de de bu durum hammadde pamuğun kalitesiz olmasının yanı sıra rekoltenin düşük olması ve sermaye ile teknoloji yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bütün sektörlerde olduğu gibi dokuma giyim eşyası ve deri sanayisinin de dikkat çekici atılım Osmaniye'nin il olmasından ve kullanılması öncelikli iller alınmasından sonra gerçekleşmiş 2005 yılında ki teşvik ve organize sanayi bölgesinin kurulmasından sonra ise sanayi devrimi olmuşçasına artış göstermiştir. Bu dönemde teşvik kredileriyle sermaye kazanan sanayiciler ilkel dokuma tezgahlarının yerine teknolojik makineler kullanılmasıyla ev ve atölye tipi üretimden fabrika tipi sanayiye geçilmiştir. Görece olarak tesis sayısı azalsa da üretim miktarı ve elde edilen kazanç yükselmiştir. Kaliteli ürünlerin üretilmesi yerel pazarların yanında ulusal Pazarları da kazandırmıştır. Osmaniye sanayisinin durumunu ortaya koymak için yaptığımız araştırmada bu sektörün sargı bezi, konfeksiyon, çekilmiş pamuk, suni deri, perde ve yatak örtüsü imalatı ve iplik dokuma gibi alt sanayi kollarına yarıldığı bulgusuna varılmıştır. Tesis ve çalışan sayısı en fazla olan alt sanayi kolu iplik üretimidir. Toplam 15 tesis bulunmakta ve yıllık önem miktarı 63 milyon'dur. Bu fabrikaların damarı organize sanayi bölgesinde kurulmuştur. 1 tesis 2005, 3 tesis 2006, 6 tesis 2007, 2 tesis ise 2008 yılında kurulmuştur. İplik sanayisinin başka hammaddeleri elyaf, pamuk ve çeşitli boyalarıdır. Hammadde pamuk Osmaniye, Hatay, Adana ve Şanlıurfa'dan temin edilirken suni hammaddeler Gaziantep, İstanbul ve yurtdışından getirilmektedir. Aslında Osmaniye de pamuk ipliği üretimi yüzyıllardır yapılmaktadır. Ancak üretim ev tezgâhları ve atölyelerde gerçekleştirilmekteydi. Üretim miktarı az olduğu gibi çevresinde ki sanayi merkezleriyle rekabet edecek kadar kaliteli ürünlerde üretilmemekteydi. Bu faktörlere sermaye yetersizliği de eklenince Osmaniye de 2005 yılına kadar iplik üretim tesislerinin yok denecek kadar az olması anlaşılır bir duruma gelmektedir. 2004 yılında ki teşvik yasası hemen etkili olmuş ve ardı ardına iplik fabrikaları inşa edilip üretime başlamışlardır. Ceyhan ve Hatay gibi çevre illerin sanayicileri de organize sanayi bölgesine tesis kurarak Osmaniye'nin sanayisinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Üretilen yüksek kaliteli iplikler eskiden olduğu gibi yerel pazarlara satılmıyor. İstanbul, İzmir, Adana, gibi sanayi merkezlerinin dokuma ve kumaş fabrikalarına pazarlandığı gibi yurtdışına da pazarlama imkânları oluşmuştur. Anket sonuçlarına göre 3 tesis ürünlerini yurt içine pazarlamakta, 6 tesis ise

ürünlerini İtalya, Polonya, Rusya, Romanya gibi ülkelere pazarlamaktadır. Ancak üretimin düşük bir bölümü ihraç edilmektedir.

Tablo 38. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayisi, 2013

Alt Sektör	Tesis Sayısı	Personel Sayısı
İplik	15	1082
Konfeksiyon	14	853
Deri ve suni deri	3	120
Kilim	1	53
Çır çır	1	28

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Odası Verileri 2012

Şekil 28. Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayisi tesis sayısı

4.4.1. Çırçır Sanayisi

Çırçır sanayisi dokuma sektörünün birinci aşamasını getiren temel bir sanayi koludur. Bu dalda üretim yapan kuruluşlar çekirdekli pamuğu çekirdek ve çiğit elyafından ayıran tesislerdir. Pamuk çekirdeği bitkisel yağ fabrikalarına çekirdekten ayrılan elyaf ise iplik haline getirilmek üzere iplik fabrikalarına gönderilmektedir. 2012 yılı itibari ile çalışma sahamızda faaliyet de bulunan çırçır fabrikasını saptayabilmiş durumdayız. Elbette ki bu tesis sayısı Osmaniye için çok az bir sayı olur çünkü Osmaniye önemli pa-

muk üretilen bir sanayi ve yerleşim merkezidir. Bu durumun nedeni olarak sermaye azlığı her oranın düşüklüğü ve çevrede ki sanayi merkezleriyle rekabet edememe gibi faktörler ileri sürülmüştür. Yurdumuzun birçok yerinde olduğu gibi araştırma sahamız da ki çırçır fabrikası da mevsimlik olarak faaliyet göstermektedir. Pamukların toplandığı eylül ayından aralık, ocak ayına kadar yoğun çalışma daha sonra şubat ve mart'a kadar ise yoğunluğu az bir çalışma yapılmakta ve tesis bir sonraki betona kadar işletmeye kapatılmaktadır. Tesis ürünlerini çevre il ve ilçelerde ki dokuma fabrikalarına pazarlamaktadır.

4.4.2. Pamuklu Dokuma Sanayisi

Dokuma sanayisi çeşitli kalite ve lükste ki iplikleri dokumaya hazırlayan ve dokuyan kuruluşlardan meydana gelir. Dokuma sanayisinin XX. Yy 'da tüm dünyada hızlı bir gelişme göstermesi, değişik kökenli bitkilere talebi de arttırmıştır. Özellikle polyester ve sentetik lifler geniş bir üretim alanı bulmuştur. Ülkemiz dokuma sanayisinin ürünleri olan kaliteli kumaşlarla dünyada söz sahibi ülkelerden biri olma yolunda hızlı bir şekilde ilerlemek de iken araştırma sahamızda böyle bir gelişme olmamıştır. Yaptığımız ankete göre medikal bez dokuyan ve üreten bir sanayi tesisi bulgusuna varılmıştır. Bütün şartlar uygun iken dokuma sanayisinin yetişmemesi ilginç ve şaşırtıcı bir durumdur. Nedenleri ise Osmaniye'nin sanayi yatırımlarının 2000'li yıllardan sonra dokuma sektörüne de yatırım yapılacağı ve sektörün gelişme potansiyeli bulunmaktadır. Dezavantaj durumu ise çevresinde güçlü dokuma sanayi merkezlerinin bulunmasıdır.

4.4.3. Konfeksiyon Sanayisi

Dokuma giyim eşyası ve deri sanayisi sektörünün önemli alt kollarından biri de konfeksiyon sanayisidir. Konfeksiyon sanayisi üretilmiş kumaşları belli kalıplara göre kesen ve kestiği parçaları dikerek birleştiren bir alt sanayi koludur. Ülkemizde konfeksiyon sanayisinde çalışanların büyük bir kısmı lise ve daha düşük dereceli eğitim kurumlarından mezundur. Bu genel yapı araştırma sahamızda da gözlemlenmektedir. Araştırma sahamızda 14 adet konfeksiyon tesisi tespit edilmiştir. Bu tesislerde çalışanların çoğu herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kaydedilmemiştir. Kayıt dışı istihdam fazlalığından dolayı tam olarak tespit edilememiştir. Çalışanların sayısı yaklaşık olarak 500 olduğu tahmin edilmektedir. Konfeksiyon tesislerinin yoğunlaştığı bir alan yoktur. Tesislerde üretilen ürünler ise % 85-90 oranında Osmaniye ve çevresindeki ilçelere pazarlanmaktadır. Ulusal firmalarla rekabet edecek kadar kaliteli ürün üretememektedirler.

4.4.4. Kâğıt Ürünleri Sanayi

Araştırma sahamızda tesis sayısı ve çeşitliliği bakımından gelişmeyen bir sektörde kâğıt ürünleri sanayisidir. Bu sanayi sektöründe üretim yapan 1 fabrika bulunmaktadır. Selüloz ve kâğıt kimyasallarını kullanarak temizlik kâğıtlarını üretmektedir. 2010 yılında teşvik yasası ve kredisinden faydalanarak organize sanayi bölgesinde kurulan tesiste 20 kişi çalışmaktadır. Tesisin açık alanı 15.250 metre kare kapalı alanı ise 2.435 metre karedir. Günlük 25 ton temizlik kâğıdı üretmektedir. Sanayi tesisinin Osmaniye de kurulması hammadde ye yakınlık değildir. Kuruluş yerinin seçilmesinde iki faktörün öne çıktığı görülmektedir. Birincisi Osmaniye'lik ikincisi ise teşviklerden faydalanmaktır. Bu bölümde sonuç olarak Osmaniye sanayisinin de tesis sayısının en fazla olduğu ve doğrudan, dolaylı olarak en fazla istihdam sağlayan sektör gıda sektörünün oluşturduğu, bu sektörü tesis sayısı ve istihdam bölümünden metal ve metal eşya sanayi sektörlerinin izlediği görülmektedir. Öteden beri Osmaniye de önemli bir yer işgal eden sanayi sektörünün ekonomiyeye olan katma değerinin oranı azalırken demircilik metal eşya makine ve iplik üretiminin katma değer oranı artmaktadır.

4.4.5. Demir Çelik Sanayisi

Modern sanayinin en önemli sektörlerden biri de diğer sektörlerinde gelişmesini sağlayacak demir çelik sanayisidir. Demir çeliğin kullanılmadığı bir sektör yoktur. Hammadde olarak kullanılmasa da sektörlerin üretim yapan makine veya kalıplarında az veya çok ama mutlaka demir çelik ürünleri kullanılır. Türkiye'de 3 adet demir çelik fabrikası bulunmaktadır. Diğerleri bu 3 temel fabrikanın ürünlerini hammadde olarak kullanırlar. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi'ndeki demir çelik fabrikaları demir madenini ergiten metalürji fabrikaları değildir. Bu tesisler hammadde olarak hurda demir veya İskenderun demir çelik fabrikasının ürünlerini kullanmaktadırlar.

Osmaniye organize sanayi bölgesinde 6 demir çelik tesisi bulunmaktadır. Ürettikleri ürün yaklaşık 4 milyon tondur. Ürünler arasında levha sac, boru, profil, spiral boru, parça demir, ham demir, lama, kütük demir, tel demir vb.leridir. Ürünlerini yurt içinde her bölgeye pazarladıkları gibi üç firma (Tos çelik, ilhanlar ve Rozak) ürünlerini ABD, Avrupa ülkeleri, Ortadoğu, Afrika ve Türk Cumhuriyetler gibi yaklaşık 80 ülkeye ihraç etmektedirler. Tesislerde çalıştırılan toplam personel sayısı yaklaşık 3000'dir. Tesislerin toplam alanı 1130000 metre karedir.

Enerji kaynağı olarak doğal gaz ve elektrik kullanılmaktadır. Bu nedenle fabrikaların hava kirliliğine olan etkisi fazla değildir. Bilindiği gibi demir çelik sanayisinde kullanılan su miktarı fazladır. Bu nedenle kirlenmiş atık su miktarı da fazladır. Atık sular arıtma tesisinde temizlenerek doğaya verilmektedir.

Harita 7. Araştırma Sahasındaki Tesislerin Hurda ve Ham Demiri temin Ettiği İller

Foto 2. Demir çelik tesisinden görünüm

Tablo 39. Demir- Çelik Sektörü Firmaları ve Bazı Özellikleri

Firma Adı	Alt sektör	Yılı	Üretim kapasitesi	Üretilen Ürünler	Hammaddeler	Personel sayısı	A.alan	K.alan
İlhanlar	Boru, profil, sac	2007	3.000 ton/yıl	Çelik boru, profil ve sac	Rulo sac	150	75.000	40.000
Nayır	İnşaat ve sanayi demiri	2010	12.000ton/yıllık	Lama silme ve kara demir	Hurda demir-çelik	41	7.000	5.000
Ocak	Parça-demir üretimi	2005	800 ton/aylık	Parça-demir	Hadde lokum-çelik	35	15.000	2.300
Platinum	Demir-çelik üretimi	2011	100.000ton/yıllık	Kütük ve hurda demir		220	115.000	8.000
Rozak	Rulo sac açma boyama	1983	100.000ton/yıllık	Sac dilme, boy kesme	Haddelenmiş çelik	75-100	140.000	77.446
	Profil işleme		12.000ton/yıllık,	Profil işleme,	Ticari profiller			
	Kumlama boyama		12.000ton/yıllık,	Kumlama, boyama	Yassı çelik			
	Kesim plazma ve oksijen		4.000ton/yıllık	Kesim plazma ve oksijen	Rulo ve paket saclar			
Tosçelik	Profil ve spiral boru	2008		Profil ve boru tipleri	Hurda ve demir	1.600	350.000	256.000
	Yassı-yapısal çelik		2.000.000ton/yıllık					
	Erw boru		1.785.000ton7yıllık					
	Spiral boru fabrikaları		330.000yıllık					

Kaynak: OSB Müdürlüğü Verileri

4.5. Makine Sanayisi

Bu sektörde faaliyet gösteren firma sayısı 8 dir. Hammadde olarak demir çeliğin farklı ürünlerini kullanan makine sanayisi çeşitli alanlarda kullanılan makineler çelik konstrüksiyon baraj kapakları, dingil, kovan, yağ filitreleri endüstriyel çelik malzemeler üretilmektedir. Üretilen ürünler Ortadoğu, İngiltere, Güney Afrika ve Balkan Ülkelerine ihraç edilirken yurdun değişik kesimlerine de pazarlanmaktadır. Tesislerde çalışanların sayısı 1007’dir.Tesislerin toplam açık ve kapalı alanları 285 bin metre karedir(Tablo: 7).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. OSMANİYE’DE SANAYİNİN ALANSAL DAĞILIŞI ve BU DAĞILIŞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Sanayi faaliyetlerinin belli bir alanda toplanmasında sanayi kollarının özelliklerine göre değişmekle birlikte hammadde, işçi, Pazar, enerji ve su kaynakları ulaşım olanakları vb. gibi faktörlerin etkili olmaktadır (Mutluer, 1995: 117). Ancak yukarıda ki faktörler bazı bölgelerde sanayinin çok hızlı bir şekilde geliştiğini daha önce kurulmayan bazı sektör tesislerinin kurulduğu gözlemlenmektedir. O halde bu faktörlerin değişim derecesinden daha etkili olan faktörler de bulunmaktadır. Araştırma sahamızda da sanayi uzun yıllar boyunca yavaş gelişmiş ancak 2000’li yıllardan sonra gelişme hızı arttığı gibi sektörel yapısı kullandığı hammaddeler Pazar alanları ve istihdam ettiği iş gücünün nitelikleri de değişmiştir.

Düşük yoğunlukta sanayiden yüksek yoğunluklu sanayiye doğru hızlı mesafe kat ederek bugünkü konumuna gelmiştir. Akdeniz Bölgesinde Adana, Hatay, Mersin’den sonra Osmaniye’nin de sanayi merkezi olma yolunda olması ve Akdeniz bölgesinin denize kıyısı olmayan iç kesiminde sanayi odak noktalarından biri haline gelmesi belirtilen faktörlerin etkisiyle olmuştur. Sanayi faaliyetlerinin toplandığı alan içinde de sanayi kuruluşlarının dağılışı düzeninde lokal yada alt faktörler etkili olmaktadır (Mutluer, 1995: 117). Su kaynaklarına yakınlık alt yapı ucuz ve uygun arsa temini ulaşım alanlarına yakınlık, arsa sahipliği, yerel yönetimlerin etkisi, diğer sanayi kollarına yakınlık vb. gibi lokal yada alt faktörler kent içinde ve çevresinde sanayi kuruluşlarının dağılışını belirleyen başlıca faktörlerdir. Ancak sanayi kuruluşlarının faaliyete başlamasından sonra bazı kuruluş yeri faktörlerinin etkisi kent içi imar planlarında yapılan değişiklikler birçok kuruluş yeri faktörünün sonradan ortadan kalkmasına neden olmaktadır.

Bu genel değerlendirmeler çerçevesinde aşağıda, gerek yerinde yaptığımız gözlemler ve araştırmalar, gerekse anket uygulamalarımızdan ve çeşitli kuruluşlardan elde ettiğimiz veriler doğrultusunda Osmaniye kent alanı, karayolları çevresindeki ve organize sanayi bölgesindeki tesislerin dağılışı düzenini, inceleyerek bu dağılışı etkin olan faktörler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

5.1. Osmaniye’de Sanayi Kuruluşlarının Alansal Dağılışı

Osmaniye’de sanayi tesislerinin alansal dağılışı dağınık ve düzensiz görünümündedir. Sanayi tesislerin dağılışı ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde bu dağılışın fiziksel faktörlerinden çok beşeri ve ekonomik faktörlerin etkisinde olduğu, tesislerin belli alanlarda toplandığı, özellikle karayolları boyunca sıralandıkları ve kuşaklar oluşturdıkları gözlemlenmiştir.

Çalışmalarımız sırasında sanayi tesislerinin bulundukları yerleri işaretleyerek oluşturduğumuz haritaya göre sanayi tesislerinin yer yer birbirinden kopuk ve uzak bir şekilde farklı alanlarda buna karşın yer yer de kümelenip kuşak oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu kuşaklar yer yer yerleşme birimlerinin araya girmesiyle kesintiye uğramıştır. Kent merkezinde ise olarak küçük sanayi sitesi ile istiklal mahallesinde planlı bir şekilde atölye tipi sanayi tesisleri inşa edildiğinden yoğunluğun en fazla olduğu alanlardan olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Kadirli karayolu, Adana karayolu ve Gaziantep karayolu çevresi sanayi tesislerinin en yoğun olduğu alanlardır. Bu sanayi alanlarının yanı sıra Torakkale’de kurulan Osmaniye organize sanayi bölgesi osmaniye’nin en modern sanayi bölgesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.2. Osmaniye’de Sanayi Kuruluşlarının Alansal Dağılışı Etkili Olan Faktörler

Ele alınan sanayi bölgeleri ve akslarının özelliklerini ve yapısı ayrı ayrı ele almadan önce genel olarak sanayi aksları ve alanlarının oluşumunda etkili olan faktörleri ortaya koymak konumuzun bütünlüğe ulaştırılması bakımından yararlı olacaktır.

Araştırma sahamızda sanayi alanları ve akslarının oluşmasında etkili olan önemli faktörlerden biri çevrenin morfolojik özellikleri oluşturmaktadır. Çukurova, çevresinde yer alan kıvrım ve kırık dağlarıyla ve volkanik tepe ile birlikte morfolojik bir ünite oluşturmaktadır. Bu morfolojik ünitenin kuzey ve doğusunu çerçeveleyen Toros ve Nur Dağlarını birbirinden ayıran Bahçe Geçidi bulunmaktadır. Toros kıvrımlarından araştırma sahasına geçilirken yükselti tedricen azalarak 130 m’ye kadar düşmektedir. Alüvyal ovanın doğusunda ise leçe arazileri ve volkanik tepelik alanlar bulunmaktadır. Bu tepeler içinde en önemli olanı yamacında organize sanayi bölgesinin kurulduğu Delihallil tepesidir.

Araştırmaya çalıştığımız sanayi kuruluşlarının tamamı ifade edilen coğrafi birim üzerinde yer almaktadır. Araştırma sahasında sanayi faaliyetlerinin uzun bir süre geliş-

memesinin nedeni Osmaniye'nin lokasyonunu oluşturan faktörlerin olumsuzluğundan kaynaklanmamaktadır. Yerel yöneticilerin tecrübesizliği ve girişimciliğin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Bu olumsuz faktörlerin etkisi kalkınca uygun lokasyon şartlarının etkinliği artmış ve sanayi hızlı bir şekilde gelişme fırsatı bulmuştur. Sanayi tesisleri küçük alanlı ve düşük üretim kapasiteli olarak öncelikle kent merkezi veya merkezin yakın çevresinde kurulmuş daha sonra gerek kent merkezinden kaynaklanan çevresel faktörlerden gerekse tesislerin ihtiyacını karşılayamamasından dolayı çoğunlukla Adana, Kadirli, Gaziantep Karayolları çevresine taşınmışlardır. Bazı sanayi tesisleri ise organize sanayi bölgesine nakil edilmişlerdir.

Tesislerin yerinin değiştirilmesinde etkili olan diğer faktör ise kentlerde çevre sorunlarını ve ulaşım yoğunluğunu azaltmak amacıyla yenilenen Osmaniye imar planı ve merkezi yönetimlerin çıkardığı yasalar olduğu söylenebilir. Sanayi kuruluşlarının belli bir coğrafi mekânda bir birinden kopuk ve tek tek kurulmaları bunların bazı alt yapı imkânları ile enerji, su, ulaşım gibi tamamlayıcı hizmetlerden yeterince yararlanamamalarına neden olmaktadır. Öte yandan sanayi kuruluşlarının genellikle çevreyi kirleticisi özellikte olması çevre düzeni açısından da bazı olumsuz gelişmeleri gündeme getirmesi toplu bir alanda bulunan kuruluşların kendi aralarında meydana getirdiği işlevsel ilişkilerin sağladığı yararların ayrı kurulan tesislerde bulunmaması vb. gibi nedenler sanayi kuruluşlarını olumsuz yönde etkilemektedir. İşte bu ve buna benzer nedenler sanayi kuruluşlarının belli alanlarda toplanmasını zorunlu kılmaktadır.

Araştırma sahamız Osmaniye'de sanayi tesislerinin inşa edildiği ve sanayinin geliştiği alanlar topoğrafik açıdan kuruluş yerine uygun alanlardır. Sanayi tesislerinin dağılışı ile yer şekilleri birlikte incelendiğinde tesislerin dağılışı topografya'nın doğrudan ve dolaylı etkileri açıkça görülecektir. Doğu da adeta bir duvar gibi yükselen nur dağları sanayi tesislerinin kurulu olduğu alanın doğal sınırını oluştururken doğudaki volkanik tepeler de yol güzergâhını etkileyerek sanayi tesisleri üzerinde dolaylı etkiye sahiptir. Bunun dışında Karaçay ve Ceyhan ırmağının taşıdığı Alüvyal malzemeden oluşan düz ve düze yakın Osmaniye ovası ve güneydoğusundaki leçeli araziler sanayi alanı olmaya uygun olması yönüyle dağılışı etkilemiştir. Kadirli karayolu tamamen düz ve alüvyal zemin üzerine yapılmış önemli bir sanayi aksı durumuna gelmiştir. Söz konusu alan, gerek ulaşım gerekse topoğrafik özellikleri sanayi tesislerini çekerek Osmaniye'nin önemli bir sanayi alanı durumuna gelmiştir.

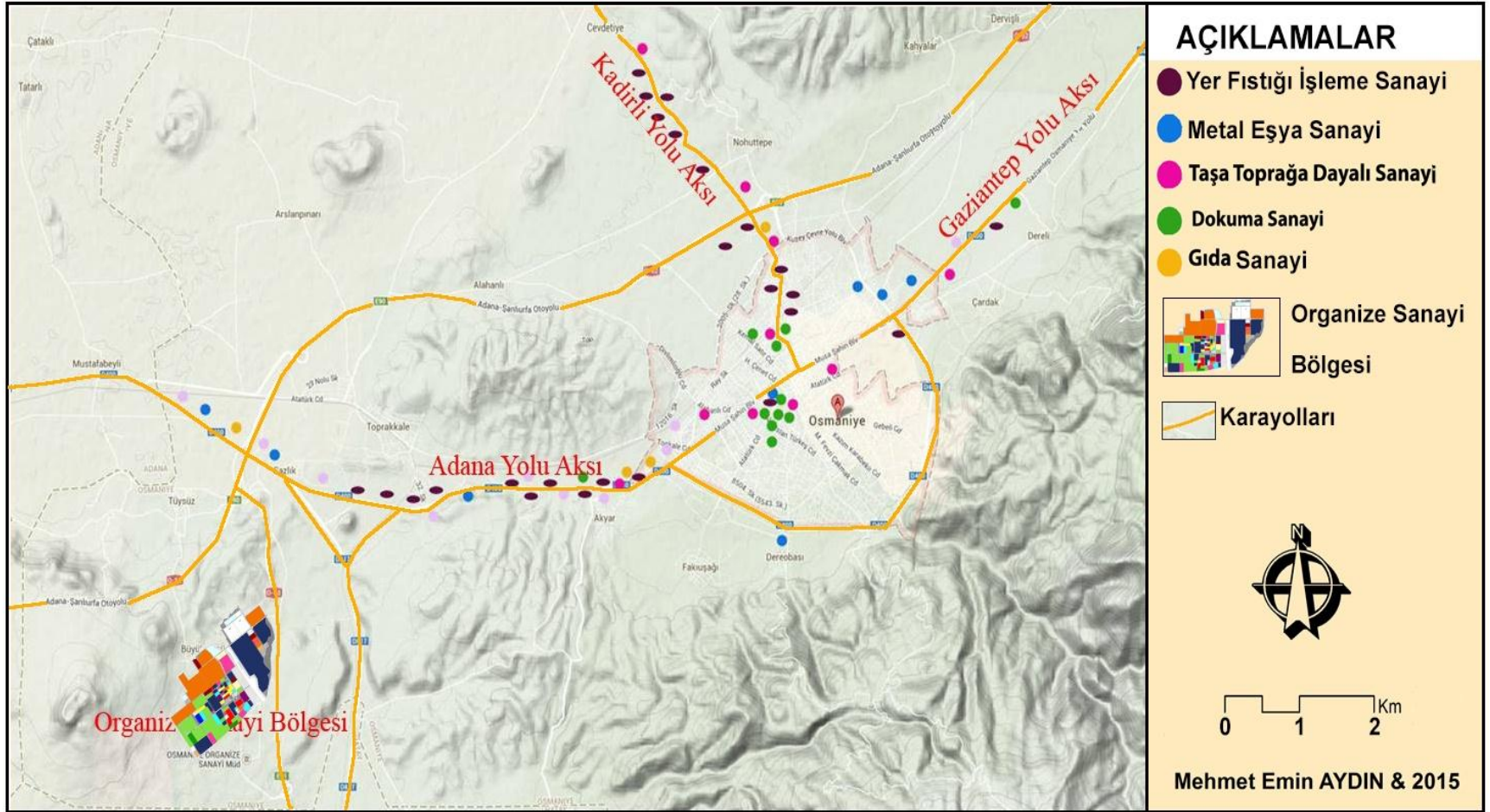
5.3. Sanayi Alanlarının Gelişimi

Sanayi faaliyetlerinin gelişmeye başladığı ilk dönemlerde tesisler genellikle kentlerin içinde veya çok yakın çevresinde kurulmaktaydı. Bu durum kent ve çevresinde ulaşım olanaklarının yeterince gelişmemesi alt yapının bulunmaması elektrik enerjisi hatlarının yokluğu ve enerji taşınmasının güçlüğü tüketim malı üreten tesislerin pazara çok yakın bir alanda kurulma isteği vb. gibi nedenlerle gerçekleşmektedir. İlk dönemlerde sanayi tesisleri daha çok küçük ölçeklidir. İş bölümü tam olarak gerçekleştirilememiştir. Hammadde kullanımı ve üretim miktarı çok düşüktür. Az sayıda işçi çalıştırılmaktadır. Depolama ve üretim miktarı çok düşüktür. Sanayi kuruluşlarının kent çevresine doğru yayılması kent çevresinde özellikle ulaşım olanaklarının gelişmesiyle birlikte olmuştur.

Sanayi tesislerinin kent çevresindeki ulaşım aksları boyunca gelişmesi iki şekilde meydana gelmektedir. Bunlardan birincisi yeni sanayi kuruluşlarının bu alanlarda kurulması diğeri ise kent içinde kurulmuş bulunan tesislerin yer değiştirmesi başka bir deyişle sanayi şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak sanayi tesislerinde bina ve makineler genellikle taşınmaz ve uzun ömürlü olmaları sanayi suburbanizasyonunun gerçekleşmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

5.4. Sanayi tesislerinin sektörlere göre alansal dağılışı ve başlıca sanayi aksları

Yapısı itibarıyla sanayi sektörleri yer seçimi açısından birbirlerine göre bazı farklı özellikler taşımaktadır. Genellikle konfeksiyon tesisleri kent merkezinde küçük ve dar mekanlarda üretim yapabilme özelliğine sahipken ağır ve hacimli mal üreten metal ve metal eşya sanayi kent dışında daha geniş alanlarda üretim yapmak zorundadır. Öte yandan az sayıda işçi çalıştıran ve işçi taşınmasının sorun olmadığı halde mermer, profil, su tankı vb. üretimi gibi alanlarda faaliyet gösteren sanayi tesislerinin kent merkezine olan uzaklığı fazlaca bir sorun oluşturmamaktadır.

Harita 9. Araştırma Sahasındaki Sanayi Tesislerinin Sanayi Akslarına Dağılışı

5.4.1. Organize Sanayi Bölgesi

Araştırma sahası olan Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi çevresindeki organize sanayi bölgelerinden farklı bazı özelliklere sahiptir. Yer şekilleri sade olan yukarı ovalarının doğu kesiminde kurulan organize sanayi bölgesinin eğimi çevresine göre fazladır. Akdeniz ikliminin hâkim olduğu alanın çevresinde sanayi bitkileri tarımı yoğun bir şekilde yapılmaktadır. Yaklaşık 500.000 nüfusun yaşamasından dolayı iş gücü problemi yok denecek kadar azdır. Tarıma uygun olmayan araziye kurulan organize sanayi bölgesinin hava, su ve toprağa verdiği zarar da benzerlerine göre azdır. Yoğun nüfuslu yöre olan araştırma alanı devlet teşviklerini de kolayca alabilmektedir.

5.4.1.1. Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri

Organize sanayi bölgeleri, Türkiye’nin sanayileşme sürecinde, sanayileşmenin gelişmesini desteklemek amacıyla 1960’lardan sonra uygulanmaya başlanan çeşitli araçlardan biridir. 50 yıldan fazla sürede faaliyette olan organize sanayi bölgeleri kavramını şu şekilde açıklamak mümkündür. Bu uygulamaların temel amacı, sanayi sektörünün geliştirilmesi ve bu sektörün ihtiyaç duyduğu mekânsal taleplere cevap verilebilmesidir. Birçok ülkede farklı isimler altında ortaya çıkan söz konusu uygulamalar ve sanayi bölgesi kavramı, Türkiye’de Organize Sanayi Bölgesi olarak adlandırılmaktadır

Organize sanayi bölgeleri; genel olarak ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, banka, lokanta, ilk yardım, vb. gibi olanaklarla donatılmış uygun bir alanda, teknik yönlendiriciliğin ve genel hizmetlerin de sağlandığı, ekonomik ölçekte oluşturulmuş fabrika veya imalathane yerleşimleri olarak tanımlanabilir. Organize sanayi bölgesi, Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından ise birbiriyle uyum içinde ve işbirliği halinde üretim yapan küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin, planlı bir alanda ortak altyapı hizmetlerinden yararlanacak şekilde standart fabrika binaları içinde toplanmaları şeklinde tanımlanmıştır. Organize Sanayi bölgelerine ilişkin bir diğer tanımlama ise şu şekildedir: Organize sanayi bölgeleri, “Ağır sanayi kompleksleri için değil uyumlu ve birbirini tamamlayan bir üretim biçiminde olmak üzere, küçük ve orta sanayi ölçek boyutundaki üretim birimlerinin, kapsamlı bir plan gereğince sınırları tayin edilmiş bir alanda; yerleşme düzeni, altyapı, gerekli sosyal ve teknik hizmet ve gerekli ortak kullanım tesisleriyle beraber organize edilmiş bir bölgedir” Türkiye’de organize sanayi bölgelerinin gelişmesi açısından son derece önemli olan Kalkınma Planları’nda da, organize sanayi bölgeleriyle ilgili çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür. Örneğin, Dördüncü Beş Yıl-

lık Kalkınma Planı'nın hazırlanma safhasında kurulan özel ihtisas komisyonu raporunda organize sanayi bölgeleri şöyle tanımlanmaktadır: "Ağır sanayi kompleksleri dışında, hemen bütün imalat sanayi tiplerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmeleri ve geliştirilmeleri için sınırları tasdikli çıplak arazi parçalarının gerekli altyapı hizmetleriyle (arazinin parsellenmesi, yolların inşası, drenaj ve kanalizasyon yapımı, su ve elektrik temini ve diğer fiziki unsurlar) ve ihtiyaçlara göre tayin edilecek sosyal kurumlarla (PTT, itfaiye, sağlık tesisleri, güvenlik hizmetleri ve diğer sosyal karakterli hizmetler) donatıldıktan sonra planlı bir şekilde ve belirli standartlar dahilinde sanayi için tahsis edilebilir ve işletilebilir hale getirilmesinden ortaya çıkan bir bütündür"

Organize sanayi bölgeleri, sanayi için gerekli fiziki bütün ihtiyaçlar karşılarken, sanayi için gerekli yetişmiş kalifiye işçi-usta ihtiyacını da karşılamaktadır. Yani bir nevi üretim içinde pratik eğitim imkânı sunmaktadır. Yine organize sanayi bölgeleri, sanayi ilişkilerinin birbirini besleyen bir ağ gibi gelişmesinde elverişli bir çevre kurmakta, bir-biri ile ilişkili üretim kolları bir arada üretim yapabilmektedir. Bütün bunların yanında mekansal planlama açısından en önemli yararı ise özellikle şehirler bazında sanayi alanları ile konut, tarım, hizmet alanı gibi kullanışlı arazi alanlarını birbirinden ayırmayı sağlamaktadır. Organize sanayi bölgelerinin önemi, temel olarak şu üç amacın gerçekleştirilmesinde ortaya çıkmaktadır.

a. Orta ve küçük ölçekli sanayi işletmelerinin gelişimini sağlamak ve bunlara daha iyi üretim imkanları sunmak.

b. Ekonomik açıdan farklılaşan bölgeler arasında dengeli kalkınmayı gerçekleştirmek.

c. Sanayi kuruluşlarını büyük şehir merkezlerinden çıkararak, sanayinin uygun, planlı ve programlı yerleşimini sağlamak Özellikle büyük şehirlerde yoğun nüfus hareketlerine ve göçe sahne olan dolayısıyla hızlı ve yoğun değişmelere açık olan yerleşim merkezlerinde, şehirleşmeyi yönlendirmek ve sanayi faaliyetlerinin düzenli gelişmesini sağlamak amacıyla, organize sanayi bölgeleri uygulamalarına gidilmektedir. Sanayi kuruluşlarının dağınık ve birbirinden kopuk olması, şehir planlaması açısından bir takım sorunlara yol açacağı gibi, yerleşim merkezleri civarında düzensiz ve plansız şekilde ortaya çıkan sanayi kuruluşları, pek çok bakımdan çevre sorunlarına neden olmaktadır. Kentleşme ve sanayileşme ilişkilerini düzenlemek açısından önemli olan organize sanayi bölgeleri, sanayi birimlerinin çevrede yaratacağı olumsuz etkileri denetleyebilmek, sanayi kuruluşlarının topluca yer aldığı alanlarda daha kolay ve ucuz olarak üretim

yapmalarını sağlamak ve daha düşük maliyetli altyapı hizmetlerinden yararlanmak bakımından büyük imkanlar sunmaktadır.

Ülkemizde organize sanayi bölgesi kavramı büyük sanayi kompleksleri denilebilecek, ağır sanayi kapsamında ele alınabilecek sanayi kolları ile küçük sanayi siteleri veya sanayi çarşıları diye adlandırılabilir küçük işletmelerin bir arada bulunduğu sanayi işletmelerinin dışında kalan, orta ölçekli, imalat sanayi diyebileceğimiz sanayi tesislerinin bir arada bulunması amacı ile kurulmuş sanayi organizasyonları olarak adlandırılmaktadır. Organize sanayi bölgeleri endüstriyel yerleşmeleri kontrol eden, istenilen bir ölçüde yığılma sağlayarak dışsal ekonomiler yaratan ve kentleşmeye sıhhat kazandıran, planlandığında yeni kentlerin yaratılmasına öncülük eden, fiziki alan kullanımında rasyonellik sağlayıcı araçlar olarak; ülkesel, bölgesel, metropoliten ve kent planlarında birer gelişme unsuru olarak kabul edilmektedir. Bütün bu yönlerden organize sanayi bölgeleri ile bölgesel gelişme, sanayileşme ve kentleşme arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Sonuç olarak, kalkınmaya bir etki söz konusudur. Organize sanayi bölgelerinin kuruluş amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz.

1. Sanayinin belli merkezlerde toplanarak disipline edilmesi. Özellikle şehir içine dağılmış irili-ufaklı sanayi tesisleri ile yine kent dışında aynı görünümü sergileyen işletmelerin bir arada toplanması.

2. Şehirlerin planlı gelişmesine katkıda bulunması. Sanayileşme ile birlikte hız kazanan ve özellikle son 25 yılda hızla büyüyen şehirlerin daha düzenli ve planlı bir şekilde gelişmesini sağlamak.

3. Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir arada ve program dahilinde üretim yapmalarına olanak sağlanmasıyla üretimde verimliliğin ve daha yüksek artı değer sağlanması.

4. Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması.

Ülkemizde sanayinin belli merkezlerde toplandığı bilinmektedir. Özellikle ulaşım imkanları ile hammadde ve Pazar olanakları daha gelişmiş alanlarda sanayinin yoğunlaştığı görülmekte ve böylece ülke içinde dengesiz bir kalkınma ve gelişme seyri gözlenmektedir. Bu durum bölgeler arası göçü hızlandırmakla birlikte birçok sosyo-ekonomik sorunlara yol açmaktadır. Özellikle organize sanayi bölgeleriyle birlikte sunulacak olan teşvik, vergi indirimi vb. kolaylıklar özellikle geri kalmış ve kalkınmakta öncelikli yöreler ile ikinci derece kalkınmada öncelikli bölgelerde sanayinin teşvikini sağlayacak, bu sayede bölgeler arası dengesizlik bir ölçüde giderilmeye çalışılacaktır.

5. Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının önlenmesi. Özellikle 1980 yılından sonra yürütülen sanayi politikaları sayesinde, gelişen ve büyüyen Türk sanayisi gittikçe daha büyük üretim alanlarına ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında şehir içinde artan emlak fiyatları ile birlikte daha ucuz arazi arayışı, büyüyen işletmeleri şehir dışına itmekte, böylece kent dışında kalan verimli tarım alanları sanayinin bu tehdidine maruz kalmaktadır. Her kurulacak üretim tesisi için yol, altyapı vb. ihtiyaçlarda göz önüne alındığında ortak kullanılabilecek planlı arazi parçalarından daha büyük oranda verimli tarım alanlarının geri dönlmemek üzere elden çıkacağı açıktır.

6. Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesislerin kurulması. Kent içine ve çevresine gelişigüzel dağılmış sanayi tesislerin hemen her birinin ayrı alt yapı, elektrik, su ihtiyaçlarını karşılaması işletmelerin kuruluş giderlerini artıracaktır. Özellikle enerji ihtiyacının karşılanması sanayi tesisleri için zaman zaman güçlükler doğurmaktadır. Mevcut nakil hatlarının yetersizliği nedeniyle elektrik kesintilerin yaşanması, alternatif enerji türlerinin sağlanmasında belli bir tüketim oranının sağlanması gibi sorunlar tesislerin bir arada daha ucuz ve güvenli enerji almalarını sağlamaktadır. Özellikle son günlerde çıkartılmaya çalışılan “Enerji Piyasası Yasası” ile büyük sanayi işletmeleri ve organize sanayi bölgeleri büyük bir müşteri haline gelecek ve çok tüketen birlikler daha avantajlı enerji kullanabileceklerdir. Başka bir avantajda, ortak itfaiye, sağlık ocağı, güvenlik, eğitim imkanları gibi hizmetlerin organize sanayi bölgelerinde daha kolay ulaşılabilir olmasıdır.

7. Müşterek arıtma tesisleri ile çevre kirliliğinin önlenmesi. Sanayileşme ile çevre kirliliği arasındaki ilişki bilinmektedir. Özellikle yerleşim alanları ile iç içe geçmiş sanayi tesislerinin katı ve sıvı atıklarını gelişigüzel ve disiplinsiz bir şekilde çevreye yayılmalarının önüne geçilmesi.

8. Kalkınmanın bir aracı olarak organize sanayi bölgelerinin teşvik edilmesi. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri daha çok orta ve küçük işletmelere dayandığından, organize sanayi bölgeleri, bu tür işletmelerin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Planlı kalkınmayla belirlenen bu hedefler doğrultusunda, ülkede sanayinin geliştirilmesi amacıyla birçok teşvik tedbiri uygulamaya konulmuştur. Uygulamaya konulan tedbirlerden biri de, organize sanayi bölgeleri uygulamasıdır. Dolayısıyla Organize Sanayi Bölgesi düşüncesi, Türk sanayinin plan ve programlara bağlı olarak geliştirilmesi ve teşvik edilmesi çabalarıyla birlikte ağırlık kazanmaya başlamıştır. Hükümet tarafın-

dan 1961 yılında yaptırılan etütler sonucunda hazırlanan raporda, Organize Sanayi Bölgeleri'nin Türkiye sanayine sağlayacağı faydalara işaret edilmiş ve örnek olarak Bursa'da bir 'Pilot Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması teklif edilmiştir. Sonuç olarak Organize Sanayi Bölgesi uygulamasına ilk olarak 1962 yılında Dünya Bankası'ndan alınan kredi ile gerçekleştirilen Bursa Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulmasıyla başlanmıştır. Bursa Organize Sanayi Bölgesi ilk uygulama olması itibari ile çeşitli sorunlar yaşamasına rağmen başarılı olmuş ve organize sanayi bölgesi kavramının Türkiye'de kendisini kabul ettirmesine öncülük etmiştir. Bursa Organize Sanayi Bölgesi deneyiminin ardından Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde Organize Sanayi Bölgeleri Kurma ve İşletme Fonu' adı altında bir fon oluşturulmuş, devlet bütçesinden bu fona kaynak aktarılmış ve bu fondan, kurulması planlanan Organize Sanayi Bölgeleri kredilendirilerek teşvik edilmiş ve yenilerinin yapımına başlanmıştır.

Organize Sanayi Bölgeleri'nin kuruluş kararları 5 yıllık kalkınma planlarının hedefleri paralelinde Bakanlar Kurulu kararları ile gerçekleştirilmiştir. Kurulması kararlaştırılan organize sanayi bölgelerinin altyapı yatırımlarının % 99'u bu fondan, % 1'i ise organize sanayi bölgesini kuran ticaret ve sanayi odaları ile yerel yönetimler tarafından karşılanmıştır. Dolayısıyla organize sanayi bölgelerinin ilk kurulduğu yıllarda devletin katkısı azami derecede olmuştur. Devlet, o yıllarda organize sanayi bölgelerinin tüm altyapısını yaparak sanayi özendirme çabası içinde olmuştur. 1962'den bu yana organize sanayi bölgelerinin temel hedefleri de şöyle belirtilebilir:

Sanayi üretimini arttırmak, sanayi yatırımlarını özendirmek geri kalmış bölge illerinin kalkınmalarını teşvik etmek ve böylece bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarını ortadan kaldırmak, tarım alanlarının sanayide kullanılmasını disipline etmek, müşterek altyapı tesisleriyle çevre kirliliğini önlemek, sanayiler arası etkileşimi geliştirmek, ulusaldan uluslar arası rekabete açılabilme. (21) Dolayısıyla, organize sanayi bölgelerinin ülkemizde giderek yaygınlaşmasının en önemli nedeni, organize sanayi bölgelerinin, dengeli kalkınmanın ve şehirleşmenin önemli bir aracı olarak görülmesi ve desteklenmesidir. Organize sanayi bölgesi uygulamasıyla, bir taraftan sanayinin ülke sathına dengeli dağılımı ve düzenli şehirleşme hedeflenmiş, diğer taraftan da çevre kirliliği sorunları en aza indirilmiş, ihtisaslaşmaya, daha örgütlü üretim süreçleri tasarlamaya, teknoloji geliştirmeye ve kapasite artırımına dönük sanayileşme desteklenmiştir. (22) Ülkemizdeki II., III, IV., ve V. Beş Yıllık Kalkınma Planları ile çok sayıda organize sanayi bölgesi kurulma kararı alınmış ve çeşitli teşviklerle organize sanayi bölgeleri cazip

hale getirilmeye çalışılmıştır. Organize sanayi bölgelerinin önemini ve faydalarını gören sanayiciler de yatırım alanı olarak organize sanayi bölgelerini tercih etmeye başlamışlardır. Buna karşılık kaynakları organize sanayi bölgelerinin sayı ve büyüklüğüne paralel olarak arttıramadığından, ödenek yetersizliği meydana gelmiş ve alt yapısına başlanan çok sayıdaki organize sanayi bölgesi yatırımlarının uzun süre tamamlanamaması sonucunu doğurmuştur.

Tablo 40. 2004 Yılı Yatırım Programına Göre Yatırımı Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri'nin Bölgelere Göre Dağılımı

Bölge	İl Sayısı	OSB Sayısı
Güneydoğu Anadolu Böl.	9	5
Marmara Bölgesi	11	11
Ege Bölgesi	8	11
Akdeniz Bölgesi	8	3
İç Anadolu Bölgesi	13	7
Karadeniz Bölgesi	18	15
Doğu Anadolu Bölgesi	14	5
TOPLAM	81	87

Kaynak: Bilgin, 2004: 99

Tablo 41. 2004 Yılı Yatırım Programına Göre Yatırımı Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri'nin Doluluk Oranları (%)

Bölge	Doluluk oranı
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	37
Marmara Bölgesi	33
Ege Bölgesi	53
Akdeniz Bölgesi	89
İç Anadolu Bölgesi	39
Karadeniz Bölgesi	29
Doğu Anadolu Bölgesi	11
Ortalama Doluluk Oranı	38

Kaynak: Bilgin, 2004: 99

Organize sanayi bölgelerine yatırım yapmak istemesine rağmen, organize sanayi bölgesi alt yapı yatırımlarının çok uzun yıllar sürdüğünü gören ve yüksek enflasyonist ortamda her geçen günü büyük kayıp sayan kuruluşlarımız yeni bir model geliştirmiştir. Bu modelin adı “Kendi Organize Sanayi Bölgesi Kendin Yap” olmuş ve % 99 kredi alma imkanı varken, tüm altyapı ve sosyal tesis masrafları katılımcılar tarafından karşılanarak yeni model organize sanayi bölgeleri kurulmaya başlanmıştır. Bu model halen uygulanmakta olup, ülkemizde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Bütçesinden kredi alarak kurulan organize sanayi bölgelerinin yanında, Bakanlığın izni ve denetiminde kurulup kredi almadan işletmeye geçen organize sanayi bölgelerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu model organize sanayi bölgelerinin arazi kamulaştırma dışındaki bütün altyapı ve tesis giderleri müteşebbisler tarafından karşılanmaktadır. Organize sanayi bölgeleri, 12.04.2000 tarih ve 4562 sayılı kanunun 15.04.2000 tarihle Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile yasal bir mevzuata kavuşmuştur. Organize sanayi bölgeleri, söz konusu kanunun 3. maddesi ile ; “Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını azaltmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, imalat sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmeleri ve geliştirilmeleri amacıyla, sınırları taşlı, (laçeli) arazi parçalarının gerekli alt yapı hizmetleriyle ve ihtiyaca göre tayin edilecek sosyal tesisler ve teknoparklar ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri” olarak tanımlanmıştır.

Organize Sanayi Bölgeleri kuruluş şekline göre:

1. Bakanlık kredi desteği ile kurulan organize sanayi bölgeleri,
2. Bakanlık kredi desteğinden yararlanmayan organize sanayi bölgeleri,
3. Kısmen Bakanlık kredisi ile kısmen de organize sanayi bölgesindeki müteşebbislerin finansmanı ile kurulan organize sanayi bölgeleri,
4. Özel organize sanayi bölgeleri, şeklinde sınıflandırılmıştır.

Organize sanayi bölgelerinin yer seçimleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan “Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği’ne göre; çevrenin, doğal ve kültürel kaynakların korunması, diğer kurumların projeleriyle birlikte, imar ve çevre düzeni planlarıyla uyumlu çalışmaların yürütülmesi kriterleri esas alınarak yapılmaktadır.

Organize Sanayi Bölgeleri Faaliyet Alanlarına Göre de;

1. İhtisas organize sanayi bölgeleri

2. Karma organize sanayi bölgeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İhtisas organize sanayi bölgesine ilk örnek, İstanbul Deri Organize Sanayi Bölgesi'dir. Daha önce İstanbul Kazlı çeşme'de bulunan ve kentin orta yerinde her türlü olumsuz koşullarla faaliyet yürüten deri fabrika ve atölyeleri, büyük oranda daha çağdaş altyapı ve sosyal tesislerle donatılmış Tuzla Deri Organize Sanayi Bölgesi'ne taşınmıştır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bu ihtisas organize sanayi bölgesinin doluluk oranı istenilen oranda gerçekleşmemiştir. Deri işleyen (dabakhane) imalathanelerin büyük bölümü deri organize sanayi bölgesine taşınırken, deri ve konfeksiyon atölyelerinin büyük bölümü, Kazlı çeşme'deki varlıklarını sürdürmektedirler. Bu durumun başlıca nedeni, Tuzla Organize Sanayi Bölgesi'nin kentin merkezine uzak oluşu, Kazlı çeşme'nin kent merkezinde olması nedeni ile Pazar imkânlarının daha elverişli olması söylenebilir.

5.4.1.2. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Gelişimi

Türkiye'de 1961 yılından sonra organize sanayi bölgesi adıyla sanayi bölgesi uygulamasına başlanmıştır. Etrafındaki Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep, İskenderun gibi kentlerin sanayileşme sürecinde yaptıkları yatırımlarla belli bir sanayi alt yapısı oluşturmalarına karşın, Osmaniye tarım ve ticarete dayalı ekonomisi ile ayakta kalmaya çalışmış, Güneydoğu Anadolu bölgesinden gelen göçlerin ilk ayağı olması nedeniyle de büyüyen bir işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalmıştır.

Yer fıstığı ekimi, ticareti ve işlenmesi yıllarca Osmaniye'nin en fazla istidam sağlayan itici gücü olmuştur.

Osmaniye'nin kalkınması için 1994 yılında 100 hektarlık alan üzerinde kuruluşu yapılan Osmaniye Organize Sanayi bölgesi ile sanayileşmek için ilk adımlar atılmış, ancak çalışmalar oldukça yavaş ilerlemiştir. 1996 yılında Osmaniye il olduktan sonra daha tecrübeli yöneticilerin atanması organize sanayi bölgesine verilen önemin artmasını sağlayarak çalışmaların hızlanmasını sağlamıştır. İnşaat çalışmalarına 1997 yılında başlanan organize sanayi bölgesinde 1999 yılında alt yapının büyük bir kısmının tamamlanmasından sonra parsellenerek yatırımcıların hizmetine sunulmuştur.

5.4.2. Organize Sanayi Bölgesinin Önemli Özellikleri

5.4.2.1. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Bazı Yıllardaki Alanı

1994 yılında 100 hektarlık alanda kurulan organize sanayi bölgesi özellikle teşvik yasasından sonra 2006 yılında 380 hektar, 2012 yılında 699 hektara çıkmıştır. Alan genişledikçe parsel sayısı da artış göstermiştir. 2012 yılında parsel sayısı 120 olmuştur. 2023 yılında ise alanın 1700 hektara çıkması beklenmektedir (Tablo:11).

Tablo 42. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi'nin Bazı Yıllardaki Alanı ve Parsel Sayısı, 2013

YIL	ALAN(HEKTAR)	PARSEL
1994	100	
2006	380	63
2012	699	120
2023	1700	250

Kaynak: OSB müdürlüğü verileri, 2012

Tablo: 11 den de görüldüğü gibi Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi'nin alanı yaklaşık 7 kat (%700)artış göstermiştir. Bu genişlemenin en önemli nedeni kuşkusuz coğrafi konumun verilen teşviklerin etkisini arttırmasıdır.

5084 sayılı teşvik yasası Osmaniye'ye yapılan yatırımı, tesis sayısını, üretimi ve İstihdamı arttırarak sanayinin hızla gelişmesini sağlamıştır. Teşvik Yasasının yayınlanmasından sonra artan arazi taleplerini karşılamak amacıyla, mevcut bölgeye bitişik olan 197 ve 83 hektar büyüklüğündeki iki arazi parçasının yer seçim etütleri tamamlatılıp Organize Sanayi Bölgesi'ne dahil edilerek alan 380 hektara ulaşmıştır.

Bölgenin kuzey-batı yönünde 41hektar büyüklüğündeki alan, doğusunda ce zaevi civarında, bulunan 245 ha büyüklüğündeki alan ve bölgemizin kuzey-batısında bulunan 33 ha büyüklüğündeki alan bölgemize dahil edilmiştir.

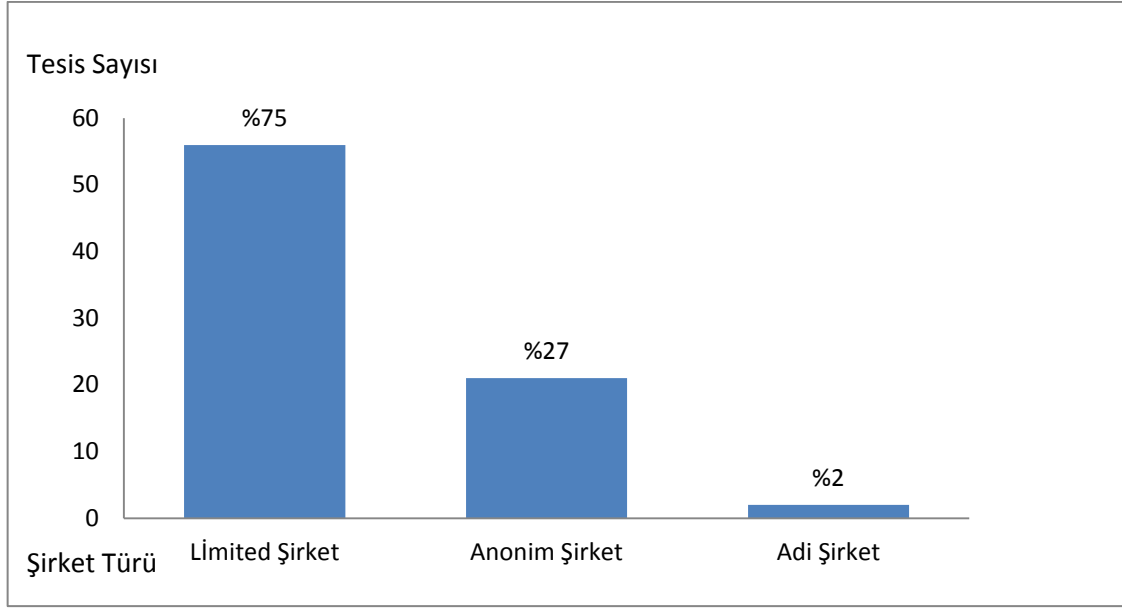
Osmaniye organize sanayi bölgesinde 110 tesisten 79 küçük ve orta büyüklükteki işletmenin hukuki yapıları tespit edilebilmiştir. Hukuki yapı ile ilgili dağılımlar Tablo.45'de gösterilmektedir.

Buna göre, bölgede faaliyet gösteren tesislerin limited şirket ağırlıklı olduğu, daha büyük sermaye ve kurumsallaşma gerektiren anonim şirketlerin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan işletmelerde kollektif ve adi şirket bulunmamaktadır.

Tablo 43. Araştırma sahasındaki Tesislerin Şirket Türleri, 2013

Şirket Türü	Tesis Sayısı	Oranı (%)
Limited Şirket	56	70,9
Anonim Şirket	21	26,6
Adi Şirket	2	2,5
Toplam	79	100

Kaynak: OSB müdürlüğü verileri, 2012

Şekil 29. Araştırma sahasındaki Tesislerin Şirket Türleri

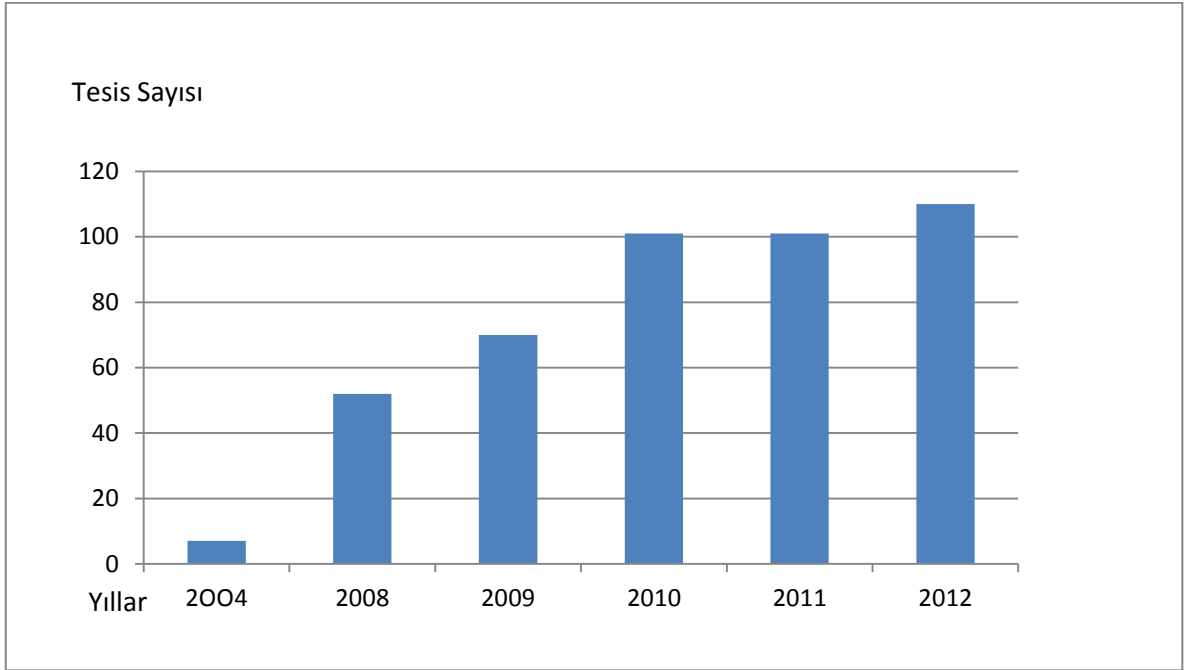
5.4.2.2. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde istihdam

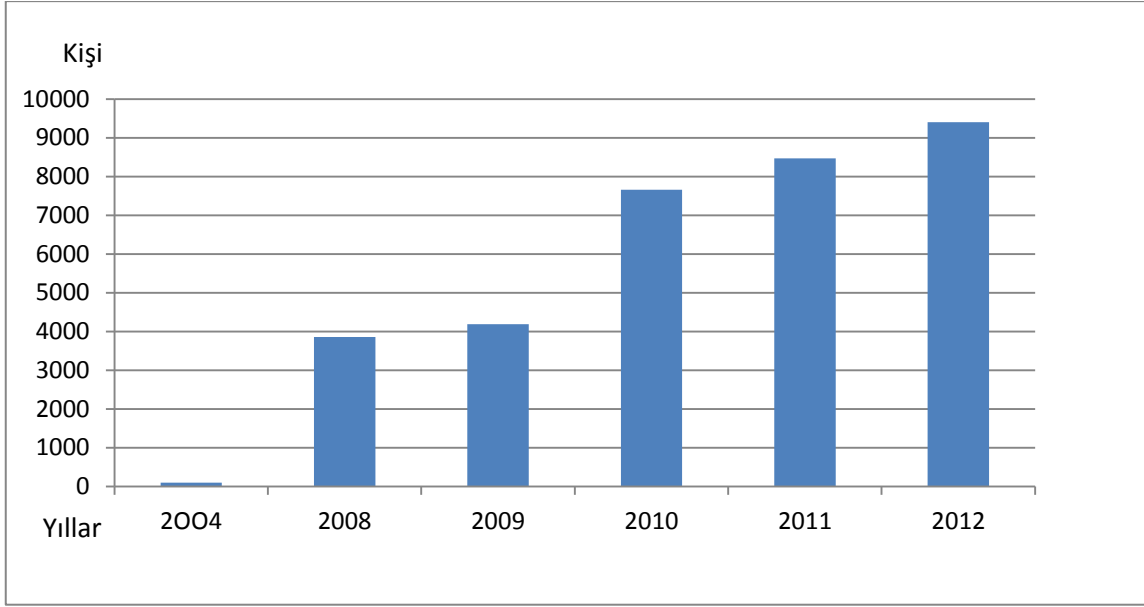
2004 yılında Osmaniye organize sanayi bölgesinde istihdam edilen işgücü sayısı 98'dir. 7 tesis olduğuna göre tesislerin ortalama istihdam ettiği iş gücü sayısı ortalama 14 'tür. Yıllara göre tesisi sayısı ile birlikte istihdam edilen iş gücü sayısı da artış göstermiştir 2009 yılında tesis sayısı ve istihdam edilen iş gücü sayısı artarken istihdam ortalaması azalmıştır. Bu durumun nedeni istihdam kapasitesi düşük olan fabrika sayısının artmasıdır. Dikkat çekici bir durumda 2010-2011 yıllarının karşılaştırılmasıyla göze çarpmaktadır. Tesis sayısı eşit olmasına rağmen (101) istihdam edilen iş gücü sayısı 7665 ten 8468'e yükselmiştir. (803 artış) Ortalama 75,92dan 83,8'e yükselmiştir. Bu durum tesislerin iş gücü aldığını göstermektedir. İstihdam durumunda önemli olan eğitim durumuna malesef ulaşamamıştır. Ulaşılmaya çalışılmaktadır.(Tablo:12)

Tablo 44. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin İstihdam Durumu, 2013

YIL	TESİS SAYISI	İSTİHDAM	ORTALAMA İSTİHDAM
2004	7	98	14
2008	52	3859	7421
2009	70	4190	5870
2010	101	7665	7590
2011	101	8468	8387
2012	110	9402	8750

Kaynak: OSB müdürlüğü verileri, 2012

Şekil 30. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesindeki tesis sayısı

Şekil 31. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesindeki Tesislerde Çalışan İşgücünün Yıllara Göre Değişimi

5.4.2.3. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Tesis Durumu

1994 yılında kuruluşuna karar verilen Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde tesis sayısının arttığı görülmektedir. (Tablo. 13) 2004 yılında üretimdeki tesis sayısı 7 iken 2012 yılında 110 olmuştur. Tesis sayısının artışında en dikkat çekici durum 2005 yılından sonra görülen durumdur. 2004 yılından sonra görülen bu hızlı artışın çeşitli nedenlerinden en önemli olanı Teşvik yasalarıdır. 110 tesisten 103'ü teşvik yasalardan sonra inşa edilmiş ve işletmeye açılmıştır.

Tesis sayıları incelendiğinde şu sonuçlara varılmaktadır.

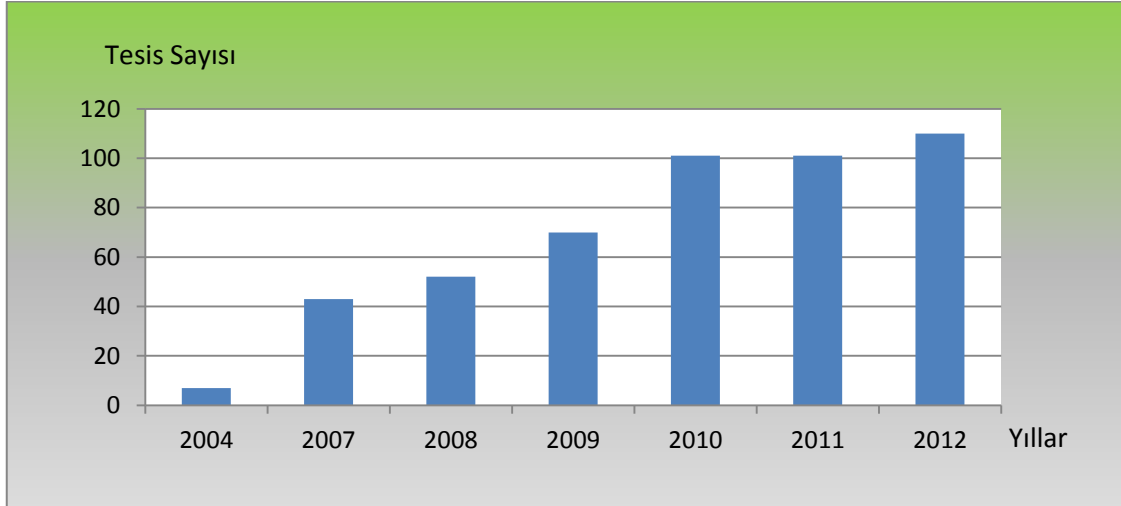
1994 yılından 1999 yılına kadar geçen süreçte alt yapıyı tamamlama çalışmaları yürütüldüğünden organize sanayi bölgesinde tesis açılmamıştır.

Tesisler 2000'li yıllardan sonra inşa edilmeye başlanmış ve 2004 yılında üretimde başlayan tesis sayısı sadece 7 olmuştur. 2005 yılındaki teşvik yasasından sonra bölgeye olan ilgi ve yatırımlar artış göstermiş ve tesis sayıları hızla artmaya başlamıştır. 2010 yılında tesis sanayi 100'ü geçmiştir (Tablo 48.).

Tablo 45. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Tesis Durumu, 2013

Yıl	Üretimdeki tesis sayısı	İnşaat	Proje	Parsel
2004	7	8	2	63
2007	43	24	20	63
2008	52	25	17	173
2009	70	20	8	146
2010	101	11	4	118
2011	101	13	2	
2012	110	5	12	

Kaynak: OSB Müdürlüğü Verileri, 2012

Şekil 32. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Tesis Sayısının Yıllara Göre değişimi

5.4.2.4. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Kullandığı Doğalgaz Miktarı

Bölge sanayicilerinin doğalgaz ihtiyacını karşılamak için BOTAŞ A.Ş. tarafından 2007 yılında, 6" çelik boru ile saatlik kapasitesi 38.000 s/m³ olan RMS-A istasyonuna kadar getirildi. Bölgedeki sanayicilere doğalgaz vermek için, yapılması gereken alt yapı projesi 2009 yılında hazırlatılarak BOTAŞ A.Ş. den onayı alındı ve ilk olarak 2009 yılı Eylül ayında Bölgedeki 1 sanayiciye doğalgaz verilmiştir. Daha sonra genel alt yapı projesi için 2010 Şubat ayında ihale edilmiş ve 2010 yılı Ağustos ayında bitirilmiş (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

2012 Mayıs ayı itibarı ile Bölgede 1 adet 38000 m³/saat kapasiteli RMS-A istasyonu, 2 adet 5000 m³/saat kapasiteli RMS-B istasyonu, bölge sanayicilerine ait 16 adette RMS-C istasyonu mevcuttur (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

2011 yılı sonuna kadar tüketilen doğal gaz miktarı 61.740.174 sm³'tür.

Bölgedeki doğal gaz çelik hat uzunluğu 3090 m. PP (poli etietilen)hat uzunluğu ise 8863 m.dir (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

Bölgedeki doğal gaz alt yapısının %95 bitirilmiş ve kullanıma hazır vaziyettedir. Bölgede 18 işletme Doğalgaz kullanmaktadır. Nisan 2012 doğalgaz kullanımı 4.832.150 m³ tür (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

5.4.2.5. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Kullanılan Elektrik Miktarı

2011 Yılı Elektrik Tüketimi 2.018.366.324 kwh'tır. Elektrik enerjisi kapasitemiz; İKİZLER Trafo Merkezine bağlı 50 ve 75 MVA'lık 2 adet enerji nakil hattı ve bölgemiz sınırları içerisinde yapımı tamamlanan ve enerjisi çekilmeye başlanan 100 MVA'lık OSMANİYE OSB Trafo Merkezi ile olmak üzere toplam 225 MVA'dır (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

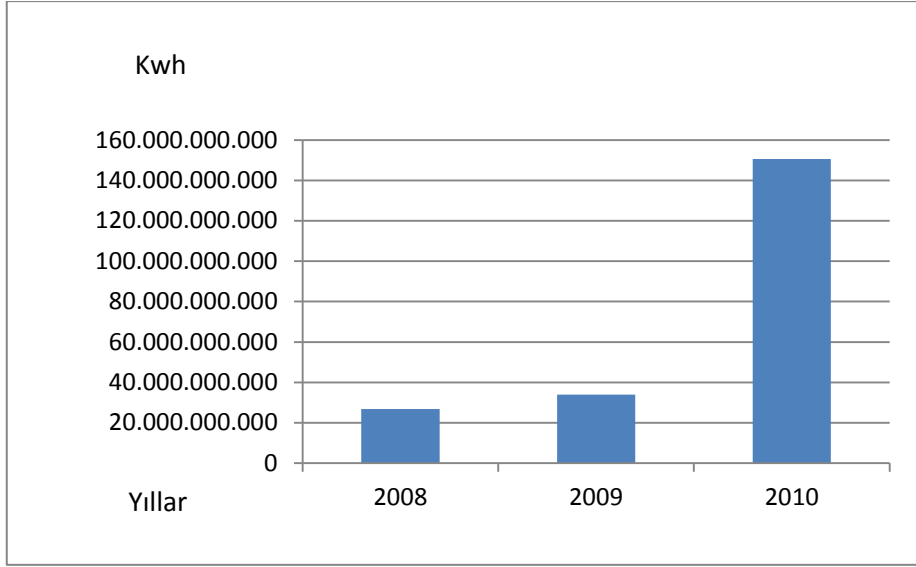
Tüm tesisler faaliyete geçtiğinde ihtiyaç olunan enerji 185 MVA olacağı değerlendirildiğinden enerji problemi olmayacaktır.

Bunların yanı sıra bölgemizde faaliyette bulunan 3 adet sanayi tesisine ait 3 ayrı trafo merkezi daha bulunmaktadır. Nisan 2012 Elektrik tüketimi 174.081.022 kW'tır. (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

Tablo 46. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Yıllara Göre Elektrik Kullanımı, 2013

Yıllar	Kullanılan enerji Miktarı (Kwh)
2004	115.225
2005	527.7135.1
2006	3.924.842
2007	6.114.240
2008	268.269.860.10
2009	340.073.040.05
2010	1.505.995.836.08

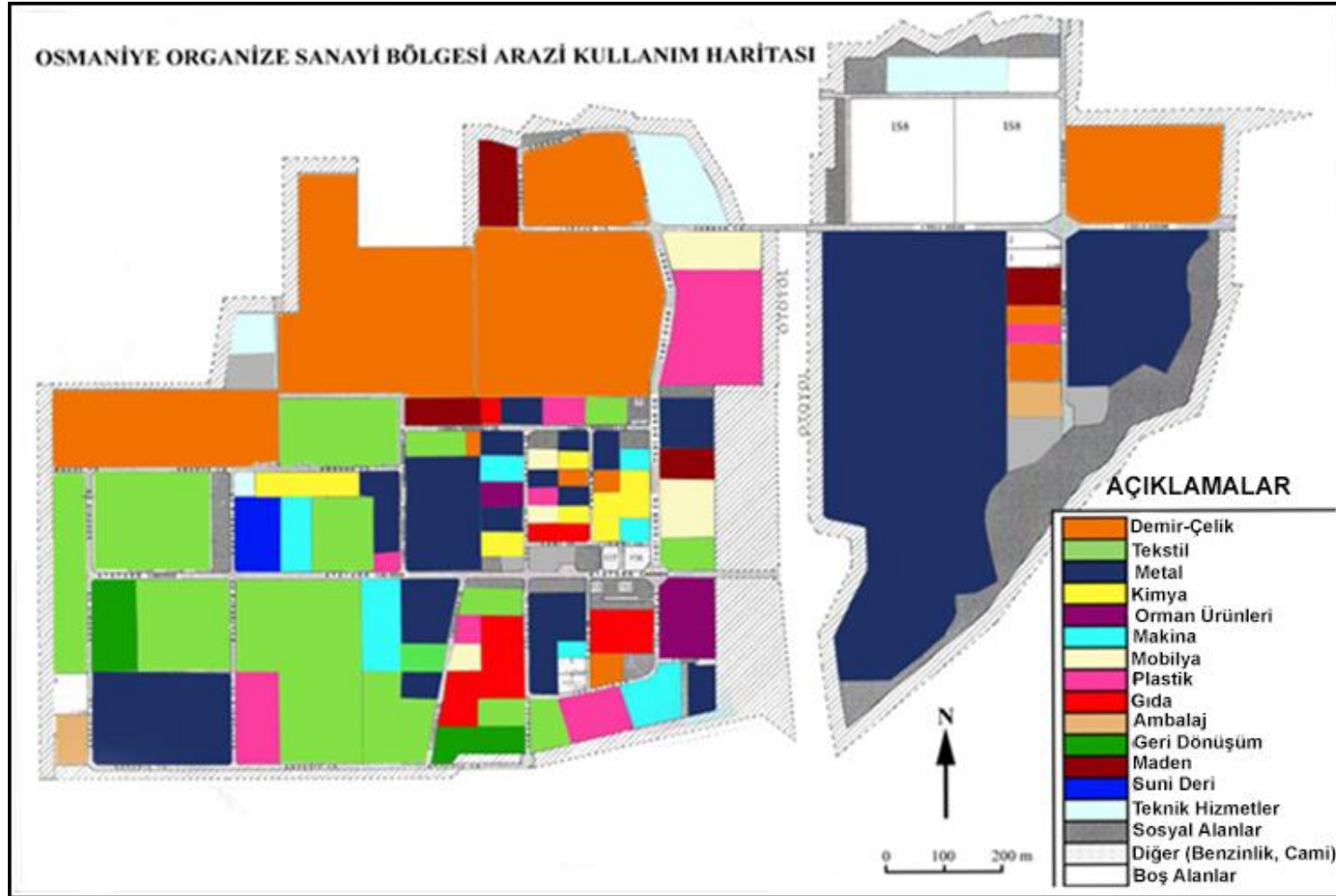
Kaynak: Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012

Şekil 33. OSB’de 2008-2010 Elektrik kullanımı

5.4.2.6. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Arazi Kullanım Planı

Coğrafya açısından bölgelerin arazi planlaması önemli unsurlardan biridir. Mekânların planları, ekonomik faaliyetleri ve çevre yönetimini derinden etkileyen faktörlerdendir. Bu nedenle mekânsal yani arazi planlamalarına önem verilmektedir. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi arazi planlaması ulaşım, çevre sorunları, sanayi faaliyetleri vb unsurlar dikkate alınarak yapılmıştır. Bölgede en fazla alan kaplayan eleman sanayi tesisleridir. Sanayi tesisleri içinde ise en fazla olan sektörler demir çelik ve tekstildir. Sosyal tesisler de unutulmamıştır. Planlamada sektörlerin karışık olması temel sorunlardandır.

Harita 10. OSB'nin Arazi Planlaması

ALTINCI BÖLÜM

6. ÇEVRE SORUNLARINA ETKİSİ

6.1. Hava Kirliliği

Belirli şehir ya da bölgenin havasının çeşitli kaynaklar tarafından doğal bünyesinin bozulması olayına hava kirliliği denir. Hava kirliliğini oluşturan kaynaklar egzoz gazları, ısıtma sistemlerinin yaydığı dumanlar, sanayi tesisleri çeşitli yangınlar rüzgâr aşındırmasıyla ortaya çıkan tozlar, yanar dağ püskürmeleri ile atmosfere verilen gazlardır.

Sanayi kuruluşlarının havaya saldıgı zehirli gazlar özellikle üst hava tabakasını kirletir (Güney,1998: 11-12).

Yeryüzünün karşı karşıya bulunduğ u çevre baskısı insanlığın en büyük ortak endişesidir. Üzerinde durulması ve tartışılması gereken en önemli nokta kalkınmanın ve insanlığın sahip olduğ u kaynakların sürdürülebilir olmasıdır. Daha açık bir ifadeyle gerek kalkınmanın gerek kaynak kullanımının tahrip edici bozucu bir şekilde değı l devamlılığı sağlayacak bir şekilde ele alınması ve yönetilmesidir.

Sanayi tesisleri az veya çok bir şekilde çevreyi kirletir ve çevre sorunlarına neden olur. Sanayi hava, su, toprak kirliliğine neden olarak ekosistemdeki dengenin bozulmasına böylece canlı hayatının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Organize sanayi bölgelerindeki sanayi tesisi yoğunluğunun fazla olması çevreye verilen kirleticilerinde fazla olmasına neden olmaktadır.

Osmaniye organize sanayi bölgesinde en fazla kullanılan enerji kaynakları elektrik ve doğal gaz olduğ undan hava kirliliğı benzer bölgelere göre azdır. Bölgede rüzgar frekansının fazla olması da hava kirliliğini azaltan faktördür. Bölgede en fazla göze çarpan çevre sorunları görüntü ve gürültü kirliliğidir. Özellikle metal, demir çelik ve tekstil sanayilerinde gürültü kirliliğı daha fazladır. Görüntü kirliliğinin azalabilmesi için atık maddelerin daha düzenli bir şekilde ve kapalı bir alanda depolanması gerekmektedir.

Foto 3. Hava Kirliliği

6.2. Su Kirliliği

Su, doğal durumda pek çok çözülmüş parçacık ve canlı organizma içerir. Evlerde ve sanayide kullanılan suya çeşitli kimyasal maddelerde katılmıştır. Bu kimyasal maddeler suyun özelliğini değiştirerek kirlenmesine neden olmaktadır. Sanayi faaliyetleri arttıkça suyu kirleten kimyasalların miktarı da artarak suların daha fazla kirlenmesine dolayısıyla suyun tarım ürünlerine ve canlılara daha fazla zarar vermektedir.

Araştırma sahasında bulunan demir çelik kimya maden ve makine sanayileri suya kirletici kimyasallar bırakarak kirlilik değerinin artmasına neden olmuştur. Çevre bakanlığının yönetmeliğine göre organize sanayi bölgelerinin atık sularını arıtma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu zorunluluğa uyan Osmaniye organize sanayi bölgesi su arıtma tesisini kurmuştur.

Su arıtma tesisinin bazı özellikleri

Tesis kapasitesi 3600 m³/gün'dür.

Tesiste kimyasal ve biyolojik arıtım yapılabilmektedir.

Tesis mevcut bölge ile 1.ve 2. tevsi alanlara göre projelendirilmiş olsa da, 3.ilave alan atık suları da atık su arıtma tesisinde

Tesisin yapım proje ve işletme işleri bedeli toplamı 3.170.000TL+KDV'dir.

Sözleşme tarihi 15.09.2008'dir.

İşe başlama tarihi 16.09.2008'dir.

İş bitim tarihi 20.04.2009'dur.

Geçici kabul tarihi 20.10.2009'dur.

Kesin kabul tarihi 20.10.2010'dur.

Tesiste; bir Çevre Mühendisi, bir kimyager ile 4 adet işletme operatörü 24 saat esasına göre çalışmaktadır (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2012).

6.3. Görüntü Kirliliği

Görünüm bozukluğu, yalnız başına ortaya çıkan bir ortam bozulması olayı değildir. Nüfus artışıyla şehirleşme olayının sürat kazanması, sanayi etkinliklerine sahip merkezlerde yoğunlaşan kalabalık insan kümeleri, sağlıksız konutlar, gece kondular görünüm kirliliğinin başlıca öğeleridir. Sanayi tesislerinin ilerisi düşünülmeden ve kuruluş yeri iyi seçilmeden yapılması da görüntü kirliliği yaratmaktadır(Güney, 1998: 122).

Osmaniye organize sanayi bölgesinde konut bulunmamaktadır. Bu nedenle konutlardan doğan bir görüntü kirliliği bulunmamaktadır. Sanayi tesisleri de belli bir plan dahilinde tesis edilmişlerdir. Ancak özellikle demir çelik fabrikaları çevresindeki hurda demirler paslı görünümüleriyle ciddi bir görüntü kirliliğine neden olmaktadır. Ayrıca mermer ve orman ürünleri sanayi tesislerinin atıkları da gelişigüzel bir şekilde depo edildiğinden görüntü kirliliği olarak ortaya çıkmıştır.

Foto 4. Görüntü Kirliliği

YEDİNCİ BÖLÜM

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Osmaniye’de sanayi adını taşıyan bu çalışmamızda, Akdeniz Bölgesi Adana bölümünün iç kesiminde sanayisi her geçen gün gelişmekte olan bir sanayi merkezi olarak ortaya çıkan Osmaniye’de sanayi faaliyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek temel amacımızdır. Bu bağlamda Osmaniye’de 1990’lı yılların özellikle ikinci yarısında meydana gelen hızlı sanayileşmenin niçin ve nasıl oluştuğuna ilişkin soruların cevapları araştırılmıştır. Ayrıca Osmaniye sanayisinin tarihsel süreci içinde gelişimi, Türkiye’de ekonomik uygulamalar ve ekonomik politikalarla ilişkilendirilerek ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında Osmaniye’deki sanayi aksları, sanayi kollarının sektörel dağılımı üzerinde durulmuştur.

Yukarıda belirtilen konular çerçevesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmamız sonucunda ulaştığımız ilk sonuç, sanayi tesisi (kuruluşu, işyeri), çalışanlar sayısı ile Osmaniye’nin Akdeniz illeri arasında Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş’tan sonra 5. sıra da yer almasıdır. Osmaniye’nin Akdeniz’e kıyısı bulunmamasına rağmen sanayi faaliyetlerinin hızla geliştiği bir odak noktası ve dinamik sanayi merkezi durumuna gelmektedir.

Osmaniye sanayisi sektörel açıdan incelendiğinde gıda, ana metal, dokuma sektörlerinin daha fazla geliştiği bulgusuna varılmıştır. Tesis sayılarını sektörler belirler.

Osmaniye’de sanayi tesislerinin kuruluş yılları incelendiğinde tesislerin büyük bir bölümünün 2000 yılından sonra kurulduğu görülecektir. Günümüzde üretim faaliyeti yapan tesislerden ilki 1960 yılında kurulmuştur. Yukarıdaki ifadelerden Osmaniye sanayisinin yakın bir geçmişte sıçrama yaptığı olgusudur.

Cumhuriyet Döneminde; İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep gibi şehirlerde sanayi gelişmişken, Osmaniye’de sanayi hamlesi gecikmiştir. Gecikmenin nedenleri Osmaniye’nin Adana’nın bir ilçesi olması dolayısıyla kamu yatırımlarını yeteri kadar çekememesi, sermaye yetersizliği ve sermayenin Adana’ya kayması tarım kültüründen sanayi kültürüne gecikmemesi dolayısıyla sanayiye yatırımın yapılmaması, girişimcilik ruhunu gelişmemesi gibi faktörlerdir.

Osmaniye`de sanayi faaliyetlerinin asıl gelişimi 1990`lı yılların ikinci yarısında başlamıştır. Bu gelişmede Osmaniye`nin 1996 yılında il statüsüne çıkarılması ve kalkınmada öncelikli iller arasında olması, Osmaniye`lilik ruhunun gelişmesi ve biriken sermayenin Osmaniye yatırılması ve girişimcilik ruhunun gelişimi etkili olmuştur.

Osmaniye`de sanayinin gelişme hızının en yüksek olduğu dönem 2000-2010 yılları arasını kapsayan dönemdir. Bu dönemde 123 sanayi tesisi kurulmuştur. Söz konusu bu sayı Osmaniye`deki sanayi tesislerinin tamamının % 52,5`ini oluşturmaktadır. 2000-2010 döneminde kurulan tesislerin büyük bir bölümü gıda, ana metal, iplik sektörlerine ait tesisler oluşturmaktadır.

1990`lu yılların ikinci yarısında ve özellikle 2000`li yıllardan sonra Osmaniye`nin Adana sanayi bölgesinden bağımsız bir şekilde sanayi merkezi olarak ortaya çıkmasında çok sayıda lokal faktörlerinin yanı sıra Devlet politikaları ve teşvikleri etkili olmuştur.

Sanayi faaliyetlerinin gelişiminde geleneksel faktörler de etkili olmuştur. Sanayicilerin birçoğu üretim yaptıkları alanda tesis kurmadan önce ikinci alanlarıyla ilgili çeşitli işlerle ilgilenmiştir. Özellikle fıstık sektörünün gelişmesinde kuşaktan kuşağa aktarılan deneyimlerin rolü fazladır. 36 tesisin faaliyet gösterdiği fıstık sektöründe sanayi tesisi sahiplerinin hemen tamamı fıstık ticareti yapmıştır.

Osmaniye sanayisinde en önemli sanayi sektörleri gıda, ana metal ve metal eşya, dokuma ve tekstil sektörleri almaktadır. Sanayi tesislerinin sektörel dağılımı yapıldığında tüm tesislerin %34 ünü gıda tesislerinin oluşturduğu tespit edilmiştir.

Osmaniye sanayi tesisleri, 4 sanayi aksında inşa edilmiştir. Söz konusu akslar Adana yolu, Kadirli yolu, küçük sanayi sitesi, Gaziantep yolu ve Organize sanayi bölgesidir. Sanayi akslarının oluşmasında karayolları ile topografik yapı etkili olmuştur.

Osmaniye`de ilk kurulan sanayi tesisleri kent merkezinde kurulan atölye tipi sanayidir. Atölyeler ihtiyacı karşılamayınca daha geniş alanlı tesis kurmak için şehir merkezi dışına taşınılarak Karayolları çevresine yeni tesisler kurulmuştur. Son yıllarda Osmaniye`de sanayi tesislerinin en fazla kurulduğu alan organize sanayi bölgesi olmuştur. 234 tesisin 110 tesisi organize sanayi bölgesindedir.

Osmaniye`de en fazla katma değer üretim payına sahip olan sektör ana metal sanayisidir. Ana metal sektöründen sonra tarım ürünlerine dayalı sanayi (gıda ve dokuma) ile makine sanayileri katma değeri en hızlı olan faktörler durumundadır.

Osmaniye`de sanayi sektöründe istihdam edilen işgücü sayısı yaklaşık 11000 dir. Bizim arazi çalışmalarında gözlemlediğimiz işgücü sayısı 25000 civarındır.

Osmaniye`de sanayi tesislerinin ham madde bakımından yakın çevreye bağlıdır. Tarıma dayalı sanayi bazında hammaddenin % 80`ninden fazlası Osmaniye çevresinden karşılanırken Ana metal sanayisi ham maddenin önemli bir kısmını İskenderun demir-çakıl fabrikalarının temin etmektedir. Kimyasal hammaddeler İstanbul, Adana, İzmir, Bursa`dan almaktadır.

Osmaniye`de sanayi tesislerinde üretilen ürünlerin Pazar olanları üç kademeli bir yapıya sahiptir. Birinci kademe Osmaniye ve yakın çevresi, hazır yemek, mobilya atölyeleri gibi sektörlerin pazar alanını oluşturmaktadır.2.kademe Türkiye gıda sanayisinin geneli Türkiye`ye pazarlanmaktadır. Küresel pazarlarda ise Ana metal sanayisi genellikle küresel pazarlamalar Denizli`de üretilen ürünler 70 ülkeye pazarlanmaktadır.

K. Amerika Kıtasında ABD, Kanada

Avrupa`da: Almanya, Fransa, Bulgaristan, Polonya

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri

Orta Doğu Ülkeleri

Avrupa Ülkeleri

Osmaniye`de sanayi tesislerinin en önemli sorunları kalifiyeli çalışan bulamamıştır. Diğer sorunlar rekabet gücünün azlığı, tanıtım ve pazarlama sorunu, sermaye sorunlarıyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Osmaniye`de sanayi tesislerinin neden olduğu çevre sorunları henüz büyük ölçüleri değildir. Bunun en önemli nedeni çevreyi kurtaran büyük sanayi tesislerinin tarıma uygun olmaya araziye kurulması ve su arıtma tesisinin yapılmasıdır.

1994 yılında 100 hektarlık alana kurulan Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi coğrafi konum, fiziki ve beşeri faktörlerin uygunluğundan dolayı sürekli ve hızlı bir şekilde gelişmiştir. Bölgedeki tesis sayıları istihdam edilen iş gücü sayısı fabrikaların kapasiteleri, ihraç oranı ve miktarı artmaktadır. Bu artışta kuşkusuz devlet politikalarının ve teşviklerin çok önemli bir payı bulunmaktadır.

Organize Sanayi Bölgesi büyüdükçe yönetim pazarlama ve çevre sorunları artacaktır. Gelecekte bu sorunların yaşanmaması için yönetimin daha güçlü bir hale getirilmesi, sanayicilerin yönetimdeki temsil güçlerinin artması gerekir. Araştırma sahamızın 1. dereceden deprem kuşağında olması, deprem riskini arttırmaktadır. Olası bir depre-

min zararlarını azaltmak için fabrikaların depreme dayanıklılık durumu test edilmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır.

Organize Sanayi Bölgesinin müstakil limanının olmaması gerek hammadde gerek mamul maddelerin taşınma maliyetlerini yükseltmektedir. Bu nedenle bölgeye yakın bir yerde liman yapılmalıdır.

Sanayinin gelişmesinin en önemli koşullarından biri sermaye yeterliliğidir. Araştırma sahamızda sermaye birikimi yetersiz olmakla birlikte teşviklerin çevreden sermaye çektiği görülmüştür.

Yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü gibi fiziki özelliklerin araştırma sahamızın kuruluş yerinin belirlenmesi ve gelişmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespitine varıldığı tespitine varılmıştır.

Araştırma sahamızda demir yolu ağının döşenmemesi dezavantajdır. En yakın istasyon 8 km uzaklıkta bulunmaktadır. Bölgemizin daha hızlı gelişmesi için demir yolu organize sanayisine kadar döşenmelidir.

Modern sanayi teknoloji kullanımı ile doğru orantılıdır. Bu nedenle teknoloji kullanabilecek nitelikli işgücü yetiştirilmeli ve istihdam edilmelidir.

Sanayi geliştikçe çevre kirletici unsurlar da arttığından çeşitli çevre sorunları doğmaktadır. Araştırma sahasında günümüzde önemli çevre sorunları bulunmamaktadır. Ancak alınan tedbirlerin gelecekte çevre sorunlarını önleyecek düzeyde olduğu söylenemez. Çevre sorunlarının yaşanmaması için çere koruma yönetmeliğine göre tedbirler alınmalı ve taviz verilmeden uygulanmalıdır.

Gelişmiş ülkelerde hem işverenlerin hem de çalışanların hakları belirgin olup insan hakları kapsamında değerlendirilmektedir. Ülkemizde dolayısıyla araştırma sahamızda bu hakların çok belirgin olduğu söylenemez. İş verimliliğinin artması için hem çalışanların hem de işverenlerin haklarının belirlenmesi gerekmektedir.

Çalışanların haklarının savunulması açısından sendika çok önemlidir. Bu nedenle sendikalaşma çalışmaları başlatılmalıdır. İş adamları dernekleri kurulmalı ve faaliyet alanları arttırılmalıdır. İşletme bilgileri ve vizyonları daha iyi iş adamları yetiştirilmelidir.

Osmaniye’de hava alanı bulunmamaktadır. Havayolu ulaşımı 100 km. uzaktaki Adana Şakir Paşa Hava Alanıyla sağlanmaktadır. Bu durum Osmaniye sanayisini olumsuz etkilemektedir. Sanayinin daha fazla gelişmesi için yakın çevrede havaalanını inşa edilmelidir

KAYNAKÇA

- AKDENİZ, R.C., AK, İ., ve BOYAR, S., 2005, “*Türkiye Karma Yem Endüstrisi ve Sorunları*”,
- ALBAYRAK, A., 2006, Malatya’da Dokuma Sanayi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), ELAZIĞ
- ARINÇ, K., 2011, Türkiye’nin Kıyı Bölgeleri, Eser Ofset Matbaacılık, ERZURUM
- ATALAY, İ., 1997, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniversitesi Basımevi, İZMİR
- ATALAY, İ., 2007, Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İnkılap Yayınları, İSTANBUL
- AVCI, S., 1997, “*Dünya’da Şeker Sanayinin Dağılışı ve Gelişmesini Etkileyen Faktörler*”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi Yayınları, Sayı:5, syf: 225-258, İSTANBUL
- ASLAN, M.; 2011, Osmaniye, Çevre İl Müdürlüğü, OSMANİYE
- BAYKAL, F., 1985, “*Işıkent-Pınarbaşı Sanayi Bölgesi (İzmir)*”, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:3, syf: 101-127, İZMİR
- BAYRAKTAR, F., 1998, Osmaniye, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Osmaniye
- BİLGE, A., 1974, “*Konya Bölgesinde Süt Mamulleri*”, Türk Coğrafya Dergisi, S:26, syf: 150-152, İSTANBUL
- BİRCAN, İ., 2000, “*Osmaniye İli Raporu*” DPT Yayın No:2498, OSMANİYE
- Cumhuriyetin 80. Yılında Türk Şeker Sanayi, 2003, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayınları, Yayın No: 221, Ankara
- DİE, 1969, 1927 Sanayi Sayımı, DİE Matbaası, ANKARA
- DİE, 1976, 1964-68 Yıllık İmalat Sanayii Anketleri Sonuçları, ANKARA
- DİE, 1986, Yıllık İmalat Sanayii İstatistikleri, ANKARA
- DİE, 1990-2001, Yıllık İmalat Sanayii İstatistikleri, CD Kaydı, ANKARA
- DİE, 2002, 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Malatya İli, ANKARA
- DOĞANAY, H., 1998, Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Çizgi Kitabevi Yayınları, ERZURUM
- DOĞANAY, H., 2011, Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Pegem Akademi Yayınları, ANKARA
- DOĞANAY, H., 1994, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitapevi, ANKARA

- DPT, 2001, VIII. 5 Yıllık Kalkınma Planı, Et ve Et ürünleri Sanayi Alt Komisyon Raporu, Gıda Sanayii Özel İhtisas Komisyon Raporu, ekutup.dpt.gov.tr/gıda, ANKARA
- DPT, 2001, VIII. 5 Yıllık Kalkınma Planı, Kanatlı Etleri ve Yumurta Ürünleri Sanayi Alt Komisyon Raporu, Gıda Sanayii Özel İhtisas Komisyon Raporu, ekutup.dpt.gov.tr/gıda, ANKARA
- DPT, 2001, VIII. 5 Yıllık Kalkınma Planı, Şeker Sanayii Alt Komisyon Raporu, Gıda Sanayii Özel İhtisas Komisyon Raporu, ekutup.dpt.gov.tr/gıda, ANKARA
- DPT, 2001, VIII. Kalkınma Planı, Nişasta Ve Nişasta Bazlı Şekerler Alt Komisyon Raporu, ekutup.dpt.gov.tr/gıda, ANKARA
- DPT, 2006, IX. Kalkınma Planı (2007-2013) Gıda Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu, ekutup.dpt.gov.tr/plan/IX/9kalkınmaplanı, ANKARA
- GÜNGÖRDÜ, E., 1997, Coğrafya’da Veri Toplama ve değerlendirme Metodu, İdeal Basım Yayın, ANKARA
- GÜNER, İ., YAZICI, H., DOĞANAY, S., 2001, “*Trabzon İlinin Sanayi Coğrafyası Özellikleri*”, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı:5, syf: 161-190, Erzurum
- GÜNEY, E., 1997, “*Diyarbakır’da Sanayileşme*”, Türk Coğrafya Dergisi, S:32, syf: 11-34, İSTANBUL
- İSTANBUL MENKUL KIYMETLER BORSASI, 1996, Gıda Sektörü, Sektör Araştırmaları Serisi, No: 9, İSTANBUL
- KARABAYIR, C., Şekerli ve Çikolatalı Mamüller Ürün Profili, T. C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İGEME, [www.igeme.org.tr/ sektörraporları/ şekerli-veçikolatalımamuller](http://www.igeme.org.tr/sektörraporları/şekerli-veçikolatalımamuller), 2006
- KARABORAN, H., 1989, “*Elazığ’da Endüstrileşme Faaliyetleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:3, S:2, syf:141-199, ELAZIĞ
- KARAKAŞ, E., 2002, “*Kuruluş Yeri Açısından Doğan Erdil Yağ Fabrikası (Elazığ)*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:12, S:2, syf: 47-61, ELAZIĞ
- KAEAKOÇ, B., 2007, Uşak’ta Tekstil Sanayisi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ELAZIĞ
- KIYMAZ, T., 2002, Şeker Politikalarında Yeni Yönelimler ve Türkiye’nin Konumu, DPT Yay: 2652, ANKARA,
- KOÇ, E., 2008, “Osmaniye’nin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı”, AdanaNobel Yayın, OSMANİYE

- KÜLAHÇI, M., 1988, “*Üniversite-Sanayi İşbirliği*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:2, S:1, s: 193-200, ELAZIĞ
- L. MCCALL, K., 2004, Reklam Çok Şeydir Pazarlama Her Şeydir, Sabah Business, No:16, İSTANBUL
- MUTLUER, M., 1995, Gelişimi yapısı ve Sorunlarıyla Denizli Sanayi, Denizli Ticaret Odası Yayınları, DENİZLİ
- ÖZGÜÇ, N., 1984, Beşeri Coğrafya’da Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 2511, İSTANBUL
- ÖZGÜÇ, N., 1986-1987, “*Türkiye’de Sanayi Faaliyetlerinin Gelişmesi, Yapısı ve Dağılışı*”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, S:2, syf: 35-70, İSTANBUL
- PALA, M. ve SAYGI, Y. B., 1991, İhracata Yönelik Gıda Sanayii ve Rekabet Gücünün Artırılması, İTO Yayınları, No: 1991-24, İSTANBUL
- SARISAÇLI, İ. E., 2005, Süt Ürünleri, T. C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İGEME, www.igeme.org.tr/sektörraporları/süt,
- TAKIRTAŞ, C., Rakamlarla Osmaniye OĞİAD, OSMANİYE
- TÜMERTEKİN, E., 1957, “*Sanayinin Kuruluş Yeri*”, Türk Coğrafya Dergisi, S:17, syf: 128-137, İSTANBUL
- TÜMERTEKİN, E., 1960, “*Türkiye Sanayiinde İşçi ve Muharrik Kuvvet*”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, C: 6, S:11, syf: 102-105, İSTANBUL
- TÜMERTEKİN, E., 1961, “*İzmir’de Sanayi Faaliyetlerinin Bünyesi ve Dağılışı*”, İstanbul Üniversitesi, S:16, syf : 47-62, (Ayrı Baskı), İSTANBUL
- TÜMERTEKİN, E., 1967, “*İstanbul’da Bir Sanayi Bölgesi: Bomanti*”, İstanbul Üniversitesi, Baha Matbaası, İstanbul Üniversitesi Yay No:1282, Coğrafya Enstitüsü Yayın No:48, İSTANBUL
- TÜMERTEKİN, E., 1967, Sanayi Coğrafyası, Taş Matbaası, İSTANBUL
- TÜMERTEKİN, E., ve ÖZGÜÇ, N., 1995, Ekonomik Coğrafya, Çantay Kitabevi, İSTANBUL
- TÜMERTEKİN, E., ve ÖZGÜÇ, N., 2012, Ekonomik Coğrafya, Çantay Kitabevi, İSTANBUL
- ÜNAL, Ç., 2010, Türkiye’de Sanayi, Mega Ofset Matbaacılık, Erzurum
- YAŞAR, O., 2003, Sanayi Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Türkiye’de Tarıma Dayalı Sanayiler, Çantay Kitabevi, İSTANBUL

YURT ANSİKLOPEDİSİ, 1982-1983, Türkiye İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını, Cilt: 7-8, syf: 5428-5513, Anadolu Yayıncılık A. Ş., İSTANBUL

İnternet Adresleri

www.ankarameslek Hastanesi.gov.tr/ meslek hastalıkları/ (Ankara Meslek Hastalıkları Hastanesi, meslek hastalıkları, 2005)

www.besd-bir.org/ sektörraporları, (Beyaz Et Sanayicileri Ve Damızlıkçıları Birliği, 2005)

www.ekutup.dpt.gov.tr, (DPT, Kobi Teşvik Belgelerinin İllere Dağılımı, 2005)

www.igeme.org.tr/ ürün pazar araştırmaları/ sektörraporları, (T. C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İGEME, yaş meyve sebze, 2005)

www.imkb.gov.tr/ kütüphane/ sektörraporları tarama/ gıda-un ve unlu mamüller, (İMKB, Un ve Unlu Mamüller , Sektör Raporları , 2005)

www.ito.org.tr/ kütüphanemiz/ tam metin yayınlar/ sektör araştırmaları raporları, (İTO, kırmızı et sektör profili, 2005)

www.ito.org.tr/ kütüphanemiz/ tam metin yayınlar/ sektör araştırmaları raporları, (İTO, süt ve süt ürünleri sektör raporları, 2005)

[www.malatya.gov.tr/e-kütüphane](http://www.malatya.gov.tr/), (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yönleri İle Malatya, Malatya Valiliği, 2004)

www.rega.basbakanlik.gov.tr, Türk Gıda Kodeksi Sofra ve Gıda Sanayii Tuz Tebliği, No: 2004/25 (Resmi Gazete, 7 Haziran 2004, 2006)

www.tmo.gov.tr/ yayınlar/2004 yılı hububat raporu, (TMO, 2004 Yılı Hububat Raporu, Gökçe Ofset Matbaacılık, 2006)

www.turkiyeyembir.org.tr/ yemarge/ raporlar (Türkiye Yem Sanayicileri Birliği, Karma Yem, 2006)

www.turkseker.gov.tr/ istatistik bilgileri/ istatistik özetleri, (Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., 2004 Yılı Şeker Üretim Verileri, 2005)

www.tzob.org.tr/ ürün raporları/ buğday, (Ziraat Odaları Birliği, Buğday Raporu, 2006)

www.usd.org.tr/ raporlar, (Un Sanayicileri Derneği, Un Sanayii Raporu, 2005)

Kuruluş verileri:

Osmaniye Devlet Su İşleri Müdürlüğü

Osmaniye Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Osmaniye İl Özel İdaresi

Osmaniye Orman Müdürlüğü

Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü

Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası

Osmaniye Teknoloji ve Sanayi Müdürlüğü

EKLER

Ek1. Osmaniye’de Gıda Sanayisinin Başlıca Firmaları

TESİSİN ÜNVANI	BULUNDUĞU AKS	T. PERSO- NEL SAY.	ÜRETİM MİKTARI	ENERJİ TÜRÜ	KURU- LUŞ YILI
SUNAR ÖZLEM GIDA SAN. VE TİC.	ADANA KARA- YOLU	78	49705675 KG	ELEKT- RİK	1976
DOĞRAR EKMEKÇİLİK	ESENEVLER MAH	11	580400 ADET	ELEKT- RİK	1981
ULUĞ TİCARETHANESİ	YUNUSEMRE MAH.	6	430 TON	ELEKT- RİK	1983
İŞLEROĞULLARI ET GIDA SAN. TİC.	KADIRLI YOLU	21	5 TON	FUEL-OİL	1992
ERPİNA TARIM ÜR. SAN. VE TİC.	ADANA YOLU AKYAR K	6	14 TON	ELEKT- RİK	1992
BİNBOĞALAR TARIM ÜRN. SAN.	ADANA YOLU Ü 6. KM	12	2563 TON	ELEKT- RİK	1993
ÖZKAY YAĞ SAN. VE TİC.	RIZAİYE MH.	34	9787 TON	MAZOT	1993
OYPAŞ FISTIKÇILIK TİC. VE SAN.	KADIRLI YOLU	6	50565 KG	ELEKT- RİK	1994
BURAK PAMUK , ZEYTİN SAN.	KADIRLI YOLU ÜZERİ C	3	286000 KG	ELEKT- RİK	1994
YILMAZER KARDEŞLER FISTIK SAN.	ADANA YOLU	46	3000 TON	ELEKT- RİK	1995
OKÇULAR SÜT ÜR. SAN. VE TİC.	ORGANİZE SA- NAYİ BÖL.	125	289721KG	LINYIT K	1995
ÖZ YEKSEK TOPRAK MAH.SAN.	KADIRLI YOLU	35	2506 TON	ELEKT- RİK	1995
ÖZ YEKSEK 2TOPRAK ÜR. VE SAN	ORGANİZE SA- NAYİ BÖL	35	68 TON	ELEKT- RİK	1995
OFİ FISTIK SAN. VE TİC.	ÇARDAK KÖYÜ 1. KM	13	23 TON	ELEKT- RİK	1995
BOZKURT FISTIKÇILIK GIDA ÜR. SAN	KADIRLI YO- LU5. KM	14	1250 TON	ELEKT- RİK	1995
ÖZANDIRIN TOPRAK MAH. SAN.	YUNUS EMRE MAH.	3	600 TON	ELEKT- RİK	1996
ERDOĞAN FISTIK SAN. VE TİC.	KADIRLI YOLU 5.KM	13	552420 KG	ELEKT- RİK	1996
BAŞPINAR TOPRAK	KADIRLI YOLU	40	450000 KG	ELEKT-	1996

MAH. TİC.				RİK	
SARAY NAK. SAN. VE TİC.	CUMHURİYET MAH.	29	12000 LT	ELEKT-RİK	1996
EKİZ GIDA SANAYİ VE İNŞ. TİC.	ADANA YOLU AKYAR K.	5	294 TON	ELEKT-RİK	1996
VEGER OĞULLARI GIDA SAN.	KADIRLI YOLU	5	325 TON	ELEKT-RİK	1996
ÖZER KARDEŞLER TOPRMAH. SAN.	KADIRLI YOLU	6	88 TON	ELEKT-RİK	1996
NERGİZ FISTIK SAN. VE TİC.	ADANA KARA-YOLU	14	2000000 KG	ELEKT-RİK	1996
COŞKUN ET-SUCUK SAN. VE TİC.	KADIRLI YOLU 6. KM.	17	1354995 KG	ELEKT-RİK	1997
SEDA GIDA ÜR. İML. SAN.	KADIRLI YOLU 4.KM.	55	46630 KG	DOĞAL-GAZ	1997
ANADOLU UNLU MAM. FAB.	ALİBEYLİ MAH	14	662058 KG	ELEKT-RİK	.1997
YENİBİRLİK UNLU MAM. FB.	ALİBEYLİ MAH.	14	220686 KG	ELEKT-RİK	1997
ÜÇEL UNLU MAM. FB.	İSTİKLAL MH.	12	429376 ADET	ELEKT-RİK	1997
EKŞA UNLU MAM FB.	RAUFBEY MAH.	12	1891601 KG	ELEKT-RİK	1999
SOMUNCU BABA UN FB.	KADIRLI YOLU	22	13000 TON	ELEKT-RİK	2000
SÜMBÜL YAĞ VE GIDA TİC.	ÇONA KÖYÜ	1	0 TON	ELEKT-RİK	2000
BULUT FISTIKÇILIK	YUNUS EMRE MAH.	2	400 TON	ELEKT-RİK	2002
DEMİRCİLER TİC. VE SAN.	ADANA YOLU	1	4250 KG	ELEKT-RİK	2002
YAHŞİ GIDA SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖL.	12	50 TON	ELEKT-RİK	2002
SAYOĞLU UNLUMAM. FB.	CEVDET SUNAY CAD	7	650750 ADET	ELEKT-RİK	2002
ÖZ GIDA SAN. VE TİC.	ADANA YOLU	6	48 TON	ELEKT-RİK	2003
AT-ÇEL SÜT ÜR. VE YEM SAN. TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖL.	13	99290 KG	ELEKT-RİK	2003
OSMANLIOĞLU GIDA SAN. VE TİC.	ADANA YOLU ÜZERİ	26	250 TON	ELEKT-RİK	2003

ACUN TARIM ÜR. SAN.	KADIRLI YOLU 5.KM.	9	577160 KG	ELEKT- RİK	2004
ÖZATADAN ŞEKERLEME SAN.	ORGANİZE SA- NAYİ BÖL.	18	35 TON	DOĞAL- GAZ	2004
BULUT KEPEKÇİLİK	YUNUS EMRE MAH.	2	200 TON	ELEKT- RİK	2004
HAKAN UN DEĞİRMENİ	ISSIZCA KÖYÜ MERKEZ	4	50TON	ELEKT- RİK	07.07.2004
KALKAN SÜT MAMUL- LERİ SAN.	KADIRLI YOLU	25	776750KG	ELEKT- RİK	21.12.2004
KANAT FIRINI	İSTİKLAL MAH.	16	870000KG	ELEKT- RİK	19.01.2006
ÖZ OSMANİYE KALECİK MAK. SAN.	KALECİK KÖYÜ	1	209TON	ELEKT- RİK	04.08.2006
KAYA GIDA SAN. VETİC.	KAYALI KÖYÜ MERKEZ	2	375000KG	ELEKT- RİK	04.10.2006
BEYOĞLU GIDA, OR- MAN ÜR. SAN.	M. AKİF ERSOY MAH	49	2000000ADE T	ELEKT- RİK	26.01.2007
DİMSO OKUR TARIM ÜR. SAN.	YENİ MAH.	13	149000KG	ELEKT- RİK	02.04.2007
TOPRAK SÜT MAMUL- LERİ SAN.	ORGANİZE SA- NAYİ BÖL.	11	1029641KG	LINYIT	17.04.2007
ŞEHİDOĞLU FISTIKÇI- LIK.SAN.	YUNUS EMRE MAH.	5	4351TON	ELEKT- RİK	05.09.2008
GANI OGULLARI TARIM ÜR. SAN.	TÜYSÜZ BEL- DESI	2	120000KG	ELEKT- RİK	20.02.2009
AFRA ZEYTİNCİLİK GI- DA SAN.	ÇONA KÖYÜ	10	0KG	ELEKT- RİK	25.05.2010
ARTAŞ ZEYTİNCİLİK GIDA SAN.	ISSIZCA KÖYÜ MERKEZ	35	0KG	ELEKT- RİK	20.07.2010
İHSAN MAK SÜT ÜR. V, YEM SAN.	SAZLIK KÖYÜ	11	0TON	ELEKT- RİK	10.02.2011
ŞEN SÜT ÜR. SAN. VE TİC.	RAHİME HATUN MAH.	13	0TON	ELEKT- RİK	05.10.2011
ÖZALSAN İTH. İHR. SAN. VE TİC.	ADANA YOLU	15	0KG	ELEKT- RİK	17.09.2012
		1015			

Kaynak:Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü 2012

Ek 2. Dokuma Tekstil Deri sanayisi

TESİSİN ÜNVANI	BULUNDUĞU AKS	T. PERSONEL SAYISI	İH. MİKTARI	ÜRETTİĞİ ÜRÜN	ENEJİ TÜRÜ	KURULUS-TAR
İLHANLAR İPLİK VE TEKSTİL SAN.VE	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	63	0	OPEN-END İPLİK	ELEKTRİK	2004
ŞARKİ TERLİK - AYAKKABI İML SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	146	0	SANDELET TİPİ TERLİK (SUNİ DERİ SAYALI)	ELEKTRİK	2005
HATKO SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	71	0	SENTETİK ÇİM HALI	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS1 TEKSTİL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	75	0	OPEN-END PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS 2TEKSTİL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	146	0	RİNG PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS 3TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	217	0	RİNG(PENYE) PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS4 TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	174	0	ÖRGÜ KUMAŞ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS 5TEKSTİL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	324	0	RİNG PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS6 TEKSTİL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	222	0	RİNG PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS7 TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	206	0	RİNG PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS8 TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	151	0	OPEN-END PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BEYTEKS9 TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	54	0	RİNG PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2005
BOZÇALAR TEKSTİL SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	93	0	OPEN END PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2006

İL-TEKS TEKSTİL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	58	1884	OPEN-END PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2006
BAKIRLAR İPLİK SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	127	0	POLYESTER VİSKON İPLİK ÜRETİMİ	ELEKTRİK	2006
BİTEKS İPLİK SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	46	21071	SENTETİK RİNG İPLİĞİ	ELEKTRİK	2007
ELİT İPLİK TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	170	0	PENYE COMPACT PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2007
DENİM TEKSTİL KONF. SAN. VE TİC.	YENİ MAH.	123	0	ÖRME T-ŞÖRT	ELEKTRİK	.2007
OSİS TEKSTİL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	215	0	ŞÖNİL İPLİK	ELEKTRİK	2007
BULUT TEKSTİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	157	0	AKRİLİK İPLİK	ELEKTRİK	2007
EMSE TEKSTİL TİC. VE SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	67	0	OPEN-END PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2008
DENİM TEKSTİL KONFEKSİYON SAN	KÜÇÜK SAN. SİTESİ	129	0	DOKUMA ŞÖRT	ELEKTRİK	2009
ETİ İPLİK SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGE-Sİ	10	0	RİNG (KARDE) PAMUK İPLİĞİ	ELEKTRİK	2009
		3044				

Ek 3. Metal Olmayan Madencilik ve Taş Ocakçılığı

TESİSİN ÜNVANI	SANAYİ AKSI	T. PERSONEL	İH. MİKTARI	ÜRETTİĞİ ÜRÜN	ENERJİ	K. TARİHİ
ÖNCÜLER SAN. İNŞ.	ADANA YOLU	42	0	TUĞLA	ELEKTRİK	
SEDA İNŞ. PAZ. SAN.	GAZİ ANTEP YOLU	30	0	BRİKET (19*39*19cm)	ELEKTRİK	1996
DEM-TAŞ İNŞAAT SAN.TİC.	ADANA YOLU	20	0	BETON YAĞMUR OLUĞU	ELEKTRİK	1969
ÇİMSA ÇİMENTO SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖL.GESİ	4	0	Hazır Beton	ELEKTRİK	2008
ERDOĞAN KUM ÇAKIL OCAĞI	DEĞİRMENOCAĞI KÖYÜ	12	0	MICIR	ELEKTRİK	1998
KURMELLERMADENCİLİK SAN	TÜYSÜZ BELDESİ	5	0	POMZA MADENİ	ELEKTRİK	2010
BAYKAL KİREÇ SAN. TİC.	FAKIUŞAĞI MAH.	22	0	SÖNMÜŞ FENNİ KİREÇ	ELEKTRİK	1986
OR TEKSTİL YEM. ÜR.GIDA TİC. SAN.	GAZİ ANTEP YOLU	7	0	BRİKET	ELEKTRİK	1995
AKDAĞLAR NİKEL MAD. SAN. VE TİC.	KARATAŞ KÖYÜ	50	0	NİKEL CEVHERİ	ELEKTRİK	2010
HAN TAŞINMAZ DEĞERLEME	LALEGÖLÜ KÖYÜ	15	0	MICIR	ELEKTRİK	2009
TAŞSAN MADENCİLİK MAK. NAK. SAN.	LALEGÖLÜ KÖYÜ	44	0	Kırma taş	ELEKTRİK	2009
DUMANLAR KUM ÇAKIL OCAĞI	NOHUTTEPE KÖYÜ İ	13	0	MICIR	ELEKTRİK	2011
NAYIR METAL SAN VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	40	0	Lama Kare Yuvarlak Demir	DOĞALGAZ	2010
ATM MÜHENDİSLİK SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	57	0	MERMER LEVHA	ELEKTRİK	2009
ACW NATURAL STONE	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	20	0	MERMER LEVHA	ELEKTRİK	2006
TAŞKIRAN SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	18	0	MERMER LEVHA	ELEKTRİK	2005
ÇİMKO BETON SAN. VE TİC.	ADANA YOLU	34	0	HAZIR BETON	ELEKTRİK	2007
OYAK BETON SAN. VE TİC.	KADIRLI YOLU 6 KM.	31	0	HAZIR BETON	ELEKTRİK	2004
AYEM MADEN SAN. VE TİC.	MERKEZ ÇAĞSAK KÖYÜ	1	56894	MERMER BLOK	ELEKTRİK	1983
ZNR YAPI KİMYASALLARI SAN. VE	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	38	0	YAPI KİMYASALLARI	ELEKTRİK	2004
ERA YAPI SAN. VE TİC.	ŞİRİNEVLER MAH.	6	0	KAPI LAMBRI	ELEKTRİK	2006
		509				

Ek 4. Orman Ürünleri,Kağıt ve Mobilya Sektörü

Unvan	Expr2	T. Personel S.	ExMiktar	UrunAdOld	enerji_tür	KurulusTar
AKDENİZ OFSET	RAHİME HATUN MAH.	16	0	ÇEŞİTLİ BASKI İŞLERİ	ELEKTRİK	1987
ÇETİNER SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	19	0	LAMBRI ÜRETİMİ	ELEKTRİK	1997
KARAYİĞİTLER HIZAR ATÖLYESİ	RAHİME HATUN MAH.	4	0	MUHTELİF KERESTE	ELEKTRİK	1998
EKER SAN. VE TİC.	ŞİRİNEVLER MAH.	22	0	AMBALAJ SANDIĞI	ELEKTRİK	1998
TREND MOBİLYA, GIDA SAN.VE TİC.	E-24 KARAYOLU MAZI MEVKİİ	16	0	YAYLI YATAK	ELEKTRİK	2004
TOPRAKKALE KAĞIT VE AMBALAJ SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	22	444404	Peçetelik Bobin Kağıt	ELEKTRİK	2004
KRON FİLTRE SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	174	0	SPİN-ON YAĞ FİLTRESİ	ELEKTRİK	2004
KAİS KAĞAÇ İŞLERİ SANAYİ VE TİCARET	CENGİZTOPEL MAH.	19	0	AHŞAP KAPI	ELEKTRİK	2007
AMANOS ORMAN ÜR. SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	18	0	AHŞAP PALET VE TAKOZ	ELEKTRİK	2007
GÜLERSET MOBİLYA SAN. TİC.	ADANA YOLU ÜZERİ	24	0	MUTFAK DOLABI	ELEKTRİK	2007
OFİSSET OFİS MOBİLYA	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	85	0	AHŞAP DOSYA DOLABI-KİTAPLIK	ELEKTRİK	2008
HERKÜL YAPI SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	18	0	DOĞAL AHŞAP KAPLAMALI İÇ KAPI	ELEKTRİK	2010
		437				

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü verileri, 2012

Ek 5 .Madeni Yağ, Plastik ve Kimya Sanayisi

Unvan	Bulunduğu Aks	T. Per. S.	ExMik tar	UrunAdOld	Kuru-lusTar
ER-ENDÜSTRİ SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	12	0	SANAYİ YAĞLARI	2004
TRİLUB KİMYA SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	17	0	Gres Yağı	2005
ERGAZ SAN. VE TİC.	TÜYSÜZ BELDESİ	15	0	LPG DOLUMU)	2006
MİZAN OİL SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	22	0	BAZ YAĞI	2010
AKONİ KİMYA SAN VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	10	0	GRES YAĞI	2011
İSOS METAL VE GÜBRE İML. SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	28	26300	ORGANİK GÜBRE	2004
METSAN DEMİR ÇELİK SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	30	0	toz karbon	2005
MMS KİMYA İML.SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	10	0	YAĞ MÜSTAHZARLARI	2007
TOSÇELİK PROFİL VE SAC SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	16	0	GAZ OKSİJEN	2008
DOSTEL ALÜMİNYUM SÜLFAT SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	17	100	ALÜMİNYUM SÜLFAT	2009
KARAKURT TEKSTİL GIDA SAN. TİC.	ADANA YOLU	13	0	Aus-32	2010
META YAPI SAN.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	8	0	LİKİT BETON KATKISI	2011
ERKE GÜBRE İML. VE PAZ.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	25	0	ORGANİK GÜBRE	2012
ÜÇ KARDEŞLER İNŞ. DOĞ.MOB.VE TİC.	EK SANAYİ SİTESİ	11	0	PVC KAPI	1997
ÖZDEMİR TEKSTİL TİC. VE SAN.	ADANA YOLU	12	0	POLİPROPİLEN MEYVE KASASI	1997
ÖZÇAKIR GIDA AMBALAJ SAN.	ADANA YOLU YOLU 2. KM.	16	0	POLİPROPİLEN MEYVE KASASI	2002
ŞAMİL PLASTİK ÜR. İML SAN. VE TİC.	KADIRLI YOLU	17	0	POLİETİLEN DÜZ BORU	2004
EBRAR SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	25	0	PLASTİK KOVA İMALATI	2008
POLİTEKS SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	88	0	PVC ESASLI SUNİ DERİ	2008
AKDENİZ SAN. VE TİC.	YILDIRIM BEYAZIT MAH.	5	0	PLASTİK SANDIK	2010
AKPLAS PLASTİK SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	19	0	POLİETİLEN BORU	2010
Dİ PLASTİK SAN. VE TİC .	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	14	0	POLİETİLEN SİRAL BORU	2010
ALP POLİSTREN DEKOR ÜR. TİC.VE SAN.	MEVLANA MAH	11	0	İÇ VE DIŞ CEPHE KAPLAMASI	2011
PAKSU PLASTİK GIDA İNŞAAT TİC.	SANAYİ SİTESİ	11	0	POLİETİLEN KAPAK	2007

RET VE SANAYİ					
ABC DETERJAN SANAYİ VE TİCARE	GAZİANTEP YOLU	287	0	DETERJANLAR	2009
TEMİZOĞLU PLASTİK	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	11	0	NAYLON POŞET	2012

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, 2012

Ek 6. Ana Metal Sanyisi

Unvan	Expr2	Top- lamPeri	ExMi ktar	UrunAdOld	ener- ji_tür	Kuru- lusTar
METKOM METALURJİ SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	45	0	çelik-pik sfero döküm	ELEKT RİK	2003
GENTAŞ DÖKÜM İML. SAN. VE TİC.	SANAYİ SİTESİ	15	0	PİK DÖKÜM	ELEKT RİK	2004
OCAK HAD. METAL SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	42	0	lama ve silme demiri	ELEKT RİK	2005
NURTİN DEMİRÇELİK TİC. VE SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	1	0	YUVARLAKNERVÜRLÜ İNŞAAT DEMİRİ	ELEKT RİK	2006
İMC 2GALVANİZ TEL SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	110	0	TAVLI TEL	ELEKT RİK	2006
YILDIZ MAK. SAN. VE TİC.	SANAYİ SİTESİ	12	0	ÇELİK KONSTRÜKSİYON	ELEKT RİK	2006
İLHANLAR SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	170	94580 0	BOYLANDIRILMIŞ SAC	ELEKT RİK	.2007
TOSÇELİK PROFİL VE SAC SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	306	0	SLAB	ELEKT RİK	2008
TOSÇELİK PROFİL VE SAC SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	365	0	SICAK HADDELENMİŞ RULO	ELEKT RİK	2008
TOSÇELİK PROFİL VE SAC SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	99	0	SİRAL KAYNAKLI ÇELİK BORU	ELEKT RİK	2008
YOLBULAN BAŞTUĞ META- LURJİ SAN.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	536	1,18E +08	KÜTÜK DEMİR	ELEKT RİK	2008
CANSAN METALURJİ SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	109	0	ÇELİK KÜTÜK	ELEKT RİK	2009
DEMİR METAL	SANAYİ SİTESİ	11	0	DESTEK SACI	ELEKT RİK	2009
KEMAL CAN METAL VE PET. ÜR. SAN. VE TİC.	SANAYİ SİTESİ	20	0	SİNÜS OLUKLU KAPLA- MA SACI	ELEKT RİK	2010
KALE SAC ÜR. İML SAN. VE TİC.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	23	25920 0	DESENİ SAC	DOĞAL ĞAL- GAZ	2010
PLATİNUM DEMİR ÇELİK SAN.VE TİC.	ORGANİZE SANA- Yİ BÖLGESİ	246	0	ÇELİK KÜTÜK DEMİR ÜRETİMİ	ELEKT RİK	.2011
		2110				

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, 2012

ÖZGEÇMİŞ

Elazığ'ın Sivrice İlçesinde doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Elazığ'da tamamladım. 1998 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümünü tamamladım. 2010 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalında Yüksek Lisans Eğitimine başladım. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktayım.